

**แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ
ประชาชน : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย**

นายสำราญ ทองแพง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2552

**Guidelines of Developing of Thai Political Parties toward People's
Political Institutions: A Case Study of the Democrat Party
Compared to the Chart Thai Party**

Mr.Samran Tongpaeng

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ
ประชาชน: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย
ชื่อและนามสกุล นายสำราญ ทองแพง
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ธิสธร ตู่ทองคำ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

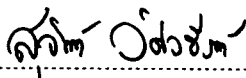

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ธิสธร ตู่ทองคำ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้คงไม่สำเร็จผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ ถ้าไม่ได้รับคำแนะนำและให้ความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทร เสรีรังสรรค์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.โสธร คุ้มทองคำ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เป็นบุคคลที่ผู้วิจัยระลึกถึงคุณงามความดีของท่านเหล่านั้นอยู่เสมอ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำหลายประการที่มีค่ายิ่งต่อการทำงานและให้กำลังใจต่อผู้เขียน รวมทั้งให้อิสรระในการนำเสนอวิทยานิพนธ์อีกด้วย ผู้เขียนขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรฤกษ์ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ คำแนะนำต่างๆ รวมทั้งข้อติชมของท่าน นับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา เชี่ยวสุวรรณ และทีมงานของ ศูนย์บริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ได้ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วยดีตลอดมา และที่จะลืมเสียมิได้ก็คือผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ทั้งผู้ที่เป็นนักการเมือง สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ทั้งอดีตและปัจจุบัน สมาชิกพรรคชาติไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน นักวิชาการ นักธุรกิจ นักกฎหมาย นักพัฒนาเอกชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้สนใจทางการเมือง ขอให้ทุกท่านที่กล่าวมาทั้งหมด และอีกหลายท่านที่ผู้เขียนไม่สามารถกล่าวถึงในที่นี้ได้ จงประสบแต่ความสุข สำเร็จในชีวิตตลอดไป

สำราญ ทองแพง

ตุลาคม 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย

ผู้วิจัย นายสำราญ ทองแพง ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2) รองศาสตราจารย์ ธิสสร ตูทองคำ

ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน (2) ศึกษาพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่จะนำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน และ (3) แนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารส่วนหนึ่งร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ สมาชิกและอดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย และผู้สนใจการเมือง จำนวน 32 คน

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของแซมมวล พิฮันดิงตัน ว่าพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองมีคุณลักษณะสำคัญสี่ประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อนมาก มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นอยู่มาก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา และ ไมรอน ไวเนอร์ ที่ว่าทฤษฎีสถาบัน เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่า กำเนิดของพรรคการเมืองนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวในรูปของสโมสรและกลุ่ม ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนต้องมีคุณลักษณะสำคัญเพิ่มเติมคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง (2) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ได้พัฒนาพรรคไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง แต่ก็ยังไม่บรรลุความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน เนื่องจากยังขาดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากเพียงพอและต่อเนื่อง กรณีพรรคชาติไทยในช่วงเวลาของการดำรงอยู่ยังไม่สามารถพัฒนาพรรคไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง โดยขาดความสามารถในการปรับตัว และยังขาดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากเพียงพอและต่อเนื่อง (3) สำหรับแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนนั้น จะต้องพัฒนาระบบประชาธิปไตย 3 ส่วนไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ ระบบการเมือง นักการเมือง และประชาชน

คำสำคัญ สถาบันทางการเมือง พรรคการเมือง

Thesis title: Guidelines of Developing of Thai Political Parties toward People's Political

Institutions: A Case Study of the Democrat Party Compared to the Chart Thai Party

Researcher: Mr. Sumran Tongpaeng; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government);

Thesis advisors: (1) Dr. Thirapat Serirangsan, Associate Professor; (2) Thasothorn Tootongkum, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to (1) study the characteristics of political parties that are civic political institutions; (2) study the political development of the Democrat Party and the Chart Thai Party towards civic political institutions; and (3) recommend ways of developing Thai political parties into civic political institutions.

This was a qualitative research based on critical analysis, analysis of documentary data and data from interviews with a sample, chosen through purposive sampling, of 32 people who were members or former members of the Democrat and Chart Thai Parties as well as political commentators.

The results showed that (1) the sample agreed with the ideas of Samuel P. Huntington that political parties that are civic political institutions have four major characteristics: the ability to adapt, a high level of complexity, freedom from influence, and a high degree of unity and solidarity. This is consistent with the concept of Joseph La Palombara and Myron Weiner, who wrote that the institutional theory explains that political parties arise from the joining together of clubs and interest groups. Political parties that are civic institutions must have the additional characteristic of creating public participation and bringing about change in the political culture. (2) The Democrat Party has developed to become a political institution, but it is still not a civic political institution because it lacks sufficient and consistent activities with public participation. The Chart Thai Party, when it was still in existence, had not developed to be a political institution because it lacked the ability to adapt as well as sufficient and consistent activities with public participation. (3) The way to develop Thai political parties into civic political institutions is to develop the three major components of democracy, namely, the political system, politicians and the public.

Keywords: Political institution, political party

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
สมมติฐานของการวิจัย	11
ขอบเขตของการศึกษา	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
ข้อตกลงเบื้องต้น	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
ความหมาย ความสำคัญ หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง	13
ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง	17
ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง	21
ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การและการจัดการองค์การของพรรคการเมือง	30
ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง	34
พัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การสร้างเครื่องมือ	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69
การวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคชาติไทย	69
การวิเคราะห์คุณลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยเทียบกับแนวคิด การสร้างสรรคความเป็นสถาบันทางการเมือง	119
การวิเคราะห์พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนตามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ...	168
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	187
สรุปการวิจัย	188
อภิปรายผล	196
ข้อเสนอแนะ	200
บรรณานุกรม	204
ภาคผนวก	211
ก แบบสัมภาษณ์	212
ข รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง	223
ค บทสัมภาษณ์	225
ประวัติผู้วิจัย	542

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย 115
ตารางที่ 4.2	แสดงฝักฝ่ายการเมืองในขั้นตอนแรกของการพัฒนาการเมือง 122
ตารางที่ 4.3	แสดงขั้วทางการเมืองในขั้นตอนที่สองของการพัฒนาการเมือง 128
ตารางที่ 4.4	แสดงฝักฝ่ายในพรรคประชาธิปัตย์ 132
ตารางที่ 4.5	เปรียบเทียบความเป็นสถาบันการเมืองตามแนวคิดของ แซมมวล พี ฮันติงตัน .. 165
ตารางที่ 4.6	ลักษณะของพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน 172
ตารางที่ 4.7	เปรียบเทียบความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ... 174
ตารางที่ 4.8	องค์ประกอบในการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันการเมืองของ ประชาชน 177
ตารางที่ 4.9	กระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันการเมืองของประชาชน 178
ตารางที่ 4.10	ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนของพรรคประชาธิปัตย์ และ พรรคชาติไทย 180

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	10
ภาพที่ 4.1 การแถลงปิดพรรคภายหลังคำสั่งยุบพรรคชาติไทยของศาลรัฐธรรมนูญ	101

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่รูปแบบการปกครองที่ทันสมัยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ตั้งแต่ พ.ศ. 2435 ได้มีการจัดระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจและปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ เพื่อพัฒนาความเป็น “รัฐชาติ” ที่มั่นคงเข้มแข็งทันสมัย ต่อสู้กับอิทธิพลของระบบจักรวรรดินิยมตะวันตกซึ่งกำลังแผ่เข้าครอบงำประเทศเพื่อนบ้านในขณะนั้น ส่งผลให้การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหाराช รัชกาลที่ 5 มีลักษณะแตกต่างไปจากสมัยก่อน มีการจัดตั้งสถาบันราชการแบบตะวันตกขึ้นมาแทนสถาบันเดิม สานต่อไปในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 มีการจัดตั้งเมืองจำลอง “ดุสิตธานี” ขึ้นเพื่อทดลองวางรากฐานให้แก่ระบอบประชาธิปไตย ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ถึงแม้จะทรงเลื่อมใสในการปกครองแบบประชาธิปไตยและทรงทราบถึงความต้องการของกลุ่มคนที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่ แต่รัชกาลที่ 7 ทรงเห็นว่าราษฎรไทยส่วนใหญ่ยังไม่พร้อมที่จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมิได้พระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ราษฎรไทย ทำให้ขุนนางและข้าราชการชั้นสูง 99 คน ที่เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ฉวยโอกาสเอาความเดือดร้อนของประชาชนและข้าราชการที่ตกงาน อันเป็นผลจากความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลกและมีผลกระทบต่อประเทศไทยด้วย เป็นเหตุเปลี่ยนแปลงการปกครองจากราชชาติไปโดยมาสู่ประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 กล่าวได้ว่าที่มาของการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยมาสู่ระบอบประชาธิปไตยเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัยทำให้คนรุ่นใหม่ ๆ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จุมพล หนีพานิซ) 2542: 124) แต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แทนที่คณะราษฎรจะสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่กำหนดเป้าหมายเอาไว้ กลับกลายเป็นการปกครองโดยข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนระดับสูง เป็นระบบการปกครองที่มีลักษณะเป็นรัฐข้าราชการ เรียกได้ว่าระบอบอำมาตยาธิปไตย (Bureaucracy Politics) ไม่ได้พัฒนาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองและรัฐสภาที่มาจาก การเลือก ตั้งของประชาชน เป็นสถาบันหลัก ระบอบอำมาตยาธิปไตยนี้ใช้ระบบราชการและระบบทหารเป็นฐานอำนาจและ

อิทธิพลทางการเมือง เป็นระบบการเมืองที่ระบบราชการมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจทางการเมือง อีกทั้งยังแพร่อิทธิพลเข้าไปในกิจการต่างๆ ของเอกชน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาทิ การเข้าไปดำเนินธุรกิจในรูปแบบของรัฐวิสาหกิจ และการเข้าไปร่วมมือกับนักธุรกิจในการดำเนินงานธุรกิจเอกชน ซึ่งเป็นระบบการเมืองที่ประชาชนไม่ได้มีบทบาทหรือมีความหมายอย่างแท้จริง (สุจิต บุญบงการ 2534: 135) ระบบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย ส่งผลทำให้ประเทศไทยยังไม่เป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ตามแนวทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือการเมืองของข้าราชการประจำและฝ่ายทหารมากกว่าประชาชน มีการรัฐประหารหลายครั้งหลายหนเป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงทางการเมือง กระทบ ทองธรรมชาติ) 2539: 16-21)

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองอีกครั้ง จากระบอบอำมาตยาธิปไตย สู่อำมาตยาธิปไตย หรือชนกิจการเมือง (Money Politics) ซึ่งการเมืองมีลักษณะพึ่งพิงต่อเศรษฐกิจและสังคม ภายหลังสงครามโลก เกิดการก่อตัวของชนชั้นกลางและกลุ่มปัญญาชนไทยในการเมืองไทย เป็นกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษามีสถานะทางเศรษฐกิจดี เป็นชนชั้นที่หวงแหนความเป็นอิสระเสรีของปัจเจกชน มีความเชื่อมั่นว่ามนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน การมีอภิสิทธิ์เป็นเรื่องที่น่าอับอาย ขัดต่อหลักความเสมอภาคของมนุษยชาติ จึงควรมีการทำลาย ยกเลิกและค่อยๆ ทำให้หายไป ซึ่งกลายมาเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองในที่สุด จุมพล หนิมพานิช) 2542: 133) ผลจากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ได้เกิดปัญหาทางการเมืองที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยเสถียร เนื่องจากอำนาจของกลุ่มใหม่ คือ กลุ่มธุรกิจ เดิมทีเหนืออำนาจกลุ่มเก่า คือ กลุ่มข้าราชการ ปราบฏุกการณ์ดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มธุรกิจที่เดิมใช้วิธีหาความคุ้มกันทางการเมืองโดยสร้างพันธมิตรกับกลุ่มราชการ ในลักษณะน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ทั้งนี้ในการเข้ามาสู่การเมืองของกลุ่มธุรกิจ แม้จะมีนักธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่เข้ามามีส่วนร่วมด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อเกียรติคุณ สร้างชื่อเสียงให้ครอบครัว เสียดสีเพื่อสังคม แต่ก็มีนักธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่ใช้กระบวนการทางการเมืองเป็นวิถีกระทำธุรกิจ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการใช้เงินซื้อเสียงเลือกตั้ง บริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองเพื่อแลกกับตำแหน่งทางการเมือง จากนั้นก็ใช้ตำแหน่งเป็นฐานในการทำธุรกิจและหาเงินจากการอนุมัติโครงการ โดยได้ค่าตอบแทน การเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุนทางธุรกิจ ในลักษณะธุรกิจการเมือง (ลิขิต ธีรเวคิน 2534: 414-417) การใช้อำนาจเงินเข้าสู่ตำแหน่งหรืออำนาจทางการเมืองทำให้เกิดสภาพการเมืองเป็นเรื่องของเงินตรา การเมืองจึงกลายเป็นเรื่องที่ลงทุนและต้องถอนทุนคืน ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตย กลุ่มผู้ปกครอง อันได้แก่ นักการเมืองที่ยึดเกาะการเมืองเป็นอาชีพและนักธุรกิจนายทุน กับผู้อยู่ใต้การปกครอง คือ ประชาชน ไม่ได้มี

ความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางความคิดและผลประโยชน์ในรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนี้ ผู้ปกครองและประชาชนในประเทศอยู่กันคนละโลก กลุ่มผู้ปกครอง คือกลุ่มคนที่ได้เข้ามาถือครองอำนาจรัฐและได้รับประโยชน์สุขจากอำนาจนี้ สถานะของประชาชนผู้อยู่ใต้ปกครองก็คือพวกที่มีหน้าที่คอยสร้าง “ความชอบธรรมประชาธิปไตย” (ในทางรูปแบบ) ให้กับผู้ปกครอง โดยการออกเสียงเลือกตั้ง แต่หน้าที่นี้ก็ไม่ได้บรรลุเป็นผล เนื่องจากผู้ปกครองประเทศเป็นผู้ทำลายความชอบธรรมนี้เสียเองโดยการใช้เงินซื้อเสียงซื้ออำนาจ (จุมพล หนีมพานิช 2542: 120-133)

จากปัญหาของระบอบการเมืองที่เงินเป็นใหญ่ดังที่ได้กล่าวในข้างต้น จึงเป็นที่มาของแนวคิดการปฏิรูปการเมืองของนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง นำโดยศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรมบูรณ์ เป็นผลให้นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย หรือ คพป. จากประธานสภาผู้แทนราษฎร นายมารุต บุญนาค เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2537 โดย คพป. เชื่อว่าหากต้องการระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ จะต้องมีการปฏิรูปการเมืองทั้งระบบ จะทำเพียงจุดใดจุดหนึ่งไม่ได้ การปฏิรูปทั้งระบบต้องปฏิบัติทั้งในเรื่องการปฏิรูประบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง การสร้างองค์กรตรวจสอบและกระบวนการสอบสวนลงโทษ การสร้างสถานะผู้นำให้แก่นายกรัฐมนตรี นอกจากการเคลื่อนไหวในสังคมไทยที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปทางการเมืองแล้ว ภายนอกสังคมไทยก็เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดธรรมรัฐ (Good Governance) ที่กระตุ้นผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองไทย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ได้แก่ ปฏิรูปการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มีความชัดเจนที่ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ปฏิรูประบบการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองใหม่ ปฏิรูประบบตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ปฏิรูปสถาบันทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมือง รวมถึงการปฏิรูประบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (จุมพล หนีมพานิช 2542: 120-133)

พัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยในรอบกว่า 70 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน มีนักวิชาการ นักรัฐศาสตร์ หลายคนได้ทำการศึกษาและสรุปป้องกันว่าพรรคการเมืองไทยพัฒนาได้ไม่เข้มแข็งนัก เพราะพรรคการเมืองโดยทั่วไปยังยึดบุคคลเป็นหลัก การรวมกลุ่มของพรรคการเมืองไทยในอดีต มักเกิดจากความปรารถนาของผู้นำทางการเมือง แล้วจึงดึงพรรคพวกเข้ามาและทำนโยบายหรืออุดมการณ์ภายหลัง โดยมากเป็นอุดมการณ์ของหัวหน้าพรรคเอง ทำให้การรวมตัวกันไม่แน่นแฟ้น พรรคมักจะยุบไปเมื่อขาดผู้นำ พื้นฐานทางการเมืองไทยที่ผ่านมานั้นขาดพลังประชาชนหนุนหลัง พรรคการเมืองไม่มี

ลักษณะตามกฎหมายที่แท้จริง แต่เป็นพรรคการเมืองตามนามธรรมมากกว่า และจำกัดอยู่ในหมู่สมาชิกที่สนับสนุนหัวหน้าพรรค ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งพรรคเท่าที่ควร พรรคการเมืองจึงมิได้เริ่มจากประชาชนซึ่งเป็นพื้นฐาน ประชาชนจึงไม่อาจรวมกันเป็นประชาคมทางการเมืองหรือรวมกันในลักษณะที่สามารถทำหน้าที่ควบคุมพรรคการเมือง หรือควบคุมสมาชิกพรรคการเมืองให้มีระเบียบวินัยอันดี เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นกลไกในการผสมผสานประโยชน์ของชาติ หรือกลุ่มชนและให้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารอำนาจของรัฐบาลได้ (ขวัญชาติ วงศ์ขจร ไพฑูลย์) 2539: 30-55)

พรรคการเมืองไทยถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับวิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งดำเนินมาอย่างขาดช่วงไม่สม่ำเสมอ ตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนอกแนวทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองไทยเกิดจากความต้องการและการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองหรือนายทุน มิได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงหรือความสำนึกทางการเมืองให้มีการตื่นตัวทางการเมือง ประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างมิได้รู้จักและเข้าใจพรรคการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อที่จะให้พรรคการเมืองช่วยเหลือต่อรองผลประโยชน์ให้ตน พรรคการเมืองก็ไม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สนองความต้องการของประชาชนให้บรรลุถึงประชาธิปไตยได้ คือ ก่อให้เกิดความสำนึก ค่านิยม ทศนคติ และวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนจึงขาดความเชื่อถือในพรรคการเมืองแบบสำเร็จรูปนี้ การขาดฐานสนับสนุนจากคนส่วนมากทำให้พรรคการเมืองไทยเป็นพรรครัฐสภา (Parliamentary Party) มากกว่าพรรคมวลชน (Mass Party) รูปแบบของพรรคจึงเป็นรูปแบบพรรคการเมืองสำเร็จรูปจากเบื้องบนส่งลงมาให้เบื้องล่าง มิใช่จากเบื้องล่างคือประชาชนขึ้นไปสู่เบื้องบนคือผู้ปกครอง (เกียรติฟ้า เลหาหะพรสวรรค์) 2541: 90)

นานกว่า 70 ปี นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 สภาพสังคมไทยได้พัฒนาเรื่อยมาในทุกด้าน ทางด้านการเมืองแม้ว่าจะต้องต่อสู้กับการรัฐประหารหลายครั้ง มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายทางการเมืองหลายหน ก็นับว่าประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยยังอ่อนแอ ประเทศไทยยังขาดนักการเมืองที่เป็นนักบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง ด้วยเหตุที่ว่าพรรคการเมืองไทยมิได้เกิดขึ้นจากสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนหรือสิทธิตามธรรมชาติ (National Right) หากแต่พรรคการเมืองไทยเกิดขึ้นได้ด้วยสิทธิตามกฎหมาย (Legal Right) ถูกจัดตั้งขึ้นโดยผู้ปกครองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนตนเองและคณะให้มีความชอบธรรมที่จะอยู่ในอำนาจยาวนาน มากกว่าที่จะเป็นแหล่งรวมคนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาที่นำระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมาใช้ ด้วยเหตุว่ากลไกหรือสถาบันทางการเมือง อันได้แก่ รัฐธรรมนูญ รัฐสภา พรรคการเมือง ที่มุ่งหวังจะทำให้ระบอบการปกครอง

แบบนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปรากฏว่าไม่สามารถจะเป็นกลไกที่จะทำให้ระบอบการปกครองดังกล่าวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ สาเหตุก็เพราะว่ากลไกหรือสถาบันทางการเมืองเหล่านั้นไม่ได้รับการสร้างสรรค์ จึงเกิดปัญหาประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย และไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราที่ต่ำ อันอาจมีสาเหตุมาจากบทบาทของพรรคการเมืองเองประการหนึ่ง คือ การขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและจัดการให้มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีความเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีผู้นำและมีระเบียบ ซึ่งสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในหน้าที่นี้ คือ พรรคการเมือง โดยมีข้อสังเกตสำคัญ คือ ปัจจุบันนี้พรรคการเมืองยังคงเป็นองค์กรที่อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบัน (สุจิต บุญบงการ 2532: 98)

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ระบบพรรคการเมืองของไทยยังมิได้พัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะจากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบพรรคการเมืองไทยหลายประการ อาทิ การเลือกตั้งที่ประชาชนยังยึดตัวบุคคลเป็นหลักมากกว่าพรรคการเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทยที่ยึดแน่นในตัวบุคคล พรรคการเมืองที่ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตยกลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับประชาชนคนไทยไม่มีโอกาสได้เรียนรู้หรือเข้าใจการเมืองในระบบพรรคการเมืองมากนัก นอกจากนี้พรรคการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดอุดมการณ์และมีทิศทางในการดำเนินงานที่ยังไม่ชัดเจน การปรับปรุงและพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้มีเสถียรภาพและมั่นคงจะต้องดำเนินการทั้งระบบ โดยประกอบด้วย ระบบการเมือง ระบบเลือกตั้ง และระบบพรรคการเมือง ซึ่งถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน พรรคการเมืองจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยประชาชนจะเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปมีอำนาจเพื่อจะสามารถตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของตนด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (สถาบันดำรง) ราชานุกาฬ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 2540: 18-30)

การเมืองเป็นเรื่องของการขัดแย้งในสังคม การขัดแย้งจะนำไปสู่การสร้างสถาบันทางการเมือง โดยหวังที่จะใช้สถาบันเป็นตัวแก้ปัญหาต่างๆ ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันทางการเมือง ดังนั้นพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นองค์การทางการเมืองที่สำคัญควบคู่กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การเมืองเป็นไปด้วยดีตามที่ทุกคนปรารถนา จึงเป็นที่มาของทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองของ

พรรคการเมืองโดยกระบวนการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ซึ่งมีความเชื่อว่าการพัฒนาการเมืองนั้นก็คือการสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นฐานอำนาจ อันจะทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงต่อไป ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อนมาก ความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมกลืนเป็นปึกแผ่นอยู่มาก (Samuel P. Huntington อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธหุณ 2538: 55)

พรรคการเมืองของไทยยังไม่มีความเป็นสถาบัน (จุมพล หนิมพานิช 2548: 78) ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุว่าที่ผ่านมาพรรคการเมืองไทยปัญหาความสามารถในการปรับตัวในแง่ที่ไม่สามารถเผชิญการทำลายจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้ พรรคการเมืองถูกยกเลิกหรือล้มเลิกทุกครั้งที่มีการรัฐประหาร ผลคือพรรคต้องหยุดการปฏิบัติงาน ไม่สามารถทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการทางสังคมหรือของประชาชนได้ ซึ่งแตกต่างไปจากลักษณะด้านความสามารถในการปรับตัวของความเป็นสถาบันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การเมืองไทยขาดพรรคการเมืองที่ซับซ้อนที่จะเผชิญความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้ เพราะพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่ง จึงเป็นพรรคการเมืองแห่งชนชั้นที่เน้นจำนวนสมาชิกในรัฐสภา ซึ่งการตั้งพรรคการเมืองในลักษณะดังกล่าวเป็นการตั้งที่ไม่ได้ให้โอกาสแก่สมาชิกพรรคที่จะเป็นผู้เลือกสรรผู้นำของพรรคเอง ในแง่โครงสร้าง พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มิได้มีการจัดองค์กรอย่างเป็นระบบ การให้ความสำคัญกับสาขาของพรรคในอดีตมีน้อยมาก แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการให้ความสำคัญกับการจัดการองค์กรตลอดจนสาขาของพรรคมีเพิ่มขึ้น แต่ในทางปฏิบัติการบริหารงานของพรรคจะยังคงขึ้นอยู่กับตัวผู้นำหรือแกนนำระดับสูงของพรรคมากกว่าตัวระบบที่พรรคพัฒนาขึ้นมาติดตาม เมื่อไม่สามารถสร้างฐานสนับสนุนจากมวลชนในวงกว้างได้ เมื่อโครงสร้างไม่สลับซับซ้อนเพียงพอจึงส่งผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของพรรค อีกทั้งกระทบต่อการพัฒนาทางการเมืองอีกด้วย นอกจากนี้ พรรคการเมืองไทยยังขาดความเป็นอิสระ หมายถึง การที่พรรคการเมืองอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มพลังทางสังคม การที่พรรคและระเบียบวิธีทางการเมืองของพรรคการเมืองนั้นไม่สามารถคงความเป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่มีอำนาจของตนเอง หากแต่ถูกรอบงำจากกลุ่มพลังทางสังคม อาทิ กลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจที่ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองจนทำให้การเมืองไทยกลายเป็นธุรกิจการเมือง โดยเข้ามาในลักษณะของการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการที่กลุ่มธุรกิจทำเช่นนั้นก็เพื่อว่าจะได้มีบทบาทและอิทธิพล

ในการกำหนดนโยบายทางการเมืองเพื่อปกป้องผลประโยชน์และเพื่อเพิ่มพูนอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองให้กับกลุ่มตน ผลก็คือทำให้การตัดสินใจทางการเมืองในบางเรื่องที่มีความสำคัญของพรรคการเมืองขาดความเป็นอิสระ ประการสุดท้าย คือ พรรคการเมืองไทยขาดความเป็นปึกแผ่น หมายถึง การมีความเห็นที่ไม่สอดคล้องต้องกัน ชัดแย้งกันในอุดมการณ์ นโยบาย และการปฏิบัติ ขาดความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อเกิดความไม่สอดคล้องต้องกันก็จะนำไปสู่การแตกแยกภายในพรรค ทำให้พรรคอ่อนแอ ส่งผลต่อศรัทธาความเชื่อมั่นของประชาชน ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจนต้องยุติไปในที่สุด

การที่สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะพรรคการเมืองตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและไม่มีความเป็นสถาบัน มีผลกระทบทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อพัฒนาการทางการเมืองของไทย อย่างน้อยก็ในแง่ของการที่ไม่สามารถเผชิญความท้าทาย ไม่สามารถแก้ปัญหา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมหรือของประชาชนได้ การที่พรรคการเมืองไม่มีความเป็นสถาบัน ย่อมไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ได้รับการสนับสนุนจากมวลชน และขาดการระดมทรัพยากร ในที่สุดขัดขวางการพัฒนาทางการเมืองทั้งของพรรคการเมืองเองและระบบการเมืองของประเทศอีกด้วย

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบความคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย ควรดำเนินไปในทิศทางสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยเชื่อว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง ประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางด้านนามธรรม ด้านรูปธรรม และด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านรูปธรรมคือการสร้างความเป็นสถาบัน สอดคล้องกับแนวคิดของแซมมวล พิตันดิงตัน . (Samuel P. Huntington) ที่เสนอว่าความเป็นสถาบันประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อน มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นปึกแผ่น กล่าวในรายละเอียดได้ดังนี้

1) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง มีการปรับ ปรุรงองค์กรในพรรค ผู้บริหารของพรรค ระเบียบข้อบังคับของพรรค นโยบายของพรรคการทำหน้าที่ของพรรค อายุของพรรคการเมือง อายุของกลุ่มผู้นำพรรค การผลัดเปลี่ยนตัวผู้นำด้วยสันติวิธี มีระบบระเบียบวิธีในการปรับเปลี่ยนตัวผู้นำที่จะทำให้พรรคมั่นคง โดยไม่เกิดความขัดแย้ง การวางเป้าหมายและทำหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษของพรรค ซึ่งแม้ว่าหน้าที่หลักหรือภารกิจได้กระทำแล้วเสร็จเรียบร้อยตามเป้าหมาย พรรคก็สามารถสร้างเป้าหมายใหม่ กำหนดหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงต่อไปได้ แสดงว่าพรรคมีความสามารถในการปรับตัวได้มาก มีโอกาสตอบสนองปัญหาที่มีการเรียกร้องต้องการได้มาก

2) ความสลับซับซ้อนของพรรค (Complexity) หมายถึง การที่พรรคมีหน่วยย่อยหรือสาขาของพรรคมากมาย แผ่ขยายไปในระดับที่แตกต่างกันทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น มีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วไปทำให้พรรคใกล้ชิดประชาชน ได้รับการสนับสนุนได้ง่าย มีการจําแนกแจกแจงการทำหน้าที่ตามความสามารถและความชำนาญเฉพาะทางตามสายงาน การบังคับบัญชาอย่างชัดเจน บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกในการรักษาระเบียบและวินัยของพรรค เพราะความซับซ้อนหลากหลายอาจทำให้เกิดความแตกแยกได้ง่าย มีการกระจายอำนาจและบทบาทสู่สาขาพรรคอย่างคล่องตัวและทั่วถึงในทุกส่วนของประเทศ รวมถึงมีแผนการพัฒนาพรรค

3) ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ (Autonomy) หมายถึง การที่พรรคตลอดจนระเบียบวิธีการทางการเมืองของพรรคยังคงความเป็นองค์กรของตัวเอง มีความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง มีอำนาจของตนเองโดยไม่ถูกรองงำหรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลอื่น ตลอดจนระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ ระเบียบวิธีการอื่นใดทางสังคมไม่สามารถเข้ามามีอิทธิพลหรือครอบงำพรรคโดยสิ้นเชิง ทำให้พรรคไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แต่ต้องฟังบรรดากลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลที่สนับสนุนพรรคตลอดเวลาแสดงว่าพรรคขาดอิสระ มีระเบียบขั้นตอนที่จะเอื้อ อํานวยการสร้างสรรคความ เป็นสถาบันของพรรค สำหรับตรวจสอบสมาชิกหรือกลุ่มใหม่ๆ ที่จะเข้ามาสู่พรรค เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน รับประกันว่าพรรคจะยังคงความมีอิสระ ตำแหน่งสำคัญของพรรคสามารถบรรลุได้ตามระเบียบข้อบังคับของพรรค โดยผ่านการฝึกหัดในตำแหน่งระดับล่างก่อน

4) ความเป็นปึกแผ่น (Coherence) หมายถึง ความเป็นเอกภาพ น้ำหนึ่งใจเดียวกัน กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่มีการแตกแยก มีความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ว่าหากเกิดปัญหาหรือมีข้อขัดแย้งขึ้น จะมีแนวทางในการแก้ไขหรือยุติปัญหาอย่างไร การที่พรรคมีความมั่นคงทางทฤษฎี จะมีคุณสมบัติของความเป็นเอกภาพปราศจากความแตกแยกภายในได้

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน มีเป้าหมายในการศึกษาพรรคประชาธิปไตยเปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย เนื่องจากเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่อายุยืนยาวเป็นอันดับหนึ่งและอันดับสองในประวัติศาสตร์การเมืองประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าพรรคการเมืองที่ก่อตั้งมานานจะมีแนวโน้มว่าจะสามารถอยู่ต่อไปได้ในอนาคตหรืออย่างน้อยที่สุดจะสามารถดำรงอยู่ได้ภายในช่วงเวลาหนึ่ง ดังนั้นพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา อาจนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้

โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้อธิบายว่า กำเนิดของพรรคการเมืองนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวในรูปของสโมสรและกลุ่ม ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นพรรคการเมือง และได้เสนอแนวทางการพิจารณาลักษณะพรรคการเมือง ที่จะมี ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริงไว้ 4 ประการ ดังนี้ (La Palombara and Weiner อ้างถึงใน สา ยันต์ ไยสามเสน 2546: 21-22)

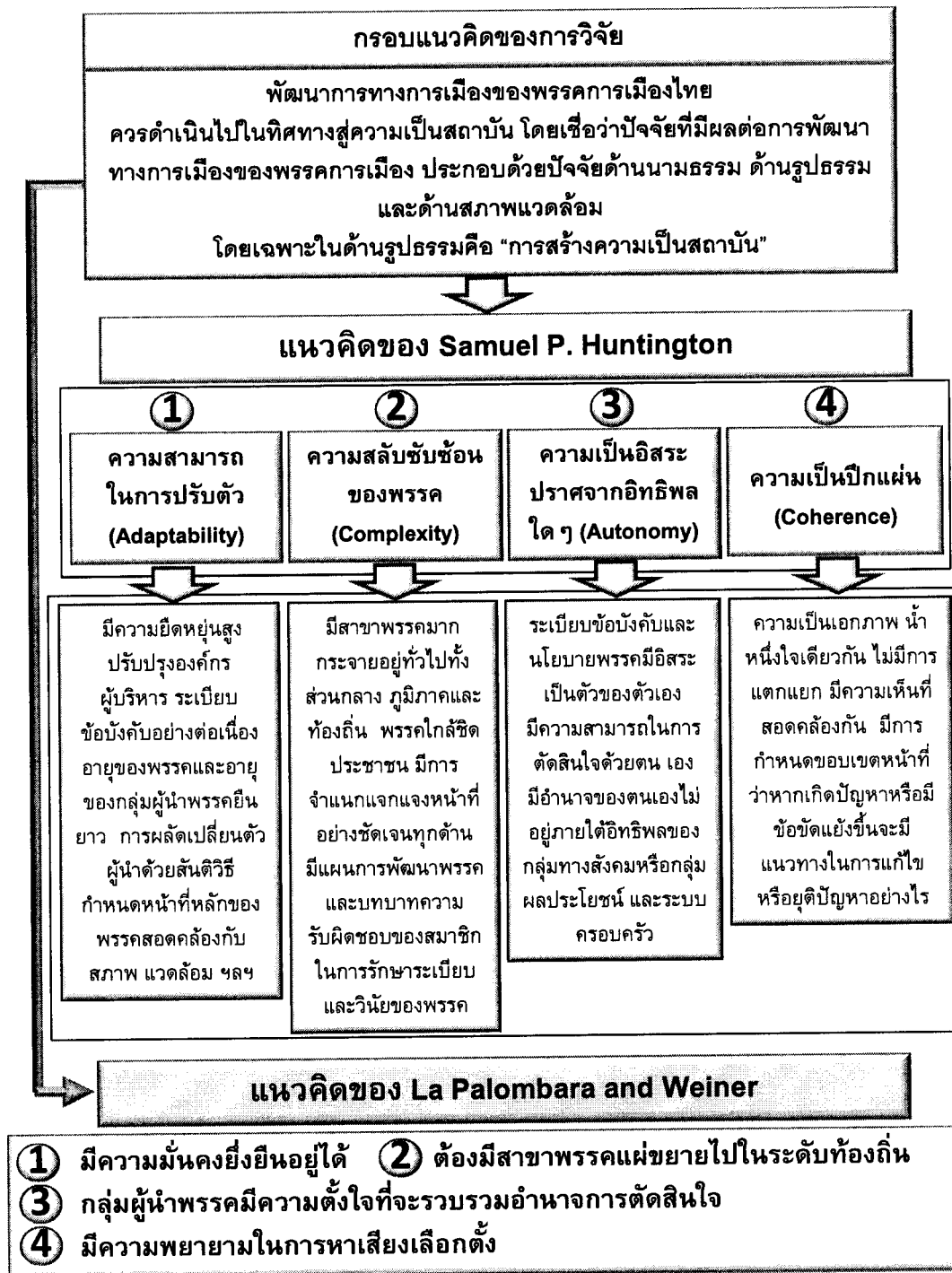
- 1) ต้องมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้ โดยมีความยั่งยืนของพรรคนั้นจะต้องเป็นความยั่งยืนของพรรคการเมืองเอง ไม่ใช่ความยั่งยืนที่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำเพียงกลุ่มเดียว
- 2) จะต้องมีสาขาพรรคแผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่นและต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน ระหว่างสำนักงานใหญ่และสาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอ
- 3) กลุ่มผู้นำพรรคจะต้องมีความตั้งใจที่จะรวบรวมอำนาจการตัดสินใจในนโยบาย ต่างๆ มาให้แก่พรรคของตนแต่ผู้เดียว หรือเข้าร่วมกับพรรคอื่น ไม่เพียงแต่จะใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงนโยบายเท่านั้น
- 4) จะต้องมีความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระยะเวลาที่มีการเลือกตั้งและ ไม่มีการเลือกตั้งด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่จะนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 2.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย ได้เลือกแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) เรื่อง “การสร้างความเป็นสถาบัน” เป็นกรอบหลักของการศึกษาในครั้งนี้ กรอบแนวคิดของการสร้างความเป็นสถาบัน แสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 สถาบันทางการเมืองของประชาชนคือพรรคการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

4.2 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยได้นำไปสู่สถาบันทางการเมืองของประชาชน

5. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาลักษณะของสถาบันทางการเมืองและการศึกษาพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีขอบเขตดังนี้

5.1 การศึกษาแบบการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical analysis) โดยใช้การศึกษวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารส่วนหนึ่ง ร่วมกับข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่เป็นข้อมูลเชิงปฏิบัติการที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

5.2 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย อดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย นักวิชาการ และผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง

5.3 ข้อมูลของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2489-2551 และข้อมูลพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์ชาติไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2517-2551

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 พรรคการเมือง หมายถึง องค์กรทางการเมืองที่มีลำดับการบังคับบัญชาที่เป็นระบบ ที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีหลักการบางอย่างที่เห็นพ้องต้องกันทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ เพื่อจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งและให้ได้เสียงข้างมากในสภา เพื่อจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายและอุดมการณ์ของกลุ่ม

6.2 สถาบันทางการเมือง หมายถึง สถาบันสังคมประเภทหนึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกในสังคมซึ่งมีความต้องการและมุ่งหมายทางการเมืองมารวมตัวกันอย่างมีระเบียบแบบแผนต่อเนื่องถาวรอย่างเห็นได้ชัดทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม

6.3 ความเป็นสถาบันทางการเมือง หมายถึง กระบวนการซึ่งองค์กรใช้ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณค่าและเสถียรภาพ มีความสามารถในการเผชิญและแก้ไขกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 การพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง โดยการสร้างความเป็นสถาบัน หมายถึง พรรคการเมืองที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ระดับของการพัฒนาความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมือง มีคุณลักษณะที่ประการ คือ มีความสามารถในการปรับปรุงตัวเอง มีความสลับซับซ้อนมาก ความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นอยู่มาก

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

7.2 ทำให้ทราบถึงพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยว่านำไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนหรือไม่

7.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

8. ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ศึกษากรณีของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยนี้ จะเป็นการศึกษาข้อมูลเฉพาะส่วนที่ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวข้อง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นทั้งอดีตสมาชิกพรรคและสมาชิกปัจจุบันของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ตลอดจนนักวิชาการ นักธุรกิจ และผู้สนใจการเมืองที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน สามารถแบ่งข้อมูลที่ได้ศึกษาออกเป็นหัวข้อย่อย ดังนี้

1. ความหมาย ความสำคัญ หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง
2. ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง
3. ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การและการจัดการองค์การของพรรคการเมือง
5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง
6. พัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมาย ความสำคัญ หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง

1.1 ความหมายของพรรคการเมือง

คำว่า “พรรคการเมือง” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Political Party” มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “Pars” อันหมายถึง “ส่วน” ตรงกับคำว่า “Partie Politique” ในภาษาฝรั่งเศส และ “Politische Partae” ในภาษาเยอรมัน จากรากศัพท์ภาษาละตินคำว่า “Pars” ที่แปลว่า “ส่วน” นี้เอง ทำให้ทราบว่าพรรคการเมือง หมายถึง “ส่วนของประชาชน” อันเป็นองค์ประกอบของรัฐ ซึ่งก็หมายความว่าพรรคการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนมีความอิสระที่จะได้รับการแบ่งออกเป็น “ส่วน” (part) ตามความคิดเห็นอันอิสระของเขาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะยังประโยชน์ให้กับตนเองมากที่สุดนั่นเอง ดังนั้นพรรคการเมืองจึงหมายถึง “ส่วน” ของราษฎรทั้งหมดในประเทศ ซึ่งแบ่งแยกออกไปเป็นส่วนๆ ตามความคิดเห็นและประโยชน์ได้เสียทางการเมือง

จากการศึกษาความหมายของพรรคการเมือง พบว่านักวิชาการและนักการเมือง ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้ใกล้เคียงกัน เช่น Austin Ranny and Willmore Kendall (1956), Jean Gicquel และ Sigmund Neumann (1956), กระมล ทองธรรมชาติ (2505), Joseph La

Palombara and Myron Weiner (1966), D. Epstein (1967), G.A. Jacobsen and M. H. Lipman (1969), คันทซ์ซิด อินทชาติ (2515), หยุค แสงอุทัย (2517), โกลินทร์ วงศ์สุวรรณ และ นรนิติ เศรษฐบุตร (2521), Mariad D.Irish, James W.Protho and Richard J.Richardson (1981), Andre Hauriou (1985), จรูญ สุภาพ (2535), สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ (2535), วิทยา นภาศิริกุลกิจ และสุรพล ราชภัฏทาร์กซ์ (2539) และ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541) ได้ให้ความหมายของคำว่า พรรคการเมือง คือ การรวมตัวของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล บุคคลผู้มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน มีความเชื่อร่วมกันและมุ่งที่จะแสวงหาอำนาจ กลุ่มของเอกชนที่มีผลประโยชน์คล้ายคลึงกัน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะเข้าควบคุมและกำหนดนโยบายของรัฐ โดยการเอาชนะในการเลือกตั้งเพื่อจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม

William Goodman (1956), Julius Gould และ W.E. Kolb (1965), Samuel P. Huntington (1968) ได้มีแนวคิดใกล้เคียงกันว่า พรรคการเมือง เป็นแบบแผนที่รวบรวมสะสมพฤติกรรมหรือการกระทำทางการเมือง กลุ่มคนมีบทบาทในการกำหนดประเด็นปัญหา เพื่อให้เป็นนโยบายของรัฐบาลและส่งตัวแทนเข้ารับสมัครเลือกตั้งหรือสมาชิกมีลักษณะคล้ายคลึงกันเพียงพอที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยมีจุดมุ่งหมายที่เปิดเผย เพื่อชนะการเลือกตั้งที่ทำให้สามารถเข้าไปใช้อำนาจรัฐใช้อิทธิพลในการได้ประโยชน์และความได้เปรียบจากมีสิทธิอำนาจ

Neil A. Mc Donald (1953), Sigmund Neumann (1956), Robert Michels (1962), Roy C.Macridis (1967), Maurice Duverger (1972), Max Weber (1972), Richard L.Kolbe (1985) ได้มีแนวคิดใกล้เคียงกันว่า พรรคการเมือง คือ องค์การทางการเมืองที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีผลประโยชน์ เป็นอุดมคติร่วมกัน หรือเป็นการรวมตัวทางสังคมที่มีความต่อเนื่องพอสมควรที่จะแสวงหาตำแหน่ง หรือมีเจตนาารมณ์ร่วมกันเพื่อต่อสู้หรือแข่งขันให้ได้มาซึ่งอำนาจภายใต้การนำของสมาชิกส่วนน้อยที่เป็นผู้นำ หรือเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล หรือมุ่งควบคุมอำนาจรัฐบาล

ผู้วิจัยมีแนวคิดว่า พรรคการเมือง คือกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์คล้ายคลึงกัน ร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง หรือกลุ่มทางการเมือง เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันในการรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อเข้าไปใช้อำนาจในการบริหารบ้านเมือง

1.2 ความสำคัญของพรรคการเมือง

ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญยิ่งสถาบันหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นกลไกที่ทำให้การปกครองระบอบนี้บังเกิดความสมบูรณ์แบบทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ ถ้าไม่มีพรรคการเมืองก็ย่อมเป็นการยากลำบากในอันที่จะทำให้เกิดการรวมตัวของประชาชนเพื่อแสดงออกในเจตจำนงต่างๆ อาทิ เจตจำนงในด้านความคิดเห็น ซึ่งจะอยู่ในสภาพแห่งการรวมตัวที่มีลักษณะเป็นเจตนาารมณ์โดยส่วนรวม เพราะโดย

ปกติความคิดเห็นของหมู่ประชาชนย่อมแตกต่างกัน ในเรื่องดังกล่าวจะต้องอาศัยพรรคการเมืองเป็นที่รวมให้ความคิดเห็นเหล่านั้นเป็นกลุ่มเป็นก้อนพอที่จะทำให้เกิดอิทธิพลกับบุคคลผู้รับผิดชอบในการบริหารประเทศ โดยนับแห่งหลักการของความเป็นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2524) สรุปไว้ว่า พรรคการเมืองมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาการเมืองขึ้น ด้วยเหตุว่าพรรคการเมืองเป็นกลไกต่อรองเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน โดยส่วนรวม เป็นกลไกแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นต่างกัน โดยการกำหนดนโยบายตามแนวกว้างๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมสามารถยอมรับได้ Joseph La Palombara (1966) มีความเห็นว่า พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อแสดงพลังการเมืองอันจะเป็นการชักนำ โน้มน้าวประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าระบบประชาธิปไตยเป็นของประชาชน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พรรคการเมืองมีความสำคัญในการรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกำหนดขึ้นเป็นนโยบายของชาติ เป็นการรับรู้อำนาจอธิปไตยว่าเป็นของประชาชน ดังนั้นความคิดเห็นต่างๆ ของประชาชน จึงรวมตัวก่อตั้งขึ้นเป็นความคิดเห็นของชาติ แม้ความคิดเห็นของประชาชนเสรีมีหลายความคิดเห็น ซึ่งแยกกันอยู่ในพรรคการเมืองหลายพรรค แต่แนวนโยบายของแต่ละพรรคย่อมเป็นเครื่องแสดงออกถึงความเห็นอันเป็นกลุ่มก้อน แนวนโยบายเหล่านี้จะรวบรวมก่อตั้งขึ้นมาได้ก็เมื่อมีพรรคการเมืองขึ้นแล้ว ถ้าไม่มีพรรคการเมืองก็ไม่อาจรวบรวมความคิดเห็นเป็นกลุ่มก้อนได้ การรวมเป็นพรรคการเมืองจะทำให้มั่นคงและมีเสถียรภาพจนอาจได้รับความไว้วางใจให้จัดตั้งรัฐบาล การรวมกันเข้าเป็นพรรคการเมือง จะมีส่วนช่วยกลุ่มบุคคลมีความเข้มแข็งขึ้น และการอภิปรายตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับพรรคการเมือง ไปจนถึงในระดับรัฐสภา จะช่วยการกลั่นกรองนโยบายซึ่งได้มาจากเสียงส่วนใหญ่ในพรรคการเมืองตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย

1.3 หน้าที่ของพรรคการเมือง

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2540) ได้ระบุหน้าที่ของพรรคการเมืองซึ่งถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย กล่าวว่าพรรคการเมืองจะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน พรรคการเมืองจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยประชาชนจะเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนของตนเข้าไปมีอำนาจเพื่อจะสามารถตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของตนด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองในฐานะสถาบันทางการเมืองที่จะทำให้ประชาธิปไตยเป็นจริงขึ้นมาได้นั้น พรรคการเมืองจะต้องมีหน้าที่เบื้องต้นที่สำคัญสองประการ คือ

มีหน้าที่คัดเลือกผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและมีความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตยได้ และมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการที่กำหนดไว้ตามกติกาของประชาธิปไตย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สามารถแบ่งหน้าที่ของพรรคการเมืองออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) หน้าที่ทางการเมืองของพรรคการเมือง เป็นการทำหน้าที่เป็นกลไกในการสร้างผู้นำทางการเมือง เป็นการสร้างความสำนึกทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชน พรรคการเมืองเป็นผู้กลั่นกรองบุคคลเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง มีการฝึกอบรมเพื่อยกระดับจิตสำนึกและความรู้ของสมาชิกพรรคของตนเองให้สูงขึ้น ควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในระเบียบวินัยของพรรคอย่างเคร่งครัด (2) หน้าที่ทางกฎหมายของพรรคการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 47 บัญญัติว่าพรรคการเมืองมีหน้าที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน โดยวิธีการประนีประนอมและต่อรองเพื่อคุมตำแหน่งในวงการบริหาร ทางการเมืองมีหน้าที่สรรหาผู้นำทางการเมือง และการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง การมีหน้าที่สร้างสังคม การเมือง แสดงสร้างคุณค่าและทัศนคติของประชาชน และเป็นผู้เสนอนโยบายให้ประชาชนเลือกในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.4 บทบาทของพรรคการเมือง

จากหน้าที่ของพรรคการเมืองที่แสดงในข้างต้น อาจแยกบทบาทของพรรคการเมืองออกตามหน้าที่ที่พรรคการเมืองปฏิบัติ ดังนี้ บทบาทของพรรคการเมืองที่เกิดจากการทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ให้การศึกษามองแก่ประชาชน พรรคการเมืองจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนว่าการปกครองประเทศเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน ไม่ใช่เรื่องของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การให้ความรู้ดังกล่าวอาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การแถลงนโยบายพรรคผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ หรือการจัดอภิปราย ปาฐกถาหรือการบรรยายให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บทบาทของพรรคการเมืองอันเกิดจากการทำหน้าที่เป็นสถาบันที่สร้างผู้นำทางการเมืองพรรคการเมืองจะเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สรรหา คัดเลือกและพัฒนาอบรมสมาชิกพรรค รวมทั้งเสนอให้เป็นผู้แทนพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป คุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นตัวแทนของพรรคที่ถือเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก นั่นคือ จะต้องมีความสมบูรณ์ที่เสียสละ มีความรับผิดชอบส่วนรวม มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการเป็นตัวแทนของพรรค โดยวิธีการคัดเลือกกันภายในพรรคก่อนแล้วจะส่งผู้ที่เหมาะสมที่สุดให้เป็นผู้แทนของพรรค

บทบาทของพรรคการเมืองอันเกิดจากการทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ บทบาทนี้เกิดขึ้นจากการที่พรรคการเมืองทำหน้าที่ใน

การประสานประโยชน์ของกลุ่มหรือส่วนต่างๆ ให้มาอยู่ในพรรคเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีระบบพรรคใหญ่ทำให้แต่ละพรรคจะประกอบด้วยกลุ่มที่แตกต่างกันในด้านเศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ ซึ่งพรรคการเมืองมุ่งประสานผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างจริงจังมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ที่มีอยู่ในสังคม เช่น หน่วยงานของรัฐบาล เป็นต้น

บทบาทของพรรคการเมืองอันเกิดจากการทำหน้าที่เป็นรัฐบาลหรือเป็นฝ่ายค้าน พรรคการเมืองย่อมมีหน้าที่ในการส่งผู้แทนของพรรคเข้าสมัครรับเลือกตั้ง หากผู้แทนของพรรคได้รับเลือกตั้งเข้ามามากก็จะสามารถจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารประเทศได้ แต่หากเป็นพรรคที่ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าก็จะอยู่ในฐานะเป็นฝ่ายค้าน ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของรัฐบาลต่อไป

บทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน พรรคการเมืองมีบทบาทในการเชื่อมรัฐบาลกับประชาชนหรือกลุ่มต่างๆ ของสังคม โดยการที่ประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ที่จัดขึ้นโดยพรรคการเมืองตามแนวทางระบอบประชาธิปไตยซึ่งประชาชนทั่วไปมีแนวโน้มที่จะยอมรับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระบอบการปกครองดังกล่าว รวมทั้งผลของการเลือกตั้งด้วย

2. ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง

พรรคการเมืองเป็นกลไกและเป็นเครื่องมืออันสำคัญของการปกครองประเทศในสมัยปัจจุบัน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าพรรคการเมืองเป็นแบบแผนใหม่และผลของการขยายตัวของการทำงานที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ในบริบทเริ่มแรกของการก่อตั้งพรรคการเมือง ประสพกับอุปสรรคหลายประการ รัฐบาลหรือผู้ปกครองในหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุโรปได้พยายามขัดขวางมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง ด้วยเหตุที่รัฐบาลต่างหวั่นเกรงว่าบรรดาพรรคการเมืองจะร่วมมือกันโค่นล้มรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ในกาลต่อมาแนวความคิดเรื่องพรรคการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุที่ว่ารัฐบาลในหลายประเทศพิจารณาว่าการขัดขวางมิให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่มิอาจกระทำได้ โดยสภาพธรรมชาติของมนุษย์ชอบที่จะรวมกลุ่มเป็นหมู่คณะที่มีความคิดในทางการเมืองและเศรษฐกิจสอดคล้องตรงกัน

เกษม อุทยานิน อังใน อานนท์ อาภาภิรม (2528) ได้ลำดับถึงการกำเนิดของพรรคการเมืองว่าการรวมตัวกันในทางการเมืองขึ้นเป็นกลุ่มนั้นมีมาแต่โบราณกาลจนกระทั่งศตวรรษที่ 17 เดิมมักเรียกว่าเป็น “กลุ่มพรรคพวก” (Faction) หรือ “กลุ่มผลประโยชน์” (Interest) ต่อมาใน

ศตวรรษที่ 18 ประชาคมในยุโรปหลายประเทศ เช่น อังกฤษ เกิดการรวมกลุ่มเป็นสโมสร สมาคม ปรัชญา สมาคมผู้แทนราษฎรก่อนแล้ว และเรียกชื่อว่าเป็น “พรรค” (Party) อันอาจแปลความหมาย เชิงกว้างได้ว่าเป็น “ฝ่าย” กล่าวคือเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก่อนที่จะตั้งเป็นพรรคการเมืองดังเช่นในปัจจุบัน ส่วนพรรคการเมืองในความหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ในประเทศ สหรัฐอเมริกาเป็นชาติแรกที่ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ในคราวการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1800 (พ.ศ. 2343) ซึ่งฝ่ายรีพับลิกันแบบเจฟเฟอร์สัน ได้รับชัยชนะการเลือกตั้งเหนือฝ่ายเฟเดอเรลลิสต์ อันกล่าวได้ว่า พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้น ก่อนในยุโรปนับเป็นเวลาหลายทศวรรษ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า พรรคการเมืองเป็นผลมาจากวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และสังคมในระยะ 100 กว่าปีที่ผ่านมา นักรัฐศาสตร์ อาทิ Avery Leiserson, Joseph La Palombara (1966), Maurice Duverger (1954) และ Myron Weiner (1966) ได้กำหนดนิยามและ ตั้งทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมืองไว้ทั้งการเมืองในอดีตและการเมืองสมัยใหม่ ดังนี้

การเมืองในอดีต พรรคการเมืองเป็นผลพวงทางประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองของ สังคมแต่ละประเทศ (Historical Situation Theories) เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งในชนชั้น เศรษฐกิจ แนวคิดต่างๆ ขึ้น พรรคการเมืองก็ถือกำเนิดขึ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว เช่น พรรค การเมืองกำเนิดจากความต้องการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Participation Crisis) เห็นได้จาก ภายหลังการสลายตัวของระบบศักดินาในยุโรป ได้ก่อให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นจากกลุ่ม ผู้ประกอบการและชนชั้นกลางมีความต้องการที่จะมีตัวแทนทางการเมืองในการปกครองประเทศ จึงรวมกลุ่มประชาชนที่สนับสนุนการเรียกร้องสิทธิ ไม่เพียงแต่สัญญาว่าจะก่อให้เกิดความกินคืออยู่ดี ทางเศรษฐกิจเท่านั้น ยังครอบคลุมถึงเงื่อนไขต่างๆ ทำให้มวลชนผู้ใช้แรงงานสนับสนุนชนชั้นกลาง ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในยุโรปประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในเอเชียรวมถึงอเมริการาว คริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งประชาชนมีความต้องการให้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน กับรัฐบาล โดยให้ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย กลุ่มที่ต่อสู้ในการ แสวงหาสิทธิในการปกครองประเทศซึ่งเป็นพวกชนชั้นกลางนั้น ได้แสวงหาความร่วมมือจาก ประชาชนทั่วไป จึงเป็นสาเหตุให้เกิดพรรคการเมืองขึ้น

พรรคการเมืองกำเนิดขึ้นจากวิกฤตการณ์เกี่ยวกับความชอบธรรม (Legitimacy Crisis) เมื่อประชาชนเกิดความรู้สึกว่าฐานะของรัฐบาลในการปกครองไม่ชอบธรรม ประชาชนจึงรวมตัว กันเพื่อแสวง หาความชอบธรรม พรรคการเมืองจึงกำเนิดขึ้นมาเพื่อยึดเหนี่ยวประชาชนที่มี ความเห็นร่วมกันให้เป็นเอกภาพในการต่อสู้ล้มล้างฐานะความไม่ชอบธรรมนั้น ต้นแบบของพรรค

การเมืองที่กำเนิดบนความชอบธรรมคือการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อปฏิวัติในฝรั่งเศสเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18

พรรคการเมืองกำเนิดจากการบูรณาการวิกฤติความขัดแย้ง (Integration Crisis) เมื่อภายในรัฐเกิดความแตกแยกระหว่างกลุ่มชนต่างๆ อันเป็นอันตรายแก่เอกภาพของรัฐ พรรคการเมืองเกิดขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวและผูกพันกันของประชาชน กรณีที่สอง พรรคการเมืองเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มทางเชื้อชาติจะแยกตัวออกเป็นเอกเทศ ทั้งนี้ พรรคการเมืองจะเป็นผู้ทำหน้าที่สร้างความเป็นเอกภาพของกลุ่มเชื้อชาตินั้น พรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในสองกรณีนี้เรียกว่ากำเนิดบนวิกฤติการณ์เกี่ยวบูรณาการ

พรรคการเมืองกำเนิดจากความคิดเห็นหรืออุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกัน (Ideological Theories) อาจเป็นความคิดเห็นในเรื่องรัฐ สังคม เศรษฐกิจ ศาสนา โดยมีรากฐานจากปรัชญาเดียวกัน เช่น พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคที่ยึดถือ ปรัชญามาร์กซิสม์ พรรคแรงงานของอังกฤษ เป็นพรรคที่ยึดถืออุดมการณ์สังคมนิยม และ พรรคคริสเตียนเดโมแครตแห่งอิตาลี ซึ่งกำกับโดยพระคริสเตียนมีอุดมการณ์ของคริสเตียนและการปฏิรูปสังคม

พรรคการเมืองกำเนิดจากความแตกต่างทางความคิดหรือจิตของบุคคล (Psychological Theories) โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีลักษณะเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ พวกที่ชอบความมีอยู่แล้ว หรืออนุรักษนิยม (Conservatives) กับพวกที่ชอบการเปลี่ยนแปลง (Liberals) อีกทั้งอาจแบ่งได้อีกสองประเภท คือ พวกที่มองโลกในแง่ดี (Optimists) กับพวกที่มองโลกในแง่ร้าย (Pessimists) จากสมมุติฐานทางจิตวิทยาดังกล่าว จึงเป็นที่มาทำให้เกิดการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองที่มีแนวคิดต่างกัน คือ กลุ่มที่มองโลกและสังคมในแง่ดี ได้แก่ กลุ่มหัวเก่า กับ กลุ่มสมัยใหม่ กลุ่มหัวเก่าชอบการอยู่ในสภาพที่คงที่ ถือว่าสภาพปัจจุบันที่ดำเนินอยู่นี้ดีแล้ว สภาพการณ์ที่ดำเนินมาในอดีตก็มีความน่าพอใจ จึงไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสมัยใหม่ ตรงกันข้ามกับกลุ่มสมัยใหม่หรือเสรีนิยม ถือการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความก้าวหน้า มีความยินดีในการเปลี่ยนแปลง เห็นคุณค่าในการศึกษา เปิดโอกาสในการแสดงออกโดยทัศนะที่เป็นเสรี ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มที่มองโลกและสังคมในแง่ร้าย ได้แก่ กลุ่มปฏิวัติ กับ กลุ่มปฏิกริยา โดยกลุ่มปฏิวัตินิยมการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรงเพื่อให้ได้เห็นประจักษ์ ไม่ชอบวิธีการแบบมีกระบวนการเป็นขั้นเป็นตอน ชอบความเฉียบพลัน ขณะที่กลุ่มปฏิกริยา มีความคิดคำนึงถึงอดีตจึงพยายามกลับไปคิดคำนึงและดำรงชีวิตเหมือนเช่นในอดีตแต่ก่อน

พรรคการเมืองกำเนิดจากสภาพเศรษฐกิจสังคม (Social-Economical Theories) โดยมองหรือวัดความเป็นพรรคการเมืองที่ชนชั้นใดเป็นผู้สนับสนุนพรรคการเมือง ระดับการศึกษา เพศวัย ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร ทฤษฎีนี้มองฐานการรวมพรรคการเมืองและสังคมเหมือนกัน

รวมตัวเป็นพรรคการเมืองเพื่อที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน เช่น พรรคคอมมิวนิสต์จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นผู้นำปกป้องผลประโยชน์ชนชั้นกรรมาชีพ และ กลุ่มทอรัในอังกฤษ (พรรคอนุรักษนิยมในปัจจุบัน) จัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์หรือเป็นตัวแทนของเจ้าที่ดิน พวกขุนนาง

พรรคการเมืองกำเนิดจากความต้องการที่จะพัฒนา (Developmental Theories) เหตุมา จากกลุ่มผู้นำทางการเมืองต้องการแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อที่กลุ่มของตนเองจะได้ มีอำนาจหรือรักษาอำนาจไว้ ถึงแม้ประชาชนจะไม่ค่อยสนใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม อีกทั้งเห็นว่าการพัฒนาทางการเมืองเป็นผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของประชาชนว่า ประชาชนมีสิทธิที่จะใช้อำนาจ ซึ่งภายใต้ความต้องการที่จะพัฒนานั้น พรรคการเมืองจะเกิดขึ้นจาก ความขัดแย้งในผลประโยชน์ของกลุ่มคนในสังคม คนในสังคมตระหนักว่าตนมีสิทธิที่จะมีอิทธิพล ต่อการใช้อำนาจ เห็นได้ในประเทศที่มีระบบการเมืองแบบเสรี ความต้องการที่จะพัฒนาก่อให้เกิด พรรคการเมืองที่มาจากกลุ่มผู้นำทางการเมืองที่มีอำนาจอยู่ก่อนแล้วต้องการจะแสวงหาความสนใจ จากประชาชนให้สนับสนุนอำนาจของตน แม้ว่าประชาชนจะยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมือง โดยตรงก็ตาม กรณีนี้จะเป็นเหตุการณ์ในระบบการเมืองที่ไม่มีการแข่งขัน หรือ ความต้องการที่จะ พัฒนาก่อให้เกิดพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ที่จะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันไป พรรคการเมืองตามหลักเกณฑ์นี้จะเกิดขึ้นเฉพาะในสังคมที่เป็น ประชาธิปไตยเท่านั้น

พรรคการเมืองกำเนิดจากการจัดการองค์การ (Organizational Theories) โดยเมื่อมีผู้นำ ทางการเมืองแล้ว ผู้นำนิยมผู้สนับสนุนก็ตามมาเป็นจำนวนมาก ด้วยความเชื่อมั่นในคุณวุฒิ ความรู้ คุณธรรมเกิดความนิยมในตัวบุคคล จึงทำให้เกิดเป็นพรรคการเมือง เพื่อจัดระเบียบและสายงานให้มีการ บังคับบัญชา การเกิดพรรคการเมืองลักษณะนี้เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกที่มีความศรัทธาใน ตัวผู้นำพรรค เช่น พรรคพลังธรรมของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ช่วงพ.ศ. 2531 ของประเทศไทย หรือ พรรค Movement of Democrats แห่งฝรั่งเศสที่ก่อตั้งด้วยความนิยมในตัวประธานาธิบดี ชาร์ลส์ เดอ โกลส์ เป็นต้น พรรคการเมืองลักษณะนี้จะแตกสลายง่ายเมื่อผู้นำสิ้นบารมีลงไป พรรคการเมืองก็อาจ ถูกล้มเลิกในที่สุด

พรรคการเมืองกำเนิดสืบเนื่องมาจากสถาบันทางการเมือง (Institutional Theories) คือ รัฐสภาอยู่ก่อนและพรรคการเมืองตามมาเพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐสภา ทำให้ ผู้แทนราษฎรรวมตัวกันเป็นคณะหรือกลุ่ม ซึ่งในระยะเริ่มแรกของระบบรัฐสภา พรรคการเมือง เริ่มต้นก่อกำเนิดขึ้นในรัฐสภาก่อน (Electoral and Inter-Parliamentary Origin of Political Parties) กลุ่มการเมืองมีโครงสร้างจำกัดอยู่เฉพาะแต่ในรัฐสภาเพื่อหาทางจัดตั้งรัฐบาลหรือให้รัฐบาลรับ นโยบายหรือความคิดเห็นของกลุ่มตนไปปฏิบัติ โดยผู้แทนในรัฐสภาได้รวมตัวเป็นกลุ่มในสภา อัน

เนื่องมาจากความคิดเห็นในลัทธิการเมืองที่คล้ายคลึงกันที่ปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภา อีกทั้งเป็นผลมาจากการขยายจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากขึ้น ทำให้ผู้แทนที่อยู่ในรัฐสภาต้องติดต่อสัมพันธ์กับคณะกรรมการดำเนินการเลือกตั้งให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้รับเลือกตั้งจนในที่สุดต้องจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อดำเนินการ

การเมืองในยุคสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 19 ได้มีการขยายสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งออกไป เพื่อบรรลุเป้าหมายจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเมืองออกไปหาเสียงสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มตนได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเพื่อจัดตั้งรัฐบาล พรรคการเมืองจึงต้องขยายโครงสร้างออกไปนอกรัฐสภา เช่น พรรคอนุรักษ์นิยม และ พรรคเสรีนิยม ในอังกฤษ พรรคเดโมแครต และ พรรครีพับลิกัน ในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น อีกทั้งองค์การภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมและแทรกแซงทางการเมือง ได้แก่ สมาคมอาชีพ สหพันธ์กรรมการองค์การศาสนา สมาคมนักหนังสือพิมพ์ สมาคมปรัชญา ได้กำเนิดพรรคการเมืองนอกรัฐสภาขึ้น (Extra-Parliamentary Origin of Political Parties) เช่น พรรคแรงงานของอังกฤษ ก่อตั้งขึ้นโดยสหพันธ์กรรมกร พรรคคริสเตียนเดโมแครตของเยอรมัน ก่อตั้งโดยองค์การศาสนาคริสต์นิกายลูเทอแรน พรรคอนุรักษ์นิยมแคทอลิกของเนเธอร์แลนด์ ก่อตั้งโดยองค์การแคทอลิก พรรคฟาสซิสต์ของอิตาลี ก่อตั้งโดยสมาคมทหารผ่านศึกอิตาลี เป็นต้น พรรคการเมืองซึ่งก่อตั้งขึ้นนอกรัฐสภานี้มักเป็นพรรคแบบมวลชนซึ่งยึดถืออุดมการณ์ มีระเบียบวินัยเข้มงวดกว่าพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในรัฐสภา

3. ทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง

ระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว ก็คือ ระบบการเมืองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในสังคมอย่างกว้างขวาง และจะต้องเป็นระบบที่ได้รับความนิยมรับในประสิทธิภาพ ในการแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสนองตอบต่อความต้องการที่เกิดขึ้นในสังคมได้ พรรคการเมืองที่พัฒนาแล้วย่อมมีบทบาทส่งเสริมให้การเมืองพัฒนายิ่งขึ้นไปด้วย

3.1 ความหมายของการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง

จากการศึกษาความหมายของการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมืองพบว่า ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538) ให้ความหมายของการพัฒนาทางการเมือง ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ระบบการเมืองและกระบวนการทางการเมืองสามารถเปิดกว้างให้กลุ่มบุคคลในสังคมที่ต้องการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองสามารถถือครองและใช้อำนาจนี้ รวมทั้งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น พัฒนาการทางการเมือง จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเอง โดยพลังทางสังคมและเศรษฐกิจ

โดยทั่วไปเป็นตัวผลักดัน ปฤษฎา ธรรมธร (2544) เห็นว่าการพัฒนาทางการเมืองเป็นเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ปรารถนาที่พึงประสงค์ ลิจิต ชีรเวคิน (2519) สรุปว่าเป็น กระบวนการเพิ่มความสามารถของระบบการเมืองโดยอาศัยผู้นำทางการเมือง อุดมการณ์ การพัฒนาการเมืองเพื่อให้เกิดการสนับสนุนเพื่อตอบสนองต่อการเรียกร้องของสังคม Lucian W. Pye (1966) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาทางการเมือง คือ การเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้ทันสมัย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สามารถแบ่งความหมายของการพัฒนาทางการเมืองไว้ 5 ประการ ได้แก่

1) การพัฒนาทางการเมือง คือ การเสริมสร้างรัฐ แนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า สังคมที่มีการปฏิรูปการเมืองจากระบบเดิมไปสู่ระบบที่มีสมรรถนะในการดำรงรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ระดมทรัพยากรเพื่อสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้รับการยอมรับจากนานาชาติในฐานะรัฐอธิปไตย ถือเป็น การส่งเสริมรัฐชาติโดยใช้นโยบายรัฐชาตินิยมเป็นเครื่องมือสำคัญปรากฏการณ์นี้เป็นลักษณะหนึ่งของการพัฒนาการเมือง

2) การพัฒนาทางการเมือง เป็นการระดมมวลชนและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แนวคิดนี้ถือว่าอำนาจทางการเมืองเป็นของประชาชน ดังนั้น ต้องให้ประชาชนแสดงบทบาทการควบคุม กำกับ และตรวจสอบระบบการเมือง เพื่อให้มั่นใจว่าบริหารประเทศ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง บางทัศนะเห็นว่า การชุมนุม การเคลื่อนไหวของประชาชน เป็นการนำไปสู่ความวุ่นวายทางการเมือง ทำให้ระบบการเมืองล้าหลังก็จะเกิดในสังคมที่ไร้เสถียรภาพทางการเมืองอันรวมถึงการเสถียรภาพของรัฐบาลด้วย แต่โดยเนื้อแท้แล้ว การชุมนุมเคลื่อนไหวของประชาชน คือ การแสดงออกถึงความต้องการให้ผู้บริหารประเทศเร่งแก้ไขปัญหา หากผู้บริหารไม่สามารถสนองตอบต่อประชาชน ก็ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกสรรผู้อื่นเข้ามาทำหน้าที่แทน การระดมพลังประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการสะท้อนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ดัชนีที่บ่งบอกถึงระดับการพัฒนาทางการเมืองของแต่ละสังคม

3) การพัฒนาการเมือง เป็นการสร้างสรรค์ระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ การทำให้ระบบการเมืองมีความมั่นคง อีกทั้งยังหมายถึงการระดมสรรพกำลังและอำนาจ โดยเชื่อว่าระบบการเมืองที่มีอำนาจมีศักยภาพมีความสามารถในการใช้อำนาจบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบการเมืองที่ไม่มั่นคง การตัดสินใจของฝ่ายบริหารในทางปฏิบัติต่ำมาก โดยเฉพาะอำนาจในการริเริ่มนโยบายใหม่แทบ ไม่มีเลย ดังนั้น ระบบการเมืองใดที่มีความสามารถ

ระดมสรรพกำลังและอำนาจของรัฐ เพื่อเสริม สร้างการบริหารและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม แสดงว่าระบบสังคมนั้นมีระดับการพัฒนาทางการเมืองสูง

4) การพัฒนาทางการเมือง คือ มิติหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวความคิดนี้เห็นว่า รูปแบบทั้งหมดของการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ไม่มีการพัฒนาด้านใดที่เป็นอิสระจากกันโดยสิ้นเชิง เช่น ความทันสมัยเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้น กระบวนการพัฒนาทางการเมืองจึงเป็นมิติหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งพึ่งพาซึ่งกันและกัน

5) การพัฒนาทางการเมือง คือ การสร้างเสถียรภาพและการเปลี่ยนแปลงตามระเบียบกติกา แนวคิดนี้มีความเห็นว่า ปรัชญาการสำคัญๆของระบบการเมือง คือ การเปลี่ยนแปลง ระบบการเมืองอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมอาจส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ระบบการเมืองที่พัฒนาแล้ว การเปลี่ยนแปลงใดๆ จะต้องเป็นไปตามกติกาหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กล่าวคือ จะไม่มีการใช้กำลังนอกระบบเพื่อเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมือง ระบบการเมืองที่เปลี่ยนแปลงตามกฎเกณฑ์จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นบ่อยหรือ ไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงตามกติกาจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อเสถียรภาพของประเทศ

3.2 มิติและลักษณะในการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง

กนก วงษ์ตระหง่าน (2536) ได้อธิบายการพัฒนาพรรคการเมืองในแง่มุมมองทางวิชาการ 2 มิติ ได้แก่ มิติภายในและมิติกายนอกพรรค มิติภายในพรรคการเมือง คือ การพัฒนาพรรคการเมืองเกิดขึ้นจากลักษณะภายในของพรรคการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในเชิงคุณภาพ ในส่วนมิติกายนอกพรรคการเมือง ได้แก่ ระยะเวลาของระบอบประชาธิปไตย ข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญที่วางด้วยสิทธิพื้นฐานว่าด้วยผู้แทนราษฎร การจัดตั้งรัฐบาล ขึ้นตอนและวิธีการทางการเมือง ระบบการเลือกตั้ง Almond และ Powell (1966) กล่าวถึงการพัฒนาทางการเมืองว่าเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบทางโลก เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมจารีตประเพณีมักเป็นแบบที่ไม่มีเหตุผล ยึดถือในเรื่องโชคกลางหรือความเชื่อที่มีติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุผล ส่วนการทำวัฒนธรรมทางการเมืองให้เป็นแบบทางโลกนั้น หมายถึงการทำให้วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแบบมีเหตุมีผล มีใจเป็นเรื่องโชคกลางหรือความเชื่ออย่างงมงาย เป็นแบบที่คำนึงถึงข้อเท็จจริงคือในการเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะทำอย่างใดอย่างหนึ่งต้องพิจารณาจากข้อมูลที่เป็นจริง Lucian W. Pye (1966) ได้วางลักษณะของการพัฒนาทางการเมืองไว้สามประการ ประกอบด้วย ประการแรก คือ ความเท่าเทียม

กัน (Equality) ความสามารถของระบบการเมือง (Capacity) และการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่างและมีความชำนาญเฉพาะ (Differentiation and Specialization)

3.3 แนวคิดทฤษฎีด้านพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมือง

พัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองดำเนินไปได้ในหลายทิศทาง จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักรัฐศาสตร์ ได้แก่ Daniel Lerner (1958), Karl Deutsch (1961), David Apter (1965), Almond & Powell (1966), Samuel P. Huntington (1976), Joan M. Nelson (1976), ลิขิต ธีรเวคิน (2526) และ สุจิต บุญบงการ (2542) ดังนี้

พรรคการเมืองพัฒนาด้วยระบบ-หน้าที่ภายในพรรค (Systems-Functions Theory) โดยพิจารณาที่หน้าที่ ระบบ และกิจกรรมของพรรคการเมืองจะสะท้อนถึงความสามารถในการอยู่รอดและการพัฒนาของพรรคการเมืองนั้น เช่น พรรคการเมืองมีระบบควบคุมความประพฤติของสมาชิก มีระบบในการดั่งทรัพยากรและสรรพกำลังมาใช้ มีระบบในการแบ่งทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่าจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง มีระบบการเปลี่ยน “ส่วนที่นำเข้า” (input) เป็น “ส่วนที่ออกมา” (output) ได้แก่ ส่วนที่เป็น input คือ การเรียกร้อง การสนับสนุน การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง การสรรหาผู้นำทางการเมือง การติดต่อสื่อสารทางการเมือง เป็นต้น output ของระบบจะเริ่มจากการดำเนินการชี้ให้เห็นชัดเจนว่าผลประโยชน์หรือความต้องการของพรรคเป็นอย่างไร ต่อจากนั้นจะเป็นการรวบรวมข้อเรียกร้องต่างๆ ให้เป็นกลุ่มเป็นก้อน กระบวนการเปลี่ยน input เป็น output ประกอบด้วยการกำหนดข้อบังคับ การทำข้อบังคับ ไปปฏิบัติ การตีความข้อบังคับ ส่วนข้อบังคับ หรือ output เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของระบบในด้านต่างๆ ดังนี้ การควบคุมการประพฤติปฏิบัติ การดั่งทรัพยากรและสรรพกำลังมาใช้ การแบ่งสรรทรัพยากรหรือสิ่งที่มีคุณค่า การเน้นค่านิยมที่ยอมรับกันอยู่ในระบบนั้น นอกจากนี้หากพรรคการเมืองมีระบบที่เกี่ยวกับการบำรุงรักษาและการปรับปรุง ได้แก่ การสรรหาผู้นำทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ต่างๆ รวมถึงการอบรมให้เกิดความคุ้นเคยกับระบบ ก็จะเป็นกลไกในการพัฒนาของพรรคการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

พรรคการเมืองพัฒนาด้วยกระบวนการทางสังคม (Social Process Theory) โดยเชื่อมโยงพฤติกรรมกระบวนการทางการเมืองกับกระบวนการทางสังคม เช่น การขยายตัวของสังคมเมือง การเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรม และการขยายตัวของสื่อสารมวลชน วิธีนี้เน้นการตั้งสมมติฐานและการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ เช่น การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางด้านสื่อสารมวลชน คือ วิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ กับการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ ผู้ที่เป็นสมัยใหม่ หมายถึง ผู้ที่มี “บุคลิกภาพที่เคลื่อนที่ได้” (mobile personality) คือ ผู้ที่ตื่นตัวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลง ลักษณะของความเป็นสมัยใหม่ คือ ความสามารถที่จะมองตนเองใน

บทบาทใหม่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการพัฒนาการทางการเมือง โดยให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่ความผูกพันแบบเก่าทางสังคม เศรษฐกิจและจิตวิทยาผู้กร่อนหรือแตกสลายไป บุคคลพร้อมที่จะรับแบบแผนใหม่ของการอบรมขัดเกลาทางสังคมและพฤติกรรม ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการที่ผลักดันมนุษย์ออกจากแควงของจารีตประเพณี ความมกมายอยู่ในความคิดแบบเก่าและชีวิตแบบเก่าที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นชีวิตแบบใหม่ในโลกของความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยกำหนดตัวชี้วัด 7 ตัวสำหรับวัดกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ (1) จำนวนประชากรที่รับความเป็นสมัยใหม่ เช่น มีชีวิตสมัยใหม่ การใช้เครื่องจักร เป็นต้น (2) จำนวนคนที่รับสื่อมวลชน (3) จำนวนประชากรที่เปลี่ยน ที่อยู่ (4) การขยายตัวของสังคมเมือง (5) จำนวนประชากรที่เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพอย่างอื่น (6) จำนวนคนที่รู้หนังสือ และ (7) รายได้เฉลี่ยต่อหัว โดยแสดงให้เห็นว่ากระบวนการทางสังคมมีผลต่อการเมืองหลายประการที่สำคัญ เช่น มีคนจำนวนมากขึ้นที่รู้สึกถึงผลกระทบของการเมือง พวกนี้ไม่ใช่พวกชนชั้นนำแต่อาจเป็นกรรมกร โรงงาน ชาวนา นักศึกษา อันเป็นผลให้การดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองเกิดการกดดันหรือความตึงเครียดทางการเมืองมากขึ้น ข้อเรียกร้องของประชาชนมีมากขึ้น ซึ่งระบบการเมืองแบบจารีตประเพณีไม่สามารถตอบสนองได้ รัฐบาลต้องมีคุณภาพที่ดีและมีขอบเขตของความรับผิดชอบมากขึ้น เพราะข้อเรียกร้องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีมาก่อนในอดีต เช่น ที่อยู่อาศัย การว่างงาน การประกันสังคม เป็นต้น รัฐบาลจะต้องมีนักการเมืองที่รับผิดชอบและมีความรอบรู้สูง มีข้าราชการที่มีคุณภาพ มีความชำนาญ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงเป็นแรงกระตุ้นให้มีการปฏิรูปทั้งการเมืองและการบริหาร กระบวนการนี้ยังมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำใหม่ ผู้นำเก่า เช่น หัวหน้าเผ่าเจ้าของที่ดิน ชุนนาง ไม่มีความสามารถพอที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ผู้นำใหม่มักจะมาจากพรรคการเมืองจากระบบราชการและจากทหาร ผลอีกอันหนึ่ง คือ การขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในด้านจำนวนผู้ที่มาออกเสียงเลือกตั้งในรูปของการเดินขบวน จลาจล นัดหยุดงาน ตลอดจนการติดต่อกันในทางการเมือง ผลอันต่อมาเป็นเรื่องของการทำลายล้างอิทธิพลท้องถิ่น และทำให้คนสนใจในเรื่องระดับชาติ กระบวนการนี้อาจทำให้รัฐมีความมั่นคงขึ้นถ้ารัฐนั้นประกอบด้วยประชาชนที่มีภาษา วัฒนธรรม และสถาบันทางสังคมอื่นๆ คล้ายคลึงกัน แต่อาจทำให้เกิดการแตกแยกในรัฐที่มีความแตกต่างในเรื่องดังกล่าวสูง อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของรัฐบาล ถ้าไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ประชาชนอาจปลื้มตัวออกจากระบบ

พรรคการเมืองพัฒนาด้วยภาวะทันสมัย (Modernization Theory) ซึ่งความทันสมัยนี้อธิบายได้ในสามประการ คือ เป็นเรื่องของการแบ่งโครงสร้างทางการเมืองให้มีความแตกต่าง

ซับซ้อนมากขึ้น เป็นเรื่องของการขยายอำนาจการปกครองของรัฐบาลกลางให้ครอบคลุมไปทั่วรัฐทุกส่วนในรัฐอยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และสุดท้ายเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเห็นว่าการพัฒนาทางการเมืองเป็นผลกระทบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดภาวะทันสมัยขึ้น ส่งผลให้คนในสังคมมีระบบการเคลื่อนไหวทางสังคมที่สูง หรือสามารถยกระดับสถานะทางสังคมให้สูงขึ้น หากการพัฒนาทางเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับต่ำก็จะกลายเป็นสาเหตุให้ประชาชนเกิดความคับข้องใจสูง โดยที่รัฐบาลไม่อาจจะตอบสนองต่อโอกาสในการเลื่อนฐานะทางสังคมได้ สภาพการณ์ดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพื่อที่จะผลักดันให้รัฐบาลตอบสนองความต้องการของตนให้ได้ แต่ถ้าการพัฒนาสถาบันทางการเมืองนั้นไม่มีประสิทธิภาพสูงพอ ก็จะส่งผลให้เกิดการไร้เสถียรภาพทางการเมืองขึ้นในที่สุด จึงมีข้อสังเกตว่าผลกระทบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไร้เสถียรภาพทางการเมือง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเป็นเพราะผลมาจากความคับข้องใจของประชาชนในสังคม ระดับของความคับข้องใจนี้จะยืดโยงและผันแปรไปตามภาวะทางเศรษฐกิจ ในกรณีที่ภาวะทางเศรษฐกิจดี ความคับข้องใจของคนในสังคมก็จะมีต่ำ ในทางกลับกันหากภาวะเศรษฐกิจถดถอยหรือเกิดกรณีวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีความคับข้องใจสูง ซึ่งจะเป็นสาเหตุที่ผลักดันให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจของรัฐบาลใดก็ตามนั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในระยะที่ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และหากประชาชนมีความคับข้องใจสูง จะส่งผลให้ระบบการเมืองไร้เสถียรภาพ อันเป็นผลเชิงลบ ในบางบริบทของสังคมการเมือง อาจเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เปลี่ยนแปลงรัฐบาล หรือผู้บริหารประเทศ หรือถึงขั้นเกิดปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองขึ้นในที่สุด

พรรคการเมืองพัฒนาด้วยการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization Theory) แนวคิดนี้พัฒนาขึ้นโดย แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) โดยพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองว่ามีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการสร้างสถาบันทางการเมือง ความสัมพันธ์อันนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีเสถียรภาพทางการเมือง องค์การหรือหน่วยงานทางการเมืองที่สามารถพัฒนาความเป็นสถาบันของตนและรักษาเสถียรภาพทางการเมืองได้ น่าจะเป็นพรรคการเมืองมากกว่าทหาร โดยชี้ให้เห็นว่าการปกครองของทหารจะล้มเหลวถ้าไม่สามารถเปลี่ยนการปกครองของตนมาเป็นแบบที่มีฐานสนับสนุนโดย

พรรคการเมือง การสร้างความเป็นสถาบันเป็นเรื่องที่แตกต่างไปจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองให้เป็นสมัยใหม่ โดยเป็นการพัฒนาทางการเมืองโดยการสร้างความเป็นสถาบันให้กับระบบ เพื่อให้ระบบสามารถเปลี่ยนแปลงจารีตประเพณี มาสู่ความเป็นสมัยใหม่ได้โดยไม่มีควมวุ่นวายไร้เสถียรภาพ ทุกระบบสามารถเปลี่ยนแปลงจากระบบการเมืองแบบเก่าไปสู่ระบบแบบใหม่ได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง หลายประเทศประสบกับการใช้กำลังรุนแรงทางการเมืองจนการเปลี่ยนแปลงต้องชะงักงัน เกิดความเสื่อมทางการเมือง ดังนั้นการทำให้ระบบการเมืองสามารถแก้ไขปัญหาความวุ่นวายอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสมัยใหม่ได้ จะต้องสร้างให้ระบบและสถาบันให้มีลักษณะของ “ความเป็นสถาบัน” ด้วยลักษณะเช่นนี้เท่านั้น ระบบหรือสถาบันทางการเมืองจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นของประชาชนได้อย่างดี

แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) แสดงสภาพการพัฒนารเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบันในระบบนี้ต้องการตัวแปร 2 ประการ คือ ขอบข่ายของการสนับสนุนที่ประชาชนพึงมีต่อระบบการเมือง (Scope of Support) หมายถึง ความมากหรือน้อยที่ประชาชนให้การสนับสนุน เต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์อยู่กับชนชั้น เผ่าพันธุ์ กฎหมาย กระบวนการทางการเมือง และ ระดับของความเป็นสถาบันของระบบการเมือง (Level of Institutionalization) หมายถึง กระบวนการซึ่งองค์การทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองมีคุณค่าและเสถียรภาพสามารถที่จะสนองต่อความคาดหวังหรือความต้องการที่เกิดขึ้นมาใหม่ได้ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ยังได้แสดงขั้นตอนการพัฒนาทางการเมืองมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรกของการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมืองโดยการที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism) เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมแต่ยังอยู่ในระดับต่ำ กิจกรรมยังคงเป็นของคนส่วนน้อยที่แข่งขันกันเพื่อเป้าหมายของตน พรรคยังขาดการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไป บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรหรือในรัฐบาลยังคงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนน้อยหรือมีขนาดเล็กที่ยึดติดกับตัวผู้นำ ต่อมาคือการที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization) เป็นขั้นที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนขยายตัวขึ้น กลุ่มพลังทางสังคมเริ่มมีบทบาททางการเมือง พรรคการเมืองเริ่มสร้างสัมพันธ์ที่เป็นระบบกับกลุ่มพลังทางสังคม กลุ่มหรือฝักฝ่ายทางการเมืองที่เคยมีมา เริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มทางการเมืองใหม่ ส่งผลให้พรรคการเมืองขยายตัวออกไป บรรดากลุ่มการเมืองต่างเข้ามาแข่งขันทางการเมืองภายใต้กติกาทางการเมืองเดียวกัน ขั้นที่สามคือการที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion) เป็นขั้นตอนที่พรรคที่เข้มแข็งสามารถสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้ โดยอาศัยกลไกและระบบภายในพรรคที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความมุ่งมั่นและสำนึกที่จะสร้างพรรคให้

เป็นที่ยอมรับของประชาชนเพื่อนำไปสู่ชัยชนะทางการเมือง กล่าวคือ ได้อำนาจทางการเมืองที่สามารถนำมาบริหารประเทศและจัดระเบียบของสังคมให้เรียบร้อย ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองขึ้น และขั้นสุดท้ายคือการที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization) เมื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองขยายตัวอย่างกว้างขวางส่งผลให้ระบบการเมืองพัฒนา บรรดากลุ่มการเมืองถูกกำหนดให้เข้ามาแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่ระบบการเมืองได้กำหนดไว้ สภาพการพัฒนาระบบการเมืองนี้ส่งผลให้พรรคการเมืองพัฒนาความเป็นสถาบันของตนเองขึ้น

พรรคการเมืองพัฒนาด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation Theory) ในจำนวนปัญหาที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาทางการเมือง คือ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางการเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันของประชาชน ความสามารถของระบบการเมืองที่จะดูดซับกลุ่มทางสังคมต่างๆ ที่มีความต้องการเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล การพัฒนาประชาธิปไตย ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งหมดนี้มีส่วนเกี่ยวพันกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจเป็นได้ทั้งจุดมุ่งหมายและวิธีการของการพัฒนา การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นจุดมุ่งหมายนั้นเพราะความเชื่อที่ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะสำคัญของสังคมที่พัฒนาแล้ว ดังนั้น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมก็ต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นด้วย สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือว่าเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้น หมายถึง วิธีการของผู้นำเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์อีกอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อเสริมสร้างอำนาจของผู้นำหรือเพื่อพัฒนาประเทศ เป็นต้น หรือในประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลพลอยได้ของการพัฒนา เช่น เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีผลให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองและนำไปสู่การขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมือง บทบาทหรือผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้นนี้ มีผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมือง วิธีการกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การทำให้ประชาชนคุ้นเคยกับการเลือกตั้ง ให้ประชาชนเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นชีวิตทางการเมืองที่ขาดเสียมิได้ พยายามสร้างให้การไปลงคะแนนเสียงเป็นนิสัยของประชาชน การทำให้การเลือกตั้งมีความหมายต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากขึ้นด้วยความสมัครใจ กระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทำให้บรรดาพรรคการเมืองหรือกลุ่มทางการเมืองทั้งหลายสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติ เช่น อาจเป็นคนที่มิชื่อเสียงมีความรู้ความสามารถเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไป เป็นผู้ที่มีความสำเร็จหรือมีบุคลิกที่ชื่นชอบ เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการออกกฎหมายบังคับให้ทุกคนไปลงคะแนนเสียง เป็นการเปลี่ยนสิทธิการลงคะแนนให้เป็นหน้าที่ หรือกระตุ้นการมีส่วนร่วมโดยการมอบสิทธิบางอย่างให้กับผู้มาลงคะแนน เช่น การลดภาษี

เงินได้ให้กับผู้ที่มาลงคะแนนเสียง แต่ก็อาจถูกพิจารณาว่ามีลักษณะติดสินบนโดยรัฐให้มาลงคะแนน รวมถึงการกระตุ้นการมีส่วนร่วมโดยการเพิ่มระดับการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นมาตรการระยะยาว

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในกระบวนการ การตัดสินใจของรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ แม้จะยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรม ไม่ใช่เรื่องราวของความคิด ความรู้สึก หรือความเชื่อทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้สำหรับบุคคลธรรมดา ส่วนนักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้น การเกี่ยว ข้องกับการเมืองเรียกว่าเป็นอาชีพของเขา เป็นเรื่องของการมีบทบาททางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นเรื่องของแสดงออกเป็นความพยายามเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศในการสนับสนุนรัฐบาล หรือเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาล ปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำและสถาบันทางการเมืองต่างๆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย สันติหรือรุนแรง ความประสงค์ที่จะผลักดันรัฐบาลนี้ไม่จำเป็น ต้องเป็นสิ่งที่สร้างหรือริเริ่มขึ้นจากตัวผู้มีส่วนร่วมเอง แต่อาจจะมาจากผู้อื่นรวมทั้งจากผู้นำทางการเมืองเองได้ด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์กดดันรัฐบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา และทุกเรื่อง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเมืองสมัยใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนมักมีความตื่นตัวหรือสนใจในทางการเมืองสูงกว่าในระบบจารีตประเพณี อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของระบบการเมืองสมัยใหม่ ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบ ทุกรูปแบบเป็นความสมัครใจ ปราศจากการบังคับ รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมีตั้งแต่รูปแบบเล็กน้อย เช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายทางการเมือง การเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นถึงนักการเมือง ไปจนถึงรูปแบบที่มีน้ำหนักกว้างขวางขึ้น เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การช่วยผู้สมัครณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมประท้วง การเดินขบวน การวิ่งเต้น เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองออกกฎหมายหรือยอมรับในนโยบายที่ตนเรียกร้อง ตลอดจนการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง กลุ่มหรือองค์การทางการเมืองทั้งหลาย

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นักทฤษฎีทางการเมืองจะได้ออกความคิดเห็นแตกต่างกันในด้านวิธีการศึกษาการพัฒนาทางการเมือง แต่สิ่งที่เห็นพ้องต้องกัน คือ เรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลูเซียน ดับเบิลยู. พาย (Lucian W. Pye) พูดถึงความเท่าเทียมกัน อัลมอนด์และเพาเวลล์ (Almond and Powell) พูดถึงวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นแบบทางโลกเชิงเหตุผลและข้อเท็จจริง คาลส คัชเชส (Karl Deutsch) พูดถึงกระบวนการที่ทำลายแนวความคิดแบบจารีตประเพณี ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องแสดงถึงการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่กำลังพัฒนา และเป็นสิ่งที่นักทฤษฎีด้านการพัฒนาทางการเมืองให้ความสนใจร่วมกัน

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การและการจัดการองค์การของพรรคการเมือง

มนุษย์อยู่รวมกันในลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน เมื่อสังคมมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าขึ้น ระบบของสังคมเดิมที่เป็นสังคมแบบครอบครัวได้พัฒนาเป็นสังคมชุมชน สังคมเมือง ประเทศชาติ และสังคมระหว่างประเทศ ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น วิทยาการต่างๆ มีการแตกแขนงออกไปมากมายหลายสาขา ทำให้มนุษย์ไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้โดยลำพัง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีมากขึ้น มนุษย์จึงมารวมกันเพื่อร่วมกันคิดร่วมกันสร้างเพื่อที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข การทำงานร่วมกันของมนุษย์เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เรียกว่า “องค์การ” หรือ “องค์กร”

4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์การ

องค์การ หรือ องค์กร (Organization) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวัตถุประสงค์หรือจุดหมายร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการจัดโครงสร้างและดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยแบ่งเป็นองค์การแบบเป็นทางการและองค์การแบบไม่เป็นทางการ ชงชัย สันติวงษ์ (2536) ได้แยกวัตถุประสงค์ขององค์การเป็นสามประเภท คือ หนึ่ง วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจหรือกำไร เพื่อทำให้เกิดกำไรสูงสุดซึ่งอาจอยู่ในรูปของจำนวนเงินหรือกำไรจากการขายหรือผลตอบแทนจากการลงทุน กำไรเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งหรืออ่อนแอขององค์การ องค์กรใดมีกำไรสูง แสดงว่าองค์กรนั้นกำลังเจริญเติบโตและมีความมั่นคง สอง วัตถุประสงค์ในการให้บริการ คือเป้าหมายต่างๆ ขององค์การในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก ลูกจ้าง พนักงาน ผู้ถือหุ้น ประชาชน หรือประเทศชาติโดยส่วนรวม มุ่งทำบริการสาธารณะ

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน สาม วัตถุประสงค์ทางสังคม องค์กรของรัฐได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อให้บริการต่างๆ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เพื่อสร้างความเจริญและมั่นคงให้กับประเทศชาติ สำหรับองค์การทางธุรกิจนั้น นอกจากดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรตามวัตถุประสงค์หลักแล้ว องค์กรทางธุรกิจยังดำเนินการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของสังคมด้านต่างๆ จึงต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวกับสังคม โดยมุ่งจัดกิจกรรมให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือสังคม มีการจัดสรรเงินจากกำไรเพื่อนำไปช่วยเหลืองานสังคมสงเคราะห์หรือการศึกษา เช่น ให้ทุนการศึกษา การให้ทุนอุดหนุนงานวิจัย การจัดสรรเงินทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

อุทัย หิรัญโต (2520) แบ่งทฤษฎีองค์การออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ทฤษฎีองค์การแบบประเพณีนิยม (Classical Organization Theory) ทฤษฎีกึ่งประเพณีนิยม (Neo-Classical Organization Theory) และ ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ (Modern Organization Theory) ดังนี้ (1) ทฤษฎีองค์การแบบประเพณีนิยม มีลักษณะสำคัญคือว่าองค์กรเป็นผลที่เกิดจากความคิดที่ใช้เหตุผลเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทฤษฎีนี้ถือว่า “คน” เป็นเพียงเครื่องมือที่ทำให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จและเป็นเพียงเอกบุคคล ผู้ที่ยึดทฤษฎีนี้เชื่อว่าการคัดเลือก การฝึกอบรม และการแนะนำจะทำให้คนปฏิบัติงานเฉพาะอย่างเป็นทฤษฎีตามกฎหมาย อำนาจหน้าที่ที่กำหนดตามกฎหมายมีความเคร่งครัดในระดับสูง (2) ทฤษฎีกึ่งประเพณีนิยม สนใจโครงสร้างตามแบบแผนและการคิดตามหลักเหตุผลบ้าง แต่ศึกษาเพิ่มเติมว่าทำอะไรจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์หลักได้เร็วขึ้น ทฤษฎีนี้จึงหันมาสนใจคนมากขึ้นเพราะได้มีการพิจารณาว่าการแบ่งงานกันทำ อย่างเด็ดขาดนั้นจะทำให้คนหมดกำลังใจรู้สึกโดดเดี่ยวที่ต้องทำงานหน้าที่เดียว ซ้ำซาก ไม่สนุกสนานเพราะไม่มีโอกาสได้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และ (3) ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ เป็นทฤษฎีผสมผสานระหว่างสองทฤษฎีข้างต้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของทฤษฎีดังกล่าว เช่น ทฤษฎีตามแบบแผนนั้นให้คนงานแบ่งงานกันเด็ดขาด คือ ทำงานโดยใช้ทักษะเดียวซ้ำๆ เช่น ผลิตวงล้ออย่างเดียว หรือทำเบาะรถยนต์อย่างเดียว ทำให้เกิดความจำเจซ้ำซาก ส่วนทฤษฎีองค์การด้านมนุษยสัมพันธ์ให้มีการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันทำงาน ทำให้คนงานได้ทักษะการทำงานหลายทักษะและมีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทฤษฎีองค์การ (Organization Theory) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายร่วมกันในการจัดโครงสร้าง การดำเนินการ และการพัฒนาองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กลุ่มตั้งไว้ ทฤษฎีองค์การยังเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวกับองค์กรที่ได้พิจารณาองค์ประกอบขององค์กรทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น โครงสร้างองค์กร สายการบังคับบัญชา กฎระเบียบที่ใช้สำหรับการดำเนินงานและงบประมาณ ค่าใช้จ่าย ส่วนองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ค่านิยม พฤติกรรม การสื่อสาร สิ่งแวดล้อม ที่มีความสัมพันธ์ และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

4.2 การจัดการองค์การของพรรคการเมือง

กนก วงษ์ตระหง่าน (2536) แสดงถึงการศึกษาองค์การพรรคการเมืองโดยทั่วไปมักครอบคลุมใน 3 ประเด็นหลัก คือ รูปแบบหรือโครงสร้างของพรรค (form) หน้าที่หรือบทบาทพรรค (function) และเป้าหมายของการกระทำของพรรค (object of action) นอกจากนี้ได้มีศึกษาพรรคการเมืองทั้งในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตามอีกด้วย กล่าวคือ ในฐานะตัวแปรอิสระมองว่าพรรคการเมืองมีบทบาทในฐานะผู้กระทำให้เกิดกิจกรรมทางการเมืองขึ้น ในฐานะตัวแปรตามมองว่าพรรคการเมืองไม่ได้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นอิสระที่สามารถจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ตามที่ต้องการ ตรงกันข้าม พรรคการเมืองมีลักษณะเช่นเดียวกับสถาบันทางการเมืองอื่นๆ ที่ถูกกำหนดจากปัจจัยต่างๆ เช่น สังคมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม จนถึงประวัติศาสตร์ เป็นต้น หมายความว่า พรรคการเมืองไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้กระทำต่อสิ่งเท่านั้น หากแต่ยังถูกกระทำโดยปัจจัยอื่นที่อยู่ล้อมรอบด้วย ประเด็นในการจัดการองค์การของพรรคการเมือง ได้แก่ ประเด็นแรกคือ โครงสร้างและการจัดการองค์การของพรรคการเมือง ประเด็นต่อมา คือ ภารกิจและหน้าที่ของพรรคการเมือง โดยจะให้ความสำคัญต่อภารกิจของพรรคการเมือง กล่าวคือ พรรคการเมืองจัดตั้งขึ้นเพื่อทำอะไรและเพื่อใคร ภายใต้ภารกิจนี้จะมีหน้าที่ต่างๆ ตามมาเพื่อให้สามารถบรรลุถึงภารกิจเหล่านั้น ประเด็นที่สาม คือ ทรัพยากรมนุษย์ของพรรคการเมือง โดยจะให้ความสำคัญกับเรื่องคนภายในพรรค จุดสำคัญจะเกี่ยวกับภาวะผู้นำและสมาชิกของพรรค รวมถึงองค์ประกอบพื้นฐานของบุคคลภายในพรรค เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ภูมิถิ่น ภาษา การศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวน เป็นต้น

พรรคการเมืองเป็นองค์การที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้มุ่งหากำไรจากการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกันทำงานในพรรคการเมืองล้วนแต่จะต้องเสียสละให้กับองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ คือ การได้มาซึ่งอำนาจรัฐมาใช้ในการปกครองประเทศ อานนท์ อภาภิรม (2528) แสดงถึงองค์ประกอบที่สำคัญของพรรคการเมือง ดังนี้ องค์ประกอบแรกคือ พรรคการเมืองจะต้องมีคณะบุคคลหรือสมาคม มีการตั้งเป็นองค์การ โดยบุคคลหลายๆ คนมีความคิดเห็นตรงกันในหลักการแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยร่วมประชุมปรึกษาหารือกันถึงหลักการแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองเป็นเบื้องต้นด้วยความมุ่งหมายที่จะให้เป็นองค์การอย่างถาวรมิใช่ชั่วคราวปรากฏแก่สายตาของบุคคลภายนอกอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับสมาคมหรือมูลนิธิ องค์ประกอบต่อมา คือ คณะบุคคลดังกล่าวมีความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแนวใหญ่ๆ ตรงกัน มีการตกลงกันถึงหลักการแห่งอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง

พรรคการเมืองส่วนใหญ่มีระบบการจัดการคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ บริหาร โดยคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมประจำปีสามัญของพรรค กรรมการบริหารพรรคส่วนใหญ่มีอายุในการครองตำแหน่งเป็นวาระ วาระละ 4 ปี

การจัดองค์การของพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ที่จะใช้เป็นเครื่องชี้แสดงถึงความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของพรรค ปัญหาเรื่องการจัดรูปองค์การของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพนั้น เป็นเรื่องที่นักรัฐศาสตร์และนักการเมืองทั้งหลายได้ศึกษาค้นคว้าและโต้แย้งกันอยู่มาก Maurice Duverger (1979) นักวิชาการฝรั่งเศสให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดองค์การของพรรคว่าควรมีลักษณะกว้างๆ 4 แบบ ได้แก่ การจัดการพรรคการเมืองที่แกนกลาง (Caucus) มีลักษณะสำคัญสองประการ ประการแรก แกนกลางมีลักษณะที่มีเปิดกว้าง ประการที่สอง แกนกลางที่มีสภาพจำกัด กล่าวคือ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนน้อยกลุ่มหนึ่ง สมาชิกกลุ่มนี้ไม่ต้องการให้มีการขยายตัว ไม่ต้องการ โฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น โดยเหตุนี้แกนกลางจึงมีลักษณะเป็นการปิดตัวเองหรือมีสภาพจำกัด บุคคลอื่นนอกวงหากที่จะมีโอกาสเข้าไปเป็นสมาชิกของแกนกลาง การเป็นสมาชิกอาจเป็นไปได้โดยวิธีการรับเชิญหรือการเป็นสมาชิกสมทบ หรือโดยการแต่งตั้งเป็นทางการหรือโดยเสนหา หรือเป็นกลุ่มของผู้มีตระกูลได้รับเลือกโดยอิทธิพลของแต่ละคน เพราะฉะนั้นแกนกลางที่มีสภาพจำกัดจึงมีพลังแห่งความแข็งแกร่ง โดยเน้นถึงเรื่องคุณภาพของสมาชิก ไม่เน้นจำนวนหรือปริมาณของสมาชิก

การจัดการพรรคการเมืองที่สาขา (Branch) หมายถึงองค์การซึ่งพรรคสังคมนิยมเป็นผู้คิดขึ้น พรรคสังคมนิยมส่วนใหญ่ถือว่าสาขาเป็นหน่วยงานมูลฐานในการดำเนินกิจการของพรรค สาขามีความหมายที่ค่อนข้างตรงข้ามกับแกนกลางหลายประการ ที่สำคัญคือแกนกลางเน้นคุณภาพ แต่สาขาเน้นเรื่องปริมาณ สาขาที่มีลักษณะซึ่งแผ่ขยายตัวออกและพยายามที่จะรับสมาชิกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อฉีกกำลังของพรรคสาขาไม่คำนึงถึงเรื่องคุณภาพแต่คำนึงถึงปริมาณ ประสงค์ที่จะรวมปวงชนและอุทธรณ์ต่อปวงชน และพยายามที่จะติดต่อสัมพันธ์กับปวงชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กิจกรรมของสาขามีความสำคัญไม่เฉพาะแต่ในระหว่างที่มีการหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้น แต่มีความสำคัญและดำเนินกิจการในระหว่างที่ไม่มีการเลือกตั้ง อีกทั้งยังมุ่งที่จะให้การศึกษาดูงานแก่สมาชิกสาขาด้วย

การจัดการพรรคการเมืองที่จุดย่อย (Cell) จะเห็นได้ว่าสาขาเป็นพรรคประจำอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ การรวมกลุ่มของบุคคลเป็นไปตามแต่ละท้องถิ่น จุดย่อยมีลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือประการแรกจุดย่อยมีรากฐานอยู่ตามหลักอาชีพ จุดย่อยรวบรวมสมาชิกของพรรคซึ่งทำงานอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ประกอบกันขึ้นเป็นจุดย่อยหนึ่ง ลักษณะของจุดย่อยเป็นลักษณะของบุคคลกลุ่มเล็กๆ แยกย่อยกระจายไปตามที่ต่างๆ มีการจัดองค์การอยู่ตามอาณาเขตเล็กๆ หรือตาม

หน่วยเลือกตั้ง จุดย่อยเป็นองค์การที่พรรคคอมมิวนิสต์เป็นผู้คิดค้นขึ้น ริเริ่มโดยพรรคคอมมิวนิสต์ รัสเซียและประกาศใช้ทั่วโลก จุดย่อยถูกใช้เป็นองค์การของพรรคการเมืองในการที่จะก่อให้เกิด ความยุ่งเหยิง การ โฆษณาชวนเชื่อ การปฏิบัติตามระเบียบวินัย การดำเนินกิจการลับต่างๆ รวมถึง การหาคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การจัดการพรรคการเมืองที่กองทัพประชาชน (Militia) กล่าวได้ว่าเป็นกองทัพของ เอกชนชนิดหนึ่งซึ่งการรับสมาชิกของกองทัพประชาชนนั้นรับเช่นเดียวกับแบบทหาร มีระเบียบ วินัยเช่นเดียวกับทหาร ได้รับการอบรมแบบทหาร นอกจากนั้นยังสวมเครื่องแบบติดดวงตรา เตรียม ที่จะเดินขบวนสู้รบเช่นเดียวกับทหาร แต่สมาชิกของกองทัพประชาชนเป็นพลเรือน เพราะบุคคล เหล่านี้ไม่มีการจัดองค์การถาวรแบบทหาร เพียงแต่มีการพบปะฝึกอบรมบ่อยครั้งและพร้อมเสมอที่จะ ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้า กองทัพประชาชนคิดค้นขึ้น โดยพรรคฟาสซิสต์ตามลัทธิฟาสซิสต์ ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะปฏิบัติการเกี่ยว กับ การเลือกตั้งหรือทำหน้าที่ในรัฐสภา แต่เป็นเครื่องมือที่จะ คว้าบาตรระบบประชาธิปไตย กองทัพประชาชนมีลักษณะเหมือนจุดย่อยคือไม่ถือการเลือกตั้งเป็น เรื่องสำคัญ แต่พยายามหาประโยชน์ในการเลือกตั้งหรือทำลายการเลือกตั้ง

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง

ความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ขององค์การใดองค์การหนึ่งนั้น ต้องพิจารณา ถึงลักษณะความต่อเนื่องของสถาบันนั้นและกิจกรรมของสถาบันนั้น รวมทั้งการรับรู้ของคนใน สังคมนั้นด้วย เช่น สถาบันศาสนาในประเทศไทยที่มีความต่อเนื่องยาวนาน ได้รับการยอมรับจาก ประชาชนอย่างมาก ดังนั้น สถาบันศาสนาในประเทศไทยจึงมีความเป็นสถาบันสูง เช่นเดียวกับ สถาบันทางการเมือง ซึ่งความเป็นสถาบันจะต้องพิจารณาจากความต่อเนื่องที่ยาวนานพอสมควร มี ลักษณะการรับรู้ของคนที่มีต่อสถาบันนั้นมากพอสมควร เช่น ธรรมเนียมการปกครองของประเทศ อังกฤษที่มีรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ก็ได้รับการยอมรับและยึดถือปฏิบัติตามจาก ชาวอังกฤษ กรณีนี้ถือว่าธรรมเนียมการปกครองเหล่านี้เป็นสถาบันทางการเมืองอย่างหนึ่งในระบบ การเมืองของอังกฤษ

5.1 ความหมายของสถาบัน สถาบันทางการเมือง และความเป็นสถาบัน

ความหมายของคำว่า “สถาบัน” (Institution) จุมพล หนิมพานิช (2540) ให้ ความหมายของสถาบันไว้ในสองความหมาย ได้แก่ สถาบันในความหมายว่ามีลักษณะเป็นรูปธรรม อ้างตามนิยามที่กำหนดโดยมิลตัน เจ. เอสแมน (Milton J. Esman) และ สถาบันในความหมายว่ามี ลักษณะเป็นนามธรรม อ้างตามนิยามที่กำหนดโดยเฮนรี พี. แฟร์ไชล์ด (Henry P. Fairchild)

ความหมายของสถาบันในลักษณะเป็นรูปธรรม หมายถึง องค์การที่สร้าง รักษา และป้องกันไว้ซึ่งแบบแผนของการประพฤติดลอคจนการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ที่กำหนดว่าประชาชน ต้องปฏิบัติตนเช่นไร ขณะเดียวกันก็คอยดูแลว่ามีผู้ใดบ้างที่ไม่ปฏิบัติตาม การดูแลดังกล่าวก็เพื่อให้ กฎระเบียบแบบแผนต่างๆ ได้รับการรักษาอีกทั้งเป็นปกป้องแบบแผนดังกล่าวไว้ด้วย สถาบันในความหมายนี้มีลักษณะเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ชัด คือ เป็นสถาบันที่มีลักษณะของการเป็น หน่วยงานและสถานที่ เช่น สถานที่ราชการ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เป็นต้น สถาบันในลักษณะ นี้ไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของสังคม สถาบันประเภทนี้ อาจเรียกว่าเป็น “สถาบันบริหาร” (Administrative Institution) ซึ่งเป็นสถาบันที่จำเป็นของทุกประเทศ ประเทศที่ระบบราชการ อ่อนแอ มักทำให้การบริหารประเทศของรัฐบาลไม่ได้ผลที่ตั้งใจไว้ เพราะกลไกของอำนาจรัฐไม่ เข้มแข็งพอ แต่ในกรณีของประเทศที่ระบบราชการมีอำนาจทางการเมืองด้วยแล้ว จะก่อให้เกิด ปัญหาทางการเมืองที่สำคัญ คือ การยอมรับในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ระบบ ราชการไม่ค่อยยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน ข้าราชการจำนวนไม่น้อยที่ผู้ชำนาญการ เป็นนักเทคนิคซึ่งตัดสินใจตามหลักวิชา จึงเห็นว่าถ้าให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจแล้ว จะเป็นที่น่าการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ระบบราชการประจำ (bureaucracy) จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับ สถาบันและกระบวนการทางการเมืองในทางที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในระบบมีความรู้สึกว่าตนเองรับผิดชอบ ต่อผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป ไม่ใช่รับผิดชอบต่อประชาชน อันเป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่าง ประชาชนกับระบบราชการได้

ความหมายของสถาบันในลักษณะเป็นนามธรรม หมายถึง แบบแผนของ พฤติกรรมที่มีอยู่ มีความสลับซับซ้อน ทำหน้าที่ประสานจัดระบบควบคุมและสนองตอบขึ้น พื้นฐานให้แก่สังคม การจัดระเบียบควบคุมดังกล่าวมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเรียบร้อยในสังคมได้ ว่าเป็นการสนองตอบต่อสังคมในแง่ทำให้สังคมไม่วุ่นวาย สถาบันในเชิงนามธรรมนี้ยังแยกย่อยได้ ออกเป็นสองลักษณะ โดยลักษณะแรก หมายถึง สถาบันที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งซึ่งมีความสำคัญใน สังคม เช่น สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันลักษณะนี้อาจเรียกได้ว่า เป็น “สถาบันจารีตประเพณี” (customary institution) คือสถาบันที่ผู้นำได้อำนาจมาตามจารีต ประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันมา แม้ว่าสถาบันเช่นนี้จะกลายเป็นสถาบันเก่าแก่ที่มีบทบาทในการ เปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นสมัยใหม่และในด้านการพัฒนาทางการเมืองอยู่ในน้อยในหลาย ประเทศ แต่ก็มีข้อสังเกตว่าความสำเร็จในการพัฒนาประเทศโดยสถาบันจารีตประเพณีเหล่านี้ มักจะมีผลกระทบเป็นการลิดรอนอำนาจสถาบันเองในภายหลัง ลักษณะที่สองของสถาบันเชิง นามธรรม อธิบายได้ว่าสถาบันเป็นระบบของสังคมและการแบ่งแยกส่วนต่างๆ ของสังคมออก จากกัน การแบ่งแยกนี้เพื่อความสะดวกและประโยชน์ในการพิจารณาส่วนประกอบของสังคมที่

ชัดเจน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันแต่งงาน ซึ่งมีแบบแผนที่จะกำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่จะต้องมาใช้ชีวิตร่วมกันว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ขณะเดียวกันในระยะแบบแผนดังกล่าวจะมีการระบุตนเองเป็นการควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มสมรสด้วยว่าหากไม่ประพฤติตนให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าวจะได้รับการลงโทษเช่นไร แม้บางครั้งจะไม่สามารถแบ่งส่วนประกอบเหล่านี้ออกจากกันอย่างแน่นอนเด็ดขาด อาทิ สถาบันเศรษฐกิจ รัฐสภา พรรคการเมือง เป็นต้น สถาบันประเภทนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สถาบันเหล่านี้เป็นสถาบันใหม่ซึ่งในหลายประเทศที่สถาบันเหล่านี้มีความอ่อนแอเนื่องจากยังขาดความเชื่อถือจากประชาชน ประชาชนยังมองเห็นไม่ชัดถึงคุณค่าหรือความสำคัญของสถาบันเหล่านี้ ยกเว้นในประเทศที่พรรคการเมืองมีบทบาทอย่างกว้างขวางในฐานะองค์การที่มีอยู่ของประชาชนในการกอบกู้เอกราช หรือในประเทศที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของประเทศ

ความหมายของ “สถาบันทางการเมือง” (political institution) ถือเป็นสถาบันสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกในสังคมในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของชีวิต การรวมตัวเช่นนี้มีลักษณะต่อเนื่องถาวรและเป็นแบบแผนที่เห็นได้ชัดในแต่ละสังคม มีผู้ให้นิยามความหมายของสถาบันทางการเมืองไว้ ดังนี้

Dell G. Hirschner และ Carol Levine (1967) อธิบายว่า สถาบันทางการเมือง เป็นสิ่งที่รวบรวมสะสมแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ที่มนุษย์ได้วางกำหนดเป็นกฎเกณฑ์สำหรับการประพฤติปฏิบัติ Roy C. Macridis (1955) อธิบายว่า สถาบันทางการเมือง หมายถึง องค์การที่เป็นทางการของชุมชนทางการเมืองรวมทั้งโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาและตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ S. N. Eisenstadt (1965) อธิบายว่า สถาบันทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ชีวิต สังคมและกลุ่มสังคมได้รับผลกระทบจากการกระทำขององค์การทางการเมือง การพิจารณาสถาบันทางการเมืองในแง่ที่เน้นที่ว่า การที่สถาบันมีกิจกรรมหน้าที่ต่างๆ กิจกรรมเหล่านี้มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เช่นไร

สำหรับความหมายของ “ความเป็นสถาบัน” (institutionalization) มีผู้ให้นิยามไว้หลากหลาย ได้แก่ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2541) นิยามว่าความเป็นสถาบัน คือ กระบวนการในการพัฒนาองค์การตลอดจนกระบวนการที่องค์การนั้นๆ ใช้ เพื่อให้เป้าหมายลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับในความชอบธรรมและควมมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง John T. Zadrozny (1959) นิยามว่าความเป็นสถาบัน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้การดำเนินการทางสังคมมีลักษณะที่เป็นทางการและมีมาตรฐานซึ่งช่วยรักษาค่านิยมของสังคม และช่วยสร้างกระบวนการเพื่อการควบคุมในสังคม Samuel P. Huntington (1968) นิยามว่าความเป็นสถาบัน คือ กระบวนการซึ่งองค์การและกระบวนการต่างๆ ใช้ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณค่าและเสถียรภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่า

หมายความว่าถึง ลักษณะที่สถาบันมีคุณค่าและมีความสามารถในการเผชิญและแก้ไขกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความเป็นสถาบันทางการเมือง หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาองค์การและ การดำเนินการทางสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีคุณค่า มีเสถียรภาพ และมีความสามารถที่จะนำองค์การให้ดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง (Political Institutionalization)

พรรคการเมืองถือว่าเป็นสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่ง ถ้าความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองมีอยู่สูงเพียงใดการยอมรับในความสำคัญบทบาทและหน้าที่ของคนในสังคมที่มีต่อพรรคการเมืองก็จะอยู่สูงตามไปด้วย เพราะการที่สถาบันใดสถาบันหนึ่งได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ความสำคัญ บทบาทและหน้าที่ก็จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ในขณะที่สถาบันทางการเมืองอื่นไม่สามารถเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองได้โดยตรง อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าถ้าพรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันต่ำก็จะทำให้ความสำคัญ หน้าที่และบทบาทลดน้อยลง อีกทั้งอาจถูกแทนที่โดยสถาบันอื่น กล่าวคือ เมื่อพรรคการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่หรือแสดงบทบาทของพรรคได้อย่างที่ควรจะเป็นแล้ว ก็เท่ากับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สถาบันอื่นเข้ามาแทรกแซงหรือทำหน้าที่แทนได้ ซึ่งก็เคยมีตัวอย่างให้เห็นมาแล้ว เช่น หากพรรคการเมืองมีความอ่อนแอก็อาจถูกแทรกแซงโดยสถาบันทหาร เป็นต้น พรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบัน หมายถึง พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันหลักประจำปกครองการเข้าร่วมในกระบวนการเมืองของประชาชนให้ เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ประชาชนสามารถใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างแท้จริงและเป็นองค์การที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพมิใช่กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองหรือกลุ่มฉวยโอกาสที่เรียกตัวเองว่าพรรคการเมืองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ได้มีนักวิชาการเสนอแนวทางการพัฒนาสถาบันทางการเมืองไว้หลากหลาย เช่น ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2538) เสนอแนวความคิดการสร้างสถาบันทางการเมืองว่า การสร้างสถาบันทางการเมืองนั้นควรที่จะคำนึงถึงสิ่งที่สำคัญต่อไปนี้ ประการแรกลักษณะทางวัฒนธรรมและจิตใจในประเทศด้อยพัฒนามีไม่เหมือนกัน ฉะนั้น ความสามารถที่จะพัฒนาสถาบันทางการเมืองจึงย่อมมีไม่เท่ากันตามไปด้วย ในสังคมที่ยังมีระบบความคิดและพฤติกรรมเก่าๆ อยู่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเสียก่อน การที่จะสร้างสถาบันทางการเมืองก็จะย่อมยากมากขึ้น ประการที่สอง ความสามารถในการสร้างสถาบันของประเทศต่างๆ มีไม่เท่าเทียมกัน แต่ทุกสังคมสามารถสร้างสถาบันทางการเมืองได้ด้วยกันทั้งสิ้น การสร้างองค์การต่างๆ ย่อมเกิดจากผลของการพยายามอย่างจริงจังและมีเป้าหมายส่วนวิธีนั้นอาจผิดแผกแตกต่างกันไปได้ตามสภาพแวดล้อม Samuel P. Huntington (1968) อธิบาย

ว่าการเมืองเป็นเรื่องของการขัดแย้งในสังคม เมื่อเกิดการขัดแย้งขึ้น จึงนำไปสู่การสร้างสถาบันทางการเมือง โดยหวังที่จะใช้สถาบันนี้เป็นตัวแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันทางการเมือง

ผู้วิจัยพบว่า แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) มีความเชื่อว่าการพัฒนาการเมืองนั้นก็คือการสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป และกระบวนการสร้างสถาบันทางการเมืองนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อ Political Institutionalization ซึ่งมีความหมายโดยสรุปว่าสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีลักษณะสี่ประการ หรือเรียกได้ว่าเป็นระดับของความเป็นสถาบันทางการเมือง (level of political institutionalization) คือ มีความสามารถในการปรับปรุงตัวเอง มีความสลับซับซ้อนมาก ความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นอยู่มาก ดังอธิบายได้ดังนี้

1) ความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเอง (adaptability) พรรคการเมืองยังมีการปรับตัวมากเท่าใด ก็ยังมีการสร้างสรรค์สถาบันมากขึ้นเท่านั้น และยิ่งไม่มีความยืดหยุ่นมากเท่าใด ระดับการสร้างสรรค์พรรคการเมืองก็จะยิ่งลดน้อยลง กล่าวคือ การปรับปรุงของพรรคการเมืองมีความสัมพันธ์กับการทำทาสภาพแวดล้อมและอายุของพรรค ยิ่งมีการทำทาสภาพแวดล้อมและอายุของพรรคมากขึ้นเท่าใดและพรรคการเมืองมีอายุมากขึ้นเท่าใด การปรับปรุงพรรคจะยิ่งสูงขึ้นเท่านั้น การปรับตัวซึ่งอาจมีได้ทั้งการปรับปรุงองค์การในพรรค ผู้บริหารของพรรค ระเบียบข้อบังคับของพรรค นโยบายของพรรค ยิ่งมีการปรับปรุงมากเท่าใดก็จะยิ่งสร้างความมั่นคงให้กับพรรคมากขึ้นตามไปด้วย สภาพแวดล้อมที่จะเข้ามาทำทาสภาพการเมืองนั้น มีทั้งจากสภาพภายนอกองค์การและภายในของพรรคการเมืองเอง เช่น การเปลี่ยนตัวบุคคลบางคนของกรรมการพรรค เป็นต้น อีกกรณีหนึ่ง การปรับตัวของพรรคอาจวัดด้วยอายุของพรรคซึ่งอธิบายได้สามประการ ได้แก่ ประการแรก คือ อายุของสถาบันหรือองค์การ (chronological age) กล่าวคือ องค์การใดที่ก่อตั้งมานานองค์การนั้นจะมีความเป็นสถาบันในระดับสูง ยิ่งองค์การใดสามารถมีอายุยืนนานก็จะมีแนวโน้มว่าจะสามารถอยู่ต่อไปได้ในอนาคตหรืออย่างน้อยที่สุดก็ภายในช่วงเวลาหนึ่ง อายุของพรรคการเมืองจึงเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรคการเมือง ตัวอย่าง เช่น กรณีของพรรคประชาธิปไตยที่มีอายุการก่อตั้งมานานกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ คือ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2489 เป็นระยะเวลากว่า 60 ปี ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า พรรคประชาธิปไตยมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้ดีกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ และมีระดับของความเป็นสถาบันสูงกว่าด้วย ประการต่อมา คือ อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์การ (generalization age) ถ้าองค์การใดยังคงมีกลุ่มผู้นำรุ่นแรกตลอดจนระเบียบวิธีที่ใช้ภายในสถาบันยังคงใช้โดยกลุ่มผู้นำรุ่นแรกๆ นั้น แสดงความสามารถในการปรับตัว

ขององค์กรนั้นมีน้อย เพราะการที่บรรดากลุ่มผู้นำรุ่นแรกยังคงมีอำนาจอยู่ได้นั้นหมายความว่า องค์กรมีปัญหาในการสืบทอดและเปลี่ยน ตัวกลุ่มผู้นำจากรุ่นแรกที่อยู่มาหรือเป็นรุ่นก่อตั้งมา เป็นรุ่นหลังซึ่งยังไม่สามารถทำได้โดยเรียบร้อย ถ้าองค์กรใดมีผู้นำที่เข้าสู่ตำแหน่งโดยสันติวิธี หลายรุ่น องค์กรนั้นก็มีความสามารถในการปรับตัวมากกว่าองค์กรที่มีผู้นำเพียงไม่กี่รุ่น พรรคการเมืองใดสามารถเอาชนะปัญหาในการเปลี่ยนตัวผู้นำอย่างสันติจากชนรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกชนรุ่นหนึ่ง แสดงว่าพรรคการเมืองนั้นมีการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบันทางการเมืองมากขึ้น ประการสุดท้าย คือ การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร (organization's functions) ทั้งนี้เพราะองค์กรถูกตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ของตัวเอง เมื่อสามารถบรรลุผลหรือวัตถุประสงค์แล้วองค์กรนั้นก็ไม่น่าทำหน้าที่อื่นอีก แต่เพื่อที่จะทำให้องค์การนั้นสามารถอยู่ต่อไปได้ จึงจำเป็นต้องหาหน้าที่อื่นๆ มากระทำอีกต่อไป ดังนั้นองค์กรใดที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้าที่หลักๆ โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวแล้ว องค์กรนั้นก็จะมีระดับของความ เป็นสถาบันตามไปด้วย

2) ความสลับซับซ้อน (complexity) หมายถึง การที่องค์กรมีหน่วยงานย่อยหรือ สาขาแยกย่อยออกไปไม่ว่าอยู่ในรูปของสายงานหรือหน้าที่ รูปแบบของหน่วยงานย่อยนั้นต้องมีความแตกต่างกันด้วย มีการจำแนกแจกแจงการทำหน้าที่ตามความสามารถและความชำนาญเฉพาะ ทางตามสายการบังคับบัญชา องค์กรใดที่ประกอบด้วยหน่วยงานย่อยที่แตกต่างกันจำนวนมาก ความสามารถขององค์กรในการที่จะคงไว้ซึ่งความจงรักภักดีของบรรดาสมาชิกจะมีมาก องค์กรใดที่มีความซับซ้อนสูงองค์กรนั้นก็จะเป็นสถาบันสูงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของหน้าที่แต่ละอย่างจะถูกสะท้อนออกมาในทางการเปลี่ยนแปลงไปอีกทางหนึ่งและบทบาทต่างๆ ของพรรคสาขาซึ่งครอบคลุมทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ถ้าสาขาพรรค มีหน้าที่หลายอย่างสาขาพรรคนั้นก็มีความเข้มแข็งขึ้น การมีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วไปทำให้ พรรคการเมืองใกล้ชิดประชาชนและได้รับการสนับสนุนง่าย การกระจายอำนาจและบทบาทสู่ สาขาพรรคทำให้คล่องตัวและทั่วถึงในทุกส่วนของประเทศ ทำให้พรรคการเมืองเป็นของ ประชาชนทั่วไปมากกว่าของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสายการบังคับบัญชา แบ่ง หน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน รวมถึงมีกรรมการของพรรคที่มีหน้าที่ในการรักษาระเบียบและวินัย ของพรรคด้วย เพราะความสลับซับซ้อนก็ก่อให้เกิดความแตกแยกได้ง่าย อย่างไรก็ตามการมี หน่วยงานย่อยมากทำให้มีเป้าหมายมากไปด้วย เมื่อวิเคราะห์ถึงเป้าหมายที่มากมายเหล่านั้นในแง่ หนึ่งก็เป็นการช่วยทำให้องค์การยังคงศักยภาพหรือความสามารถในการปรับตัวได้เมื่อเกิดกรณี ที่เป้าหมายบางอันล้มเหลวไป จึงอาจพิจารณาว่าพรรคการเมืองใดที่มีคุณลักษณะนี้จะมีโอกาส

ตอบสนองปัญหาที่มีการเรียกร้องต้องการได้มากกว่าพรรคการเมืองที่ด้อยคุณลักษณะกว่า หรือมีความสลับซับซ้อนน้อยกว่า

3) ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ (autonomy) ความมีอิสระของพรรคการเมืองสังเกตได้จากการที่พรรคไม่มีความผูกพันกับผลประโยชน์ของกลุ่มทางสังคมกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะ พรรคการเมืองที่เป็นเครื่องมือของกลุ่มทางสังคม เป็นต้นว่า ครอบครัวยุคใหม่ กลุ่มกรรมการกลุ่มนักศึกษาหรือกลุ่มทหาร จะขาดทั้งอิสระและการสร้างสรรค์สถาบันการเมือง องค์การทางการเมืองที่อ่อนแอต่ออิทธิพลของการเมืองภายในสังคมมักอ่อนแอต่ออิทธิพลของการเมืองภายนอกสังคมด้วย องค์การเหล่านี้จึงถูกรุกรานได้ง่ายจากหน่วยงาน กลุ่ม และความคิดต่างๆ จากระบบการเมืองอื่นๆ ดังนั้นการทำรัฐประหารในระบบการเมืองที่มีพัฒนาขึ้นจึงง่ายแก่การจุดชนวน โดยบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม พรรคการเมืองที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ กล่าวคือ ที่ใดก็ตามที่พรรคการเมืองขาดอิสระกลุ่มต่างๆ ก็จะมีโอกาสครอบงำพรรคการเมืองได้ง่ายขึ้นโดยปราศจากความรับผิดชอบต่อสังคมใหม่ๆ ได้ ในทางตรงกันข้าม พรรคการเมืองที่มีอิสระจะได้รับประกันความมั่นคง โดยกลไกต่างๆ ที่จำกัดและบรรเทาผลกระทบของกลุ่มพลังใหม่ๆ ลงได้ กลไกเหล่านี้ได้ชะลอการเข้าสู่พรรคการเมืองของกลุ่มใหม่ โดยผ่านขั้นตอนที่ได้วางไว้อย่างมีระเบียบและอย่างกวัดขັນ ความสลับซับซ้อนของพรรคการเมืองจะสนับสนุนความมีอิสระของพรรคการเมืองได้โดยจำแนกตำแหน่งออกไปให้แตกต่างกันอย่างเด่นชัด เพื่อเตรียมบุคคลสำหรับตำแหน่งที่สูงที่สุด กล่าวคือ บุคคลที่ปรารถนาที่จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องผ่านการกรองจากตำแหน่งที่มีบทบาทและอำนาจน้อยๆ ลงไปก่อน พรรคการเมืองที่ขาดอิสระในการป้องกันบุคคลใหม่ จุดยืนใหม่และกลุ่มพลังทางสังคมใหม่ๆ อาจเปลี่ยนผู้นำของพรรคได้ด้วยความสะดวกอย่างรวดเร็วได้

4) ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น (coherence) พรรคการเมืองยิ่งความต่อเนื่อง มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะยิ่งมีการสร้างสรรค์สถาบันสูง พรรคการเมืองยิ่งขาดเอกภาพเท่าใด การสร้าง สรรค์สถาบันก็ยิ่งน้อยลงเพียงนั้น ความหมายของความเป็นปึกแผ่น หมายถึง การมีความเป็นที่สอดคล้องต้องกัน อันถือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับกลุ่มสังคมทุกกลุ่ม ในกรณีของพรรคการเมืองมีความหมายว่า ถ้ามติของพรรคเห็นว่าจะสนับสนุนรัฐบาลที่กำลังบริหารประเทศต่อไป สมาชิกของพรรคจะต้องเห็นด้วยกับมติของพรรคดังกล่าว ตามทฤษฎี พรรคการเมืองสามารถมีความเป็นอิสระหรือความเป็นปึกแผ่นอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ขึ้นแก่กัน โดยที่ความอิสระจะป้องกันการก้าวข้ามของพลังการทำลายจากภายนอกได้ แม้ว่าจะไม่สามารถป้องกันการทำลายจากทรพยากรภายในได้ก็ตาม เนื่องจากความมีอิสระในการขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อรับสมาชิกพรรค มีแนวโน้มที่จะทำให้ความเป็นปึกแผ่นลดน้อยลง สิ่งที่ต้องคำนึงอีกประการหนึ่งก็คือ

คือพรรคการเมืองจะต้องมีบุรณภาพ ความรักหมู่คณะ ศีลธรรม และวินัยซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปกครอง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองถูกพิจารณาว่ามีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการสร้างสถาบันทางการเมือง ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีเสถียรภาพทางการเมือง องค์การหรือหน่วยงานทางการเมืองที่สามารถพัฒนาความเป็นสถาบันของตนและรักษาเสถียรภาพทางการเมืองได้ ก็น่าจะเป็นพรรคการเมือง

โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้อธิบายว่า กำเนิดของพรรคการเมืองนั้นเกิดขึ้นจากการรวมตัวในรูปของสโมสรและกลุ่ม ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นพรรคการเมือง และได้เสนอแนวทางการพิจารณาลักษณะพรรคการเมือง ที่จะมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริงไว้ 4 ประการ ดังนี้ (La Palombara and Weiner อ้างถึงใน สายันต์ ไยสามเสน 2546: 21-22)

- 1) ต้องมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้ โดยมีความยั่งยืนของพรรคนั้นจะต้องเป็นความยั่งยืนของพรรคการเมืองเอง ไม่ใช่ความยั่งยืนที่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำเพียงกลุ่มเดียว
- 2) จะต้องมีสาขาพรรคแผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่นและต้องมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสำนักงานใหญ่และสาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอ
- 3) กลุ่มผู้นำพรรคจะต้องมีความตั้งใจที่จะรวบรวมอำนาจการตัดสินใจในนโยบายต่างๆ มาให้แก่พรรคของตนแต่ผู้เดียว หรือเข้าร่วมกับพรรคอื่น ไม่เพียงแต่จะใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงนโยบายเท่านั้น
- 4) จะต้องมีความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระยะเวลาที่มีการเลือกตั้งและไม่มีเลือกตั้งด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ที่ว่าสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีลักษณะสี่ประการ คือ มีความสามารถในการปรับปรุงตัวเอง มีความสลับซับซ้อนมาก ความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นอยู่มาก และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ที่ว่าพรรคการเมืองต้องมีความมั่นคง มีสาขาพรรคแผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่น ผู้นำต้องมีความตั้งใจ และต้องมีความพยายามหาเสียงเลือกตั้งนั้น มีลักษณะคล้ายกัน ซึ่งสามารถไปใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยได้

6. พัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน

6.1 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของไทย ได้มีพัฒนาการเรื่อยมาตามยุคตามสมัย ดังนักวิชาการต่างๆ สรุปไว้ดังนี้ จุมพล หนีมพานิช (2542) ได้ลำดับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สู่วาระบอบอำมาตยาธิปไตย สู่วาระบอบประชาธิปไตย (หรือธนาธิปไตย) โดยเริ่มจากการปฏิรูปในสมัยรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2435 ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจและระบบการบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ เพื่อพัฒนาให้ราชอาณาจักรไทยเป็น “รัฐชาติ” ที่มั่นคง เข้มแข็ง ทันสมัย และเพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของระบบจักรวรรดินิยมตะวันตก สุจิต บุญบงการ (2534) ระบุว่าภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แทนที่คณะราษฎรจะได้สถาปนากการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่กำหนดเป้าหมายเอาไว้ กลับกลายเป็นการปกครองโดยข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนระดับสูง เป็นระบบการปกครองที่มีลักษณะเป็นรัฐข้าราชการ หรือเรียกได้ว่าระบอบอำมาตยาธิปไตย (bureaucracy politics) ไม่ได้พัฒนาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองและรัฐสภาที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนเป็นสถาบันหลัก อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2542) ลักษณะของระบบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตยที่ข้าราชการเป็นใหญ่ ก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยพุ่งขึ้นสูงสุดในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเริ่มเสื่อมลงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เมื่อกลุ่มนอกระบบราชการเริ่มมีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองมากขึ้น กระมล ทองธรรมชาติ (2539) ระบุว่าระบอบการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย ส่งผลทำให้ประเทศไทยยังไม่เป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนตามแนวทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เห็นได้จากการใช้รัฐธรรมนูญเป็นเครื่องมือการเมืองของข้าราชการประจำและฝ่ายทหารมากกว่าประชาชน มีการรัฐประหารมากกว่าการเลือกตั้ง ขณะเดียวกันได้ใช้การรัฐประหารเป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จุมพล หนีมพานิช (2542) กล่าวถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากระบอบอำมาตยาธิปไตย สู่วาระบอบธนาธิปไตย หรือธปไตยของเงินตรา (money politics) ซึ่งการเมืองมีลักษณะพึ่งพิงต่อเศรษฐกิจและสังคม ภายหลังสงครามโลก เกิดการก่อตัวของชนชั้นกลางและกลุ่มปัญญาชนไทยในการเมืองไทย สุจิต บุญบงการ (2534) ระบุว่าในช่วงหลังเหตุการณ์ตุลาคม 2516 วงการธุรกิจหรือกลุ่มธุรกิจได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง อันแสดงให้เห็นว่าธุรกิจเริ่มมีพลังทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นหลักมากขึ้น ผลทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของไทยเปลี่ยนแปลงรูปเข้าสู่ระบบทุนนิยม ลิขิต ธีรเวคิน (2534) แสดงให้เห็นว่าผล

จากความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจนทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมเกิดใหม่ ได้เกิดปัญหาทางการเมืองที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยเสถียร จอมพล หนีมพานิช (2542) ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้อำนาจเงินเข้าสู่ตำแหน่งหรืออำนาจทางการเมืองทำให้เกิดสภาพการเมืองเป็นเรื่องของเงินตรา การเมืองจึงกลายเป็นเรื่องที่ลงทุนและต้องถนอมทุน คิน ประเวศ วะสี (2537) ระบุว่าจากปัญหาของระบอบการเมืองที่เงินเป็นใหญ่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการปฏิรูปการเมืองของนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่เชื่อว่าหากต้องการประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ และ จอมพล หนีมพานิช (2548) ซึ่งให้เห็นว่ากระแสของโลกาภิวัตน์ (globalization) หมายถึง การเชื่อมโยงในด้านการค้า การลงทุน การเงิน ตลอดจนบริการต่างๆ ระหว่างประเทศทั่วโลก

6.2 กฎหมายพรรคการเมืองฉบับต่างๆ ของไทย

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 ถือเป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกของไทย ได้กำหนดเป็นหน้าที่ให้ผู้ซึ่งประสงค์จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ต้องจดทะเบียนพรรคการเมือง (มาตรา 3, 13) โดยจะต้องมีสมาชิกผู้ก่อตั้งเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวน 500 คนขึ้นไป หรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ในคำขอจดทะเบียน กฎหมายกำหนดให้ระบุนายละเอียดต่างๆ รวมทั้งให้ส่งข้อบังคับว่าด้วยวิธีการจัดการพรรคการเมืองแนบไปด้วย (มาตรา 4) พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วมีสิทธิตามกฎหมาย (มาตรา 11) ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองและกิจการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของพรรค ทั้งยังมีสิทธิรับเงินค่าบำรุงจากสมาชิก หรือรับบริจาคจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง รวมทั้งมีสถานที่ทำการเป็นของตนเอง หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498 แล้ว ได้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา 23 พรรค ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ซึ่งผลจากการเลือกตั้งครั้งนั้น ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมีที่นั่งในสภา 8 พรรค มีผู้สมัครอิสระได้รับเลือกตั้ง 13 คน หลังจากการเลือกตั้งครั้งนั้นแล้ว ได้มีผู้จัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก 7 พรรค อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งในครั้งนั้น ได้มีการกล่าวหากันว่าดำเนินไปอย่างไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม มีการเดิน ขบวนของนักศึกษาเพื่อคัดค้านการเลือกตั้ง จากปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมของการเลือกตั้งนั่นเองได้กลายมาเป็นข้ออ้างของรัฐบาลประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 หลังจากนั้นก็ได้เจริญรอยตามจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องอำพรางการใช้อำนาจเป็นอำนาจ แต่สุดท้ายก็ต้องล้มกระดานทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2501

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511 ยังคงยึดมั่นหลักการที่ให้พรรคการเมืองต้องจดทะเบียน แต่ใช้วิธีการทำนองเดียวกับการจดทะเบียนบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมาย

แพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 1097-1116) กฎหมายพรรคการเมืองฉบับนี้นับเป็นตัวอย่างซึ่งมีผลกระทบมาถึงกฎเกณฑ์สำหรับพรรคการเมืองในปัจจุบัน เพราะหลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายนี้แล้วได้มีการขอจัดตั้งพรรคการเมือง 12 พรรค ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 หลังจากการเลือกตั้งแล้วมีการขอจดทะเบียนเพิ่มอีก 5 พรรค จากการเลือกตั้งในครั้งนั้นไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมาก พรรคแกนนำซึ่งเป็นผู้สืบทอดอำนาจเดิม จึงต้องพึ่งบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้สมัครอิสระและมารวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองในภายหลัง กลายเป็นพรรคเฉพาะกิจ และมีลักษณะของการเรียกร้องผลประโยชน์ จนจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลในขณะนั้น กระทำการรัฐประหารตนเอง ยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ผลพวงของการเรียกร้องประชาธิปไตย จนเกิดเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้วางหลักเกณฑ์ใหม่เกี่ยวกับพรรคการเมือง คือ กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมือง (มาตรา 117 [3]) และกำหนดเป็นคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ต้องมีพรรคสังกัด (มาตรา 24 [7], [8]) ซึ่งเป็นการสรุปบทเรียนจากพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สมัครเข้ามาโดยไม่สังกัดพรรค นอกจากนี้หลักการใหม่ของกฎหมายฉบับนี้ คือ มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกพรรคการเมืองก่อนขอจดทะเบียนต้องไม่น้อยกว่า 1,000 คน (มาตรา 7) นอกจากนี้การไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งไม่เป็นสาเหตุให้ต้องเลิกพรรค อนึ่ง กฎหมายกำหนดให้พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผย ในมาตราสุดท้าย (มาตรา 154) มีการเพิ่มโทษผู้ดำเนินการอย่างพรรคการเมืองโดยไม่จดทะเบียนเป็นโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผลของกฎหมายฉบับนี้ทำให้นักการเมืองเดิมต้องหาพรรคการเมืองเพื่อเข้าสังกัด หรือมิฉะนั้นก็ต้องจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเอง ด้วยสาเหตุนี้ทำให้จำนวนพรรคการเมืองที่จดทะเบียนมีมากถึง 56 พรรค จะมีปัญหาเรื่องการแย่งชิงพรรคกัน และนโยบายของแต่ละพรรคแทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการสืบทอดแนวปฏิบัติดั้งเดิมของการตั้งพรรคการเมือง คือ เพื่อเข้ามาเสริมบารมีของผู้ก่อตั้งหรือหัวหน้าพรรคเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในระยะนั้นพรรคประชาธิปไตยเริ่มที่จะพัฒนาโดยขยายการดำเนินการทางการเมืองลงไปในพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น เพียงสามเดือนหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 ปรากฏว่าพรรคประชาธิปไตยมีสาขาพรรคถึง 66 สาขา มีสมาชิกพรรคถึงประมาณ 120,000 คน แต่พัฒนาการดังกล่าวก็ถูกหยุดยั้งด้วยการรัฐประหารในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 หลังจากการประกาศใช้ โฉมหน้าของพรรคการเมืองเริ่มเปลี่ยนแปลงให้ต้องมีความผูกพันกับทุนทรัพย์มากขึ้น เนื่องจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้เล็งเห็นว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีพรรคการเมืองที่

เข้มแข็ง จึงเรียกร้องให้พรรคการเมืองต้องมีฐานที่กว้างขึ้นและกำหนดจำนวนผู้รับสมัครเลือกตั้งที่พรรคจะต้องส่งในการเลือกตั้งทั่วไปแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังบัญญัติให้พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ประกาศใช้เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 จากการทำรัฐธรรมนูญต้องการส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งในระยะเวลาอันสั้น หลักการที่สำคัญของกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันนี้จึงมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดเกี่ยวกับการจดทะเบียนพรรคการเมือง โดยกำหนดให้มีสมาชิกก่อตั้งอย่างน้อย 5,000 คน สมาชิกเหล่านี้จะต้องมีลักษณะกระจายไปตามภาคต่างๆ (มาตรา 7) ทั้งยังวางเกณฑ์ในการตั้งสาขาพรรคให้ต้องมีสมาชิกพรรคตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป (มาตรา 27) ในส่วนของการเลิกพรรคการเมืองนั้น ถ้าหากพรรคไม่ส่งหรือส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปไม่ถึง 120 คน (มาตรา 46 [3]) หรือ ไม่มีสมาชิกได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป (มาตรา 46 [4]) ก็ต้องเลิกพรรคการเมือง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กฎหมายพรรคการเมืองฉบับที่สี่นี้ ได้มีการเพิ่มบทบัญญัติที่เน้นการสร้างรูปแบบของพรรคการเมืองในลักษณะที่เป็นจักรกลเพิ่มมากขึ้น โดยคาดหวังให้พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งเติบโตเป็นพรรคขนาดใหญ่และมีจำนวนลดน้อยลงด้วย การนำเครื่องมือทางเศรษฐกิจมาบังคับใช้ทางอ้อม อาทิ การบังคับให้ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งคราวละไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์จำนวนมาก การขยายจำนวนสมาชิกเป็น 5,000 คนอย่างน้อย การตั้งสาขาพรรคมีสมาชิกจำนวน 100 คนขึ้นไป การยุบเลิกพรรคการเมืองหากสมาชิกไม่ได้รับเลือกตั้ง รวมถึงการให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้บรรดาพรรคการเมืองต่างให้ความสำคัญกับชัยชนะหรือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้จากการเลือกตั้งมากเป็นลำดับสูงสุด ผลจึงปรากฏว่ามีการซื้อตัว แ่่งตัว และการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการเสนอระบบโควตามาใช้เพื่อจัดสรรตำแหน่งทางการเมือง ในการหาเสียงเลือกตั้งมีการทุ่มเงินซื้อเสียงและมีการจัดสูตรรัฐบาลแบบผสมรูปแบบต่างๆ ระหว่างบรรดาพรรคการเมืองเพื่อแยกฝ่าย ช่วงชิงการเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลรวมทั้งการร่วมเป็นรัฐบาล อันส่งผลให้ความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างพรรคการเมืองที่ถูกกำหนดโดยสูตรของการจัดรัฐบาลผสมและความคาดหวังในการเข้าร่วมรัฐบาลเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสูตรของรัฐบาลผสมรวมทั้งส่งผลให้พรรคการเมืองที่เป็นทาง เลือกเพิ่มบทบาทความสำคัญมากขึ้น ในฐานะที่เป็นตัวแปรของการอยู่รอดของรัฐบาล ในทางกลับกันพรรคร่วมรัฐบาลที่ไม่มีฐานะอำนาจเป็นตัวแปรก็อาจตกเป็นเบี้ยล่างของพรรคแกนนำ ความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เบี่ยงเบนที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลที่เน้นกลยุทธ์การสลายความสามัคคี ทำให้แตกแยกเพื่อการจัดสูตร

รัฐบาลผสมเสียใหม่เมื่อเห็นว่าพรรคการเมืองฝ่ายตนมีศักยภาพในการเข้าแทนที่โดยมิได้คำนึงถึงเหตุผลและข้อเท็จจริงในทางการเมือง อันส่งผลให้การตรวจ สอบทางการเมืองของฝ่ายค้านที่มีต่อฝ่ายรัฐบาลมิได้อยู่บนหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างแท้จริง หากแต่เป็นกลยุทธ์แย่งชิงอำนาจระหว่างพรรคการเมืองด้วยกัน

วิวัฒนาการของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 จากการที่กำหนดให้พรรคการเมืองต้องมีฐานสมาชิกกว้างขึ้น ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวน 120 คน ซึ่งจะต้องเสียค่าสมัครคนละ 10,000 บาท และจะถูกระงับพรรคหากไม่มีสมาชิกของพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่ากับเป็นการบีบให้พรรคการเมืองเป็นเรื่องของกลุ่มคนที่มีทุนมหาศาลเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีการคิดถึงผลตอบแทนที่จะต้องได้รับให้คุ้มค่ากับทุนที่ได้ลงไป ปราบปรามการฉ้อโกงของการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง จึงเกิดขึ้นมากเป็นประวัติกาล เพราะต้องการถอนทุนคืนในรัฐบาล หรือ Buffet Cabinet จนเป็นสาเหตุหนึ่งของการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ได้ถูกยกเลิกจึงน่าจะเป็นนิมิตหมายที่ดีสำหรับความยืนยาวของระบบพรรคการเมืองไทย หลังจากที่ต้องมีการเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ทุกครั้งเมื่อมีการรัฐประหาร

รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 มิติใหม่ในระบบการเมืองไทย มีบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปจากรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านๆ มาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดประเภทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้กำหนดให้มี 2 ประเภท คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และมาจากระบบบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองหรือ Party List อีก 100 คน นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติสำคัญที่ส่งเสริมระบบพรรคการเมืองอีกหลายประการซึ่งถือเป็นมิติใหม่ในระบบการเมืองไทย ได้แก่ การกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมัครไม่น้อยกว่า 90 วัน (มาตรา 107 [4]) กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต่อเนื่องตลอดเวลา การพ้นจากสภาพสมาชิกเป็นผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง ทั้งในกรณีการลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกก็ดี หรือพรรคการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็นสมาชิกก็ดี เพื่อเป็นการเพิ่มความสำคัญให้แก่พรรคการเมือง อีกทั้งยังมีการห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในเวลาเดียวกัน (มาตรา 204) พรรคการเมืองอาจลงมติขับสมาชิกพรรคด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น (มาตรา 118 [8]) แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติดังกล่าว (มาตรา 47 วรรคสาม) อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า

พรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้นจัดตั้งง่าย แต่ต้องมีข้อบังคับ และการบริหารเป็นประชาธิปไตยและต้องมีสาขาพรรค ส่วนสมาชิกพรรคการเมืองได้รับการคุ้มครองจากการใช้อำนาจมิชอบของพรรค โดยยังคงวินัยพรรคไว้ รวมทั้งการให้เงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ การควบคุมและเปิดเผยการบริการและบัญชีรายได้และรายจ่ายของพรรค อันพิจารณามาตรการเหล่านี้ได้ว่าเป็นการทำให้พรรคการเมืองมีความโปร่งใสและลดการพึ่งพานายทุนให้น้อยลง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จัดทำขึ้นบนความตระหนักว่า ประชาชนพลเมือง คือ รากฐานของชาติบ้านเมืองและเป็นหัวใจของการเมือง จึงได้กำหนดแนวทาง ที่ให้ความสำคัญกับประชาชนมากกว่าสิ่งอื่นโดยเพิ่มหลักการใหม่ที่ยังไม่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ผ่านมาเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หลักการและสาระสำคัญที่เพิ่มเติมใหม่ มีดังนี้

1. การเพิ่มสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของพลเมือง
2. มาตรการที่ทำให้ระบบการเมืองและระบบราชการสุจริตและมีความชอบธรรม รวมทั้งการเพิ่มอำนาจพลเมืองในการควบคุมการใช้อำนาจในทุกระดับ ทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพ นายกรัฐมนตรีมีภาวะความเป็นผู้นำ และรัฐสภา มีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้รับการกล่าวขานว่ามีความก้าวหน้าเนื่องจากนำแนวคิดใหม่ๆ ที่ลอกเลียนจากต่างประเทศมาใช้ แต่เมื่อบังคับใช้จริงก็ดูจะไม่ค่อยสอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองไทย เพราะเกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวงขนาดใหญ่ตลอดจนการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งถูกวิจารณ์ว่าทำให้ฝ่ายการเมืองเข้มแข็งเกินไปจนเกิดระบบผู้นำกึ่งประธานาธิบดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ร่างขึ้นบนสถานการณ์ที่จะต้อง นำพาประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จัดให้มีการเลือกตั้งและแก้ปัญหา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ก่อให้เกิดการผูกขาดอำนาจรัฐและการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม การดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม ระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ล้มเหลวและการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนยังไม่ได้ รับการคุ้มครองและส่งเสริมอย่างเต็มที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จึงมี สาระสำคัญที่มุ่งจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยดำเนินการใน 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1. การคุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่
2. การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและขจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

3. การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม
4. การทำให้ระบบตรวจสอบมีความเข้มแข็งและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้จัดทำข้อเปรียบเทียบสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (มีทั้งหมด 336 มาตรา) และ พ.ศ. 2550 (มีทั้งหมด 309 มาตรา) ซึ่งรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับแตกต่างกันอยู่หลายประการ จุดเด่นของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้แก่ บทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคน ชั้น ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ทูพพลภาพต้องได้รับการศึกษาทัดเทียมบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ ผู้ไม่มีรายได้เพียงพอต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ให้สิทธิประชาชนได้รับหลักประกันและสวัสดิภาพในการทำงาน ให้สิทธิแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐในการรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิของตน ที่สำคัญคือให้มีผลบังคับทันที จุดเด่นอื่นๆ คือ มาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนที่เข้มแข็งขึ้น เช่น ห้ามนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี รวมถึงภรรยาและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาลดจมนักสมรสและบุตร ห้ามรับหรือแทรกแซงสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแสดงบัญชีทรัพย์สิน จากเดิมที่กำหนดเฉพาะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังได้ปรับปรุงระบบตรวจสอบโดยรื้อที่มาองค์การอิสระทั้งหมด ป้องกันไม่ให้ฝ่ายการเมืองแทรกแซงกระบวนการสรรหาอย่างที่เกิดขึ้นในอดีต หมวดที่ได้รับการบัญญัติขึ้นมาใหม่ เช่น

- หมวด "สิทธิชุมชน" ชุมชนสามารถปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่นของตน หรือการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็นหากโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือทรัพยากรธรรมชาติ
- หมวด "การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน" ให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย หรือถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบได้ง่ายขึ้น ประชาชนมีโอกาสนั้นแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยตรง รวมถึงการให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง ฯลฯ
- หมวด "แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ" มีสภาพบังคับให้รัฐต้องทำ ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ที่จะทำหรือไม่ก็ได้ เพิ่มเนื้อหาคุ้มครองกระจายความเป็นธรรมในสังคมและปกป้องทรัพย์สินของชาติ เช่น ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากร การปฏิรูปที่ดิน จัดให้มีการวางผังเมืองเพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงคุ้มครองสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานไม่ให้เกิดการผูกขาด หรือ หากรัฐบาลจะทำ

สนธิสัญญาที่มีผลต่อความมั่นคงทางสังคมหรือเศรษฐกิจต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน

- หมวด "จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ" สร้างกลไกควบคุมการใช้อำนาจให้เป็นไปโดยสุจริตและเป็นธรรม

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการระบุถึงสถานภาพตามกฎหมายของพรรคการเมืองไว้ดังนี้ เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์ (2541) ระบุว่าสถานภาพตามกฎหมายของพรรคการเมืองไทยมีความสำคัญในอันที่จะบ่งบอกถึงแนวความคิดและทิศทางของผู้มีอำนาจในกระบวนการทางการเมือง รวมทั้งยังเป็นการสะท้อนถึงพัฒนาการทางการเมืองในเชิงประจักษ์ ด้วยเหตุที่ว่าพรรคการเมืองไทยมิได้เกิดขึ้นจากสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่มีอยู่แต่เดิม หรือสิทธิตามธรรมชาติ (national right) หากแต่พรรคการเมืองไทยเกิดขึ้นได้ด้วยสิทธิตามกฎหมาย (legal right) ด้วยการรับรองสิทธิตามพระราชบัญญัติพรรคการเมืองซึ่งตราขึ้นโดยนัยของรัฐธรรมนูญที่ปัจจุบันใช้ชื่อเรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541” คณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมือง (2536) แต่งตั้งโดยกระทรวงมหาดไทย คำสั่งที่ 299/2536 ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2536 ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ รวมทั้งสิ้น 35 คน โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น คือ นายชวน หลีกภัย ที่แถลงต่อรัฐสภา ความว่า “การปรับปรุงกฎหมายพรรคการเมืองให้สามารถรับการสนับสนุนจากรัฐและเอกชนได้ รวมทั้งให้พรรคการเมืองมีบทบาทในการพัฒนาการเมืองยิ่งขึ้น” โดยคณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมือง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาปรับปรุงและวางแนวทางในการพัฒนาระบบพรรคการเมือง เพื่อเสริมสร้างให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพในด้านการดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยใน พ.ศ. 2475 ซึ่งนับระยะเวลาเกินกว่า 70 ปี พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยขาดประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ขาดพรรคการเมืองที่เป็นนักบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง เพราะพรรคการเมืองถูกจัดตั้งขึ้นโดยผู้ปกครองที่ใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนตนเองและหมู่คณะให้มีความชอบธรรมที่จะอยู่ในอำนาจยาวนาน มากกว่าที่จะเป็นแหล่งรวมคนที่มีความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง แม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดก็ตาม แต่จุดอ่อนต่างๆ ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้ออนาคตของพรรคการเมืองและระบบการเมืองของไทยยังคงอยู่ในอาการที่น่าเป็นห่วงต่อไป สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.

2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่ทำให้พรรคการเมืองใหญ่และพรรคการเมืองเล็กมีความเท่าเทียมกัน พรรคการเมืองใหญ่ไม่ได้เปรียบเกินกว่าที่ควรจะได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และมีความเป็นไปได้สูงมากที่สังคมการเมืองไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบพหุพรรคเพราะมีระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทยว่ารัฐธรรมนูญพ.ศ.2550 ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอลงจริงหรือไม่

6.3 ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพรรคการเมืองไทย

จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพรรคการเมืองไทย พบว่าได้มีผู้กล่าวไว้อย่างหลากหลาย เช่น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2536) ได้ชี้สภาพปัญหาของพรรคการเมืองไทยว่าพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่อ่อนแออันเกิดจากปัจจัยหลายประการ มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยด้วย การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองน้อย พรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นพรรคเฉพาะกิจ มีหน้าที่ส่งคนเข้าสมัครรับเลือกตั้งเท่านั้น หลังจากการเลือกตั้งก็ไม่มีกิจกรรมอย่างอื่น พรรคการเมืองไทยไม่เข้มแข็ง ขาดเสถียรภาพมีการยุบพรรคและตั้งพรรคใหม่เสมอทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง คณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนา ระบบพรรคการเมือง (2536) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาในภาพรวมว่าการที่พรรคการเมืองไทยไม่พัฒนาสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการรัฐประหาร ทำให้การพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยสะดุดหยุดลงและอีกส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากโครงสร้างและการบริหาร งานของพรรคเองที่มีลักษณะผูกขาดอยู่เฉพาะกลุ่มของตนเอง ขาดการขยายฐานลงไปสู่ประชาชน คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ (2540) ได้ระบุปัญหาหลักของพรรคการเมืองไทยไว้ดังนี้ ระบบพรรคการเมืองในปัจจุบันยังไม่มีโครงสร้างที่มั่นคง และไม่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง จึงเปิดช่องให้ธุรกิจการเมืองมาครอบงำพรรคการเมืองได้ง่าย ระบบการตรวจสอบและการควบคุมการบริจาคเงินให้พรรคการเมืองและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองยังไม่เหมาะสม ตลอดจนระบบการเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริจาค รวมทั้งระบบการเปิดเผยผลการตรวจสอบและการควบคุมดังกล่าวยังไม่เพียงพอและไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างแท้จริง บุญศรี มิวังศ์อุโฆษ (2538) ได้แสดงถึงปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยว่ามาจากกฎหมายพรรคการเมืองของไทยเท่าที่ผ่านมามุ่งประเด็นไปที่การกำหนดรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบภายนอกของพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียน การกำหนดจำนวนสมาชิกขั้นต่ำ หลักฐานการจดทะเบียนก็เป็นเพียงหลักฐานทางเอกสารเกี่ยวกับข้อบังคับของพรรคการเมือง ฯลฯ แต่ไม่ได้กำหนดสาระสำคัญของความเป็นพรรคการเมืองอันได้แก่กิจกรรมไว้เลย ทำให้พรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วอาจไม่มีกิจกรรมทางการเมืองเลย ปฤษฎา ธรรมธร (2544) ได้แสดงถึงปัญหาของการพัฒนาทางการเมืองไทยปัจจุบันส่วนหนึ่งมาจากการขาดการเข้าร่วมอย่างจริงจังจากประชาชน

สาเหตุเพราะการพัฒนาของพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ การดำเนินของพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งและเป็นสถาบันทางการเมืองที่ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยยังต้องได้รับการปรับปรุง ประชาชนจึงควรให้ความสนใจอย่างยิ่ง สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2540) กล่าวไว้ว่านับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ระบบพรรคการเมืองของไทยยังมิได้พัฒนาให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะจากประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบพรรคการเมืองไทยหลายประการ อาทิ การเลือกตั้งที่ประชาชนยังยึดตัวบุคคลเป็นหลักมากกว่าพรรคการเมือง พรรคการเมืองไทยส่วนมากจะเป็นการรวมกลุ่มของนักการเมืองจำนวนน้อย มิได้มีรากฐานการสนับสนุนจากประชาชน ใช้พรรคเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนมากกว่าเหตุผลอื่น

นักวิชาการ เช่น ทินพันธุ์ นาคะตะ (2524) ลิขิต ธีรเวคิน (2526) กระมล ทองธรรมชาติ (2526) ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2524) ได้กล่าวถึงปัญหาสำคัญของพรรคการเมืองไทยไว้ว่าพรรคการเมืองไทยขาดอุดมการณ์ ไม่มีอุดมการณ์ของตนเองที่จะยึดเหนี่ยวร่วมกันของบรรดาสมาชิกหรือที่มีก็คลุมเครือ ทำให้พรรคไม่สามารถดำเนินไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ได้ นโยบายของพรรคการเมืองไม่ชัดเจน นโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ มีความคล้ายคลึงกัน ประชาชนไม่สามารถแยกแยะได้ว่าพรรคการเมืองใดมีแนวนโยบายการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างไร พรรคการเมืองยังยึดมั่นในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ ไม่มีหลักการยึดมั่น จึงทำให้การคงอยู่และบทบาทของพรรคการเมืองขึ้นอยู่กับผู้นำพรรคเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกพรรคการเมืองขาดระเบียบวินัย ทำให้พรรคการเมืองขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การโยกย้ายหรือเปลี่ยนพรรคการเมืองของสมาชิกพรรคจึงเกิดขึ้นเสมอ พรรคการเมืองขาดความต่อเนื่องและไม่มีเสถียรภาพ ความต่อเนื่องของพรรคการเมืองมีน้อย เนื่องจากการยึดอำนาจทางการเมืองของทหาร จึงทำให้พรรคการเมืองขาดเสถียรภาพและไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความมั่นคงของพรรคการเมืองขึ้นได้ พรรคการเมืองขาดฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง เพราะพรรคการเมืองไม่ได้ขยายสาขาพรรคออกไปสู่ประชาชนในระดับท้องถิ่น อีกทั้งบทบาทของพรรคการเมืองเน้นบทบาทในรัฐสภาเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้บทบาทต่อประชาชนโดยตรงมีน้อย คณะทหารและข้าราชการประจำยังคงมีอำนาจและมีทัศนคติต่อพรรคการเมืองในทางที่ไม่ดี จึงทำให้เกิดการแข่งขันและต่อสู้ระหว่างสถาบันในระบบราชการกับพรรคการเมืองและส่งผลให้พรรคการเมืองไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เท่าที่ควร พรรคการเมืองมีจำนวนมากเกินไป กล่าวคือ กฎหมายเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถตั้งพรรคการเมืองได้ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย ทำให้เกิดพรรคการเมืองขึ้นจำนวนมากและการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองเหล่านี้ก็ทำให้ไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถจะจัดตั้งรัฐบาล

เสียงข้างมากได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดเสถียรภาพของระบบการเมืองไทยในที่สุด พรรคการเมืองขาดแคลนเงินทุนเพื่อบำรุงกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะในการเลือกตั้ง ทำให้พรรคการเมืองจะต้องอาศัยหรือพึ่งพากลุ่มบุคคลที่สามารถให้การสนับสนุนเงินทุนแก่พรรคได้ ในที่สุดบทบาทของพรรคการเมืองก็ถูกกำหนดโดยบุคคลจำนวนน้อยที่มีอิทธิพลทางการเงินต่อพรรค ความเข้าใจผิดของผู้บริหารพรรคการเมืองและประชาชนต่อบทบาทของพรรคการเมือง กล่าวคือ ผู้นำพรรคการเมืองให้ความสำคัญต่อบทบาทของพรรคการเมืองในเรื่องการแข่งขันเลือกตั้งเป็นหลัก ขณะที่ประชาชนมุ่งหวังให้พรรคการเมืองมีบทบาท เพื่อการแก้ไขปัญหาส่วนตัวหรือท้องถิ่นตน จึงทำให้บทบาทของพรรคการเมืองในด้านอื่นๆ ที่ควรจะเน้นถูกละเลย

ผู้วิจัยมีแนวคิดว่า ทศนคติต่อการเมืองของประชาชนคนไทยมักเห็นว่าการเมืองนอกจากจะเป็นเรื่องของกลุ่มผู้นำซึ่งมีจำนวนไม่มากนักแล้ว ยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์อย่างชัดเจนเกินไป วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยอีกประการหนึ่งที่ไม่สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การยอมรับในอำนาจนิยมซึ่งผูกพันกับการยอมรับในบทบาทและอำนาจของข้าราชการ ความเชื่อเช่นนี้หมายความว่าประชาชนยอมรับว่าตนเองไม่มีอำนาจหรือความสามารถทางการเมืองแต่อย่างใด ผลกระทบของปัญหาของการที่ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ เติบโตได้ช้า พัฒนาลำบาก เพราะขาดฐานสนับสนุนจากพลังมวลชน และยากลำบากในการแสวงหาสมาชิกให้กว้างขวางออกไปทั่วประเทศ อีกทั้งยังทำให้นักการเมืองทั้งที่เป็นผู้นำพรรคหรือเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้อยู่ในความควบคุมดูแลของประชาชนอย่างแท้จริง วัฒนธรรมทางการเมืองสามารถปลูกฝังได้โดยผ่านการศึกษอบรม การศึกษาช่วยทำให้คนมีความสำนึกทางการเมือง มีความมั่นใจในความสามารถทางการเมืองของตนมากขึ้น ปลูกฝังความเลื่อมใสในลัทธิประชาธิปไตยอย่างเต็มที่

6.4 การปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ได้มีบุคคลและคณะบุคคลได้เสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมืองไว้หลากหลาย เช่น คณะกรรมการปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมือง (2536) ได้แสดงข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางและวิธีการพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทย รวม 6 ประเด็น คือ (1) การให้เงินอุดหนุนหรือสิทธิประโยชน์ในรูปแบบอื่นแก่พรรคการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการบริหารพรรค (2) การส่งเสริมให้พรรคการเมืองจัดตั้งสาขาพรรคเพื่อบำรุงบทบาททางการเมืองในท้องถิ่น เพื่อเป็นหน่วยในการติดต่อกับประชาชนและเพื่อให้สมาชิกและประชาชนในระดับรากหญ้ามีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายพรรค (3) การเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์ สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอื่นๆ ได้ (4) การ

ส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีการจัดองค์การ บุคลากรประจำและระบบบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ (5) การส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีการบริหารกิจการของพรรคอย่างเปิดเผยเป็นประชาธิปไตย (6) การส่งเสริมให้พรรคการเมืองส่งสมาชิกเข้ารับการเลือกตั้งในหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อให้พรรคมีบทบาททางการเมืองทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และจุมพล หนิมพานิช (2548) ได้แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทย ประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางด้านนามธรรมและด้านรูปธรรม โดยปัจจัยด้านนามธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทย และปัจจัยด้านรูปธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของไทย ได้แก่ การสร้างความเป็นสถาบันให้กับระบบการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ซึ่งจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อน มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นปึกแผ่น และบุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2538) ได้แสดงข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาของระบบพรรคการเมืองไทยไว้โดยให้มีการเพิ่มเนื้อหาส่วนที่เป็นสาระของพรรคการเมืองลงไปในบทบัญญัติที่มีอยู่แล้ว ดังต่อไปนี้ เสรีภาพของประชาชนในการจัดตั้งพรรคการเมือง ในประเทศที่มีการปกครองในระบบเสรีประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องมีสิทธิและเสรีภาพในทางการเมือง แสดงออกได้ทางหนึ่งทาง โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา ซึ่งหากประชาชนคนใดประสงค์จะแสดงออกหรือดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองโดยไม่ผ่านพรรคการเมืองก็ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ แต่ประเทศไทยกลับผูกขาดและเปิดช่องให้เฉพาะพรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วเท่านั้นสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองได้

ผู้วิจัยยังพบว่ากรณีที่กฎหมายไม่ให้หลักประกันแก่พรรคการเมืองตามสมควร โดยกำหนดให้ยุบเลิกพรรคเมื่อไม่ส่งหรือส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งไม่ครบ 120 คน หรือไม่มีสมาชิกพรรคได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่งผลกระทบต่อสถานะและเสถียรภาพของพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองส่วนหนึ่งซึ่งอาจเป็นส่วนมากกลายเป็นพรรคชั่วคราวหรือพรรคเฉพาะกิจที่มีอนาคตไม่แน่นอน ในทางปฏิบัติจึงมีการใช้วิธีให้กรรมการกลางของพรรคบางคนเป็นผู้ถือครองทรัพย์สินของพรรคแทนพรรค เพื่อกันมิให้ทรัพย์สินดังกล่าวต้องตกแก่องค์การสาธารณกุศล ดังที่ปรากฏเมื่อมีการยึดทรัพย์สินนักการเมือง จึงควรให้มีการยกเลิกเกณฑ์การยุบพรรคที่ไม่สมควรลงเสีย ขณะเดียวกันก็สมควรสร้างหลักประกันให้แก่พรรคการเมืองให้มีการยกเลิกพรรคการเมืองได้ยากขึ้น

โครงสร้างและการบริหารงานของพรรคการเมือง การที่บุคคลเดียวหรือไม่กี่คนสามารถคุมพรรคการเมืองถึงกับจะสืบทอดทางมรดกได้นั้น น่าจะมีสาเหตุสำคัญจากการละเลยและมองข้ามความสำคัญของสมาชิกพรรคไป สมาชิกพรรคการเมืองถูกอาศัยชื่อให้ก่อตั้งพรรคได้แต่กลับมีบทบาทตามความเป็นจริงในพรรคน้อยมาก หากกำหนดให้โครงสร้างและระเบียบ

ข้อบังคับภายในของพรรคการเมืองจะต้องสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำคัญๆ ของพรรค ซึ่งรวมถึงการกำหนดตัวผู้ที่พรรคจะส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคด้วย

ระบบการเงินของพรรคการเมือง พรรคการเมืองในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องใช้เงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง ในเมื่อการดำเนินงานของพรรคการเมืองนั้นเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นตัวแทนของประชาชน การเงินของพรรคจึงต้องยังมีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้สาธารณชนตรวจสอบได้เสมอ

ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิก ปัจจุบันหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิกเป็นกรณีที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคสามารถกำหนดรายละเอียดกันเองได้ ผลที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจึงไม่เป็นเอกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการขับสมาชิกพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากพรรค มีความแตกต่างในแง่ของหลักเกณฑ์ของแต่ละพรรคสูงมาก เมื่อต้องการจะพัฒนาระบบพรรคการเมืองที่ให้ความสำคัญแก่สมาชิกมากขึ้น

นอกจากนั้นยังมีผู้แสดงแนวคิดด้านการพัฒนาพรรคการเมืองไว้เพิ่มเติม ได้แก่ ปฤษญา ธรรมธร (2544) ได้แสดงข้อเสนอการปฏิรูปพรรคการเมือง ได้แก่ การปรับปรุงพระราชบัญญัติพรรคการเมือง โดยปรับปรุงบทบัญญัติที่มีรายละเอียดมากเกินไปก่อน เพื่อเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองพัฒนาไปโดยธรรมชาติทางการเมือง การจดทะเบียนพรรคการเมืองควรมีข้อบังคับทางอุดมการณ์พรรคการเมืองเพื่อประชาชนจะได้จำแนกพรรคการเมืองได้ถูกต้อง เสนีย์ คำสุข (2546) ได้เสนอความคิดในการพัฒนาพรรคการเมืองไทย โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกของพรรคการเมือง หรือ สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลและผลกระทบโดยตรง และโดยอ้อมต่อการเกิดและพัฒนาปัจจัยภายในพรรค ซึ่งเป็นการแก้ไขจากปัจจัยภายนอกมาสู่ปัจจัยภายในพรรค ใน 2 ด้าน คือ ด้านหนึ่งด้วยการกำจัดแนวคิดและวิธีการรัฐประหารและการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้มาเอื้อต่อการพัฒนาพรรคตามธรรมชาติมากขึ้นภายใต้การบังคับใช้กฎหมายให้บังเกิดผลอย่างแท้จริง อีกด้านหนึ่ง คือ การส่งเสริมการมีบทบาทต่อผู้เรียกร้องของพลังทางสังคมอย่างจริงจัง สร้างเสริมกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมืองจากระบบการเลือกตั้งที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ พรรคจะทำหน้าที่ได้ครบถ้วนหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น องค์การของพรรค การเงินของพรรค และอื่นๆ หากมีการสนับสนุนส่งเสริมพรรคการเมืองตามข้อเสนอต่างๆ ที่กล่าวมาก็จะมีส่วนส่งเสริมให้พรรคสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหน้าที่พรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Girling J.L.S. (1981) ทำการศึกษาเรื่อง Thailand, Society and Politics สะท้อนภาพของวิวัฒนาการทางการเมืองของไทยได้ใกล้เคียงความเป็นจริง โดยเฉพาะประเด็นที่ว่าพรรคการเมืองไทยในยุคเริ่มต้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยที่ผู้อำนาจทางการเมืองนิยมที่จะตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตน และเมื่อท่านเหล่านั้นหมดวสานลง พรรคการเมืองของท่านก็สลายตัวตามไปด้วย ในประวัติศาสตร์ความเป็น มาของพรรคการเมืองไทยนั้น ปรากฏการณ์ของการจัดตั้งพรรคการเมืองจะเกิดขึ้นสลับกับรัฐประหาร และเมื่อมีการพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อใด การตั้งพรรคการเมืองเพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองก็จะกลับมาปรากฏให้เห็นอีกเสมอ พรรคการเมืองที่เป็นตัวอย่างสำหรับความต่อ เนื่องโดยไม่สลายไปพร้อมกับหัวหน้าพรรค น่าจะได้แก่พรรคประชาธิปัตย์ ส่วนพรรคการเมืองอื่นๆ นั้น ความเป็นไปภายในพรรคยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของหัวหน้าพรรคค่อนข้างมาก

เชาวนะ ไตรมาศ (2549) งานวิจัย เรื่อง “การสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองกับหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่ในประชาสังคมยุคโลกาภิวัตน์” สรุปผลวิจัยได้ว่า หลักธรรมาภิบาลแนวใหม่ของพรรคการเมืองนั้นสามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ของความชอบธรรมใหม่ ที่มุ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างความสามารถพื้นฐานของพรรคการเมืองทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความสามารถทางด้านองค์กร คือ การสร้างพรรคให้มีความเป็นสถาบันที่เข้มแข็ง (2) ความสามารถทางด้านการเมือง คือ การแสวงหาการสนับสนุนในการเลือกตั้งจากประชาชน (3) ความสามารถทางด้านการปกครอง คือ การสร้างความสามารถในการปกครองประเทศและการบริหารบ้านเมือง แนวทางการสร้างหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่ของพรรคการเมือง มีดังนี้ (1) เปลี่ยนการพึ่งพาเป็นอิสระ ทำให้เกิดความหลากหลายของภาคี เกิดความสัมพันธ์แนวขวางมากกว่าแนวตั้ง และต้องอาศัยการจัดการที่ซับซ้อน (2) เปลี่ยนความแตกต่าง-สูงต่ำ เป็นความเท่าเทียม-เสมอภาค ทำให้เกิดเวทีกระบวนการ และมาตรฐานการตัดสินใจในรูปแบบใหม่ (3) เปลี่ยนการคิดกันออกสู่วงนอก เป็นการหลอมรวมเข้าสู่ภายใน ตามกรอบของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ภายใต้เงื่อนไขของสิทธิการรับรู้ ทำให้เกิดขึ้นตอนของการต่อรองและประสานประโยชน์ที่ละเอียดอ่อนมากขึ้น โดยไม่มีการจัดชั้นของสิทธิพิเศษเฉพาะฝ่ายหรือการจัดชั้นการแยกพวก (4) เปลี่ยนการมีผู้เสียเป็นการมีแต่ผู้ได้ ทำให้เกิดมาตรฐานใหม่ในการจัดสรรและแบ่งปันคุณค่าผลประโยชน์ ทำให้จำเป็นต้องพัฒนาคุณค่าใหม่ๆ ในการประสานประโยชน์ร่วมกันในกรอบของทางเลือกใหม่ๆ อาทิเช่น กรอบของความพอใจร่วมกัน กรอบของการยอมรับได้ และกรอบของการมีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นต้น (5)

เปลี่ยนการแยกส่วน เป็นการรวมส่วน ทำให้เกิดความตระหนักในผลกระทบร่วมและผลประโยชน์ร่วมแบบคู่ขนาน และความยุติธรรมสาธารณะที่กว้างขวางมากขึ้น ความเกี่ยวเนื่องกันเป็นระบบจะสำคัญเหนือกว่าคุณธรรมและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกันในมุมมองกว้างและไกล ก็จะสำคัญเหนือกว่าผลพวงเฉพาะที่ในกรอบจำกัด (6) เปลี่ยนการเชื่อคน เป็นการเชื่อระบบ ทำให้เกิดการสร้างประสบการณ์เชิงวัตถุวิสัยและหลักฐานเชิงประจักษ์ สนับสนุนกระบวนการในการสร้างศรัทธาแก่ประชาชน (7) เปลี่ยนผู้เสีย เป็นผู้สร้าง ทำให้เกิดความต้องการและมาตรฐานใหม่เพิ่มขึ้น (8) เปลี่ยนอำนาจเป็นเหตุผล ทำให้เกิดความสำคัญของข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงมากขึ้น (9) เปลี่ยนการผูกขาด เป็นการแข่งขัน ทำให้เกิดความจำเป็นในการสร้างความเป็นธรรม กรอบกติกา และสมรรถนะความสามารถใหม่เพิ่มขึ้น (10) เปลี่ยนการรวมศูนย์ เป็นการกระจาย ทำให้เกิดความจำเป็นในการประสานงานและการสร้างเครือข่ายในระนาบเดียว (11) เปลี่ยนผู้กำหนด เป็นผู้ตอบสนอง ทำให้เกิดกฎเกณฑ์การควบคุมตรวจสอบที่เข้มงวด การประเมิน การรับฟังความคิดเห็น

เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์ (2541) งานวิจัย เรื่อง “พรรคการเมืองไทย ในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์” สรุปผลวิจัยได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการ 4 ขั้นตอนสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) กล่าวคือ 1) การที่พรรคประชาธิปัตย์แบ่งเป็นฝักฝ่ายในช่วง พ.ศ. 2489 ตามรัฐธรรมนูญ 2) การที่พรรคประชาธิปัตย์แบ่งเป็นขั้วทางการเมือง ในช่วง พ.ศ. 2516 ระหว่างกลุ่มเผด็จการจอมพล ป. กลุ่มทหาร กลุ่มนิสิตนักศึกษาและประชาชน 3) การที่พรรคประชาธิปัตย์มีการขยายตัว ในช่วง พ.ศ. 2517-2529 เมื่อมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง 4) การที่พรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบัน ณ พ.ศ. 2541 สรุปได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นสถาบันทางการเมือง โดยยกเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ของพรรคประชาธิปัตย์มาเทียบเคียงกับคุณสมบัติของความเป็นสถาบันทางการเมือง แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวของพรรค ความสลับซับซ้อนของพรรค ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรค และความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์

จิราภรณ์ คำจันทร์ (2547) งานวิจัย เรื่อง “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้ 1) ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค อันประกอบไปด้วย บทบาทสาขาพรรค การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าคะแนน 2) ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ คือ ความเป็นคนใต้ มองว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองของคนใต้ อยู่กับคนใต้มานาน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้ส่วนใหญ่ รวมถึงครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อความ

นิยมในพรรคประชาธิปัตย์ 3) ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ พัฒนากลายเป็นความผูกพันและตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง แบบแผนความผูกพัน ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ โกงกินน้อย เป็นพรรคเก่าแก่ เป็นพรรคที่มั่นคง นโยบายพรรค โดยเฉพาะนโยบายที่ส่งเสริมการเกษตรช่วยเหลือเกษตรกร มีผลงานเป็นที่น่าพอใจ ระบบการทำงานในพรรค และความเป็นประชาธิปไตยของพรรค

ชิตชัย ธิปัตย์ (2548) งานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาพรรคการเมืองไทย ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้ 1) พรรคการเมืองไทยในอดีตไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองได้เพราะอำนาจทางการเมืองตกอยู่กับกลุ่มผู้มีอำนาจทางทหาร ในปัจจุบันทหารได้หยุดเข้ามาแทรกแซงการเมือง ยังผลให้มีการเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น เปิดโอกาสให้พรรคการเมืองไทยได้พัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบัน ดังจะเห็นได้ว่ากลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในทางการเมือง 2) พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย มีอายุยาวนานกว่า 59 ปี ที่ผ่านมามีผู้นำของพรรคสามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวม 3 ท่าน ได้แก่ นายควง อภัยวงศ์ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และ นายชวน หลีกภัย 3) พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ทำให้พรรคมีความเข้มแข็งทางการเมืองและมีศักยภาพในการบริหารพรรคเพิ่มขึ้น โดยลำดับ ทำให้ในปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์สามารถก้าวเข้าสู่ระดับของความเป็นสถาบันทางการเมืองของประเทศไทยได้ในที่สุด

ภัทราวดี สิงห์เสณี (2547) งานวิจัย เรื่อง “การเลือกสรรบุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง : การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์” สรุปผลวิจัยได้ว่าการเลือกสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้เป็นไปตามหลักวิชาการที่มีการประกาศรับสมัคร แต่มีการแยกการเลือกสรรเป็นสองประเภท คือ 1) มาสมัครด้วยตนเอง โดยกรรมการบริหารพรรคทำการสัมภาษณ์ 2) กรรมการบริหารพรรคเป็นผู้ทาบทามบุคคลที่มีชื่อเสียงให้มาร่วมแก้ไขปัญหาของประเทศ จึงเห็นได้ชัดเจนว่าการเลือกสรรบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้เป็นไปตามหลักการเลือกสรรบุคคลตามกระบวนการบริหารบุคคล หากแต่เลือกสรรและจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ ความมีชื่อเสียง ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บุคคลที่ปรากฏเป็นผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์มีความโดดเด่นในการทำงานเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในพรรคการเมืองอื่นๆ เพราะมีความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2538) ได้แสดงศึกษาเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพรรคการเมืองเป็นองค์การดำเนินการนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยพรรคการเมืองของไทยไม่สู้จะประสบผลสำเร็จนัก ด้วยต้องเผชิญกับ

อุดมคติดั้งเดิมเกี่ยวกับความเป็นรัฐว่าภายในรัฐหนึ่งๆ นั้นควรจะต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความกลมเกลียวกันระหว่างคนในชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุดมคติดั้งเดิมเกี่ยวกับความเป็นรัฐนี้ ย่อมปฏิเสธการที่จะให้มีการแบ่งกลุ่มต่างๆ ขึ้นภายในรัฐอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับความล้มเหลวของระบบพรรคการเมืองที่ผ่านมาในอดีต นักวิชาการสนใจค้นหาถึงสาเหตุซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ไม่สามารถทำให้พรรคการเมืองในไทยมีความเข้มแข็งขึ้นมาได้ พบว่าสาเหตุน่าจะมาจากลักษณะเฉพาะของคนไทยที่มีลักษณะนิสัยเป็นไปในทางปัจเจกชนนิยมค่อนข้างสูง จนเป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกัน เมื่อศึกษาถึงลักษณะของสังคมไทย พบว่ามีลักษณะความสัมพันธ์ที่กำหนดโดยระบบอาวุโส ทำให้สมาชิกซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นผู้น้อยไม่อาจที่จะเข้ามามีบทบาทภายในพรรคได้มากนัก ทำให้เหล่าสมาชิกเองก็ไม่รู้สึกถึงความผูกพันที่มีต่อพรรคการเมือง ส่วนในแง่ของระบบโครงสร้างทางสังคมนั้น พบว่าความอ่อนแอของพรรคการเมืองไทยน่าจะมีสาเหตุมาจากโครงสร้างทางสังคมแบบหลวมๆ ของไทยนั่นเอง

พิมพ์ประไพ ณะมณี (2542) งานวิจัย เรื่อง “การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ พรรคความหวังใหม่ และพรรคชาติไทย” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้ 1) กระบวนการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองไทยมีความเป็นระบบ แต่เป็นระบบแบบหลวมๆ ไม่เข้มงวด 2) จุดแข็งของกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย คือ พรรคการเมืองไทยไม่ได้มีอคติเรื่องชาติพันธุ์และเพศของผู้นำ เนื่องจากสังคมไทยมีเมตตากรุณา มีความเป็นมิตร สามารถผสานคนชาติพันธุ์ต่างๆ ได้ดี ยินดีต้อนรับสตรีที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพเข้ามาลงสมัครรับเลือกตั้งและต้องการให้มีมากขึ้น 3) จุดอ่อนของกระบวนการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย คือ การเลือกสรรมีช่องว่าง เพราะบุคคลที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัวกับชนชั้นนำของพรรค และบุคคลที่พรรคส่งคนไปทาบทามไม่ต้องผ่านการเลือกสรร วิธีที่ใช้ในการเลือกสรร คือการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นวิธีที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความรัดกุม กระบวนการเลือกสรรไม่ได้กำหนดช่วงระยะเวลาที่แน่นอนทำให้ช่วงเวลาที่ดำเนินการเลือกสรรในขั้นตอนต่างๆ ขาดความชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการเลือกสรรลดความเป็นระบบลง อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างผู้นำมากนัก แต่ให้ความสำคัญกับการพยายามให้ชนะการเลือกตั้งเพื่อเข้าไปจัดตั้งรัฐบาลมากกว่า ขาดแผนการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีเป้าหมายชัดเจน กลไกของพรรคการเมืองในการควบคุมพฤติกรรมของนักการเมืองมีแบบหลวมๆ กลไกการควบคุมจากประชาชนมีน้อย ส่วนกลไกการควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์ของนักธุรกิจและข้าราชการมีค่อนข้างมาก

นิรุจน์ ขำนุรักษ์ (2542) งานวิจัย เรื่อง “กลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้ 1) กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นและดำรงอยู่ในระบบการปกครองของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย 2) ลักษณะโครงสร้างของกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย มี 3 รูปแบบ คือ โครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบกระแสดความคิด โครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบอุปถัมภ์ และ โครงสร้างกลุ่มแบบองค์การ 3) สาเหตุสำคัญของการก่อเกิดกลุ่มการเมือง เกิดจากความขัดแย้งทางด้านแนวคิดหรือผลประโยชน์ในทางการเมือง เกิดจากพื้นฐานความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างแกนนำและสมาชิก และเกิดจากพื้นฐานความสัมพันธ์ในเชิงพันธมิตร 4) ปัจจัยสำคัญของการก่อเกิดกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสังคม คือ ความเกี่ยวพันทางด้านเครือญาติ ค่านิยมที่มีต่อตัวบุคคล และระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ ความไม่เท่าเทียมกัน ในทางเศรษฐกิจของประชากรในประเทศไทย และผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างแกนนำและสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างของกลุ่มแบบองค์การ จะมีความเข้มแข็งและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นพรรคการเมืองได้ 5) การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโครงสร้างกลุ่มการเมืองเป็นสำคัญ คือ กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบกระแสดความคิด มีความเปลี่ยนแปลงสูง ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อยุติของประเด็นถกเถียง หรือการตอบสนองผลประโยชน์ที่เกิดความขัดแย้ง กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างกลุ่มการเมืองแบบอุปถัมภ์ จะขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์และผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างแกนนำและสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก กลุ่มการเมืองที่มีโครงสร้างของกลุ่มแบบองค์การ จะมีความเข้มแข็งและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นพรรคการเมืองได้ 6) บทบาทสำคัญของกลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย ก่อให้เกิดผลกระทบทั้ง 2 ด้าน คือ ผลกระทบทางด้านบวก ได้แก่ กลุ่มการเมืองจะทำหน้าที่คอยตรวจสอบการปฏิบัติงานหน้าที่ของกลุ่มต่างๆ ภายในพรรคการเมือง ให้ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบบริสุทธิ์ยุติธรรมมากยิ่งขึ้น กลุ่มการเมืองอาจมีความคล่องตัวสูงกว่าพรรคการเมืองในการประสานประโยชน์แก่ประชาชน ส่วนผลกระทบทางด้านลบ ได้แก่ การเกิดค่านิยมที่ไม่ถูกต้องขึ้นในสังคม ทั้งในด้านระบบอุปถัมภ์ การใช้อำนาจและการแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มหรือพวกพ้อง การอาศัยฐานอำนาจของกลุ่มการเมืองแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน อาจกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล จากการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองในระบบสัดส่วน ทำให้ขาดวินัยเอกภาพในการดำเนินงานของพรรคการเมือง ซึ่งจะก่อให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาพรรคการเมือง รวมทั้งยังกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของรัฐ 7) กลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย จำแนกตามลักษณะร่วมทางด้านโครงสร้าง พัฒนาการ และบทบาทสำคัญ ได้แก่ กลุ่มปรีภักย์ มีลักษณะ โครงสร้างทางองค์การน้อย เกิดจากพื้นฐานความ

ขัดแย้งทางความคิดและผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่แต่ละฝ่ายได้รับ กลุ่มมีบทบาทในการต่อรองผลประโยชน์สูง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการบริหารงานของพรรค และกลุ่มพันธมิตร มีโครงสร้างทางองค์การสูง เกิดจากพื้นฐานที่คล้ายคลึงกันทางภูมิภาค ศาสนา วัฒนธรรม หรือรสนิยมส่วนบุคคล กลุ่มมีความเหนียวแน่นสูง สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นพรรคการเมืองได้ กลุ่มมีความคล่องตัวในการเคลื่อนประสานผลประโยชน์แก่ประชาชน และมีอำนาจต่อรองในพรรคสูง

ชวัญชาติ วงศ์จรไพบุลย์ (2539) งานวิจัย เรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ กับ พรรคชาติไทย” สรุปผลวิจัยได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์มีกลไกระเบียบข้อบังคับของพรรคที่ควบคุมสมาชิกภายในพรรคมากกว่าพรรค ชาติไทยซึ่งมีลักษณะแบบอุปถัมภ์ที่หัวหน้าพรรคใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการควบคุม สาเหตุความแตกต่างมาจากการกำเนิดของพรรค พรรคประชาธิปัตย์กำเนิดมาจากทฤษฎีองค์การและทฤษฎีว่าด้วยสถาบัน ผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะแบบตามกฎหมายใช้อำนาจการทำงานแบบประชาธิปไตยอยู่ร่วมกันภายใต้ข้อบังคับของพรรค โครงสร้างของพรรคประชาธิปัตย์ที่ยาวนานและซับซ้อน ภายใต้ความยาวนาน พรรคประสบปัญหาและแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์การของพรรค แบ่งเป็นสาขา กำหนดสายบังคับบัญชา จัดองค์การในแนวราบ กระจายอำนาจและบทบาทภายในพรรคมาก ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำและสมาชิกภายในพรรคประชาธิปัตย์เกิดจากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่มากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว ฐานมวลชนของพรรคประชาธิปัตย์มีการขยายในลักษณะแนวราบออกไปอย่างกว้างขวางทำให้เกิดพรรคสาขาจำนวนมากทั่วประเทศ การควบคุมพรรคจำเป็นต้องใช้กลไกระเบียบกติกาศึกษาของพรรคเป็นส่วนใหญ่ มีข้อบังคับละเอียดปลีกย่อยมาก เทคนิคการควบคุมสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์ได้แก่การควบคุมด้วยการเลือกสรรที่มีการกลั่นกรองคนเข้าพรรคอย่างเข้มงวด การควบคุมด้วยการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารพรรคและการใช้คณะกรรมการประสานงานของพรรคการเมือง

วัลลภ สุขสวัสดิ์ (2549) งานวิจัย เรื่อง “ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้ 1) ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างสูง 2) คุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยคุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ เพศและระดับการศึกษารองลงมา คือ อาชีพและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ลำดับสุดท้าย คือ อายุและรายได้ 3) ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันทางการเมืองมากกว่าพรรคความหวังใหม่ 4) คุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามมี

ความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อความเป็นสถาบันของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่ โดยคุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ระดับการศึกษา รองลงมา คือ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รายได้ และอาชีพ ส่วนเพศและอายุไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของประชาชนต่อความเป็นสถาบันของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่

สายันต์ ไยสามเสน (2549) งานวิจัย เรื่อง “ระบบการเลือกตั้งกับการพัฒนาสถาบันพรรคการเมืองไทย” สรุปผลวิจัยได้ว่าการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตๆ ละ 1 คน และแบบสัดส่วนตามบัญชีรายชื่อพรรคส่งเสริมความเข้มแข็งของพรรคการเมือง ในขณะที่การเลือกตั้งแบบรวมเขต ทำให้กลุ่มการเมืองมีอิทธิพลต่อพรรคและสมาชิกพรรคทำให้พรรคขาดเอกภาพ ส่งผลให้พรรคการเมืองไม่มีการพัฒนา

สายันต์ ไยสามเสน และ คณะ (2546) งานวิจัย เรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย” ใช้ตัวอย่างจากนักศึกษาที่เรียนวิชาสังคมกับการปกครอง หรือวิชาการเมืองกับการปกครองไทย คณะศิลปศาสตร์ ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และวิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตพิษณุโลก วิทยาเขตภาคพายัพ จำนวน 500 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้เรื่องพรรคการเมืองในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง มีทัศนคติต่อบทบาทของพรรคการเมืองระดับปานกลาง เพศ สถานศึกษา กลุ่มวิชาที่ศึกษา วิธีการสอนของอาจารย์ และทัศนคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องพรรคการเมือง ทัศนคติที่มีต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการแสดงบทบาทของพรรคการเมือง พรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือพรรคไทยรักไทย สถานศึกษามีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองมากที่สุด อันดับสองคือ วิธีการสอนของอาจารย์ เพศ กลุ่มวิชาชีพ และความรู้ ความเข้าใจเรื่องพรรคการเมือง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าพรรคการเมืองไทยในยุคเริ่มต้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์ โดยที่ผู้อำนวยการเมืองนิยมที่จะตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตน การสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองกับหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่พบว่าหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่ของพรรคการเมืองนั้นสามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ของความชอบธรรมใหม่ที่มุ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสร้างความสามารถพื้นฐานของพรรคการเมือง และการศึกษาเกี่ยวกับการปกครองในระบบอบประชาธิปไตย โดยมีพรรคการเมืองเป็นองค์การดำเนินการนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยพรรคการเมืองของไทยไม่สู้จะประสบผลสำเร็จนัก เนื่องจากต้องเผชิญกับอุดมคติดั้งเดิมที่จะต้องแก้ไขโดยใช้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความกลมเกลียว

กันระหว่างคนในชาติมากขึ้น การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย ต้องพัฒนากระบวนการสร้างผู้นำของพรรคการเมืองไทยมีความเป็นระบบ และยังสามารถสรุปได้ว่า พรรคการเมืองไทยในอดีตไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองได้เพราะอำนาจทางการเมืองตกอยู่กับกลุ่มผู้มีอำนาจทหาร หากกล่าวถึงในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์พบว่ามีพัฒนาการ 4 ขั้นตอนสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์มีการแยกการเลือกสรรเป็นสองประเภท คือ 1) มาสมัครด้วยตนเอง โดยกรรมการบริหารพรรคทำการสัมภาษณ์ 2) กรรมการบริหารพรรคเป็นผู้ทาบทามบุคคลที่มีชื่อเสียงให้มาร่วมแก้ไขปัญหาของประเทศ สำหรับกรณีของพรรคชาติไทยยังเป็นการบริหารจัดการตามระบบอุปถัมภ์ หัวหน้าพรรคการเมืองเป็นผู้มีอิทธิพลและเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกผู้รับเลือกตั้ง จึงทำให้พัฒนาการของพรรคยังไม่สอดคล้องตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ทุกด้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ศึกษากรณีของพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย มีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. วิธีการศึกษาวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ครั้งนี้ ใช้แนวทางการศึกษาแบบการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical analysis) โดยใช้การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารส่วนหนึ่ง ร่วมกับข้อมูลอีกส่วนหนึ่งที่เป็นข้อมูลเชิงปฏิบัติการที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย อดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย นักวิชาการ และผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง เป็นต้น โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน และเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ที่จะนำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดประชากรที่เป็นสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

- 2.1.1 ยุคกลาง นายอาคม เองฉ้วน
- 2.1.2 ยุคกลาง นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
- 2.1.3 ยุคใหม่ นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม
- 2.1.4 ยุคใหม่ นายนคร มาฉิม

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

2.2.1 บุคคลกลาง ร้อยตำรวจเอก ดร.เฉลิม อยู่บำรุง

2.2.1 บุคใหม่ นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย

2.3.1 บุคต้น นายประทีป เชิดธรณินทร์ (แทน พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร)

2.3.2 บุคกลาง นายนิกร จำาง (แทน นายบรรหาร ศิลปอาชา)

2.3.3 บุคใหม่ นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (แทน นายประภัตร โพธสุธน)

2.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย

2.4.1 บุคต้น ร้อยตรีประภาส ลิมปพันธ์

2.4.2 บุคกลาง นายสุชน ชามพูนท

2.4.3 บุคใหม่ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

2.5 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

2.5.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกฎหมาย

1) นายศักดิ์ กอแสงเรือง

2) นายรัฐปกรณ์ นิภานันท์

3) นายรัชฎูณะ ชี้อวจา

2.5.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

1) นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์

2) นายชาญชัย พิณฑุเสน

3) นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ

2.5.3 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจ

1) นายสุเทพ เตมานูวัฒน์

2) นายณรงค์ ตนานูวัฒน์

3) นางศรีรัตน์ ตระกูลไทยบุญญา

2.5.4 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ

1) ศาสตราจารย์ ดร. ลิจิต ธีรเวคิน

2) รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ

3) ดร.กมลภพ ขอดบ่อพลับ

2.5.5 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำท้องถิ่น

- 1) นายนภดล แก้วสุพัฒน์
- 2) นายชยัน พรหมวิชัย
- 3) นางเปรมฤดี ชามพูนท

2.5.6 กลุ่มตัวอย่างนักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

- 1) นายคณิน บุญสุวรรณ
- 2) นายมนต์ชัย วิวัฒน์ธนาฒย์

2.5.7 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สนใจทางการเมือง

- 1) นางมุกดา อินตะสาร
- 2) นายพิภพ ธงชัย
- 3) นายสุริยะใส กตะศิลา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นชุดคำถามที่ได้จัดเรียงและเตรียมคำถามอย่างเป็นทางการไว้แล้วล่วงหน้า ใช้ในการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เป็นการสัมภาษณ์ที่มีผู้ให้สัมภาษณ์เพียงคนเดียวเผชิญหน้ากับผู้สัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นหลักคือ

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองของไทย แบบสัมภาษณ์ในประเด็นที่ 1 นี้ เป็น แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของสถาบันทางการเมือง แบบสัมภาษณ์ในประเด็นที่ 2 นี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ และส่วนที่ 2 เป็นแบบปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบเลือกตอบ

- 1) องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ส่วนที่ 2 แบบปลายเปิด

- 1) พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ต่อการเป็นสถาบันทางการเมือง
- 2) พัฒนาการทางการเมืองของพรรคชาติไทยต่อการเป็นสถาบันทางการเมือง

ประเด็นที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้พรรคการเมืองพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน แบบสัมภาษณ์ในประเด็นที่ 3 นี้ เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

3.2 ทดลองใช้เครื่องมือ และหาคุณภาพด้านความตรง ความเที่ยง และคุณภาพด้านอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับแบบสัมภาษณ์ และทำการปรับปรุงจนกว่าจะมีคุณภาพเข้าขั้นมาตรฐาน เครื่องมือที่จะใช้จริง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองเก็บข้อมูล จำนวน 10 ชุด เพื่อศึกษาว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าใจคำถามและสามารถตอบแบบสัมภาษณ์หรือไม่ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสม และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 การศึกษาคุณลักษณะหรือประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของพรรคการเมืองเพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่จะนำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน และ แนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน โดยมีการศึกษาให้เข้าใจอย่างละเอียด จากเอกสาร ตำราหรือผลการวิจัยต่างๆ ที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ตลอดจนศึกษาลักษณะของแบบสัมภาษณ์หรือแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2 การเลือกชนิดของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ต้องเลือกแบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถอธิบายเพื่อตอบคำถามได้ตามความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์

4.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด หรือสร้างแบบสัมภาษณ์ที่จะได้มาซึ่งคำตอบตามขอบเขตที่ต้องการ โดยการศึกษวิธีการสร้างแบบ สัมภาษณ์จากตัวอย่างให้เข้าใจ และยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.4 การแบ่งคุณสมบัติที่ต้องการวัดออกเป็นด้านๆ เพื่อให้คำถามครอบคลุม วัตถุประสงค์ในแต่ละข้ออย่างครบถ้วน

4.5 มีการจัดทำคู่มือสัมภาษณ์ เพื่อให้สามารถสัมภาษณ์ได้ตามวัตถุประสงค์ มีการเขียน คำชี้แจงในการตอบแบบสัมภาษณ์ไว้อย่างชัดเจน และมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทราบวัตถุประสงค์ และเข้าใจเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างชัดเจน

4.6 การทบทวนและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ หลังจากการสร้างแบบสัมภาษณ์เสร็จแล้ว ผู้วิจัยมีการทบทวนเพื่อหาข้อบกพร่อง พร้อมทั้งรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

4.7 การนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ โดยนำเอาแบบสัมภาษณ์ที่ ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

4.8 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ด้วยการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากผลการ วิเคราะห์คุณภาพ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

4.9 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ ที่ได้ปรับปรุงแล้วมาจัดพิมพ์และตรวจสอบให้ละเอียด เพื่อให้สามารถสัมภาษณ์ได้ตรงประเด็นกับที่ผู้วิจัยต้องการ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 **ข้อมูลปฐมภูมิ** เป็นการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์สมาชิกของ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย อดีตสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย นักวิชาการ และผู้ที่มีความสนใจทางการเมือง เป็นการสัมภาษณ์ในเชิงลึกถึงเป้าหมายการพัฒนา พรรคพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน โดยมีวิธีการสัมภาษณ์แบบ เป็นมาตรฐาน (Standardized interview หรือ Structured interview) ซึ่งเป็นการกำหนดคำถามที่จะ ถามเตรียมไว้ล่วงหน้า เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

5.2 **ข้อมูลทุติยภูมิ** เป็นการเก็บข้อมูลจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดย ค้นหาข้อมูลหลักฐาน ข้อเท็จจริงจากรายงาน หนังสือ ตำรา ผลงานวิจัย และวรรณกรรมต่างๆ รวมทั้งข้อมูลทางเว็บไซต์ที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทฤษฎี และความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยอาศัยความเข้าใจในบริบทของเรื่องที่ศึกษา เพื่อมาวิเคราะห์และเขียนรายงาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) หมายถึง ข้อมูลที่มีใช้ตัวเลข หรือ ข้อมูลที่ไม่ได้วัดออกมาเป็นตัวเลข ไม่สามารถนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไปได้

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) หรือพรรณนาวิเคราะห์ เป็นการพรรณนาบรรยายผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และพรรณนาบรรยายผลการสัมภาษณ์ รวมทั้งการพรรณนาบรรยายเปรียบเทียบผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างต่างๆ เช่น

6.2.1 การพรรณนาบรรยายเพื่อสรุปผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย

6.2.2 การพรรณนาบรรยายเพื่ออภิปรายสรุปแนวทางการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

6.2.3 การพรรณนาบรรยายเพื่อสรุปผลการศึกษา โดยนำผลการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ มาอภิปรายร่วมกับวัตถุประสงค์

6.2.4 การพรรณนาบรรยายเพื่ออภิปรายผลการศึกษา โดยนำผลการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ มาอภิปรายร่วมกับสมมติฐาน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

พัฒนาการไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ศึกษาเปรียบเทียบพรรค ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยเป็นระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค คือ มีพรรคการเมืองหลายพรรคที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเท่าเทียมกัน นับตั้งแต่ พ.ศ.2475 ที่ประเทศไทยมีพรรคการเมืองก่อตั้งขึ้นมา มีสองพรรคการเมือง คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทยที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน อาจกล่าวได้ว่าน่าจะมีความเป็นสถาบันสูงกว่าพรรคอื่นๆ จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาพัฒนาทางการเมืองของสองพรรคในประเด็นต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย
2. การวิเคราะห์คุณลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยเทียบกับแนวคิดการสร้างสรรคความเป็นสถาบันทางการเมืองของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
3. การวิเคราะห์พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง
4. สรุปผลการวิเคราะห์พัฒนาการไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย
5. สรุปแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

1.1 การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยในการวิจัยนี้จะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวกับการกำเนิดและพัฒนาการของพรรค อุดมการณ์พรรค นโยบายพรรค ข้อบังคับพรรค แคนนำพรรค จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนสมาชิกของพรรค จำนวน

สาขาพรรค การเงินและผู้ให้การสนับสนุนการเงินของพรรค การบริหารพรรค ผลงานเด่นของพรรค และการยุบพรรคชาติไทย

1.1.1 กำเนิดและพัฒนาการของพรรค

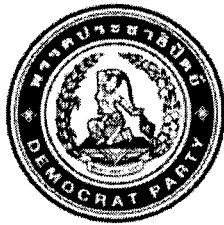
พรรคประชาธิปัตย์ (Democrat Party)

ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ 67 ถนนเศรษฐศิริ เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ 02-270-0036 โทรสาร 02-279-6086

Website www.democrat.or.th, www.democratsociety.com

สัญลักษณ์ของพรรค

พระแม่ธรณีบีบมวยผม หมายถึง การเอาชนะมารหรือความชั่วร้ายต่างๆ ฟอนข้าว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์

คำขวัญของพรรค

สัจจเว อมตา วาจา เป็นพุทธานุภาพิต แปลว่า "คำสัตย์แลเป็นวาจาไม่ตาย"

พรรคประชาธิปัตย์ บัญญัติขึ้นตามเจตนารมณ์ของนายควง อภัยวงศ์ ที่ประทับใจในคำว่า “เดโมแครต” (Democrat) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช จึงบัญญัตินามว่า “ประชาธิปัตย์” อันหมายถึง “ประชาชนผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย” และ “ประชาชน” คือประชาชนคนยากจนอันเป็นคนส่วนมากของสังคม

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ที่สุด ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2489 ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง โดยมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรคคนแรก สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้มีความคิดทางการเมืองตรงข้ามกับแนวคิดของนายปรีดี พนมยงค์ ต้องการสนับสนุนให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี อายุของพรรคนับตั้งแต่ก่อตั้ง 62 ปีที่ผ่านมาพรรคประชาธิปัตย์ได้ดำเนินการต่อสู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง จำแนกออกได้เป็น 4 ยุค กล่าวคือ

ยุคที่หนึ่ง (พ.ศ.2489–พ.ศ.2501): การสร้างพรรคและสร้างประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ ในระยะต้นสภาพการเมืองของประเทศไทยมีความผันผวนเนื่องจากอยู่ในระหว่างการเริ่มต้น การดำเนินงานทางการเมืองอยู่ในวงแคบ การดำเนินการที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์สรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลนายปรีดี พนมยงค์
- 2) เป็นรัฐบาลรับเชิญของคณะรัฐประหาร พ.ศ.2490
- 3) เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
- 4) เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ.2501–2511
บทบาททางการเมืองของพรรคได้หยุดชั่วคราวเมื่อจอมพลสฤษดิ์
ธนะรัชต์ ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองและเป็นเผด็จการเบ็ดเสร็จ
ใน พ.ศ.2501

ยุคที่สอง (พ.ศ.2511–พ.ศ.2519): การฟื้นฟูพรรคและเขตชุมชนประชาธิปไตย ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2511 พรรคประชาธิปไตยได้ดำเนินการทางการเมืองที่สำคัญดังนี้

- 1) เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร
- 2) เป็นรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2518
- 3) เป็นฝ่ายค้านรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
- 4) เป็นรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง พ.ศ.2519

ยุคที่สาม (พ.ศ.2522–พ.ศ.2533): การปรับปรุงนโยบายและเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมือง ใน พ.ศ.2521 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่จัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 นับเป็นการเข้าสู่ยุคที่สามทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตย มีการดำเนินการทางการเมืองที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

- 1) เป็นพรรคฝ่ายค้านรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
- 2) เป็นพรรคร่วมรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (1, 2, 3, 4, 5)
- 3) เป็นพรรคร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ยุคที่สี่ (ปลาย พ.ศ.2533-ปัจจุบัน): การเป็นรัฐบาลของประชาชนและฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพ ในวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2533 พรรคได้ประกาศถอนตัวจากการเป็นพรรคร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หลังจากนั้นได้เกิดฝันแปรทางการเมืองอย่างรุนแรง นำมาซึ่งเหตุการณ์ยึดอำนาจของคณะ รสช. และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางการเมืองในยุคที่สี่นี้ พรรคประชาธิปไตยได้เข้ามามีบทบาทในการต่อต้านเผด็จการเคียงบ่าเคียงไหล่กับประชาชนจนเหตุการณ์สงบและนำไปสู่การเลือกตั้งในเดือนกันยายน พ.ศ.2535 ซึ่งพรรคได้รับชัยชนะ มี ส.ส. ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด 79 คน ได้เป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน บริหารบ้านเมืองเป็นเวลา 2 ปีครึ่งจนมาถึงกลาง พ.ศ.2538 มีการยุบสภาทำให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 ซึ่ง

สมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็น ส.ส. 86 คน เป็นฝ่ายค้านรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ได้พิสูจน์ถึงการเป็นฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพต่อผู้กับการปกครองประเทศที่ไม่โปร่งใส ในที่สุครัฐบาลต้องประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539

จากการดำเนินการทางการเมืองที่ต่อเนื่องกว่า 60 ปี พรรคประชาธิปัตย์ได้ต่อสู้กับระบอบเผด็จการเดิมมาหลายยุคสมัย บางครั้งแสดงบทบาทในฐานะพรรคฝ่ายค้าน บางครั้งในฐานะฝ่ายรัฐบาล ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีบทบาทและฐานะอย่างไร การต่อสู้ทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ยังคงยึดมั่นการดำเนินการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดอุดมการณ์ของพรรค กล่าวคือ ยืนหยัดพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ มุ่งมั่นสร้างสังคมที่เป็นธรรมให้บังเกิดขึ้นด้วยจิตใจ และการอุทิศตัวในหลักการแห่งความซื่อสัตย์สุจริต

พรรคชาติไทย (Chart Thai Party)

ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ เลขที่ 1 ถนนพิชัย แขวงคูสิต เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร

10300 Website www.chartthai.or.th

สัญลักษณ์ของพรรค

แผนที่ประเทศไทย หมายถึง พรรคชาติไทยในอาณาเขตของประเทศไทย ซึ่งเป็นของทุกคนในชาติ ธงไตรรงค์ หมายถึง พรรค ชาติไทย ยึดถือสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จะยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ

คำขวัญของพรรค

“สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง” หมายถึง ต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดกับทุกคนในชาติ เมื่อเกิดความสามัคคีประเทศชาติ และพรรคก็就会有ความมั่นคง อันมีผลทำให้ประเทศชาติ และพรรคมีความก้าวหน้า ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Unity Progress Solidity

พรรคชาติไทยก่อตั้งเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2517 โดยกลุ่มนักการเมืองชอชราชครู นำโดย พล.ต.ประमाण อติเรกสาร พล.ต.ศิริ สิริ โยธิน และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ (ยศในขณะนั้น) อายุของพรรคนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง 34 ปี พัฒนาการของพรรคชาติไทยมีการเปรียบเปรยว่าพัฒนาจาก “รถอีแต๋น” มาสู่ “รถญี่ปุ่น” แบ่งเป็น 2 ยุค

ยุคขุนศึกนายทุน นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคชาติไทย พ.ศ.2517 ภาพที่เห็นเด่นชัด คือ พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่มีนายทหารและนายทุนกลุ่มพ่อค้าท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนพรรคและพวกเขาเหล่านี้มีฐานเสียงอยู่ในท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง บางคนเปรียบเปรยว่า พรรคชาติไทย คือ พรรคภูธร ที่สร้างขุนศึกภายในพรรค จากนายทุนท้องถิ่นแถบภาคกลางถึงอีสาน เป็นกระแสหลัก ในสมัยแรกพรรคชาติไทยแทบไม่มีปรากฏขุนศึกภายในพรรคมีบทบาทในกรุงเทพมหานครเลย แต่มีอำนาจเข้มแข็งในจังหวัดสุพรรณบุรี นครราชสีมา บุรีรัมย์ ขอนแก่น เป็นต้น ความรุ่งเรืองของพรรคชาติไทยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีบทบาททั้งเป็นผู้นำรัฐบาลและผู้นำฝ่ายค้าน โดยเฉพาะเป็นแกนนำฝ่ายค้านในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ.2526 และมาสู่ผู้นำรัฐบาลยุครุ่งเรืองสุดขีดสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าพรรคสามารถกวาดที่นั่ง ส.ส. ได้ถึง 87 คน ขึ้นเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและเป็นฐานสำคัญต่อยุคของนายบรรหาร ศิลปอาชา ในการจัดตั้งรัฐบาลใน พ.ศ.2538 ได้ที่นั่ง ส.ส. ถึง 92 คน ในช่วง 20 ปีแรกของการดำเนินการทางการเมือง พรรคชาติไทยถูกกล่าวขานอย่างมากว่าเป็น “พรรคปลาไหล” หรือ “พรรคจอมเสียบ” โดยมักจะเป็นพรรคร่วมรัฐบาลอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ของตน อีกทั้งภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยยังคงผูกพันกับนายทหารรุ่นใหญ่ผสมกับนายทุนท้องถิ่น หรือผู้ใหญ่ในกองทัพกับพ่อค้า อย่างแน่นแฟ้นไม่เสื่อมคลาย

ยุคการตลาดนำการเมือง พรรคชาติไทยในยุคนายบรรหาร ศิลปอาชาเป็นหัวหน้าพรรค เมื่อ พ.ศ.2537 เป็นต้นมา มีการปรับเปลี่ยนหลายอย่าง โดยเฉพาะการปรับปรุงภาพลักษณ์โดยประยุกต์ใช้แนวทางการตลาด (Marketing) ดังนี้

- 1) จัดตั้งทีมวิชาการขึ้น มีการดึงตัวนักวิชาการด้านต่างๆ จากภาคเอกชน เข้ามาศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์บ้านเมืองเพื่อร่างเป็นนโยบายของพรรค ซึ่งเปลี่ยนจากระบบเดิมที่ใช้ข้าราชการเป็นผู้ร่าง
- 2) ภายหลังจากการตั้งทีมวิชาการขึ้นมาแล้ว การหาเสียงเลือกตั้ง พ.ศ.2538 พรรคชาติไทยเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่เน้นภาษาราชการเรียบง่ายขาดความชัดเจนโดดเด่นในการนำเสนอ มาสู่จุดขายที่ชัดเจน ชูทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ในการณรงค์หาเสียง จนมีสมาชิกพรรคทั่วประเทศกว่า 2 ล้านคน
- 3) วางตำแหน่งทางพรรคการเมืองว่าเป็นพรรคขนาดกลางไม่เน้นขยายพรรคให้มีขนาดใหญ่หรือเล็กมากเกินไป เพื่อให้มีความกะทัดรัดคล่องตัวสำหรับการดำเนินงานทางการเมือง
- 4) เปิดรับบุคคลรุ่นใหม่อายุไม่ถึง 40 ปี จากหลากหลายวงการเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค ทั้งดารานักแสดง ทายาทตระกูลศิลปอาชา รวมทั้งคนรุ่นใหม่หมั่นนักเรียนนอก เป็นต้น เข้ามาเพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์ของพรรคขุนศึกนายทุนไปสู่พรรคของคนรุ่นใหม่ แม้แต่นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ที่

เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคในเวลาสั้นๆ ก็ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ช่วงขยายฐานเสียงของพรรคในเขตเมืองหลวง ทำให้ชนชั้นกลางและกลุ่มเด็กวัยรุ่นซึมซับกับพรรคชาติไทยมากขึ้น กรณีออกมาเรียกร้องสถานบันเทิงใกล้สถานศึกษา นับเป็นจุดเปลี่ยนผ่านที่น่าสนใจให้กับบุคคลรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่พรรคให้ความสำคัญอย่างมาก

5) ปรับระบบการบริหารพรรค ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานในพรรคใหม่ ไม่ยึดติดตำแหน่งอาวุโส แต่เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่มีฐานการเมืองจัดตั้งได้เข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคตามความสามารถ เช่น รองหัวหน้าพรรค ผู้ช่วยเลขาธิการพรรค โฆษกพรรค รองผู้อำนวยการพรรคด้านต่างๆ บุคคลรุ่นใหม่จากหลากหลายวงการนี้ถูกฉายภาพให้มีบทบาทในแวดวงการเมืองและสื่อสารมวลชน ลบภาพพรรคชาติไทยเดิมที่มีแต่หัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคเท่านั้นเป็นผู้ให้ข่าวสารการเคลื่อนไหวของพรรค

6) ย้ายสำนักงานเป็นการยกระดับภาพลักษณ์ของพรรค จากเดิมที่ตั้งอยู่บริเวณ สีแยกมหานคร ซึ่งเป็นจุดชนถ่ายผักผลไม้ ไม่สะดวกในการเดินทางติดต่อพรรค มายังที่ทำการแห่งใหม่ถนนพิจัยใกล้กับรัฐสภา สะดวกในการสื่อสารกับรัฐสภาและการประชุมพรรค อีกหนึ่งจุดเด่นคือการตกแต่งพื้นที่ภายในพรรคใหม่ให้ดูทันสมัย มีร้านกาแฟ มีห้องสมุด มีห้องรับรองตกแต่งไว้อย่างสวยงามสำหรับต้อนรับผู้มาติดต่อกับพรรค

7) ปรับวิธีการสื่อสารของหัวหน้าพรรคกับสังคม ใช้ป้ายหาเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน เป็นการปรับใช้การตลาดเพื่อยกระดับตำแหน่งของพรรคชาติไทยให้เข้ากับยุคสมัย เน้นการทำงานเป็นทีมมากกว่าตัวบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนในมิติใหม่ของพรรคชาติไทย

1.1.2 อุดมการณ์พรรค

พรรคประชาธิปไตย

ประกาศไว้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2489 ประกอบด้วย

- 1) พรรคจะดำเนินการเมืองโดยวิถีอันบริสุทธิ์
- 2) พรรคจะดำเนินการเมืองด้วยความซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชน
- 3) พรรคจะดำเนินการเมืองโดยอาศัยหลักกฎหมายและเหตุผลเพื่อความศักดิ์สิทธิ์แห่ง รัฐธรรมนูญ และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่นุชนรุ่นหลังให้มีความนับถือนิยมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 4) พรรคจะไม่สนับสนุนระบบและวิธีแห่งเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างของรัฐบาลใดๆ

- 5) พรรคจะกระจายอำนาจดำเนินการในท้องถิ่นให้มากที่สุด เนื่องจากความใกล้ชิดขององค์กรในท้องถิ่นมีมากกว่าส่วนกลาง
- 6) พรรคมีจุดประสงค์ที่จะให้คนไทยมีที่ทำกินที่อยู่และอาชีพ เคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล แต่มิได้ละเลยที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
- 7) พรรคเชื่อว่า การแทรกแซงของรัฐเป็นสิ่งที่จำเป็น ในกิจการที่เห็นว่าการแทรกแซงจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เช่น กิจการสาธารณูปโภค
- 8) พรรคจะส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการศึกษา ศาสนา สาธารณสุขและสาธารณูปการ ศิลปะ วรรณกรรม จารีต ประเพณีอันดีของชาติ ความปลอดภัยของประชาชน
- 9) พรรคเชื่อว่าการป้องกันประเทศต้องอาศัยความร่วมมือพร้อมเพรียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ต้องบำรุงกองทัพให้ทันสมัยทั้งคุณภาพและปริมาณ
- 10) พรรคจะส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างประเทศ

พรรคชาติไทย

เน้นหลักในหลัก 3 ประการ คือ สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง

1.1.3 นโยบายพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

นโยบายด้านการเมืองและการบริหาร จากสถานการณ์การเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ มีความแตกแยกทางแนวความคิดด้านการเมืองอย่างรุนแรง หน่วยราชการถูกซื้อครหาว่าเป็นแหล่งคอร์รัปชัน นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนหนึ่งมุ่งแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน ประสิทธิภาพของงานลดถอย นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนหนึ่งมิได้ทำงานตามหลักธรรมาภิบาล การทำงานไม่โปร่งใส กระบวนการตรวจสอบอ่อนแอ จริยธรรมหาได้ยาก จรรยาบรรณของกลุ่มวิชาชีพขาดหายไป เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไม่เข้มแข็งจนมีผลให้ความมั่นคงของรัฐอ่อนแอลงไปด้วย พรรคประชาธิปัตย์จึงได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศโดยมุ่งเป้าหมายไปถึงการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็นของปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง ไม่ใช่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มุ่งสร้างหลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การสร้างประชาธิปไตยให้มั่นคงก็โดยการกระจายอำนาจทางการปกครองไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง นั่นก็คือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบมีความเข้มแข็งและประชาชนมีส่วนร่วมได้มากขึ้นโดยถือเสมือนว่าทั้ง 2 ส่วนนี้ คือส่วนเดียวกันและเมื่อ “ท้องถิ่นเข้มแข็ง ประชาธิปไตยก็จะมีมั่นคง” ในที่สุดประเทศชาติก็จะมั่นคงด้วยการจะสร้างประชาธิปไตยให้มั่นคง ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักนั้น จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขและกำหนด

ยุทธศาสตร์เสียใหม่ โดยให้องค์กรหรือองคาพยพของประเทศ ทุกส่วน ทั้งโครงสร้างของกระทรวง ทบวง กรม หรือการใช้หลักธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหน่วย รวมทั้งการจัด องค์กรตรวจสอบต่างๆ ให้มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระอย่างแท้จริง ทำยที่สุด ประชาชนจะต้องมีส่วน ร่วมและตรวจสอบในทางใดทางหนึ่งให้ได้มากที่สุดด้วย การอำนวยความสะดวกทุกชั้นตอนให้ โปร่งใสเป็นธรรมอย่างรวดเร็ว การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน

นโยบายด้านเศรษฐกิจ พื้นฐานของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันสูญเสียความ พร้อมที่จะแข่งขันกับนานาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ในภาคการผลิตมีปัญหาผลิตผลตกต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง และไม่มีสัญญาณที่ดีขึ้น อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่าง ต่อเนื่องหากยังไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างจริงจัง ด้วยเหตุที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในสภาพดังกล่าว ทำ ให้ระดับรายได้ของคนไทยเติบโตโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำมาก ภาวะความยากจนยังอยู่กับคนไทย อย่างต่อเนื่อง การกระจายรายได้ยังเป็นปัญหาสำคัญที่หมักหมม คนไทยร้อยละ 20 ของทั้งประเทศ มีรายได้คิดเป็นร้อยละ 80 ของรายได้ทั้งประเทศ ขณะที่คนไทยอีกร้อยละ 80 กลับมีรายได้เพียงร้อย ละ 20 ของรายได้ทั้งประเทศ เป็นช่องว่างที่มีแนวโน้มขยายห่างออกไปทุกที การแก้ไขปัญหาทาง เศรษฐกิจของไทยต้องอาศัยการพัฒนาหลายด้านควบคู่กันไป ต้องการความร่วมมืออย่างใกล้ชิดใน ทุกด้านจากภาครัฐกับเอกชน เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาอย่างเป็นเอกภาพ การพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานทางการขนส่งและโลจิสติกส์เป็นเรื่องหนึ่งที่เป็น เพื่อลดต้นทุนให้กับภาคธุรกิจทั้งเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ เพื่อเป็นการสร้างจุดเชื่อมโยงไทยกับนานาชาติ อุปสรรคในการ ประกอบธุรกิจของภาคเอกชนที่ต้องเร่งขจัดออกไปโดยเร็ว คือการสร้างกติกากการแข่งขันที่เป็น ธรรมให้เกิดขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนไทยแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดการลงทุน จากต่างประเทศด้วย ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศที่ต้อง เร่งพัฒนาขีดความสามารถในทุกด้านอย่างเต็มที่ ประสานกับการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมา ปรับใช้อย่างเหมาะสม สำหรับภาคการค้าบริการและการท่องเที่ยว ต้องพยายามเพิ่มสัดส่วนปริมาณ การค้าให้มากขึ้น โดยสร้างโครงข่ายสนับสนุนต่างๆ รวมทั้งปรับปรุงกฎเกณฑ์ให้เอื้อต่อการพัฒนา ที่สำคัญต้องพัฒนานุเคราะห์อย่างจริงจังทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อรองรับการขยายตัวของภาค บริการและท่องเที่ยวในอนาคต พลังงานถือเป็นหัวใจสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งต่อทิศทางการ พัฒนาประเทศ การวางแผนด้านพลังงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้แน่ใจว่าประเทศไทยจะมีพลังงาน ใช้ได้อย่างเพียงพอเป็นเรื่องจำเป็น การเสาะหาแหล่งพลังงานสำรองและการพัฒนาพลังงาน ทดแทนเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางพลังงาน สุดท้ายที่สำคัญเช่นกันกั คือการสร้างภูมิคุ้มกันด้านทานทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา

ปรับใช้ในทุกมิติ ทั้งในส่วนของการบริหารจัดการเศรษฐกิจในระดับชาติ การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเป็นฐานสำคัญของการพัฒนา เหล่านี้ก็เพื่อความมั่นใจว่าเศรษฐกิจไทยจะเติบโตได้อย่างมีคุณภาพยั่งยืน ประชาชนไทยทุกคนได้ประโยชน์ถ้วนหน้า ดังปณิธานที่พรรคประชาธิปัตย์ยึดมั่น คือ “ประชาชนต้องมาก่อน”

นโยบายด้านสังคม สภาพสังคมไทยคล้ายกับสังคมประเทศอื่นที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมากทั้งในด้านวัฒนธรรม แนวความคิด และพฤติกรรม ทั้งนี้ เพราะผลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ได้เน้นพัฒนาประเทศให้เจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยละเลยปัญหาของสังคมส่งผลให้ประเทศประสบภัยวิกฤติต่างๆ รุนแรงขึ้น ปัญหาต่างๆ ก็สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่จนแยกไม่ออกจากปัญหาใดมีมาก่อนหลังหรือปัญหาใดจะต้องแก้ไขก่อนหรือแก้ไขทีหลัง โดยรวมแล้วปัญหาของสังคมจะต้องแก้ไขพร้อมกันไป เริ่มตั้งแต่ด้านการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนเพื่อสร้างคนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ การพัฒนาด้านสาธารณสุขให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีสถานพยาบาลพอเพียงและให้ประชาชนมีหลักประกันด้านสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเสมอภาคเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดสวัสดิการแก่ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ทูพพลภาพ หรือ ผู้พิการ การเพิ่มประสิทธิภาพและหลักประกันด้านสวัสดิภาพแก่ผู้ใช้แรงงาน พรรคประชาธิปัตย์จะส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีความเป็นอิสระเสรี ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาและเป็นธรรม การส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณชนอย่างอิสระ การคุ้มครองผู้บริโภคที่ผ่านมามาก่อนข้างจะมีปัญหาอยู่มาก ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้บริโภค กฎหมายยังไม่คุ้มครองได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพประชาชนยังถูกเอารัดเอาเปรียบ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นเรื่องหนึ่งที่กำลังมีปัญหามาก ปัญหาโลกร้อนเกิดจากการที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ซึ่งจำเป็นต้องเร่งแก้ไข ปัญหาสังคมที่สำคัญเป็นอย่างมากอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องดำเนินการคือการสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งคุณธรรมไม่ให้บุคคลที่มีอำนาจ มีเงิน มีอิทธิพล เอารัดเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า การสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประเภท การให้การเมืองเป็นการเมืองแห่งคุณธรรม เหล่านี้จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงโดยด่วนอย่างเป็นระบบ

พรรคชาติไทย

นโยบายด้านการเมือง

1) เกิดทุนสถาบันหลักของชาติ พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะธำรงรักษา และ เกิดทุนไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์รวมทั้งจะยึดมั่นและส่งเสริมระบบการเมือง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ยึดถือรัฐธรรมนูญ พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญของ รัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายและกรอบกติกาสูงสุดของประเทศ ดังนั้นจึงมุ่งมั่นที่จะยึดถือและ ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญรวมทั้งจะส่งเสริมและเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตาม รัฐธรรมนูญโดยเท่าเทียมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และปัจเจกชน โดยทั่วไป เพื่อความสงบเรียบร้อย และความเสมอภาคของประชาชนชาวไทย

3) เสริมสร้างองค์การทางการเมือง พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันสำคัญ เพื่อตอบสนอง เจตนารมณ์ ทางการเมืองของประชาชน และจะส่งเสริมเสรีภาพของประชาชนในการรวมกันเป็นกลุ่มหมู่คณะ หรือองค์กรต่างๆ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของกลุ่มโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวม

4) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง พรรคชาติไทยตระหนักว่า ประชาธิปไตยอันแท้จริงย่อมต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้าง โอกาสของประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชนหมู่บ้านและท้องถิ่นซึ่งเป็น หน่วยการปกครองรากฐานของประเทศ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกระบวนการทางการเมืองและ การปกครองได้อย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดสำนึกประชาธิปไตย ในระดับชุมชน เพื่อนำไปสู่ การเกิดของประชาสังคมอย่างแท้จริง

นโยบายด้านการปกครอง

1) มุ่งมั่นการกระจายอำนาจ พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะกระจายอำนาจ การเมือง การปกครอง และการคลังไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ และ กระบวนการตัดสินใจในการปกครองตนเอง และการพัฒนาไปสู่เป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน และท้องถิ่น อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นอยู่ของ ประชาชนในแต่ละชุมชนและท้องถิ่น และการพัฒนาสังคม ประชาธิปไตยอย่างเป็นบูรณาการ

2) บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริม ให้ คนในสังคมเคารพซึ่งสิทธิและหน้าที่ระหว่างกัน เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งจะรักษาไว้ซึ่งความเท่าเทียมกันในการบังคับใช้กฎหมายและพัฒนาปรับปรุงบทบัญญัติแห่ง

กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการแข่งขันระหว่างประเทศ ได้อย่างจริงจัง และเป็นธรรม

3) ปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะสร้างระบบบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชนโดยจะรณรงค์การสร้างจิตสำนึกของข้าราชการให้มีสำนึกของการเป็นผู้ให้บริการและมีความพร้อมในการ ปฏิบัติงานส่งเสริม ให้กระบวนการบริหารราชการแผ่นดินเป็นกระบวนการที่รวดเร็ว โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้โดยประชาชน และสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งจะส่งเสริมศักดิ์ศรี สวัสดิการ และความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ

4) เพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรม จึงมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพ ของงานบริหารกระบวนการยุติธรรมให้มีความรวดเร็วเป็นธรรมและทั่วถึง สามารถสนองตอบต่อความต้องการของทุกคนในสังคมได้

นโยบายด้านเศรษฐกิจ

1) รักษาเสถียรภาพการเงิน พรรคชาติไทยเชื่อมั่นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นหากมิได้ดำเนินไปภายใต้การดูแลรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิดแล้วการเจริญเติบโตย่อมไม่อาจเป็นไปได้อย่างยิ่งย่นและอาจก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม และการขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจจากทั้งภายในและต่างประเทศขึ้นได้ จึงมุ่งมั่นให้ความสำคัญต่อการใช้มาตรการทางการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจทั้งในด้านเสถียรภาพของระดับราคาและเสถียรภาพของฐานะการเงินของประเทศควบคู่กับการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่เหมาะสมและในทิศทางที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของแต่ละท้องถิ่น

2) รักษาวินัยการคลัง พรรคชาติไทยเชื่อมั่นว่าการพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแก่ประชาชนโดยรวมของประเทศอย่างเท่าเทียมกัน จึงมุ่งมั่นให้ความสำคัญต่อการใช้นโยบายการคลังเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจรวมทั้งเพื่อมุ่งสร้างโอกาสและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในสังคมโดยจะเน้นดำเนินมาตรการการคลังเพื่อสังคมเพื่อกระจายรายได้กระจายโอกาส และกระจายอำนาจในการ บริหารจัดการทรัพยากรและการคลังไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชน

3) พัฒนาการเกษตร พรรคชาติไทยจะส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือกที่จะทำการเกษตรเพื่อยังชีพ และสนับสนุนการปลูกฝังแนวทาง การดำรงชีวิตแบบพอเพียงของ

เกษตรกร ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันส่งเสริม ระบบสหกรณ์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกรนอกจากนี้จะให้ความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้างของการเกษตร อุตสาหกรรมและการเกษตร เพื่อพาณิชย์กรรมควบคู่ไปกับการเกษตรแบบยั่งยืน โดยเล็งเห็นความจำเป็นของการผสมผสาน และพัฒนาแนวคิดการบริหารจัดการ การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร การพัฒนาวิทยาศาสตร์ การเกษตรการพัฒนาการสะสมองค์ความรู้และสถิติที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การพัฒนาและคุ้มครองพันธุ์การพัฒนาดิน และการจัดการน้ำเพื่อเกษตรกรรมรวม ทั้งระบบการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยการปฏิรูปที่ดินโดยจะกระจายโอกาสในการ เข้าถึงและใช้ประโยชน์ จากการ พัฒนาดังกล่าว แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

4) ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม พรรคชาติไทยให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศ โดยจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อนำไปสู่กระบวนการผลิตที่มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างครบวงจร ทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศและส่งออก โดยจะมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่ม การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการ การลดต้นทุนการผลิต การจัดการมลพิษและการรักษาสภาพแวดล้อม การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการผลิต การสร้างชื่อทางการค้า และการพัฒนารูปแบบและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน

5) เพิ่มขีดความสามารถทางพาณิชย์กรรมและบริการ พรรคชาติไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและรูปแบบของการประกอบพาณิชย์กรรมและการให้บริการ ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบพาณิชย์กรรมและการให้บริการ รวมทั้งจะส่งเสริมการ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันความสามารถในการเข้าสู่ตลาด และความสะดวกในการเข้าถึงการบริการของธุรกิจ สำหรับกิจกรรมบริการด้านการท่องเที่ยวซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพสูงนั้น จะสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศ และส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของการเข้ามาใช้บริการ จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ อย่างมีสมดุลที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีงาม

6) สนับสนุนการส่งออก พรรคชาติไทยให้ความสำคัญต่อการสร้างและปรับปรุงระบบและพิธีการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนแฝงให้แก่ภาคส่งออก โดยการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากรและภาษีศุลกากรให้เอื้ออำนวยต่อกระบวนการผลิต การเร่งรัดกระบวนการคืนภาษีและการชดเชยภาษี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อความรวดเร็วในพิธีการส่งออก การจัดตั้งศูนย์ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จเพื่อลดขั้นตอนให้น้อยลง

การพัฒนาระบบการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกในเขตท่าเรือท่าอากาศยานสถานีขนถ่ายสินค้าให้มีความรวดเร็วและโปร่งใส รวมถึงการสร้างร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน ในด้านการติดตามแก้ไขปัญหาและการกำหนดทิศทางส่งเสริมภาคการส่งออกอย่างเป็นระบบ และ จะสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี อย่างครบวงจร

นโยบายด้านสังคม

1) สร้างความเข้มแข็งและความอบอุ่นของสถาบันครอบครัว พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญของสภาพครอบครัวที่อบอุ่นอันเป็นรากฐานที่เข้มแข็งของสังคม จึงมุ่งมั่นที่จะสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดขึ้นกับสถาบันครอบครัวอย่างสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหาสังคม รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานราชการและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อครอบครัว ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวางแผนและการจัดการ ครอบครัว สนับสนุนขนบธรรมเนียมประเพณีและความเป็นอยู่ของครอบครัวไทย

2) ส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา พรรคชาติไทยมุ่งมั่นให้ความสำคัญกับการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคราชการและเอกชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนในการป้องกัน คุ้มครอง และฟื้นฟูสวัสดิภาพเด็กและสตรีจากการถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิด หรือถูกล่อลวงการแก้ไขปัญหาค่าเด็กเร่ร่อน สนับสนุนการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้อการควบคุมมาตรฐานอย่างใกล้ชิด การจัดกิจกรรมสันตนาการจัดหาอาชีพการให้สิทธิพิเศษในการใช้บริการสาธารณะ แก่ผู้สูงอายุ และการผลักดันกฎหมายที่เป็นประโยชน์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก สตรี และคนชรา

3) สร้างโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะดูแลฟื้นฟูและพัฒนาผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้มีรายได้น้อย ให้ได้รับการศึกษาพัฒนาตน ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ ทั้งจะสนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงแหล่งงานและบริการสวัสดิการ สาธารณะอย่างเป็นธรรม

4) พัฒนาคุณภาพชีวิต พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมโครงสร้างทางสังคมและบริการสาธารณะ ที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตและมาตรฐาน ความเป็นอยู่ที่ดี ของประชาชน และจะเคร่งครัดต่อการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพ และการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาภัยสาธารณะ และปัญหาอาชญากรรม

5) กระจายการบริการสาธารณสุข พรรคชาติไทยมุ่งมั่นจะกระจายการให้บริการสาธารณสุข บุคลากรทางการแพทย์ และเครื่องมือการแพทย์ไปยังชนบทห่างไกล การปรับปรุงบริการสาธารณสุข การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกินอยู่และสุขอนามัยแก่

ชาวบ้าน การพัฒนาคุณภาพ และควบคุมการประกอบวิชาชีพโรคศิลปะ ให้เป็นไปตามจรรยาบรรณ แพทย์อย่างเคร่งครัด การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ทางการแพทย์โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน การให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการกีดกันสูตรยา โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน และกวดขัน มาตรการ คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคอาหารและยา

6) อนุรักษ์พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม พรรคชาติไทยมุ่งมั่นอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมไทยและส่งเสริมบทบาทร่วมของภาครัฐภาคเอกชนและชุมชน ในการดูแล โบราณสถาน และโบราณวัตถุเพื่อให้เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อ ความเข้าใจ ในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นสร้างวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วน สำคัญของชีวิตและนำศิลปวัฒนธรรม มาประยุกต์ ใช้ในการ ดำรงชีวิต อันจะนำไปสู่การเกิดแหล่ง ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยธรรมชาติ

7) ทำนุบำรุงศาสนา พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการเรียนรู้และการนำ หลักธรรมของศาสนาใช้ในการดำรงชีวิต สอดแทรกในระบบเศรษฐกิจการเมือง สังคม และ วัฒนธรรม ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของทุก ศาสนิกชน รวมทั้งส่งเสริมการร่วมกันพัฒนา ชาติ พัฒนาจิตใจ ของประชาชนและชุมชน ร่วมกับสถาบันศาสนาอย่างสร้างสรรค์

8) ส่งเสริมการศึกษา พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญของการกีฬาต่อ การพัฒนาสุขภาพและศักยภาพของคนและสังคมรวมทั้งคนพิการจึงมุ่งมั่น ที่จะใช้การกีฬาเป็น ยุทธศาสตร์การพัฒนาประชากรทั้งในด้านสุขอนามัยและสภาพจิตใจ ทั้งนี้จะส่งเสริมการเล่นกีฬา ทั้งใน และนอกสถานศึกษาโดยจะใช้มาตรการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดสร้างสนามกีฬาใน โรงเรียน สถานที่ราชการ วัด สวนสาธารณะ รวมทั้งในสถานประกอบการเอกชน

9) คุ้มครองและพัฒนาฝีมือแรงงาน พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมให้มี ระบบแรงงานสัมพันธ์ และกระบวนการในการระงับข้อพิพาทแรงงานที่รวดเร็ว และเป็นธรรม ส่งเสริม โดยสร้างมาตรการจูงใจและเคร่งครัดต่อการจัดระบบความปลอดภัยในการทำงาน และจัด สวัสดิการ ให้แก่ ผู้ใช้แรงงาน สนับสนุนให้ผู้ใช้แรงงานมีเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ในการ จัดตั้งสหภาพแรงงาน พัฒนาระบบ การประกันสังคม ให้มีประสิทธิภาพ ภายอย่างทั่วถึง และให้ ความสำคัญต่อการคุ้มครองสวัสดิภาพของแรงงานเด็กและสตรีเป็นลำดับแรก ตลอดจน พัฒนาฝีมือ แรงงาน ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและความสนใจของแต่ละบุคคล

นโยบายด้านการศึกษา

1) ให้ความสำคัญกับผู้เรียน พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญของ การพัฒนาของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพและประสิทธิภาพ ในการ ดำรงชีวิต จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญา สุขภาพจิต และสุขภาพกายของผู้เข้ารับ

การศึกษา โดยจะส่งเสริมการเรียนการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก การจัดให้มีโภชนาการอย่างเหมาะสม การจัดหาทุนการศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สูงขึ้น และจัดระบบการแนะแนวการศึกษาตั้งแต่ในวัยเด็ก เพื่อให้เด็ก สามารถกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีของตนได้ สำหรับการศึกษอาบรรม ในระดับอุดมศึกษา และขั้นสูงขึ้นไปนั้น จะสนับสนุนให้เกิดความหลากหลายและ ความมีประสิทธิภาพของการเรียนรู้ การค้นคว้าและการวิจัย เพื่อให้บัณฑิตที่ผ่านการศึกษาระดับนี้สามารถตอบสนองต่อสังคมและประเทศได้อย่างสูงสุด

2) ส่งเสริมคุณภาพครู พรรคชาติไทยมุ่งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึก คุณธรรม และความเอื้ออาทรต่อผู้รับการศึกษาแก่ครูผู้สอน ส่งเสริมการฝึกอบรม วิชาการและองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยแก่บุคลากรทางการศึกษา จัดสวัสดิภาพและสวัสดิการครู การสนับสนุนให้ปราชญ์ชาวบ้าน มีส่วนร่วมในการให้การศึกษา รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ครูกลับถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสังคม ในท้องถิ่นต่างๆ อย่างทั่วถึง

3) พัฒนาหลักสูตร พรรคชาติไทยมุ่งส่งเสริมให้หลักสูตรการศึกษา ประกอบไปด้วยการเรียนการสอน การปฏิบัติ ที่มีทั้งวิชาการ จริยธรรมและแนวทาง การดำรงชีวิต การส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำอย่างมีสติและมีเหตุผลรวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำวิชาการ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลปฏิบัติที่แท้จริง ทั้งนี้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การศึกษาและประเมินผลการจัดระบบการศึกษา

4) พัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอน พรรคชาติไทยมุ่งส่งเสริมการจัดให้มีสถานศึกษาขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคอย่างเพียงพอ โดยอาจใช้อาคารสถานที่ของส่วนราชการและวัด หรือขององค์กรสาธารณกุศล เพื่อจัดการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีตำราเรียนและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับหลักสูตรการศึกษาของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนของคณพิการอย่างทั่วถึง และพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งข้อมูลทางการศึกษาที่ครบวงจร

5) เสริมสร้างศักยภาพการบริหารการศึกษา พรรคชาติไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของแต่ละสถานศึกษา โดยจะส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนในการจัดการ ศึกษาทุกระดับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาของไทย กับนานาชาติประเทศ เพื่อการแลกเปลี่ยนนักเรียนนักศึกษา วิทยากรทางการศึกษา ข้อมูลความรู้ทางวิชาการ วิธีการบริหารจัดการ และเทคโนโลยีด้านการศึกษา ระหว่างกัน รวมทั้งการจัดสรรเงินงบประมาณเพื่ออุดหนุนสถานศึกษาอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพของแต่ละสถานศึกษา

6) ขำรงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ พรรคชาติไทยตระหนักถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและการสืบสานขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาติ โดยจะส่งเสริมให้สอดแทรกการเรียนการสอนเกี่ยวกับความเป็นมาลักษณะและคุณค่าของธรรมเนียมวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติในด้านต่างๆ ไว้ในหลักสูตรการศึกษา รวมทั้งจะรณรงค์ให้คนไทยมีความหวงแหนและภูมิใจ ร่วมกันสืบสานขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และเอกลักษณ์อันดีงามของชาติต่อไป

นโยบายด้านการพัฒนาชนบท

1) ลดช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะยึดหลักการพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกัน ระหว่างคนในสังคมเมืองและสังคมชนบท ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง การคลัง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเข้าถึง ครอบครอง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติ และปัจจัยการผลิตในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การสนองตอบต่อความต้องการพื้นฐานของมวลชน

2) ส่งเสริมเศรษฐกิจชนบท พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อสร้างโอกาสการพัฒนาและอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนชนบท การส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมและธุรกิจที่สามารถรองรับต่อปัจจัยการผลิต เทคโนโลยีการผลิต และความต้องการของคนและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รวมทั้งจะส่งเสริมให้หน่วยงานราชการ ธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ให้การสนับสนุนแก่อุตสาหกรรมและธุรกิจชุมชนที่มีคนในท้องถิ่นชนบทเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วย ทั้งในด้านสินเชื่อและความชำนาญด้านการพัฒนา ด้านกระบวนการผลิต และด้านการตลาด

3) เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตและการจัดการ พรรคชาติไทยมุ่งมั่นสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการสะสมองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการจัดการอย่างครบวงจรแก่ชาวชนบท ตั้งแต่การส่งเสริมให้ใช้ปัจจัยการผลิตที่ทำได้ในท้องถิ่น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การแปรรูปผลผลิตร่วมกัน การวิเคราะห์ตลาดเพื่อให้ระบบตลาดนำการผลิตการกระจายและสนับสนุนสินเชื่อที่สอดคล้องกับวงจรการผลิตสินค้า เกษตรและผลตอบแทนการผลิตการจ้ดระบบจำหน่ายสู่ตลาดผู้บริโภคโดยตรงและการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าเกษตรเพื่อการจำหน่าย

4) สนับสนุนการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานในชนบท พรรคชาติไทยมุ่งมั่นพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานในชนบทยกกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนใน

ชนบทให้ทัดเทียมกับมาตรฐานการครองชีพของคนในเมือง เพื่อให้คนไทยในชนบทมีความสะดวกสบาย มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ในระดับสากล

นโยบายด้านการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

1) พัฒนาการคมนาคมขนส่ง คณะกรรมการจริยธรรม พรรคชาติไทย มุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และสามารถรองรับ ต่อความต้องการของประชาชนในทุกภูมิภาคได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อยกระดับมาตรฐานในการดำรงและ เพิ่มโอกาส ในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยจะส่งเสริมความร่วมมือกับภาคเอกชนและประเทศเพื่อนบ้าน ในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศเพื่อเชื่อมโยงกับโครงข่ายคมนาคมขนส่งของประเทศต่างๆ นอกจากนี้ จะส่งเสริมการแสวงหาความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของบริการขนส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งทางอากาศและทางทะเล

2) พัฒนาการสื่อสาร โทรคมนาคม พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการสื่อสาร โทรคมนาคมให้มีคุณภาพ มีความหลากหลายของบริการและมีอัตราค่าบริการที่สมเหตุสมผล รวมทั้งสามารถรองรับต่อความต้องการของประชาชนในทุกภูมิภาคได้ เพื่อยกระดับมาตรฐานในการดำรงชีวิต การติดต่อสื่อสาร การเข้าถึงข่าวสารข้อมูล การพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ โดยจะส่งเสริมให้มีการแข่งขัน ในการให้บริการกิจการโทรคมนาคมอย่างเสรีและเป็นธรรม การสร้างมาตรฐานในการกำกับดูแลและ สนับสนุนต่อการประกอบ ธุรกิจการสื่อสาร โทรคมนาคม การสร้างและพัฒนาบุคลากรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการสอนเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อยกระดับความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้ง ประกันโอกาสในการเข้าถึงการบริการสื่อสาร โทรคมนาคมของคนชนบท

3) พัฒนาการบริการกระแสไฟฟ้า พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการผลิตและคุณภาพของกระแสไฟฟ้าให้มีความเพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะมุ่งมั่นวิจัยและพัฒนาระบบการผลิตกระแสไฟฟ้าที่ใช้ทุนธรรมชาติต่ำ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติ และก่อมลภาวะต่ำ มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่ต่ำ รวมทั้งจะเร่งรัดกระจายการให้บริการกระแสไฟฟ้าไปยังชนบทห่างไกลอย่างทั่วถึง

4) พัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำ พรรคชาติไทยตระหนักถึงความสำคัญอย่างยิ่งของทรัพยากรน้ำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงมุ่งมั่นที่จะส่งเสริม และเร่งอนุรักษ์แหล่งน้ำ พัฒนาระบบการชลประทาน ส่งเสริมและควบคุมการใช้ทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพและไม่ก่อมลภาวะ นอกจากนี้จะแสวงหาความร่วมมือ

นโยบายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม

1) พัฒนาคุณภาพการผลิตและแสวงหาพลังงานทดแทน พรรคชาติไทย มุ่งมั่นที่จะศึกษาวิจัยเพื่อการได้มาซึ่งแหล่งพลังงานใหม่ทดแทนแหล่งพลังงานเดิม ที่ใกล้จะหมดไป เพื่อให้ได้มาซึ่งพลังงานที่เพียงพอต่อความต้องการของประเทศและลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม

2) สร้างสำนักแห่งการประหยัด พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนไทย ให้ใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่าและเท่าที่จำเป็นทั้งนี้เพื่อรักษาทุนธรรมชาติ ลดการทำลายป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อถนอมรักษาแหล่งพลังงานไว้ใช้ได้นานที่สุด ลดการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ

3) รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พรรคชาติไทยมุ่งมั่นส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จะสร้างมาตรการเพื่อจูงใจให้ธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้ความสำคัญต่อกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งจะบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และเด็ดขาดต่อผู้ก่อมลภาวะ ทั้งนี้ เพื่อรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ไว้สำหรับอนุชนรุ่นหลัง

4) รักษาสมดุลระบบนิเวศน์ พรรคชาติไทยมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างและรักษาเสถียรภาพ และความยั่งยืนของระบบนิเวศน์และความหลากหลายทางชีวภาพ ในระบบนิเวศน์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนองค์กรพัฒนาเอกชนท้องถิ่น และความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ รวมทั้งจะมุ่งคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากระบบนิเวศน์

นโยบายด้านการต่างประเทศ

1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ พรรคชาติไทยมีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระ เป็นมิตรกับทุกประเทศ โดยจะส่งเสริมเพื่อให้เกิดความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงความร่วมมือด้านการศึกษาวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีบนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์ และความมั่นคงแห่งชาติตลอดจนยกระดับภาพลักษณ์ของไทยสู่ระดับที่เป็นจริงและเหมาะสม

2) เพิ่มพูนความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน พรรคชาติไทยมีเจตนารมณ์ที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มี พรมแดนติดต่อกับประเทศไทย เพื่อการพัฒนา การร่วมมือแก้ไขปัญหา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดย

สนับสนุนให้มีการ พบปะกัน อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน ตลอดจนสถาบันกองทัพของประเทศต่างๆ

3) เพิ่มบทบาทในองค์กรระหว่างประเทศ พรรคชาติไทยมีเจตนารมณ์ที่จะเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศให้มากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมระหว่างประเทศ โดยจะเพิ่มพูนการมีส่วนร่วมในองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ เช่น องค์กรสหประชาชาติ องค์กรการค้าโลก องค์กรเศรษฐกิจในภูมิภาค และองค์กรของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เพื่อยกระดับบทบาทและสถานภาพ ทางการเมืองระหว่างประเทศ

4) เพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ พรรคชาติไทยมีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ช่วยเสริมสร้างและเกื้อกูลให้ประเทศสามารถใช้ประโยชน์จากแนวโน้มการจัดระเบียบการค้าใหม่ทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก โดยจะใช้นโยบายเชิงรุกในเวทีเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ เช่น ในกรอบขององค์การการค้าโลก ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เขตการค้าเสรีอาเซียน รวมทั้งความร่วมมือในกรอบของกลุ่มเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภูมิภาคอื่น เพื่อปกป้องรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ของประเทศ และผลประโยชน์ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน

5) เสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค พรรคชาติไทยมีเจตนารมณ์ที่จะดำเนินนโยบายการต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ในภูมิภาครวมทั้งสร้างบทบาทนำและแสวงหาความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมุ่งเน้นบทบาทสร้างสรรค์และภาพลักษณ์ของประเทศในความเป็นประชาธิปไตย การยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน และการรักษาสมดุลทางนิเวศวิทยา ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพ รวมทั้งการพัฒนาสังคมระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.1.4 นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคประชาธิปไตย

พรรคประชาธิปไตยถือว่าหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะต้องเดินคู่กันไปกับประชาธิปไตยแบบตัวแทน พรรคจึงส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องอาศัยความคิดเห็นของประชาชนหรือที่มีผลกระทบกับประชาชน หรือ กิจการสาธารณะ ประโยชน์ต่างๆ จึงกำหนดนโยบายด้านนี้ไว้ ดังนี้

1) สนับสนุนให้กลไกของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกมิติ ตามกรอบกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

- 2) จัดตั้ง “กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง” ให้เกิดขึ้นโดยเร็ว เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ในการทำกิจกรรมและการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายทุกรูปแบบ
- 3) ให้มี “กฎหมายว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง
- 4) จัดทำ “แผนพัฒนาการเมือง” และจัดตั้ง “สภาพัฒนาการเมือง” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ขององคาพยพต่างๆ ในทางการเมือง ตลอดจนเพื่อติดตามสอดส่องให้เป็นไปตามแผนและมาตรฐาน
- 5) จัดให้มี “ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายภาคประชาชน” โดยการจัดองค์กรในสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและช่วยยกร่างกฎหมาย ร่างข้อบัญญัติท้องถิ่นและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ประชาชน
- 6) จัดทำ “กฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติ” เพื่อฟังความเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ หรือเพื่อชี้ขาดปัญหาใดปัญหาหนึ่งให้เป็นที่ยุติ
- 7) สนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามาตรวจสอบภาครัฐมากขึ้น โดยสามารถเป็นผู้เสียหายเพื่อฟ้องร้องคดีทุจริตต่อศาลและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้
- 8) ให้ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ องค์กรอิสระ และองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ภายใต้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชน สามารถ ตรวจสอบ ข้อมูลและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ได้
- 9) สนับสนุนและให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อจูงใจให้ประชาชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสังคมและชุมชน ทั้งการให้บริการสังคม การศึกษา การฝึกอาชีพ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัย รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา

พรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยตระหนักว่าประชาธิปไตยอันแท้จริงย่อมต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างโอกาสของประชาชนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชนหมู่บ้านและท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยการปกครองรากฐานของประเทศให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการทางการเมืองและการปกครองได้อย่างเป็นอิสระ เพื่อก่อให้เกิดสำนึกประชาธิปไตยในระดับชุมชน นำไปสู่การเกิดของประชาสังคมอย่างแท้จริง

1.1.5 ข้อบังคับพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

ประกอบด้วย 18 หมวด ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

หมวด 2 สมาชิกภาพ

หมวด 3 สิทธิ และ หน้าที่ ของสมาชิก

หมวด 4 การบริหารงาน

หมวด 5 สาขาพรรค

หมวด 6 การประชุมใหญ่

หมวด 7 การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง

หมวด 8 คณะกรรมการนโยบายพรรค

หมวด 9 คณะกรรมการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรค

หมวด 10 การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาและสภาท้องถิ่น

หมวด 11 การจัดตั้งรัฐบาล

หมวด 12 วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก

หมวด 13 การลงโทษสมาชิก

หมวด 14 การเงิน ทรัพย์สิน รายได้ การบริจาค การใช้จ่ายและการจัดทำบัญชี

หมวด 15 การรวมพรรคหรือการเลิกพรรค

หมวด 16 การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับและแนวนโยบายของพรรค

หมวด 17 หมวดเบ็ดเตล็ด

หมวด 18 บทเฉพาะกาล

พรรคชาติไทย

ประกอบด้วย 11 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป

หมวด 2 สมาชิกภาพ

หมวด 3 การบริหารพรรค

หมวด 4 สาขาพรรค

หมวด 5 คณะกรรมการดำเนินงาน

- หมวด 6 การประชุม
- หมวด 7 การประกาศเกียรติคุณและการลงโทษ
- หมวด 8 การบริหารการเงิน ทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชี
- หมวด 9 การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ
- หมวด 10 การเลิกพรรคและสาขาพรรค
- หมวด 11 บทเฉพาะกาล

1.1.6 แคนนำพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

คณะกรรมการบริหารพรรค ประกอบด้วย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้าพรรคและประธานคณะผู้บริหารพรรค มีรองประธานบริหารพรรค 4 คน มีรองหัวหน้าพรรค 9 คน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นเลขาธิการพรรค มีรองเลขาธิการพรรค 4 คน ผู้ช่วยเลขาธิการพรรค 6 คน เภรัญญิกพรรค 1 คน โฆษกพรรค 1 คน นายทะเบียน 1 คน และกรรมการบริหาร 32 คน

คณะกรรมการสภาที่ปรึกษาพรรค ประกอบด้วย นายชวน หลีกภัย เป็นประธานสภาที่ปรึกษา นายพิชัย รัตตกุล รองประธานสภาที่ปรึกษา มีกรรมการ 13 คน และเลขาธิการคณะที่ปรึกษาพรรค 1 คน

รายชื่อหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ หัวหน้าพรรคจนถึงปัจจุบันมีรวม 7 คน เคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย 4 คนคือ นายควง อภัยวงศ์ ผู้ก่อตั้งและหัวหน้าพรรคคนแรก (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 4 สมัย) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (4 สมัย) นายชวน หลีกภัย (2 สมัย) และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน)

- 1) นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคคนที่ 1 พ.ศ.2489-2511 รวม 22 ปี
- 2) มรว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคคนที่ 2 พ.ศ.2511-2522 รวม 11 ปี
- 3) พ.อ.พิเศษ ถนัด คอมันตร์ หัวหน้าพรรคคนที่ 3 พ.ศ.2522-2525 รวม 3 ปี
- 4) นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคคนที่ 4 พ.ศ.2525-2534 รวม 9 ปี
- 5) นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคคนที่ 5 พ.ศ.2534-2546 รวม 12 ปี
- 6) นายบัญญัติ บรรทัดฐาน หัวหน้าพรรคคนที่ 6 พ.ศ.2546-2548 รวม 2 ปี
- 7) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคคนที่ 7 พ.ศ.2548-ปัจจุบัน

พรรคชาติไทย

คณะกรรมการบริหารพรรค ประกอบด้วย นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรค มีรองหัวหน้าพรรค 2 คน เลขานุการพรรค 1 คน รองเลขานุการพรรค 1 คน เภรัญญิกพรรค 1 คน นายทะเบียน 1 คน โฆษกพรรค 1 คน กรรมการบริหาร 4 คน

คณะกรรมการสภาที่ปรึกษาพรรค ประกอบด้วย ประธานที่ปรึกษาพรรค 1 คน ประธานฝ่ายความมั่นคงและกีฬา 1 คน ที่ปรึกษาหัวหน้าพรรค 5 คน

รายชื่อหัวหน้าพรรคชาติไทย หัวหน้าพรรคจนถึงปัจจุบันมีรวม 5 คน มีหัวหน้าพรรคได้เป็นนายกรัฐมนตรีมาแล้ว 2 คน คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคคนปัจจุบัน

- 1) พลตรีประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคคนที่ 1 พ.ศ.2517-2529 รวม 12 ปี
- 2) พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคคนที่ 2 พ.ศ.2529-2534 รวม 5 ปี
- 3) พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคคนที่ 3 พ.ศ.2534-2535 รวม 1 ปี
- 4) พลตำรวจเอกประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคคนที่ 4 พ.ศ.2535-2537 รวม 2 ปี
- 5) นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคคนที่ 5 พ.ศ.2537-2551 รวม 14 ปี

1.1.7 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พรรคประชาธิปัตย์

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 มี ส.ส. 30 คน

วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500 มี ส.ส. 39 คน

วันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2501 มี ส.ส. 13 คน

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 มี ส.ส. 55 คน

วันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 มี ส.ส. 72 คน

วันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 มี ส.ส. 114 คน

วันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 มี ส.ส. 35 คน

วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 มี ส.ส. 56 คน

วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 มี ส.ส. 100 คน

วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 มี ส.ส. 48 คน
 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 มี ส.ส. 79 คน
 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 มี ส.ส. 86 คน
 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 มี ส.ส. 123 คน
 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 มี ส.ส. 130 คน
 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 มี ส.ส. 96 คน
 วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 มี ส.ส. 164 คน

พรรคชาติไทย

วันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 มี ส.ส. 28 คน
 วันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 มี ส.ส. 56 คน
 วันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 มี ส.ส. 42 คน
 วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 มี ส.ส. 73 คน
 วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2529 มี ส.ส. 63 คน
 วันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2531 มี ส.ส. 87 คน
 วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 มี ส.ส. 74 คน
 วันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 มี ส.ส. 77 คน
 วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 มี ส.ส. 92 คน
 วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 มี ส.ส. 39 คน
 วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 มี ส.ส. 39 คน
 วันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 มี ส.ส. 41 คน
 วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 มี ส.ส. 25 คน
 วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 มี ส.ส. 34 คน

1.1.8 จำนวนสมาชิกของพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

จำนวน 4,095, 493คน

พรรคชาติไทย

จำนวน 2,330,161 คน

1.1.9 จำนวนสาขาพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

จำนวน 194 สาขา ในกรุงเทพมหานคร 26 สาขา ภาคกลาง 45 สาขา ภาคเหนือ 37 สาขา ภาคอีสาน 35 สาขา ภาคใต้ 51 สาขา

พรรคชาติไทย

จำนวน 14 สาขา ในจังหวัดร้อยเอ็ด สงขลา สุพรรณบุรี ชัยนาท อุทัยธานี เชียงราย อ่างทอง ลพบุรี นราธิวาส นครสวรรค์ อุบลราชธานี กาฬสินธุ์ นครศรีธรรมราช ปทุมธานี

1.1.10 การเงินและผู้ให้การสนับสนุนการเงินของพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

แม้จะมีฐานพลังทรัพย์ที่สำคัญจากตระกูลทางธุรกิจขนาดใหญ่หลายตระกูล เช่น ตระกูล รัตกุล เตชะไพบูลย์ สารสิน ลำซำ กาญจนจรี โสภณพานิช จิรกิติ พร้อมพันธมิตรประสิทธิ์ เฮียสกุล เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ก็ได้เข้าไปดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองในกระทรวงที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าแทบทั้งสิ้น หรือตำแหน่งต่างๆ ที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน แต่พรรคประชาธิปัตย์ประกาศตนว่าเป็นพรรคการเมืองเดียวของประเทศไทยที่ไม่มีนายทุนเป็นเจ้าของ แต่เป็นของประชาชน อยู่ได้ด้วยศรัทธาประชาชนอย่างแท้จริง ตลอด 62 ปีที่ผ่านมา พรรคประชาธิปัตย์ต้องพึ่งพาเงินบริจาคจากประชาชนเป็นหลักการระดมทุนในอดีตที่ผ่านมาของพรรค ดำเนินการผ่านช่องทาง อาทิ เงินบริจาคโดยตรงให้แก่พรรค เงินบริจาคผ่านสาขาพรรค ซึ่งสาขาพรรคต้องนำส่งสำนักงานใหญ่ของพรรคตามข้อบังคับ เงินทุนหรือวัตถุสิ่งของซึ่งสนับสนุนโดยตรงให้แก่ ส.ส. หรือผู้สมัคร ส.ส. หรือผู้แทนสภาท้องถิ่น การสนับสนุนรูปแบบนี้อยู่นอกเหนือการตรวจสอบ บังคับสำคัญขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ (Connection/Relationship) ระหว่างคนของพรรค ประชาธิปัตย์กับผู้สนับสนุนภายนอกพรรค เช่น กลุ่มธุรกิจ กลุ่มเครือญาติ กลุ่มผลประโยชน์ บทบาทที่สำคัญของการสนับสนุนในรูปแบบนี้จะเห็นได้ชัดเจนกับบทบาทของอดีตเลขาธิการพรรค คือ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เนื่องจากบุคลิกภาพส่วนตัวและแนวทางการทำงานเป็นปัจจัยเกื้อหนุนในเชิงบวกกับการสร้างความสัมพันธ์กับผู้สนับสนุนนอกพรรค เช่น ความสัมพันธ์กับนายบุญชัย เบญจรงค์กุล และนายภูษณะ ปรีย์มาโนช กลุ่มบริษัทยูคอบ เจ้าของสัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบ World Phone จากการสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในลักษณะระบบเกื้อกูลแบบ win-win solution ที่สร้างประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย นอกจากนี้พรรคยังจัด

กิจกรรมระดมทุนในบางช่วงเวลา ตลอดจนการจำหน่ายของที่ระลึกของพรรค เช่น เหรียญแม่พระ
 ธรณี หมวก เสื้อ ร่ม สมุด แก้วน้ำ เป็นต้น

พรรคชาติไทย

เริ่มต้นจากการสะสมทุนและเติบโตในช่วง “ทุนนิยม-ขุนนาง”
 (Bureaucratic Capitalist) พรรคพัฒนาตนเองภายใต้การอุปถัมภ์กันระหว่างระบบราชการและ
 นายทุน-นักธุรกิจมาโดยตลอด ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมและมีความสำคัญมาก ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงมา
 เป็นรูปของเงินบริจาคทางการเมือง และขยายปีกครอบคลุมไปในธุรกิจหลายแขนงและยังได้รับการ
 สนับสนุนจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กับผู้นำของพรรคทั้งทางส่วนตัวและทางธุรกิจอีก
 มากมาย ภาพความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพลังทางเศรษฐกิจกับ โครงสร้างอำนาจของรัฐปรากฏขึ้น
 อย่างชัดเจน การขยายตัวของเศรษฐกิจได้ดึงให้นายทุนและนักธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับ
 นักการเมืองมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของนักการเมืองในรูปแบบ “ธุรกิจการเมือง”
 โดยเฉพาะยุคของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี จนรัฐบาลถูกขนานนามว่า “Buffet
 Cabinet” ซึ่งมีคำถามเกิดขึ้นในใจของคนทั่วไปก็คือรัฐบาลจะเข้ามาลงทุนคืนหรือไม่ จนขาดความ
 เชื่อถือในคุณธรรมความซื่อสัตย์ของรัฐบาลและพรรคชาติไทยอย่างมาก การเงินของพรรคชาติไทย
 มีแบบแผนบนเงื่อนไขของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

1.1.11 การบริหารพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

แนวทางการบริหารของพรรคประชาธิปัตย์ คือ สร้างสังคมที่มีวินัย สร้าง
 โอกาสทางเศรษฐกิจและสร้างสังคมสันติสุข ด้วยการพัฒนาแบบสมดุลและการผดุงรักษากฎหมาย
 ในรอบ 61 ปี พรรคประชาธิปัตย์ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้นำพาประเทศผ่านวิกฤตและ
 กอบกู้ความเจริญหลายต่อหลายครั้งทั้งวิกฤตทางการเมืองและวิกฤตทางเศรษฐกิจ โครงสร้างสำคัญ
 ของประเทศไทยในวันนี้ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เกิดขึ้นภายใต้การบริหารและการผลักดัน
 นโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีเป้าหมายในการกระจายรายได้ โอกาสและอำนาจในการจูน
 เจือประชากร การดำเนินนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์จะมุ่งเน้นกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดก่อนโดยไม่
 มีการเลือกปฏิบัติในการเสริมสร้างประชาธิปไตย พรรคประชาธิปัตย์จะมุ่งต่อสู้อำนาจเผด็จการ และ
 มุ่งพัฒนาพรรคให้เป็นสถาบันทางการเมือง

พิจารณาจากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา สมาชิกพรรคและ
 จำนวนสาขาพรรค โดยเป็นรัฐบาลมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 164 คน จำนวนสาขา
 พรรค 194 สาขา จำนวนสมาชิก 4,095,493 คน กระจายอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ ด้วยความใหญ่ของ
 ขนาดและความเก่าแก่ขององค์กร จึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับความ

เปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ปัจจุบันมีตำแหน่งต่างๆ ของพรรค ได้แก่ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค รองเลขานุการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค กลุ่มงานปฏิบัติการทางการเมือง กลุ่มงานสนับสนุนทางการเมือง กลุ่มงานอำนวยการ ประกอบด้วย 19 คณะทำงาน 3 คณะกรรมการ 5 สำนัก 4 ศูนย์ และ 1 งาน

กลุ่มปฏิบัติการทางการเมือง

สำนัก

1. คณะทำงานการเมืองด้านต่างๆ
2. คณะกรรมการอำนวยการเขตพื้นที่
พื้นที่ งานสาขาพรรค
สมาชิก/ยุวประชาธิปไตย
งานเลือกตั้ง และกิจกรรมพิเศษ
3. คณะกรรมการอื่นๆ

ความรับผิดชอบ

ประสานการทำงานของคณะทำงาน 19 คณะ
แบ่งเขตพื้นที่และสรรหาผู้อำนวยการเขตพื้นที่
จัดตั้งสาขาพรรค/และงานการเมืองของสาขา
จัดอบรมสมาชิก/ยุวประชาธิปไตย/เพิ่มสมาชิก
สรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกกระดับ
กำหนดการสัมมนา/งานยุทธศาสตร์
หาแนวร่วมกลุ่มการเมืองและสื่อทุกชนิด

กลุ่มงานสนับสนุนทางการเมือง

สำนัก

1. สำนักกิจกรรมทางการเมือง
2. สำนักพัฒนากิจการสาขาพรรค
3. สำนักเลือกตั้ง
4. ศูนย์บริการ ส.ส.
5. ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์

ความรับผิดชอบ

ธุรการของคณะทำงาน 19 คณะ
ธุรการ การจัดสัมมนากิจกรรมพิเศษ
ธุรการสาขาพรรคและกรรมการสาขาพรรค
งานพัฒนากรรมการสาขาพรรค
ข้อมูล 400 เขตเลือกตั้ง
ประวัตินักการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น
ธุรการ ส.ส.
งานร้องทุกข์ผ่านสื่อ/และสาขาทั่วประเทศ

กลุ่มงานอำนวยการ

สำนัก

1. สำนักบริหาร	ความรับผิดชอบ
ธุรการ/บัญชี/บุคคล
ธุรการการประชุมตามข้อบังคับ
ธุรการประสานงานรัฐสภา
งานทะเบียน/งานสารสนเทศ
2. สำนักฝึกอบรม	อบรม/สัมมนา ศ.ศ.
พัฒนาหลักสูตร
ประสานงานวิทยากร
3. ศูนย์บริการวิชาการและกฎหมาย	ข้อมูลวิชาการ
วิจัย/วิเคราะห์กฎหมายและแนวคิด
4. งานวิเทศสัมพันธ์	งานต่างประเทศของพรรค

พรรคชาติไทย

แนวทางการบริหารของพรรคชาติไทย คือ ใช้อุดมการณ์ “สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง” เป็นสามคำที่ผูกสมาชิกพรรคชาติไทยไว้ด้วยกันนับตั้งแต่การก่อตั้งพรรค โดย

- เน้นความสามัคคีภายในพรรค ยึดมั่นและศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์เดียวกันเป็นสำคัญ จึงจะเป็นแรงดึงดูดและยึดเหนี่ยวให้สมาชิกพรรคไม่ว่าจะมาใหม่หรือคนเก่าอยู่ร่วมกันได้อย่างถาวร

- เน้นคุณภาพไม่เน้นจำนวน เพื่อรักษาเอกภาพทางความคิดและการกระทำให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะหากพรรคไม่มีเอกภาพแล้ว ไม่เฉพาะแต่สร้างปัญหาในการบริหารพรรคเท่านั้น แต่ในการบริหารประเทศก็พลอยมีปัญหาไปด้วย หากขาดเอกภาพแล้ว แทนที่จะใช้เวลากำปัญหาของประเทศ กลับกลายเป็นใช้เวลาแก้ปัญหาภายในพรรคของตัวเอง นับเป็นการเอาเปรียบประชาชนอย่างชนิดที่ไม่ควรกระทำ ความไม่มั่นคงภายในพรรคนี้เอง ที่นำไปสู่การแตกสลายของรัฐบาลในการบริหารประเทศ

ในช่วง 20 ปีแรก พรรคชาติไทยได้รวบรวมกลุ่มการเมืองหลายกลุ่มเข้าไว้ในพรรค ทำให้ประสบปัญหาการแตกแยกภายใน หัวหน้าพรรค นายบรรหาร ศิลปอาชา จึงต้องทำการปฏิรูปพรรคใหม่ภายใต้นโยบาย Young Blood โดยแบ่งคนในพรรคออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มคนหนุ่มคนสาวที่เข้ามาใหม่เป็นเลือดใหม่ คนรุ่นกลางที่เป็นวัยทำงาน และสมาชิกพรรคที่เป็นผู้อาวุโสเป็นสมาชิกพรรคและสั่งสมประสบการณ์มายาวนาน การเปิดรับคนรุ่นใหม่เข้ามาสู่พรรค

มากขึ้นอีกทั้งผลักดันคนหนุ่มสาวให้เข้ามาทำงานการเมืองอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนใน พรรคชาติไทย ทำให้สมาชิกอาวุโสบางคนเห็นว่าหัวหน้าพรรคเอาใจใส่แต่คนหนุ่มสาวมากเกินไป จึงเปลี่ยนชื่อเรียกขานเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่เพื่อจะลดแรงเสียดทานในพรรค ซึ่งก็ได้ผลตามมา ในช่วงหลัง ความรู้สึกต่อต้านหายไป ผู้ใหญ่กับผู้น้อยสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างกลมกลืน ผู้ อาวุโสก็ถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อผู้น้อยอาวุโสกว่า มีความเข้าอกเข้าใจ ผู้น้อยเองที่อ่อนประสบการณ์ก็ เรียนรู้สิ่งที่ดีที่ส่งสมมาในการทำงานทางการเมืองจากบรรดาสมาชิกรุ่นพี่ที่มีอาวุโสกว่า เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการทำงานต่อไป การปฏิรูปพรรคชาติไทยดำเนินไปค่อนข้างดี สังคมให้การตอบรับ เมื่อการทำงานทางความคิดส่งผลทั้งภายในพรรคและต่อสังคมภายนอกและมีแนวโน้มพัฒนาไป ด้วยดี หัวหน้าพรรคก็ได้ให้ความสนใจในการสร้างบรรยากาศและเครื่องมือเครื่องมือในการทำงาน เพื่อให้เกิดรูปธรรมในการปฏิรูปพรรค ได้แก่ การย้ายที่ทำการใหม่ของพรรค แต่การพัฒนานั้น ตัว อธิการมีความสำคัญน้อยกว่าคน หัวหน้าพรรคพยายามที่จะให้บรรดาสมาชิกทุกคนร่วมกันทำงาน ทางการเมือง ประสบการณ์ทั้งหลายที่มีมาในอดีตนั้น ได้มอบให้เป็นวิทยาทานกับบรรดาสมาชิก ใหม่ของพรรคอย่างไม่หวงแหน มีการอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดประสบการณ์ทุกทางในด้าน การเมืองให้กับสมาชิกเหล่านั้น ที่สำคัญกว่านั้นหัวหน้าพรรคก็รับฟังความเห็นของทุกคน เท่ากับว่า เป็นการพัฒนาทั้งบุคคลที่อยู่ได้บังคับบัญชาและในขณะที่เดียวกันหัวหน้าพรรคก็พัฒนาตนเองไป ด้วย นับเป็นการพัฒนาสองทางที่สำคัญของพรรคชาติไทยในปัจจุบันนี้

1.1.12 ผลงานเด่นของพรรค

พรรคประชาธิปัตย์

ในระดับประชาชน ด้านสวัสดิการ ผลงานเด่นของพรรค ได้แก่

- 1) รักษาฟรีคนยากจน เด็ก ผู้สูงอายุ
- 2) ประกันสุขภาพทั้งครอบครัว 500 บาทต่อปี
- 3) ขยายโรงพยาบาล สถานีอนามัยทั่วไปประเทศ
- 4) จัดทำโครงการ “กข.คจ.” กำเนิดกองทุนหมู่บ้าน
- 5) จัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 6) จัดทำโครงการชุมชนพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง

ในระดับประชาชน ด้านการศึกษา ผลงานเด่นของพรรค ได้แก่

- 1) ขยายการศึกษาพื้นฐานถึง 15 ปี
- 2) ขยายมหาวิทยาลัยทุกภูมิภาค
- 3) ให้กู้ยืมเงินเพื่อเรียนต่อ

4) จัดนมดื่มและอาหารกลางวันฟรี ให้แก่นักเรียนระดับประถมและมัธยมศึกษา

5) จัดให้มีโรงเรียนอนุบาลในชนบท

ในระดับประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ผลงานเด่นของพรรค ได้แก่

- 1) ก่อสร้างถนนสี่เลนทุกภาคทั่วประเทศ
- 2) กำเนิดรถไฟรางคู่
- 3) กระจายความเจริญ โดยการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการลงทุน เขต 3
- 4) ปฏิรูปที่ดินกว่า 1 ล้านไร่เรือน
- 5) สนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในระดับประเทศ ด้านการบริหาร ผลงานเด่นของพรรค ได้แก่

- 1) กระจายอำนาจและเงินสู่ท้องถิ่นแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล
- 2) จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ
- 3) จัดตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- 4) กำหนดระเบียบจริยธรรมข้าราชการและนักการเมือง
- 5) ออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงของรัฐ
- 6) จัดตั้งองค์การมหาชน เพื่อการปฏิบัติงานราชการยุคใหม่

พรรคชาติไทย

พ.ศ.2531 ยุคพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี มีสโลแกนว่า “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” ทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยดูดีจากจังหวะที่เศรษฐกิจซบเซา ผลงานสำคัญในระยะ 30 ปีที่รับใช้ประชาชน พรรคชาติไทยได้สร้างประโยชน์ให้แก่พี่น้องประชาชนชาวไทยอย่างมากมาย อาทิ

การปฏิรูปการเมือง

- 1) แก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 211
- 2) กระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น เช่น วางสัดส่วนงบประมาณให้องค์การบริหารส่วนตำบล เพิ่มงบประมาณส่วนกลางเฉลี่ยตำบลละ 2 ล้านบาท

การปฏิรูปการศึกษา

- 1) จัดสวัสดิการการศึกษาและด้านอื่นๆ ที่จำเป็น รวมทั้งจัดหาทุนการศึกษา จัดให้มีกองทุนสวัสดิการเงินกู้แก่นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลน

2) จัดโครงการ "โรงเรียนสีขาว" เพื่อป้องกันและสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้แพร่ระบาดเข้าสู่โรงเรียนด้วยมาตรฐานทางสังคมที่ใช้ความร่วมมือจากสังคมเป็นเกราะป้องกันเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นจากยาเสพติด

3) ปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี

4) ปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2541

5) ริเริ่ม "ปีแห่งการศึกษาเพื่อคนพิการ" ทำให้การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเกิดเป็นรูปธรรมจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาชนบท

1) การมอบเอกสารสิทธิ สปก .4-01 เป็นที่ทำกินของราษฎร

2) ให้เงินทุนสนับสนุนเงินกู้ยืมประกอบอาชีพ หมู่บ้านละ 280,000 บาท

3) ให้เงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพของผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านใน

รูปเงินยืม

4) ตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือแรงงานเด็กและสตรี

5) ตั้งมูลนิธิส่งเสริมสวัสดิการสังคมไทย

การแก้ปัญหาคาความเดือดร้อนของเกษตรกรและสินเชื่อการเกษตร

1) ตั้งคณะกรรมการบริหารสินเชื่อแห่งชาติ

2) ขยายเวลาชำระหนี้และลดอัตราดอกเบี้ย

3) ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กระจายสินเชื่อ 2,000 ล้าน

4) จัดตั้งตลาดกลางเพื่อขางพารา

5) การทำน่านน้ำตามกระจายในทุกแหล่งผลิตของประเทศโดยกำกับให้มีการบริหารจัดการ การเตรียมดินและการดูแลที่เหมาะสม สามารถทำน่านน้ำตามได้ผลผลิตสูง 80-100 ฝั่ต่อไร่ ผลักดันจรรยาอาข้าว 5,000 บาท

6) ตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ตั้งคณะกรรมการช่วยเหลือราษฎร และฟื้นฟูบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ภายหลังน้ำลด

การพัฒนาระบบชลประทานทั่วประเทศ

1) จัดทำแผนแม่บทการใช้ทรัพยากรน้ำ

2) จัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 8,000 ตำบล

3) จัดตั้งกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้สินเกษตรกร โดยให้เกษตรกรคัดเลือกผู้แทนเข้ามาบริหารกองทุน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

การพัฒนาด้านการคมนาคม

1) การแก้ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพฯ โดยสร้างถนนต่างระดับ ถนน 4 ช่องจราจร สะพานพระราม 8 สะพานเชื่อมถนน วงแหวนอุตสาหกรรม รถไฟฟ้าใต้ดิน ชุมทางต่างระดับในบริเวณรอบปริมณฑลกรุงเทพมหานคร

2) การพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางหลวงในทุกภาค

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียง

1) ทำให้นักลงทุนได้รับความสะดวก สามารถรองรับการขนถ่ายสินค้าจากท่าเรือที่แหลมฉบังและท่าเรือที่มาบตาพุด ลดความแออัดของท่าเรือคลองเตย

2) วางโครงข่ายสนับสนุนการคมนาคม ขยายช่องจราจรกรุงเทพฯ-ชลบุรี-ระยอง

การสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1) การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง 500,000 ไร่ ที่เดิมมีน้ำเต็มท่วมถึงให้เป็นน้ำจืดสามารถจะทำนาข้าวได้

2) ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่บ้านท่าด่าน นครนายก เพื่อเป็นแหล่งน้ำในการเกษตรตลอดปีและบรรเทาความเสียหายจากอุทกภัย

3) การพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก สร้างเขื่อนแกนดินเหนียวความยาว 4,850 เมตรที่บ้านแก่งเสือเต้น ลพบุรี สามารถกักเก็บน้ำเพื่อประโยชน์ในการเกษตรกรรมและป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

1.1.13 การยุบพรรคชาติไทย

วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2551 ที่ประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อพิจารณากรณี พรรคชาติไทย และพรรคมหาชนไทย ได้ลงมติ 4 ต่อ 1 เห็นชอบตามที่นายอภิชาติ สุขัคคานนท์ ประธาน กกต. ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอให้ส่งเรื่องถึงอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยยุบพรรคพรรคชาติไทยและพรรคมหาชนไทย โดยมติเสียงข้างน้อย 1 เสียง คือ นายสมชัย จึงประเสริฐ กกต.ฝ่ายกิจการสืบสวนสอบสวน

วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเป็นเอกฉันท์ 8 ต่อ 1 สั่งยุบพรรคชาติไทย พร้อมพรรคพลังประชาชนและพรรคภูมิใจไทย โดยมีคำวินิจฉัยว่าพรรคชาติไทยมีความผิดตามมาตรา 237 วรรค 2 และมาตรา 68 ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ปฏิเสธไม่ได้และกฎหมายได้เอาไว้เป็นเด็ดขาด และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารของแต่ละพรรคเป็นเวลา 5 ปี อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายมณฑิธร สงฆ์ประชา รองเลขาธิการพรรค

ภาพที่ 4.1 การแถลงปิดพรรคภายหลังคำสั่งยุบพรรคชาติไทยของศาลรัฐธรรมนูญ
ที่มา: www.chartthai.org website พรรคชาติไทย

นายบรรหาร ศิลปอาชา อดีตหัวหน้าพรรคชาติไทย แถลงปิดพรรคภายหลังศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคว่าตนไม่นึกฝันว่าพรรคชาติไทยจะสิ้นสุดเช่นนี้ เนื่องจากพรรคชาติไทย อยู่มาได้ 34 ปี ไม่ใช่พรรคเฉพาะกิจ แต่เป็นสถาบันการเมือง อีกทั้งผ่านวิกฤติทางการเมืองมาแล้ว 2 ครั้ง ขณะเดียวกันก็หวังว่ากระบวนการยุติธรรมจะให้ความเป็นธรรมไม่ยุบพรรคชาติไทย แต่ขณะนี้ความศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมจะหาได้ลำบาก เพราะประเทศชาติเหมือนคนล้มละลาย ทั้งนี้การถูกยุบพรรค หัวหน้าพรรคขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ขณะที่ขอโทษผู้ก่อตั้งพรรค สมาชิกพรรค และประชาชนที่สนับสนุนที่ตนไม่สามารถรักษาพรรคได้ ทั้งนี้ มีการ

ก่อตั้งพรรคใหม่ ชื่อ พรรคชาติไทยพัฒนารองรับไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม หลังพ้นโทษตัดสิทธิ์ทางการเมือง 5 ปี นายบรรหาร ศิลปอาชา จะลงเลือกตั้งอีกครั้งอย่างแน่นอน

1.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

1.2.1 การกำเนิดพรรค

กำเนิดพรรคประชาธิปัตย์

การกำเนิดของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความแตกต่างกันทั้งช่วงระยะเวลาและผู้ก่อกำเนิด พรรคประชาธิปัตย์กำเนิดขึ้นในยุคการเมืองไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองรับรอง หากเป็นการต่อสู้กันเพื่อการมีอำนาจที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาล ระหว่างบุคคลสามกลุ่ม คือกลุ่มทหารนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มีฐานสนับสนุนอยู่ที่กองทัพบก กลุ่มของนายปรีดี พนมยงค์ มีฐานสนับสนุนอยู่ที่รัฐสภาและข้าราชการพลเรือน และกลุ่มของนายควง อภัยวงศ์ รวมกับหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นกลุ่มนิยมเจ้า ขณะที่พรรคชาติไทยกำเนิดขึ้นภายหลังพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2517 ซึ่งเป็นฉบับที่สามหลังจากการ โค่นล้มรัฐบาลทหารของจอมพลถนอม กิตติขจร บรรยายภาคประชาธิปัตย์โดยจึงกลับมาสู่การเมืองไทยอีกครั้ง

พรรคประชาธิปัตย์กำเนิดขึ้นเมื่อ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้พ้นจากตำแหน่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากนายทวี บุญยเกษตร และเมื่อได้รับการทำสัญญาสมบูรณแบบกับฝ่ายอังกฤษและอเมริกาแล้ว ได้ยุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในขณะนั้นหลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) กับพวกต้องการให้นายดิเรก ชัยนาม ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อเลือกนายกรัฐมนตรีในสภาผู้แทนราษฎรแล้ว คณะเนนเสียงส่วนใหญ่เลือกนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งทำให้นายปรีดี พนมยงค์ และพวกเกิดความไม่พอใจอย่างมาก เมื่อมีการเสนอกฎหมายในสภาฯ หลายเรื่อง และมีกฎหมายฉบับหนึ่งที่ต่อมาได้ถูกขนานนามว่า “กฎหมายปิดป้ายข้าวเหนียว” เสนอโดยนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ซึ่งที่ประชุมสภาฯ แต่ไม่ผ่านความเห็นชอบ และนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ในนามของพรรคสหชีพได้นำกลับมาเสนอใหม่ ทำให้รัฐบาลแพ้คะแนนในขั้นรับหลักการของกฎหมาย ทำให้นายควง อภัยวงศ์ และคณะรัฐบาลได้ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งในขณะนั้นได้มีสมาชิกสภาหลายท่านได้หารือกันเพื่อจัดตั้งพรรคขึ้น โดยมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายเลียง ไชยกาล นายปริญญา จุฑามาศย์ นายสุวิชัย พันธเศรษฐ์ นายชวลิต อภัยวงศ์ นายอินทур วรกุล นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ และนายฟอง สิทธิธรรม เป็นผู้ตั้งพรรค โดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำพรรคก้าวหน้ามารวมกับพรรคประชาธิปัตย์ของ ดร. โขติ คุ้มพันธุ์ แล้วใช้ชื่อว่า “พรรคประชาธิปัตย์”

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ประกาศให้เลิกสัมพรรคการเมือง แต่พรรคประชาธิปไตย ยังคงอยู่ สมาชิกของพรรคยังคงยึดมั่นอุดมการณ์ของพรรค

ต่อมาในยุคที่ 2 ของพรรคประชาธิปไตย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ได้ชักชวน สมาชิกหน้าใหม่ระดับปัญญาชนหัวก้าวหน้าและนักธุรกิจที่สนใจการเมืองมาเข้าร่วม เช่น นาย สุรินทร์ มาศดิตถ์ นายชวน หลีกภัย นายอุทัย พิมพ์ิโชน นายดำรง ลัทธพิพัฒน์ นายพิชัย รัตตกุล และ ร.ต.อ.สุรัตน์ โอศถานุเคราะห์ แต่เนื่องจากสมาชิกพรรครุ่นใหม่ยังเป็นคนหนุ่มมีแนวทางการเมืองในทางเสรีนิยม จึงเกิดความขัดแย้งกับสมาชิกพรรครุ่นเก่า ทำให้สมาชิกรุ่นเก่าบางคน ลาออกไปตั้งพรรคใหม่ เช่น นายใหญ่ ศวิตชาติ นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ และนายไถง สุวรรณทัต เป็นต้น

พ.ศ. 2514 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ยึดอำนาจการปกครอง และมีอำนาจ อยู่ในช่วง พ.ศ.2514-2516 หลังจากนักศึกษาได้ลุกฮือขึ้นต่อต้าน จึงมีการเลือกตั้งอีกครั้งใน พ.ศ. 2518 และพรรคประชาธิปไตยจึงได้เป็นรัฐบาลเป็นครั้งที่ 2 โดยร่วมกับพรรคเกษตรสังคมจัดตั้ง รัฐบาลเสียงข้างน้อย 91 เสียงไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ในวัน แดงนโยบายต่อรัฐสภา ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ รัฐบาลพ้นจากหน้าที่ไปตามรัฐธรรมนูญ พรรคประชาธิปไตยจึงเป็นพรรคฝ่ายค้าน และเมื่อรัฐบาล ม.ร.ว.ศีกฤทธิ ปราโมช ประกาศยุบสภาให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ.2519 ทำให้พรรค ประชาธิปไตยได้กลับมาเป็นรัฐบาล หลังจากนั้นพรรคประชาธิปไตยได้เกิดความขัดแย้งภายในพรรค มีการแบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มหัวเก่า หรือกลุ่มปีกขวา มีแนวคิดยืนหยัดอยู่กับ นโยบายเดิมของพรรคประชาธิปไตย เป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยม บุคคลสำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ นาย ธรรมนูญ เทียนเงิน นายสมักร สุนทรเวช นายสมบุญ ศิริธร นายส่งสุข ภัคเกษม เป็นต้น (2) กลุ่ม เสรีนิยม หรือกลุ่มหนุ่ม หรือกลุ่มปีกซ้าย มีแนวคิดก้าวหน้าไปทางเสรีนิยมและเกิดความขัดแย้ง กับกลุ่มหัวเก่าตลอดเวลา บุคคลสำคัญในกลุ่มนี้ ได้แก่ นายดำรง ลัทธพิพัฒน์ ดร.เจริญ คันธวงศ์ ดร. กมล สมวิเชียร เป็นต้น (3) กลุ่มนายสุรินทร์ มาศดิตถ์ ซึ่งเป็นรองหัวหน้าพรรคในขณะนั้น มีความ เหนียวแน่นและมีอิทธิพลภายในพรรคมากกว่ากลุ่มเสรีนิยม สมาชิกที่อยู่ในกลุ่มเป็นคนวัยหนุ่ม สาว เช่น นายชวน หลีกภัย นายขุนทอง ภูผิวเดือน นายบัญญัติ บรรทัดฐาน นายวีระ มุสิกพงษ์ นาย สัมพันธ์ ทองสมักร เป็นต้น (4) กลุ่มกลางๆ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รวมตัวกันชัดเจน ไม่มีแนวทาง แน่นอน มีแนวคิดประสานผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม สมาชิกสำคัญ ได้แก่ นายพิชัย รัตตกุล นาย สอนอง ผู้จินดา นายไกรสร ตันติพงษ์ เป็นต้น

ความขัดแย้งในพรรคประชาธิปไตยได้ยุติลงเมื่อกลุ่มคนรุ่นเก่าได้แยกตัว ออกไปภายหลังรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เมื่อพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้รับการ

แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีใน พ.ศ.2522 พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นฝ่ายค้าน มีการกดดันให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลาออก และให้พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทน และจากผลการเลือกตั้งทั่วไปใน พ.ศ.2529 พรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมรัฐบาลอีกครั้งแต่เกิดความขัดแย้งภายในอย่างรุนแรงทำให้เกิดภาพพจน์ที่ตกต่ำ ภายหลังจากที่พรรคประชาธิปัตย์ได้เข้าร่วมรัฐบาลผสม หัวหน้าพรรคในขณะนั้นคือนายพิชัย รัตตกุล ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ได้เกิดความขัดแย้งกับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และคณะรัฐมนตรี จึงประกาศลาออกอย่างกะทันหันทำให้ภาพพจน์ตกต่ำยิ่งขึ้น พรรคประชาธิปัตย์จึงผลักดันบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากภายในพรรคขึ้นมา เช่น นายชวน หลีกภัย นายประจวบ ไชยสาส์น และพลตรีสั้น ขจรประศาสน์ ทำให้บทบาทของกลุ่มนายพิชัย รัตตกุลลดลง

พ.ศ.2533 พรรคประชาธิปัตย์ได้ร่วมรัฐบาลกับพรรคชาติไทย ซึ่งมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นไม่นานพรรคประชาธิปัตย์ได้ถอนตัวออกมาด้วยเหตุผลที่ว่า การตั้งรัฐบาลมีแนวโน้มจะทำลายระบอบประชาธิปไตย หลังการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ใน พ.ศ.2534 และหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดคือ 79 ที่นั่ง และนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคในขณะนั้นได้เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนจะยุบสภาในอีก 3 ปีถัดมา การเป็นผู้นำของนายชวน หลีกภัย ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า เชื่องช้าและขาดความสามารถในการตัดสินใจ รวมทั้งยังมีจุดอ่อนที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว นายชวน หลีกภัย จึงได้ให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นักการเมืองคนหนุ่มไฟแรงและมากด้วยความสามารถเป็นผู้ติดตามไปด้วยตลอดเวลา

สถานการณ์ทางการเมืองไทยตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมาได้วางเว้นจากการทำรัฐประหารมาระยะหนึ่ง ทำให้พรรคการเมืองไทยก็เริ่มฟื้นตัวและได้รับการพัฒนาเข้าใกล้ความเป็นสถาบันทางการเมืองมากขึ้น พรรคการเมืองได้รวมตัวกันเป็นพรรคใหญ่และมีความเข้มแข็งมากขึ้น ได้แก่พรรคไทยรักไทย ที่เป็นพรรครัฐบาล และมีพรรคฝ่ายค้านที่โดดเด่นคือพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาได้เกิดรัฐประหารขึ้นในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะ โดยได้มีการยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แล้วประกาศกัญญาการศึกทั่วราชอาณาจักร รัฐประหารครั้งนี้ได้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งมีกำหนดจัดขึ้นในเดือนตุลาคม หลังจากที่มีการเลือกตั้งเดือนเมษายนถูกตัดสินให้เป็นโมฆะ ภายหลังจากรัฐประหาร คปค. ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรี และ คปค. ได้เปลี่ยนสถานภาพของตัวเองเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ชื่อย่อ คมช. (Council of National Security - CNS)

เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 บังคับใช้แทนฉบับ พ.ศ.2541 ที่ถูกยกเลิกใช้ไป ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยจัดให้มีการออกเสียงประชามติในวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 มีผู้เห็นชอบ 57.81% จากผู้ไปใช้สิทธิ และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 และมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ต่อมาเพื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ผลปรากฏว่าพรรคพลังประชาชน ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดและได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน เป็นนายกรัฐมนตรี และมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้านพรรคเดียว ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของการเมืองไทย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ประกาศจัดตั้งรัฐบาลเงาตามรูปแบบคณะรัฐมนตรีเงาที่มีในระบบเวสต์มินสเตอร์ของอังกฤษขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะและติดตามตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลแต่จากการบริหารของนายสมัคร สุนทรเวช ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นผู้นำที่แข็งกระด้างและเป็นนอมินีของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยชุมนุมต่อต้านอย่างต่อเนื่อง และนายสมัคร สุนทรเวช ถูกศาลตัดสินความผิดการจัดรายการโทรทัศน์ จนทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้มีการแต่งตั้งให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยไม่นานก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากพรรคพลังประชาชนถูกศาลวินิจฉัยให้ยุบพรรค เกิดการย้ายชั่วคราวการเมืองทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยเป็นการย้ายชั่วคราวจากส.ส.ของรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์กับพรรคร่วมรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ไปสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ ให้เป็นรัฐบาล จนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย ท่ามกลางความไม่พอใจของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เริ่มก่อตั้งใน พ.ศ. 2489 ด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองที่มุ่งต่อต้านเผด็จการและอำนาจนิยมทุกรูปแบบ ปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์ มีอายุพรรครวม 63 ปี สมาชิกพรรคยังคงมีอุดมการณ์และเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ต่อต้านเผด็จการและอำนาจนิยมทุกรูปแบบดังเดิม

กำเนิดพรรคชาติไทย

เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก ได้ยึดอำนาจของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม และ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ผู้นำสำคัญของกลุ่มราชครูต้องลี้ภัยทางการเมืองไปพำนักในต่างประเทศ สมาชิกกลุ่มราชครูต้องออกจากการเมืองไปทำธุรกิจด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและอุตสาหกรรมกระดาษร่วมกับนายทุนจากประเทศญี่ปุ่น และมีอุตสาหกรรมอื่นๆ อีกหลายอย่างที่ทำให้ประสบความสำเร็จอย่างมาก การเลือกตั้ง พ.ศ.2512 กลุ่มราชครูไม่ได้ให้ความสนใจเพราะเห็นว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ.2511 ไม่ได้เปิดให้มีการแข่งขันทางการเมืองอย่างเสรี การเลือกตั้งใน พ.ศ.2512 จึงมีเพียง พล.ต.ศิริ สิริโยธิน เพื่อนสนิทของ พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร ไปเข้าร่วมกับพรรคสหประชาชาติไทย หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2517 ที่มุ่งให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2517 ทำให้มีการตั้งพรรคการเมือง 46 พรรค พรรคชาติไทยจึงถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2517 โดยมีผู้ก่อตั้งคือ พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ และ พล.ต.ศิริ สิริโยธิน มีเจตนาให้พรรคชาติไทยเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของคนไทยและประเทศไทย

ผู้บริหารพรรคในช่วงของการกำเนิดคือ พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรค พล.ต.ศิริ สิริโยธิน เป็นรองหัวหน้าพรรค และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นเลขาธิการพรรค พรรคชาติไทยในขณะนั้นจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้พรรครุ่นใหม่มองพรรคชาติไทยด้วยความหวาดระแวง การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 4 เมษายน 2519 ทำให้พรรคชาติไทยได้ร่วมรัฐบาล พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยได้เป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้ออกแถลงเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2519 ก่อนการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า อดีต 3 ผู้นำเผด็จการคือ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ไม่มีความผิดในการปราบปรามผู้ก่อจลาจลเมื่อวันที่ 14-16 ตุลาคม 2516 ทำให้พรรคชาติไทยถูกโจมตีจากพรรคการเมืองฝ่ายซ้าย รวมทั้งกลุ่มนักศึกษาและผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างมาก แต่พรรคชาติไทยก็ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจำนวนมากกว่าเดิมคือ 56 คน แต่รัฐบาลบริหารงานได้เพียง 5 เดือนเศษ ได้เกิดเหตุการณ์ประท้วงการกลับมาในประเทศไทยของจอมพลถนอม กิตติขจร โดยกลุ่มนักศึกษาและประชาชน จึงเกิดการรัฐประหารที่นำโดย พล.ร.อ.สังัด ชล่ออยู่ และพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญและยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง ทำให้พรรคชาติไทยถูกยุบเลิกโดยผลของกฎหมายดังกล่าว

พรรคชาติไทยได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมือง เพื่อเตรียมลงเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 ผู้นำคนสำคัญยังเป็นกลุ่ม พล.ต.ประमाण อติเรกสาร เหมือนเดิม โดยนอกจากได้ดึงกลุ่มนักธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมมาเข้าร่วมเหมือนเดิมแล้ว ยังดึงนักการเมืองเก่า นักธุรกิจ และผู้นำท้องถิ่น มาเข้าร่วมในพรรคหลายคน ผลการเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน 2522 พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเพียง 38 คน พรรคชาติไทยจึงเป็นพรรคฝ่ายค้านเป็นครั้งแรกที่ได้ตั้งพรรคมา ต่อมารัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศลาออกจากตำแหน่งในวันแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มชาติไทยและกลุ่มการเมืองอื่นจึงร่วมกันสนับสนุนให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มชาติไทยจึงเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้ง และในวันที่ 1 กรกฎาคม 2524 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง ทำให้กลุ่มชาติไทยจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองและได้เปิดโอกาสให้คนนอกกลุ่มราชครูคือนายบรรหาร ศิลปอาชา มาเป็นเลขาธิการพรรค จึงทำให้คนนอกมองว่ากลุ่มราชครูไม่ได้ผูกขาดการบริหารพรรคไว้เฉพาะกลุ่มราชครูเท่านั้น ในขณะที่เหตุการณทางการเมืองเกิดความขัดแย้งกันมากจึงหาทางออกโดยการยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 18 เมษายน 2526 ซึ่งพรรคชาติไทยเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคเป็น พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง 72 คน และมีคนย้ายสังกัดพรรคเพิ่มรวมเป็น 108 คน ทำให้นายบรรหาร ศิลปอาชา มีอิทธิพลเพิ่มขึ้นภายในพรรค และแม้ว่าพรรคชาติไทยจะมีสมาชิกสภาผู้แทนฯ มากที่สุดแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการตั้งรัฐบาล จึงมีฐานะเป็นพรรคฝ่ายค้านภายใต้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จากนั้นได้เกิดความขัดแย้งขึ้นในพรรค ประชาธิปัตย์จึงนำไปสู่การยุบสภาฯ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2531 และมีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ทำให้พรรคชาติไทยได้เป็นรัฐบาล โดยมี พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายสำคัญคือ “การสร้างประเทศไทยให้เป็นอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Contry หรือ NIC) โดยการส่งเสริมการลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในภาคต่างๆ และการสร้างสัมพันธไมตรีกับมิตรประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศกลุ่มอินโดจีน คือพม่า ลาว เขมร และเวียดนาม ทำการเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้าเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคแถบนี้”

ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ยึดอำนาจรัฐบาลและนายอานันท์ ปันยารชุน ได้เป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรคไปเป็นหัวหน้าพรรคชาติพัฒนา เพราะกลุ่มราชครูไม่พอใจบทบาทของนายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคที่มีบทบาทมากขึ้น การเลือกตั้งทั่วไป 22 มีนาคม 2535 พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้ง 74 คน และได้ร่วมกับพรรคอื่นสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูรขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงเกิดเหตุการณ์จลาจล “พฤษภาทมิฬ” ส่งผลให้ พล.อ.

สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง พรรคฝ่ายรัฐบาล 5 พรรคมีความพยายามจะเสนอชื่อ พล.อ.สมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นคือ นายอาทิตย์ อุไรรัตน์กลับเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง ทำให้ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ลาออกจากหัวหน้าพรรคชาติไทย และเชิญ พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร มาดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคอีกครั้งหนึ่ง รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน บริหารงานได้ประมาณ 3 เดือนก็ยุบสภาจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง 77 คน ทำให้กลายเป็นพรรคฝ่ายค้าน ทำให้ พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร ลาออกจากหัวหน้าพรรคที่ประชุมพรรคจึงมีมติให้นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นหัวหน้าพรรคแทน นายบรรหาร ศิลปอาชาได้ทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้าน ได้อย่างเข้มแข็งและได้เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จนมีการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 จนส่งผลให้พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง 92 คน และนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาพรรคฝ่ายค้านได้เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ ทำให้นายบรรหาร ศิลปอาชา ประกาศยุบสภาแทนการลาออกที่ได้แถลงข่าวไว้ ผลการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งเพียง 39 คน เพราะมีสมาชิกพรรคย้ายออกไปสังกัดพรรคอื่น พรรคชาติไทยต้องทำหน้าที่พรรคฝ่ายค้านจนกระทั่ง พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ประกาศลาออกเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจที่รุนแรง จนมีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 มกราคม 2544 พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้ง 41 คน และได้รับเชิญจาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นให้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล

ต่อมาเพื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ วัน 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ผลปรากฏว่าพรรคพลังประชาชนได้รับเลือกตั้งมากที่สุดและได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคพลังประชาชน เป็นนายกรัฐมนตรี พรรคชาติไทยได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล และมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคฝ่ายค้านพรรคเดียว หลังจากนั้นนายสมัคร สุนทรเวช ถูกศาลตัดสินความผิดการจัดรายการโทรทัศน์ จนทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้มีการแต่งตั้งให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยไม่นานก็ต้องพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ยุบพรรคชาติไทย พร้อมกับพรรคพลังประชาชน และพรรคมัชฌิมาธิปไตย และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารของแต่ละพรรคเป็นเวลา 5 ปี อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายมณเฑียร สงฆ์ประชา รองเลขาธิการพรรค เป็นการยุติบทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทย และทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล สมาชิกพรรคชาติไทยเดิมที่ถูกยุบ ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นพรรคชาติไทยพัฒนา และย้ายเข้าไปสนับสนุน

พรรคประชาธิปัตย์ ให้เป็นรัฐบาล จนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย

1.2.2 ผู้นำพรรค

ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์มีความแตกต่างกับผู้นำพรรคชาติไทย คือ หัวหน้าและแกนนำพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำที่มีลักษณะแบบตามกฎหมาย (Legal Leaders) และผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Leaders) ขณะที่ผู้นำพรรคชาติไทย หัวหน้าพรรคจะมีลักษณะความสามารถพิเศษ (Charismatic Leaders) เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตสูงสุด เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา ประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจ และมีการใช้อำนาจแบบอัตนนิยม (Autocratic Leader) มีการดำเนินงานตามกฎระเบียบของพรรค แต่การชี้ขาดนั้นเป็นอำนาจของหัวหน้าพรรคเท่านั้น การใช้อำนาจแบบอัตนนิยมนั้นถูกผสมผสานด้วยระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client) จึงทำให้การใช้อำนาจแบบอัตนนิยมมีลักษณะไม่เด่นชัด ส่วนพรรคประชาธิปัตย์มีการใช้อำนาจการทำงานแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) ในลักษณะค่อนข้างมาก การตกลงปัญหาใดๆ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ไม่ใช่ผู้มีอำนาจชี้ขาด เพียงแต่เป็นเสมือนกรรมการคอยรักษากติกาของการอยู่ร่วมกันภายในข้อบังคับพรรค สมาชิกจะทำตามมติพรรคมิใช่ทำตามคำสั่งหัวหน้าพรรค การต่อสู้แข่งขันกันภายในพรรคจะกระทำโดยผ่านทางกรอบของกฎหมาย อาจเป็นเพราะเหตุนี้ ที่ทำให้หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์หลายคนมีลักษณะเป็นคนเจ้าหลักการและลอยตัวอยู่เหนือปัญหาทั้งหลาย การเป็นผู้นำพรรคประชาธิปัตย์จึงมีลักษณะของผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ค่อนข้างสูง แต่ผู้นำของพรรคชาติไทยกลับต้องทำหน้าที่หนักในการควบคุมดูแลสมาชิกพรรค กลไกต่างๆ ตามโครงสร้างและข้อบังคับพรรคมิได้ถูกนำมาใช้อย่างจริงจัง ภาระต่างๆ จึงตกอยู่ที่ผู้นำพรรค ฉะนั้นการที่จะสามารถดำเนินงานทางการเมืองภายใต้ระบบของความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้ ผู้นำพรรคชาติไทยจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถพิเศษกว่าคนอื่น

1.2.3 โครงสร้างพรรค

โครงสร้างการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์มีความซับซ้อนมากกว่าพรรคชาติไทย เพราะมีวิวัฒนาการที่ยาวนานกว่า ในช่วงเวลาที่ยาวนานนั้น พรรคได้ประสบปัญหาความขัดแย้งต่างๆ มากมาย ภายหลังเหตุการณ์ความขัดแย้งแต่ละครั้ง พรรคก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไข โครงสร้างการบริหารองค์กรของพรรค ซึ่งปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการจัดองค์กรของพรรคประชาธิปัตย์มีการแบ่งงานออกเป็นสาขาต่างๆ และการกำหนดสายบังคับบัญชาการจัดองค์กรในแนวราบของพรรค (Horizontal Organization) ทำให้มีการกระจายอำนาจและบทบาทภายในพรรคมาก สมาชิกพรรคแต่ละคนก็แสดงบทบาทไปตามตำแหน่งหน้าที่ภายในโครงสร้างตามข้อบังคับพรรค การทำหน้าที่ของสมาชิกพรรคจึงค่อนข้างง่ายและชัดเจน แต่ก็ทำให้การ

ก้าวหน้าเป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องจากจะต้องไต่ระดับตำแหน่งภายในพรรคตามลำดับอาวุโส ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพรรคประชาธิปไตย

พรรคชาติไทยมีข้อบังคับกำหนดให้มีการจัดองค์กรในแนวตั้ง (Vertical Organization) จึงทำให้อำนาจและบทบาทจะตกกับหัวหน้าพรรคและแกนนำเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างภายในพรรคจึงมีลักษณะปฏิสัมพันธ์กันในสองลักษณะ คือ ในฐานะสมาชิกกลุ่มกับแกนนำกลุ่ม และในฐานะที่เท่าเทียมระหว่างหัวหน้าพรรคกับแกนนำกลุ่มต่างๆ ภายในพรรค สายการบังคับบัญชาจึงเป็นการประสานจากหัวหน้าพรรคไปยังแกนนำกลุ่มและการสั่งการโดยตรงจากแกนนำกลุ่มไปยังสมาชิกภายในกลุ่ม ด้วยจุดเด่นดังกล่าวนี้ทำให้สายบังคับบัญชาสั้นลง ส่งผลให้การดำเนินงานของพรรคชาติไทยมีความคล่องตัวสูงมาก สมาชิกพรรคจึงเล่นบทบาทเดียวกันเกือบจะทั้งหมด คือ เป็นผู้ถูกอุปถัมภ์ (Client) ขณะที่แกนนำเล่นบทผู้อุปถัมภ์ (Patron)

ความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำภายในพรรค คณะผู้ก่อตั้งของพรรคประชาธิปไตยมีความหลากหลายในอาชีพมากกว่าพรรคชาติไทย พรรคชาติไทยก่อตั้งโดยสองตระกูลและกลุ่มนักธุรกิจ แกนนำของพรรคชาติไทยจึงมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นและลึกซึ้งกว่า ส่วนของพรรคประชาธิปไตย ความสัมพันธ์นั้นเกิดจากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนภายในพรรคมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว ส่วนการมีนักธุรกิจสนับสนุนอย่างเปิดเผยนั้น พรรคชาติไทยได้เปรียบกว่าพรรคประชาธิปไตยค่อนข้างมาก พรรคชาติไทยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือระบบอุปถัมภ์เป็นหลักในการรวมตัวของกลุ่มต่างๆ ภายในพรรค แกนนำของแต่ละกลุ่มจึงมีบทบาทมากในการชี้นำหรือสนับสนุนลูกน้องซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่ม ภายในกลุ่มจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะผู้อุปถัมภ์กับลูกน้อง ฉะนั้นความก้าวหน้าในทางการเมืองของสมาชิกภายในกลุ่มย่อมขึ้นอยู่กับ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกกับแกนนำกลุ่ม ยิ่งมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกันมากเท่าไรก็จะสามารถไต่เต้าขึ้นสู่ความก้าวหน้าทางการเมืองภายในพรรคมากเท่านั้น หรืออีกแนวทางหนึ่งคือสมาชิกที่อยู่ในฐานะลูกน้องจะต้องพยายามยกระดับฐานะจากผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นผู้อุปถัมภ์เพื่อเป็นการสร้างบารมีและมีลูกน้องในสังกัดของตนมากขึ้น ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดกลุ่มย่อยในกลุ่มใหญ่ เช่น เกิดกลุ่ม 16 ในกลุ่มเทิดไทย ยังมีสมาชิกในกลุ่มย่อยมากเท่าไร อำนาจในการต่อรองกับหัวหน้ากลุ่มก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนในกรณีความสัมพันธ์ของหัวหน้ากลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มปากน้ำ กลุ่มวังน้ำเย็น กลุ่มเทิดไท ฯลฯ กับหัวหน้าพรรคชาติไทยนั้น จะมีลักษณะของความสัมพันธ์ที่เสมอภาคกัน อยู่ในระดับเดียวกัน ส่วนกลุ่มไหนจะมีอำนาจต่อรองมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดกลุ่มของตน ฉะนั้นในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกันนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้าพรรคชาติไทยที่จะสามารถประสานประโยชน์ระหว่างหัวหน้ากลุ่มภายในพรรคให้ลงตัว ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

จะยังคงอยู่ตราบเท่าที่ผลประโยชน์ประสาน ลงตัว หากเกิดปัญหาที่ตกลงกันไม่ได้เมื่อใด ก็จะต้องผลกระทบต่อเสถียรภาพของพรรคชาติไทยโดยทันที ระบบที่อยู่ร่วมกันด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวของพรรคชาติไทยนี้ เป็นการอิงกับตัวบุคคลมากกว่าการอิงสถาบัน การต่อสู้กันภายในพรรคชาติไทยจึงออกมาในลักษณะที่ตรงไปตรงมา ไม่อิงกับกรอบกฎระเบียบมากนัก และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พรรคชาติไทยไม่สามารถปรับตัวเองขึ้นเป็นสถาบันทางการเมืองเพื่อเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง

1.2.4 นโยบายของพรรค

พรรคประชาธิปไตยไม่ได้เน้นนโยบายเศรษฐกิจเป็นหลักแต่เน้นปัจจัยด้านสังคมเป็นตัวนำ ใช้ทุนทางสังคมขับเคลื่อนพรรคเพื่อขับเคลื่อนประเทศ ไม่ใช่มุ่งกระจายความเจริญให้เฉพาะกลุ่มธุรกิจต่างๆ เท่านั้น แม้พรรคประชาธิปไตยจะมีแนวคิดทุนนิยม มีกลุ่มทุนธุรกิจมากมายเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญที่ช่วยปกป้องธุรกิจตน แต่นโยบายของพรรคคือการปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ดังนั้นกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคเมื่อเข้ามาเล่นการเมืองก็ต้องสวมบทบาทนักการเมืองไม่ใช่ธุรกิจ นอกจากนี้พรรคประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับนโยบายมากถือเป็นยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ทางการเมือง นโยบายที่ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของพรรค คือนโยบายการกำหนดตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลขาธิการพรรคเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทหลักร่วมกับหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พรรคชาติไทยกำหนดนโยบายแนวกว้างครอบคลุมทุกด้านทั้งนโยบายด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การพัฒนาชนบท การพัฒนาสาธาณูปโภคขั้นพื้นฐาน พลังงานและสิ่งแวดล้อม การต่างประเทศ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.2.5 ฐานมวลชน

พรรคประชาธิปไตยมีมวลชนที่เป็นฐานรองรับการดำเนินงานของพรรค มีการขยายฐานมวลชนที่เป็นลักษณะแนวราบที่กระจายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดสาขาพรรคถึง 194 สาขากระจายอยู่ในทุกภาคทั่วประเทศ มีสมาชิกทั่วประเทศกว่า 4 ล้านคน ขณะที่พรรคชาติไทยมีการขยายฐานมวลชนในลักษณะแนวตั้ง ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันเฉพาะในกลุ่มวงในของพรรคชาติไทยทำให้ในระยะ 20 ปีแรกของการดำเนินงานไม่มีการตั้งสาขาพรรคขึ้นเลย มีสมาชิกเพียง 30,000 คนเท่านั้น ก่อนจะขยายจนถึง 14 สาขา เฉพาะในจังหวัดใหญ่ของแต่ละภาค มีสมาชิกทั่วประเทศราว 2 ล้านคน

1.2.6 กฎระเบียบข้อบังคับพรรค

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีข้อบังคับที่พัฒนาการยาวนาน เพราะมีวิวัฒนาการในด้านการปรับตัวมาก่อนพรรคชาติไทย ระเบียบกฎเกณฑ์ของพรรคประชาธิปัตย์จึงมีความเข้มงวดต่อสมาชิกพรรคและมีข้อบังคับละเอียดปลีกย่อยอีกทั้งสลับซับซ้อนกว่าพรรคชาติไทย กฎระเบียบข้อบังคับของพรรคประชาธิปัตย์ยังเข้มงวดและมีขั้นตอนมาก เปิดโอกาสให้กับผู้ประสงค์จะเข้ามาเป็นสมาชิกค่อนข้างจำกัด เพราะมีลักษณะการคัดกรองที่ค่อนข้างรัดกุม ที่ประชุมใหญ่มีองค์ประกอบมาจากตัวแทนแต่ละภาคเป็นหลัก โดยกำหนดให้มีสมาชิกที่เป็นตัวแทนของพรรคในการเลือกตั้งทุกระดับชั้นกระจายอยู่ทั่วประเทศ เสียงส่วนนี้ถือเป็นตัวแทนของสมาชิกพรรคทั่วประเทศ จึงมีอิทธิพลมากต่อการกำหนดทิศทางของมติพรรค ในด้านการคัดเลือกกรรมการบริหารพรรคมีการคัดเลือกเป็นขั้นตอน โดยตำแหน่งที่มีความสำคัญมาก เช่น หัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค ต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุมใหญ่ ส่วนที่รองลงมา คือ รองหัวหน้าพรรค รองเลขานุการพรรค ต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของที่ประชุมใหญ่ การคัดเลือกในลักษณะนี้ทำให้คณะกรรมการบริหารค่อนข้างมีความชอบธรรมในการบริหารงานในฐานะตัวแทนของที่ประชุมใหญ่ การคัดเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นอำนาจของคณะผู้บริหารพรรค เสนอต่อคณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด หัวหน้าพรรคมีบทบาทค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับพรรคชาติไทย อำนาจส่วนใหญ่จึงเป็นไปตาม โครงสร้างและข้อบังคับของพรรคเท่านั้น พรรคประชาธิปัตย์มีการแก้ไขข้อบังคับพรรคเพื่อให้การแข่งขันต่อสู้กันในระบบมีความเป็นธรรมและกระจายอำนาจมากขึ้น จากการแก้ไขข้อบังคับดังกล่าวทำให้ปัจจุบันหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์มีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้ควบคุมกติกาให้ผู้แข่งขันอยู่ในกติกาของพรรคเท่านั้น

พรรคชาติไทยมีข้อบังคับที่มีลักษณะอ่อนตัวไม่ปิดกั้น ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตัว สามารถปรับตัวได้ง่ายตามสถานการณ์ของบ้านเมืองและเหตุการณ์เฉพาะหน้า มีความยืดหยุ่นในตัวเอง สอดคล้องกับความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีก่อนการก่อตั้งพรรคของแกนนำพรรคทั้งหลาย ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้โดยไม่มีขั้นตอนมากนัก เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างทั่วถึง องค์กรใหญ่ที่สุดของพรรคคือที่ประชุมใหญ่ อันประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่ และตัวแทนสาขาพรรค ที่ประชุมใหญ่จะเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคชุดแรก ได้แก่ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค จากนั้นหัวหน้าพรรคจะเสนอผู้ที่เหมาะสมเป็นกรรมการบริหารพรรคในส่วนที่เหลือทั้งหมด โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารชุดแรก ข้อบังคับพรรคชาติไทยส่วนนี้จะเอื้อประโยชน์ให้แกนนำพรรคมีบทบาทสำคัญในการกำหนดตัว

กรรมการบริหารส่วนใหญ่ ส่งผลให้การบริหารพรรคชาติไทยรวมศูนย์อยู่กับกลุ่มแกนนำพรรคอันประกอบไปด้วยหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค รองเลขานุการพรรค เพราะคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบริหารพรรคตามข้อบังคับพรรคอย่างเต็มที่ พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่กำหนดอำนาจการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้กับหัวหน้าพรรค อันเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งข้อบังคับพรรคชาติไทยนี้เป็นการสอดคล้องกับสถานการณ์ก่อนการตั้งพรรค คือ เป็นพรรคที่ก่อตั้งมาจากกลุ่มทหารที่มีความเกี่ยวข้องทางเครือญาติเป็นพรรคการเมืองขาจัดของกลุ่มนายทุนที่ต้องการต่อต้านคอมมิวนิสต์ทุกรูปแบบ เพราะสถานการณ์บ้านเมืองในช่วง พ.ศ.2517 กระแสคอมมิวนิสต์และพวกหัวรุนแรงซ้ายจัดมีมาก

1.2.7 การควบคุมสมาชิกพรรค

ทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยต่างประสบความสำเร็จในการควบคุมสมาชิกพรรคของตัวเองทั้งสองพรรค โดยพรรคประชาธิปัตย์ใช้กฎระเบียบกติกาของพรรคเป็นส่วนใหญ่ในการควบคุมสมาชิก เพราะมีฐานมวลชนสนับสนุนกว้างขวางมาก ยากที่ควบคุมด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวต่างกับพรรคชาติไทย อีกทั้งยังมีเทคนิคกลยุทธ์ของการควบคุมประการอื่นอีก ได้แก่ การควบคุมโดยวิธีการเลือกสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารพรรค การใช้คณะกรรมการประสานงานของพรรคการเมือง และความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคต่อลูกพรรค

การควบคุมโดยวิธีการเลือกสรรคนเข้าสู่พรรคประชาธิปัตย์มีขั้นตอนการกลั่นกรองคนเข้าพรรคมากกว่า มีขั้นตอนการกระจายอำนาจหลายระดับชั้น ตั้งแต่สาขาพรรค มาสู่ระดับภาค เข้าคณะผู้บริหาร คณะกรรมการบริหาร และที่ประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการบริหารกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความก้าวหน้าของสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์เกิดจากการต่อสู้ที่ผ่านขั้นตอนและกระบวนการตามข้อบังคับพรรคมาตามลำดับ ซึ่งพรรคชาติไทยให้อำนาจกับแกนนำของพรรคเป็นผู้พิจารณา หัวหน้าพรรคซึ่งก็คือหัวหน้ากลุ่มใหญ่ที่สุดกับแกนนำกลุ่มจะตกลงกันในการพิจารณาคัดเลือก ลักษณะเช่นนี้ทำให้แกนนำกลุ่มมีอำนาจต่อรองในพรรคสูง

การพิจารณาคัดเลือกสรรการคัดเลือกกรรมการบริหารทั้งสองพรรคมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง พรรคประชาธิปัตย์มีกระบวนการตามข้อบังคับพรรค คือ เลือกในที่ประชุมใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกในที่ประชุมที่หลากหลาย และเน้นความเท่าเทียมในแต่ละภาค คือ รองหัวหน้าพรรคต้องมีตัวแทนภาคละหนึ่ง แม้ว่าในภาคจะมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนจำนวนไม่เท่าเทียมกัน แต่ในส่วนของพรรคชาติไทย กรรมการบริหารส่วนใหญ่มาโดยการเสนอชื่อของหัวหน้าพรรค การบังคับบัญชาภายในพรรค ทั้งสองพรรคมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

การใช้คณะกรรมการประสานงานของพรรคการเมือง ทั้งพรรค ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยไม่มีความแตกต่างกันในการคัดเลือกคณะกรรมการประสานงาน มากนัก และบทบาทของคณะกรรมการประสานงานของทั้งสองพรรคนี้มีบทบาทเป็นแค่เพียง ประสานงานให้สมาชิกพรรครับทราบถึงมติของพรรคเท่านั้น

ความสัมพันธ์ของหัวหน้าพรรคต่อลูกพรรค เทคนิคสำคัญของ พรรคชาติไทย คือ ความสัมพันธ์ด้วยระบบอุปถัมภ์ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพนับถือกัน การใช้ระบบอาวุโส จารีตประเพณีภายในพรรคเป็นหลักใหญ่ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์นั้น หัวหน้าพรรคมีความสัมพันธ์กับลูกพรรคในลักษณะธรรมดา แต่อาศัยกฎระเบียบข้อบังคับของ พรรคเป็นตัวเกื้อหนุนในการควบคุมมากกว่า จากจุดนี้ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสเติบโต พัฒนาสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองได้มากกว่าพรรคชาติไทย การยึดติดกับตัวบุคคลหรือผู้นำ พรรคในแบบพรรคชาติไทยนั้นจะทำให้พรรคชาติไทยพัฒนาขึ้นเป็นสถาบันทางการเมืองได้ยาก

1.2.8 การเงินและผู้ให้การสนับสนุนการเงินของพรรค

พรรคประชาธิปัตย์ มีการระดมทุนผ่านช่องทาง อาทิ เงินบริจาคโดยตรงให้ พรรค ผ่านสาขาพรรค เงินสนับสนุนแก่ ส.ส. หรือผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้แทนท้องถิ่น อีกทั้งมี กิจกรรมระดมทุนในบางโอกาส การจำหน่ายของที่ระลึกของพรรค ตลอดจนได้รับการสนับสนุน จากหลายตระกูลธุรกิจขนาดใหญ่ ขณะที่พรรคชาติไทยพัฒนาตนเองภายใต้การอุปถัมภ์กันระหว่าง ราชการและนายทุน-นักธุรกิจมาโดยตลอด

1.2.9 บทบาททางการเมือง

พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีบทบาททางการเมืองที่ทัดเทียมกัน ถึงแม้ว่าทั้งสองพรรคจะเติบโตขึ้นมาในวาระที่ต่างกัน ในอดีตพรรคประชาธิปัตย์ได้ดำเนินงาน ทางการเมืองเป็นพรรคร่วมรัฐบาลและแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี 4 คนคือ นายควง อภัยวงศ์ ผู้ก่อตั้งและหัวหน้าพรรคคนแรก (ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 4 สมัย) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (4 สมัย) นายชวน หลีกภัย (2 สมัย) และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน) นอกจากนี้ในคราวที่เป็นฝ่ายค้าน พรรคประชาธิปัตย์ ได้ชื่อว่าทำหน้าที่ ฝ่ายค้านได้อย่างสมบูรณ์แบบรวมถึงการก่อตั้งคณะรัฐมนตรีเงาเพื่อตรวจสอบการทำงานของ ฝ่ายรัฐบาลอีกด้วย

พรรคชาติไทยถึงแม้ว่าจะกำเนิดขึ้นภายหลังพรรคประชาธิปัตย์ถึง 19 ปี แต่ พรรคชาติไทยสามารถเจริญเติบโตทันพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยผ่านการเลือกตั้งทั่วไป มาแล้ว 14 ครั้ง มีหัวหน้าพรรคได้เป็นนายกรัฐมนตรีมาแล้ว 2 คน คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคคนปัจจุบัน อย่างไรก็ตามบทบาททางการเมืองของ

พรรคชาติไทยในช่วง 20 ปีแรก ได้รับสมญาว่าเป็น “พรรคปลาไหล” หรือ “พรรคจอมเสียบ” โดยมักจะเป็นพรรคร่วมรัฐบาลอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ของตน อีกทั้งภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยยังคงผูกพันกับนายทหารรุ่นใหญ่ผสมกับนายทุนท้องถิ่น หรือผู้ใหญ่ในกองทัพกับพ่อค้า อย่างแน่นแฟ้นไม่เสื่อมคลาย

1.2.10 การพัฒนาและปัญหาของพรรค

พรรคประชาธิปไตยสร้างพรรคควบคู่ไปกับการสร้างประชาธิปไตยของประเทศ ปรับปรุงนโยบายมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นทั้งรัฐบาลของประชาชนและฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพ ดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่มีฐานะทางสังคม มีประวัติการศึกษาและการทำงานที่ดี มาเป็นสมาชิกเพื่อเสริมภาพลักษณ์ให้กับพรรค พัฒนาสมาชิกพรรคและยุวธิปไตยเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองสู่คนรุ่นใหม่ให้เป็นฐานกำลังในอนาคตของพรรค พัฒนาข้อบังคับระเบียบกติกาของพรรคตลอดจนการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการแตกออกเป็นกลุ่มย่อยภายในพรรค ทำให้พรรคมีความเข้มแข็ง มีภาพของความกลมเกลียวสามัคคีเป็นปีกแผ่นสูง

พรรคชาติไทยมีพัฒนาการที่ถูกเปรียบเปรยจาก “รถอีแต๋น” มาสู่ “รถญี่ปุ่น” โดยใช้การตลาดนำการเมือง ปรับโครงสร้างพรรค เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่จากหลายวงการที่ไม่มีฐานการเมืองได้เข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญในพรรคตามความสามารถ ตั้งทีมวิชาการกำหนดตำแหน่งทางการเมืองของพรรค สร้างภาพลักษณ์ให้เป็นพรรคของคนรุ่นใหม่

ตารางที่ 4.1 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทย

ประเด็นเปรียบเทียบ	พรรคประชาธิปไตย	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
1) การกำเนิดพรรค	กำเนิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ยังไม่มี พรบ.พรรคการเมืองรับรอง กำเนิดจากทฤษฎีองค์กรและทฤษฎีว่าด้วยสถาบัน	กำเนิดขึ้นภายหลัง พรบ. พรรคการเมือง พ.ศ. 2517 ซึ่งเป็นฉบับที่สาม ก่อตั้งภายหลังพรรคประชาธิปไตยถึง 28 ปี	พรรคประชาธิปไตยมีพัฒนาการที่ยาวนานกว่า 60 ปี ปัจจุบันเป็นผู้นำรัฐบาล พรรคชาติไทยถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคหลังก่อตั้ง 34 ปี

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
2) ผู้นำพรรค	หัวหน้าและแกนนำพรรค มีลักษณะแบบตาม กฎหมาย ผู้นำเป็น สัญลักษณ์ ใช้อำนาจ ภายใต้ข้อบังคับพรรค สมาชิกทำตามมติพรรค มิใช่คำสั่งหัวหน้าพรรค	หัวหน้าพรรคมีลักษณะ เป็นบุคคลพิเศษ ใช้ อำนาจแบบอัครนิยมี ขาดการดำเนินงานของ พรรค ผสมกับระบบ อุปถัมภ์	พรรคประชาธิปัตย์มี ความสัมพันธ์และการ บริหารจัดการระหว่าง ผู้นำและผู้ตามในพรรค เป็นระบบมากกว่า พรรคชาติไทย
3) โครงสร้าง พรรค	มีวิวัฒนาการที่ยาวนาน ซับซ้อน จัดองค์กร แนวราบ ทำให้กระจาย อำนาจและบทบาทใน พรรคมาก การทำหน้าที่ ของสมาชิกพรรคชัดเจน แต่ทำให้ก้าวหน้าช้า ต้อง ไต่ระดับตำแหน่งภายใน พรรคตามลำดับอาวุโส	จัดองค์กรในแนวตั้ง ทำ ให้อำนาจและบทบาท ตกกับหัวหน้าพรรคและ แกนนำ ความสัมพันธ์ ในพรรคมีลักษณะลูก กลุ่มกับแกนนำกลุ่ม สมาชิกเป็นผู้ตาม แกน นำกลุ่มเป็นผู้นำ	พรรคประชาธิปัตย์มีการ จัดองค์กรแบ่งงานและ กำหนดสายบังคับบัญชา เชิงกระจายอำนาจ มี ลักษณะเป็น ประชาธิปไตยมากกว่า พรรคชาติไทย
4) นโยบาย ของพรรค	มีนโยบายครอบคลุมทั้ง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เน้นด้านสังคมเป็นตัวนำ ใช้ทุนทางสังคมขับเคลื่อน พรรคเพื่อขับ เคลื่อน ประเทศ ไม่ใช่มุ่งกระจาย ความเจริญให้เฉพาะกลุ่ม ธุรกิจต่างๆ	มีนโยบายทั้งการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา พลังงาน สิ่งแวดล้อม การพัฒนาชนบท การ พัฒนาสาธารณสุข โภค พื้นฐาน และการมีส่วน ร่วมของประชาชน	พรรคประชาธิปัตย์และ พรรคชาติไทยมีนโยบาย ที่ครอบคลุมทุกด้าน ทัดเทียมกัน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
5) ฐาน มวลชน	มีฐานมวลชนรองรับการ ดำเนินงานของพรรค ขยายฐานลักษณะแนวราบ กระจายอำนาจออกไป อย่างกว้างขวาง มีสาขา พรรค 194 สาขาในทุก ภาค มีสมาชิกทั่วประเทศ กว่า 4 ล้านคน	มีการขยายฐานมวลชน ในลักษณะแนวตั้ง ระยะ 20 ปีแรกไม่มีการตั้ง สาขาพรรค ก่อนขยาย 14 สาขา เฉพาะใน จังหวัดใหญ่ของแต่ละ ภาค มีสมาชิกทั่ว ประเทศราว 2 ล้านคน	พรรคประชาธิปัตย์มีฐาน มวลชนที่กระจายทั่ว ประเทศ มีสมาชิกและ สาขาพรรคมากกว่า พรรคชาติไทย
6) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ พรรค	มีกฎระเบียบข้อบังคับที่ พัฒนาการมายาวนาน มี ความเข้มงวดต่อสมาชิก พรรค มีรายละเอียด ปลีกย่อยอีกทั้งสลับ ซับซ้อน มีขั้นตอนมาก	มีข้อบังคับที่ยืดหยุ่น ตามสถานการณ์ บ้านเมือง เหตุการณ์ เฉพาะหน้า สอดคล้อง กับความสัมพันธ์ของ แกนนำพรรคทั้งหลาย	พรรคชาติไทยเปิดโอกาส กว้างกว่าพรรค ประชาธิปัตย์ ทั้งสำหรับผู้ ประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิก ผู้บริหารพรรคและ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
7) การ ควบคุม สมาชิก พรรค	ใช้กฎระเบียบของพรรค ในการควบคุมสมาชิก เพราะมีฐานมวลชน กว้างขวาง ยากที่ควบคุม ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว	ใช้ความสัมพันธ์เชิง อุปถัมภ์ของหัวหน้า พรรคต่อลูกพรรค ใช้ ระบบอาวุโส จารีต ประเพณีภายในพรรค เป็นหลักใหญ่	พรรคประชาธิปัตย์อาศัย กฎระเบียบของพรรคใน การควบคุม ทำให้มี โอกาสพัฒนาไปสู่การ เป็นสถาบันทางการเมือง ได้มากกว่าพรรคชาติไทย ซึ่งยึดติดกับตัวบุคคล

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
8) การเงิน และผู้ให้ การ สนับสนุน การเงิน ของพรรค	ระดมทุนผ่านช่องทาง อาทิ เงินบริจาคโดยตรง เงินสนับสนุนแก่ ส.ส. กิจกรรมระดมทุน การ จำหน่ายของที่ระลึกของ พรรค และการสนับสนุน จากหลายตระกูลธุรกิจ ขนาดใหญ่	พัฒนาตนเองภายใต้การ อุปถัมภ์กันระหว่าง ราชการและนายทุน-นัก ธุรกิจมาโดยตลอด	พรรคประชาธิปัตย์และ พรรคชาติไทยมีระบบ อุปถัมภ์กับกลุ่มธุรกิจ แต่ พรรคชาติไทยมีภาพของ การเกี่ยวดองกับกลุ่มธุรกิจ สูงกว่าพรรคประชาธิปัตย์
9) บทบาท ทาง การเมือง	ได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล และแกนนำจัดตั้งรัฐบาล หัวหน้าพรรคเป็นนายก รัฐมนตรี 4 คน ได้ชื่อว่า เป็นฝ่ายค้านได้สมบูรณ์ แบบ ก่อตั้งคณะรัฐมนตรี เงาเพื่อตรวจสอบการ ทำงานของฝ่ายรัฐบาล	ได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล และแกนนำจัดตั้ง รัฐบาล หัวหน้าพรรค เป็นนายกรัฐมนตรี 2 คน ได้สมญาเป็น “พรรคปลาไหล” ร่วม รัฐบาลอยู่เสมอเพื่อ ประโยชน์ของพรรค	พรรคประชาธิปัตย์และ พรรคชาติไทยมีบทบาท ทางการเมืองที่ทัดเทียม กัน ถึงแม้ว่าทั้งสองพรรค จะเติบโตขึ้นมาในวาระที่ ต่างกัน
10) การ พัฒนา และ ปัญหา ของพรรค	สร้างพรรคควบคู่ไปกับ การสร้างประชาธิปไตย ของประเทศ ปรับปรุง นโยบายอย่างต่อเนื่อง เป็น รัฐบาลของประชาชนและ ฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพ ดึงดูดผู้ที่มีประวัติความเป็น สมาชิก พัฒนาสมาชิก พรรคและสร้างยุวชิปต์ย์ เพื่อเป็นฐานกำลังใน	มีการเปรียบเทียบว่า พัฒนาจาก “รถอีแต๋น” มาสู่ “รถญี่ปุ่น” โดยใช้ การตลาดนำการเมือง ปรับโครงสร้างพรรค เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ จากหลายวงการที่ ไม่มีฐานการเมืองได้เข้า มาดำรงตำแหน่งสำคัญ ในพรรคตาม	พรรคประชาธิปัตย์และ พรรคชาติไทยต่างมี พัฒนาการทางการเมืองที่ ก้าวหน้าเป็นพรรคระดับ นำของประเทศด้วยกัน แต่ในปี 2551 พรรค ประชาธิปัตย์ยังคงมี บทบาทเป็นผู้นำรัฐบาล ขณะที่พรรคชาติไทย สิ้นสุดบทบาททาง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น เปรียบเทียบ	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
	อนาคต พัฒนาข้อบังคับพรรคเพื่อป้องกันการแตกออกเป็นกลุ่มย่อย ทำให้พรรคมีความเข้มแข็ง กลมเกลียวสามัคคีเป็นปึกแผ่นสูง	ความสามารถ ตั้งทีมวิชาการ กำหนดตำแหน่งทางการเมืองของพรรค สร้างภาพลักษณ์ให้เป็นพรรคของคนรุ่นใหม่	การเมือง โดยถาวร

พรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการทางการเมืองกว่า 60 ปี สามารถพัฒนารูปแบบโครงสร้างองค์กร กฎระเบียบ ข้อบังคับของพรรคจนมีความแข็งแกร่งและมั่นคงในระดับหนึ่ง จนอาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมืองได้ค่อนข้างสูงกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ขณะที่พรรคชาติไทยถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายมณฑิธร สงฆ์ประชา รองเลขาธิการพรรค ตามมาตรา 237 วรรค 2 และมาตรา 68 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และตัดสิทธิทางการเมืองของกรรมการบริหารพรรคตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 เป็นเวลา 5 ปี

2. การวิเคราะห์คุณลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยเทียบกับแนวคิดการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบันทางการเมืองของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ได้อธิบายพัฒนาการของการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงแนวความคิดของความเป็นสถาบันทางการเมืองไว้ในหนังสือ Political Order in Changing Societies (1968) ว่า “สถาบัน” คือรูปแบบของพฤติกรรมที่มั่นคงทรงคุณค่าและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง องค์กรและกระบวนการผันแปรไปตามระดับความเป็นสถาบันนั้นๆ ความเป็นสถาบันจึงเป็นขั้นตอน ซึ่งองค์กรและกระบวนการเองทำการสรรหาค่า

และความมั่นคงของตนเอง ความเป็นสถาบันของระบบการเมืองสามารถจำกัดความได้จากความสามารถในการปรับตัว ความสลับซับซ้อนขององค์ประกอบ ความเป็นอิสระเอกเทศของตนเอง และความกลมเกลียวเป็นกลุ่มอันเป็นมาตรการที่ใช้ในการตรวจสอบหาค่าของระดับความเป็นสถาบันขององค์กรและกระบวนการต่างๆ ได้ หากแนวความคิดนี้สามารถกำหนดและวัดค่าได้แล้ว ระบบการเมืองก็สามารถนำมาเปรียบเทียบในเชิงของความเป็นสถาบัน แนวความคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) นั้น ถือเป็นตำราคลาสสิกทางรัฐศาสตร์ที่สำคัญเล่มหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับสถาบันทางการเมืองอย่างมาก จนได้รับการจัดเข้าอันดับ Significant Books of the Last 75 Years ประเภท Political and Legal โดยนิตยสาร Foreign Affairs ฉบับกันยายน-ตุลาคม 1997 ของสำนักพิมพ์ Council on Foreign Relations, Inc. ประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบความคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย ควรดำเนินไปในทิศทางสู่การเป็นสถาบัน โดยเชื่อว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง ประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางด้านนามธรรม รูปธรรม และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านรูปธรรมคือการสร้างความเป็นสถาบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ที่เสนอว่าขั้นตอนการพัฒนาทางการเมือง มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (2) การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (3) การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว และ (4) การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน และ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้กล่าวไว้ว่า กำเนิดของพรรคการเมืองนั้น เกิดขึ้นจากการรวมตัวในรูปของสโมสรและกลุ่ม จนกระทั่งกลายเป็นพรรคการเมืองในที่สุด พรรคการเมือง ที่จะมีความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างแท้จริงต้องมีคุณสมบัติด้านความมั่นคงยั่งยืน การมีสาขาพรรคจำนวนมาก คุณสมบัติในตัวผู้นำ และความพยายามในการสร้างคะแนนนิยมเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง

การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดความเป็นสถาบันทางการเมืองของ

2.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)

การที่แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) อธิบายว่าขั้นแรกของการพัฒนาพรรคการเมืองเกิดขึ้นเมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมืองยังอยู่ในระดับต่ำ การเมืองยังคงเป็นกิจกรรมของคนส่วนน้อยที่แข่งขันกันเพื่อเป้าหมายของตน กลุ่มคนที่มีบทบาททางการเมืองนี้อาจรวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองนั้นยังขาดการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปและขาดความต่อเนื่อง โดยพรรค

การเมืองยังมีความหมายและความสำคัญต่อการเลือกตั้งไม่มาก บทบาททางการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรหรือในรัฐบาลยังคงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนน้อยหรือมีขนาดเล็กที่ยึดติดกับตัวผู้นำ

พรรคประชาธิปัตย์ในขั้นตอนการแบ่งเป็นฝักฝ่ายทางการเมือง

เมื่อพิจารณาจากการกำเนิด พบว่าพรรคประชาธิปัตย์มีจุดกำเนิดเพื่อการสนับสนุนผู้นำทางการเมืองในขณะนั้นซึ่งเป็นช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นสำคัญ ในคาบเวลาช่วงภายหลังภายหลังกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อ พ.ศ.2489 นั้น บริบทการเมืองไทยประกอบไปด้วยกลุ่มฝักฝ่ายที่ก่อตัวขึ้นในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งอาจจัดแบ่งออกไปเป็น 5 กลุ่มด้วยกันคือ

1. กลุ่มบุคคลสำคัญของคณะรัฐประหารซึ่งยังรับราชการอยู่และมีได้เกี่ยวข้องกับการเมืองในสภาโดยตรง หรือเรียกว่ากลุ่มทหารหนุ่ม บุคคลดังกล่าว ได้แก่ จอมพลผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบก จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองทัพอากาศที่ 1 พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ จอมพลฟื้น รณนภากาศ ผู้บัญชาการทหารอากาศ

2. กลุ่มบุคคลในคณะรัฐประหาร ซึ่งลาออกจากราชการในสามเหล่าทัพเพื่อเล่นการเมืองร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายคนที่ทำให้การสนับสนุนการรัฐประหาร พ.ศ.2490 บุคคลดังกล่าว ได้แก่ พลตรีบัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา รองผู้บัญชาการกองพลที่ 1 ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคชาติสังคม พลตรีสวัสดิ์ สวัสดิ์เกียรติ นายवरการบัญชา ในกลุ่มนี้ ยังประกอบด้วยบุคคลที่ใกล้ชิดกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นส่วนตัว เช่น พลโทมังกร พรหมโยธี หัวหน้าพรรคธรรมาธิปัตย์

3. กลุ่มบุคคลอื่นในสหพรรคที่สนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายหลังรัฐประหารแล้วเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว บุคคลเหล่านี้อยู่ในพรรคประชาชน พรรคราษฎร และพรรคอิสระ ซึ่งเป็นบุคคลที่ยากแก่การปกครองสำหรับจอมพล ป. มากที่สุด

4. กลุ่มพรรคประชาธิปัตย์ของนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านอย่างไม่เป็นทางการในรัฐสภา

5. กลุ่มสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งมาแต่เดิมจากรัฐสภาสมัยที่พรรคประชาธิปัตย์มีเสียงข้างมาก

บริบททางการเมืองไทยในคาบช่วงเวลาดังกล่าว จึงอาจแจกแจงฝักฝ่ายซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาการเมือง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงฝักฝ่ายการเมืองในขั้นตอนแรกของการพัฒนาการทางการเมือง

กลุ่ม	ฐานะ	สมาชิกสำคัญ	บทบาท	เป้าหมาย
กลุ่มทหารหนุ่ม	แกนนำชั่วคราว ซีกทหาร ของคณะราษฎร	หลวงพิบูล สงคราม	แยกตัวพันธมิตร ทางการเมือง	ครอบงำและช่วงชิง อำนาจการเมืองใน คณะราษฎรเหนือ กลุ่มพลเรือน
กลุ่มพลเรือน	แกนนำชั่วคราว ซีกทหารของ คณะราษฎร	หลวงประดิษฐ์ มนูธรรม	แยกตัวพันธมิตร ทางการเมือง	ต่อสู้และรักษา อำนาจในคณะ ราษฎรจากกลุ่ม ทหารหนุ่ม
กลุ่มนายปรีดี พนมยงค์	ชั่วคราว ในซีกพลเรือน	ปรีดี พนมยงค์ ทองอินทร์ ภูริพัฒน์ หลวงธำรงนาวา สวัสดิ์	แยกตัวพันธมิตร การเมืองในซีก พลเรือนด้วยกัน	ช่วงชิงอำนาจตั้ง รัฐบาลพลเรือนจาก กลุ่มควง อภัยวงศ์
กลุ่มนายควง อภัยวงศ์	ชั่วคราว ในซีกพลเรือน		แยกตัวพันธมิตร การเมืองในซีก พลเรือนด้วยกัน	รักษาอำนาจในคณะ รัฐบาลพลเรือน เหนือกลุ่มปรีดี พนม ยงค์

ที่มา : เกียรติฟ้า เล่าหะพรสวรรค์ พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบัน
ทางการเมือง ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์

เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวความคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) แล้ว พบว่า ในบริบทของการเมืองไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็ดี ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมืองก็ดี ยังอยู่ในระดับต่ำ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไทยยังไม่มีส่วนส่งเสริมใดต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) เห็นว่าการเมืองยังคงเป็นกิจกรรมของคนส่วนน้อยที่แข่งขันกันเพื่อเป้าหมายของตน บทบาททางการเมืองยังคงเป็นกลุ่มเล็กที่ยึดติดกับตัวผู้นำ เมื่อพิจารณาจากเอกสารการศึกษาดังกล่าว กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ผ่าน

ขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองในฐานะพรรคการเมืองพรรคหนึ่งและกลุ่มคนที่ มีบทบาททางการเมือง มีการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองและพรรคการเมืองเกิดขึ้นเพื่อสนับสนุน ผู้นำ

พรรคชาติไทยในขั้นตอนการแบ่งเป็นฝักฝ่ายทางการเมือง

พรรคชาติไทย ก่อตั้งในปี 2517 ท่ามกลางเหตุการณ์ขัดแย้งทางการเมือง โดยกลุ่ม นักการเมืองชอชราชครู นำโดย พล.ต.ประมาธ อติเรกสาร พล.ต.ศิริ สิริ โยธิน และพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ยศในขณะนั้น ซึ่งล้อมวลชนขนานนามว่า “กลุ่มนายพล” บ้าง “กลุ่มราชครู” บ้าง อันเป็น ย่านบ้านพักของนายทหารทั้ง 3 นาย หากแต่คำพูดหนึ่งในเวทีการชิงชัยการเมือง พรรคชาติไทยถูก กล่าวขานอย่างมากว่าเป็น “พรรคปลาไหล” หรือ “พรรคจอมเสียบ” เนื่องจากการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ เกือบทุกครั้ง หรือมีการโยกย้ายพรรคฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน พรรคชาติไทยมักจะเป็นพรรคจอมเสียบ ในการเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ภาพลักษณ์ของชาติไทยยังผูกพันกับนายทหารรุ่นใหญ่ ผสมกับนายทุนท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาพที่ยังดำรงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย

พรรคชาติไทยในยุคเริ่มต้นมี พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรคคน แรก พล.ต.ศิริ สิริ โยธิน เป็นรองหัวหน้าพรรค พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นเลขาธิการพรรคคน แรก โดยประเดิมการเลือกตั้งเมื่อ 26 มกราคม 2518 พรรคชาติไทยได้รับเลือกเข้ามาเป็นอันดับ 3 จาก 21 พรรคการเมือง แล้วเข้าร่วมรัฐบาลของ พล.ต. ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช มีสมาชิก พรรคชาติไทย 7 คนได้ตำแหน่งรัฐมนตรี เช่น พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร นั่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ เป็นต้น

บทบาทของพรรคชาติไทยทางการเมืองไทยยังดำเนินอยู่จนเมื่อ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร นั่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลนี้ เมื่อถึง วันที่ 19 มีนาคม 2526 พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ประกาศยุบสภาแล้วจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ พรรคชาติไทยได้รับเลือกถึง 73 ที่นั่งเป็นอันดับ 2 แต่ต้องไปเป็นฝ่ายค้าน ในปี 2529 พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประกาศยุบสภา ในช่วงนี้เองอันเป็นจุดเปลี่ยนของพรรคชาติไทยและพล.ต.อ. ประมาธ อติเรกสาร คือ ในช่วงหาเสียงพล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร ประกาศความพร้อมที่จะเป็น นายกรัฐมนตรี ซึ่ง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรีไม่พอใจอย่างมากบอกว่า หลังการเลือกตั้งจะไม่รวมพรรคชาติไทยเข้าร่วมรัฐบาลหากคนชื่อ "ประมาธ อติเรกสาร" ยังนั่ง แก้อื้อผู้นำพรรคอยู่ พล.ต.อ.ประมาธ อติเรกสาร จึงต้องแสดงสปิริตลาออกเพื่อ "พรรค" ที่สร้างมา กับมือ ไม่ใช่เพื่อ "ตนเอง" แล้วเปลี่ยนให้ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เลขาธิการพรรคขณะนั้น ขึ้น เป็นหัวหน้าพรรค และนายบรรหาร ศิลปอาชา รองหัวหน้าพรรค นั่งตำแหน่งเลขาธิการพรรค หลัง

การเลือกตั้งพรรคชาติไทยได้ 63 ที่นั่ง ได้เข้าร่วมรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ระดับแกนนำ พรรคได้ตำแหน่งรัฐมนตรี เช่น พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นรองนายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีคมนาคม เป็นต้น

ในการเลือกตั้งปี 2531 พรรคชาติไทยได้ส.ส.ทั้งหมด 101 เสียง เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตกแก่ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทย เป็นครั้งแรกของพรรคชาติไทยที่มีโอกาสเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล มีนโยบายที่โดดเด่นที่ทำให้คนในยุคปัจจุบันจำได้คือ นโยบายเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า โดยมีการเจรจาร่วมระหว่างเขมร 4 ฝ่าย คือ นายฮุน เซ็น เจ้า้นโรคม สีหนุ นายพลซอนซาน และเขมรแดง เพื่อยุติการสู้และจัดตั้งรัฐบาลภายใต้การนำของสีหนุขึ้น ส่วนทางด้านเศรษฐกิจรัฐบาลนี้ได้นำประเทศไทยไปสู่การเป็นสากลมากยิ่งขึ้น เช่น โครงการขยายบริการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย โครงการก่อสร้างทางรถไฟยกระดับกรุงเทพมหานคร ฯลฯ ท่ามกลางความสำเร็จของรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งมีกลุ่มนักวิชาการหัวก้าวหน้าทำหน้าที่ที่ปรึกษาให้คำแนะนำนายกรัฐมนตรี ใช้ชื่อว่า "กลุ่มบ้านพิษณุโลก" ภายใต้การนำของนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ร่วมด้วยนักวิชาการสมัยนั้น เช่น นายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย นายชัยอนันต์ สมุทรวนิช นายสังศิต พิริยะรังสรรค์ และนายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ กล่าวได้ว่ายุคพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีเศรษฐกิจเฟื่องฟูมากที่สุด จนมีการกล่าวว่าเป็นเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ และมีการทุจริตคอร์รัปชันติดตามมา ต่างคนต่างโกงกันไม่หวั่นไม่ไหว จนมีคำว่า "บุฟเฟต์คาร์บินेट" ขึ้นมา

ขณะที่พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มนายทหารมีการขัดแย้งกันคือ จปร.5 ที่นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผบ.สส. และ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผบ.ทบ. เป็นแกนนำ และกลุ่มจปร.7 ที่มี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และพล.อ.มัญญู รูปขจรเป็นแกนนำ ปรากฏว่า พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นำกลุ่มจปร.7 มาเป็นที่ปรึกษา กลุ่มจปร.5 จึงไม่พอใจ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ จึงตั้งพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก รองนายกรัฐมนตรี เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อให้ดูแลกลุ่ม จปร.5 ไม่ให้เคลื่อนไหว กระทั่งวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ขณะพาพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ไปเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อปฎิญาณตนก่อนเข้ารับตำแหน่ง เวลาเดียวกันคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ รู้จักกันดีในนาม รสช. ได้ยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ โดยการจับบังคับกักตัวไว้บนเครื่องบิน และออกแถลงการณ์ สรุปสาระสำคัญได้ว่าพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ มีพฤติกรรมการณ์การฉ้อราษฎร์บังหลวง ข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำผู้ซื่อสัตย์สุจริต รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา การทำลายสถาบันทางทหาร และการบิดเบือนสัมล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

หลังจากเกิดการยึดอำนาจแล้วพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เดินทางไปต่างประเทศ ตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติไทยต้องว่างลง แกนนำพรรคในสมัยนั้นคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทยและนายเสนาะ เทียนทอง รองหัวหน้าพรรคชาติไทยต้องการได้คนในเครื่องแบบมาเป็น "เกราะ" ป้องกันการยึดทรัพย์เพราะหลังจากการยึดอำนาจโดยรศ.น.กการเมือง ในพรรคชาติไทยหลายถูกคำสั่งยึดทรัพย์ โดยแกนนำพรรคได้เชิญ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ผู้ว่าการท่าอากาศยานดอนเมือง ให้ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยคนที่ 3 ด้วยลักษณะของพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ เป็น "มือประสานสิบทิศ" ไม่ว่าจะมิมิตรสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มรศ. และเป็นมิตรกับนักการเมือง สามารถป้องกันการยึดทรัพย์นักการเมืองของพรรคชาติไทยเป็นอย่างดี

หลังจากนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีจากการแต่งตั้งของรศ. ครบวาระการเลือกตั้งทั่วไปจึงเกิดขึ้น พรรคที่ได้มากที่สุดคือพรรคสามัคคีธรรม คือ 76 ที่นั่ง แต่สหรัฐอเมริกาได้กล่าวหานายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม ใกล้เคียงกับนักค้ายาเสพติดและติดบัญชีดำห้ามเข้าสหรัฐฯ ทำให้นายณรงค์ วงศ์วรรณ พลาดตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปโดยปริยาย ทำให้ตำแหน่งนายกตกเป็นของพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทย แต่พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ ไม่ต้องการตำแหน่งนายกฯ ทำให้มีการประชุมร่วมกับคณะรศ. ซึ่งขณะนั้นยังมีหน้าที่ปกครองประเทศอยู่ และนักการเมืองจากพรรคต่างๆ ปรากฏว่าทุกพรรคเห็นพ้องต้องกันที่จะให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร รองหัวหน้าคณะรศ. เป็นนายกรัฐมนตรี แต่พรรคร่วมฝ่ายค้าน ได้แก่ พรรคประชาธิปไตย พรรคความหวังใหม่ พรรคพลังธรรม และประชาชนต่างคัดค้าน เพราะพล.อ.สุจินดา คราประยูร เคยพูดหลายครั้งว่าจะไม่เป็นนายกรัฐมนตรีจะไม่เล่นการเมืองเด็ดขาด ซึ่งต่อมาเกิดการลุกฮือประท้วงโดยมี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นแกนนำ อันนำมาซึ่งเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬยุติลงแล้ว พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี บรรดาพรรคร่วมรัฐบาลได้เสนอชื่อ พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทย เป็นนายกรัฐมนตรีแต่มีการเปลี่ยนโศกกลางอากาศ เป็นนายอานันท์ ปันยารชุน นัยว่าเพื่อความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และหลีกเลี่ยงกระแสความไม่พอใจจากเหตุการณ์รุนแรงที่ผ่านมา การเมืองไทยกลับมาสู่ประชาธิปไตยอีกครั้ง พรรคชาติไทยได้เปลี่ยนหัวหน้าพรรคจาก พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ มาเป็น พล.ต.อ.ประมาธ อดิเรกสาร อีกครั้งเพื่อล้างมลทินที่รัฐบาลพรรคชาติไทยภายใต้การนำของพล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณ ทำไว้และอีกเหตุหนึ่งก็คือ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ออกจากพรรคชาติไทยไปตั้ง "พรรคชาติพัฒนา" สมาชิกพรรคชาติไทยย้ายตามไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งการเข้ารับตำแหน่งผู้นำพรรคของพล.ต.อ.ประมาธ อดิเรกสาร ครั้งนี้เพื่อกอบกู้พรรคชาติไทยที่กำลังแพแตกมาเป็นเรือใหญ่อีกครั้ง ผลจากการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรค

ประชาธิปไตยของนายชวน หลีกภัย ได้ 79 ที่นั่งเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล พรรคชาติไทย ได้ 77 ที่นั่ง พล.ต.อ.ประมาท อติเรกสาร เป็นผู้นำฝ่ายค้านเป็นคาบ 2 ตรงข้ามกับนายชวน หลีกภัย ที่เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก แต่เวลาผ่านไป 1 ปี 10 เดือน ชะตาของพล.ต.อ.ประมาท อติเรกสาร ก็เข้าสู่แบบเดิมอีกคือ ถูกขอร้องให้ลงจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งการลงจากตำแหน่งครั้งนี้ทำให้ นายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทย ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย คนที่ 4 โดยมี นายเสนาะ เทียนทอง แห่งวังน้ำเย็น เป็นเลขาธิการพรรค ในปี 2538 นายชวน หลีกภัย ประกาศยุบสภาแล้วให้มีการเลือกตั้งใหม่ทำให้พรรคชาติไทยอันมีนายบรรหาร ศิลปอาชา ชนะการเลือกตั้งมีโอกาสเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล

ช่วงสมัยที่นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการปฏิรูปการเมืองอย่างเด่นชัดคือ จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเมืองและตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ อันเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นายบรรหาร ศิลปอาชา บริหารประเทศได้ประมาณ 1 ปีเศษ พรรคร่วมรัฐบาลคือ พรรคความหวังใหม่และพรรคมวลชนเป็นแกนนำ ได้กดดันให้นายบรรหาร ศิลปอาชา ลาออก ซึ่งนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้ประกาศทางสื่อทุกแขนงอย่างชัดเจนว่าจะลาออกภายใน 7 วันและให้พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศต่อไป แต่นายบรรหาร ศิลปอาชา กลับเอาคืนพรรคร่วมรัฐบาลที่ดื้อนเขาจนมุมด้วยการ "ยุบสภา" แล้วจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งการยุบสภาของนายบรรหาร ศิลปอาชา ครั้งนี้ทำให้ นายเสนาะ เทียนทอง เลขาธิการพรรคชาติไทยขณะนั้นประกาศตัดขาดกับนายบรรหาร ศิลปอาชา และลาออกจากพรรคชาติไทยไปพร้อมกับพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ บทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยตั้งแต่ นายบรรหาร ศิลปอาชา ประกาศยุบสภาก็ทำให้พรรคชาติไทยอยู่ในสภาวะพรรคขนาดกลาง เมื่อพิจารณาจากเอกสารการศึกษาดังกล่าว กล่าวได้ว่าพรรคชาติไทยได้ผ่านขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองในฐานะพรรคการเมืองพรรคหนึ่งและกลุ่มคนที่มีบทบาททางการเมือง มีการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองและพรรคการเมืองเกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนผู้นำและสมาชิกแกนนำคนสำคัญ

2.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)

การอธิบายของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) กล่าวว่าขั้นที่สองของการพัฒนาพรรคการเมืองนี้เป็นขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองเมื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขยายตัวขึ้น กลุ่มพลังทางสังคมเริ่มมีบทบาททางการเมืองและมีความสัมพันธ์เป็นระบบกับพรรคการเมือง กลุ่มหรือฝักฝ่ายทางการเมืองรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองใหม่ ส่งผลให้พรรคการเมืองขยายตัว กลุ่มการเมืองต่างเข้ามาแข่งขันทางการเมืองภายใต้กติกาทางการเมืองเดียวกันนั้น

การศึกษาพบว่าบริบทการเมืองไทยที่มีการแบ่งเป็นขั้วนั้นแท้ที่จริงแล้วเกิดขึ้นมาตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475 เมื่อลำดับเหตุการณ์ต่อมาพัฒนาโดยลำดับจากกลุ่มอำนาจทหารที่แข่งขันกันเอง และการแข่งขันระหว่างกลุ่มอำนาจทหาร กับกลุ่มนักการเมืองฝ่ายพลเรือน การเลือกตั้งในช่วง พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2481 คือ ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นเป็นการเลือกตั้งซึ่งผู้นำทหารยินยอมให้มีในขอบเขตจำกัด คือ เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 บทบาทและอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรถูกรองงำด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ประกอบ ด้วยบุคคลชั้นนำในคณะราษฎรและในกองทัพบกและกองทัพเรือที่มาจากการแต่งตั้งและมีอำนาจทางการเมืองที่แท้จริงในขณะนั้น

การต่อสู้เรียกร้องเพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นเริ่มมีความเข้มข้นเมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร ขึ้นครองอำนาจต่อจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งถึงแก่อสัญกรรมลง และพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไปสู่การขยายตัวอย่างรุนแรงครั้งสำคัญที่มีผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ชัดเจนของการแบ่งขั้วของการเมืองไทย คือ บริบทการเมืองไทยที่เกิดขั้วกลุ่มทหารที่ยึดครองอำนาจการเมืองไว้อย่างยาวนานกับอีกขั้วหนึ่งคือกลุ่มชนชั้นกลางนำโดยขบวนการนิสิตนักศึกษาซึ่งต่อมาได้โค่นล้มการปกครองเผด็จการของกลุ่มจอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ในเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ประชาชนถูกปลุกให้ตื่นตัวทางการเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ประชาชนจำนวนมากสาละร่วมมือกับนิสิตนักศึกษาต่อต้านการปกครองดังกล่าว

การแบ่งขั้วของการเมืองไทยในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งยุติลงด้วยการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตของประชาชนและนิสิตนักศึกษานั้น ได้ก่อให้เกิดการแบ่งขั้วของการเมืองไทยในแง่ของคำอธิบายของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) อย่างมีนัยสำคัญขึ้น แม้ว่าภายหลังจากนั้นไม่นานจะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 อันเป็นเหตุการณ์ที่ฝ่ายขวาในสังคมไทยกลับมามีอำนาจซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มทหารพยายามกลับเข้ามามีอำนาจทางการเมืองไทยอีกครั้งหนึ่ง

การเมืองไทยที่อยู่ในคาบช่วงเวลาดังกล่าว เป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาระบบการเมือง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขยายตัวขึ้น กลุ่มพลังทางสังคมซึ่งในที่นี้คือนิสิตนักศึกษาและประชาชนผู้คัดค้านระบอบเผด็จการมีบทบาททางการเมืองและสัมพันธ์เป็นระบบกับพรรคการเมืองซึ่ง แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ชี้ว่ากลุ่มหรือฝักฝ่ายทางการเมืองรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองใหม่ส่งผลให้พรรคการเมืองขยายตัวและกลุ่มการเมืองอยู่ภายใต้กติกาทางการเมือง

พรรคประชาธิปัตย์ในขั้นตอนการแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง

ในบริบททางการเมืองไทยที่มีการแบ่งขั้วนี้ พรรคประชาธิปัตย์จัดเป็นพรรคการเมืองไทยพรรคหนึ่งที่มีส่วนร่วมและถือเป็นกลุ่มการเมืองที่อยู่ภายใต้กติกาทางการเมือง ตามความหมายของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) นี่ก็คือกฎหมายพรรคการเมืองนั่นเองและแท้จริงแล้วพรรคการเมืองไทยมิได้เป็นผลผลิตทางอุดมการณ์ประชาธิปัตย์แต่พรรคการเมืองไทยเป็นผลพวงการบริหารอำนาจทางการเมืองของระบอบอมาตยาธิปไตยต่างหาก ในตารางที่ 4.3 แสดงขั้วทางการเมืองในขั้นตอนที่สองของการพัฒนาการเมือง

ตารางที่ 4.3 แสดงขั้วทางการเมืองในขั้นตอนที่สองของการพัฒนาการเมือง

กลุ่ม	ฐานะ	สมาชิกสำคัญ	บทบาท	เป้าหมาย
กลุ่มสาย ทำเนียบ รัฐบาล	แกนนำอำนาจฝ่าย บริหารหรือฝ่าย รัฐบาลของพรรค สหประชาไทย	จอมพลถนอม กิตติขจร	รักษาและขยาย ฐานอำนาจใน คณะรัฐบาล	ขยายฐานอำนาจใน รัฐบาล ยับยั้งการ แข่งขันทางอำนาจ ในรัฐสภา
กลุ่มสาย มหาดไทย	แกนนำอำนาจฝ่าย นิติบัญญัติหรือฝ่าย รัฐสภาของพรรค สหประชาไทย	ประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์ พลเอกประภาส จารุเสถียร	สร้างฐานอำนาจใน ฝ่ายนิติบัญญัติเป็น เครื่องมือต่อรอง อำนาจกับ ฝ่ายรัฐบาล	แสวงอำนาจและ ตำแหน่งทางการ เมืองในคณะ รัฐบาล

ที่มา : เกียรติฟ้า เลาะห์พรสวรรค์ 2541 พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์

เมื่อพิจารณาจากเอกสารการศึกษาดังกล่าว กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้ผ่านขั้นตอนที่สองของกระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองในฐานะพรรคการเมืองพรรคหนึ่งที่ได้แสดงขั้วและจุดยืนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนทางการเมือง

พรรคชาติไทยในขั้นตอนการแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง

บทบาทของพรรคชาติไทย มักถูกวิจารณ์ว่าเป็นพรรคชอบเสียบ โดยมักจะเป็นพรรคร่วมรัฐบาลอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ของตน จึงได้รับฉายาว่า "พรรคปลาไหล" โดยมีที่มาจากสโลว์การเล่นการเมืองของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคคนที่ 2 โดยในขั้นแรกของการแบ่งขั้วทางการเมืองของพรรคชาติไทยเริ่มจากสถานการณ์ช่วงก่อตั้งพรรคอยู่ในช่วงเหตุการณ์เดือนตุลาคม 2516 และตุลาคม 2519 การยึดอำนาจของคณะทหารหลังจากระยะเวลาสามปีแห่งความคลอนแคลนทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้บ้านเมืองกลับคืนสู่การเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยเร็ว ตลอดจนยุติความสับสนวุ่นวายอันเกิดจากขั้วการเมืองฝ่ายซ้ายและขวา จนนายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และประธานองคมนตรีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เข้ามารับตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐบาลในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลทหารมาเป็นรัฐบาลพลเรือน เหตุการณ์ความขัดแย้งรุนแรงจึงสงบลงได้ ความปรารถนาของคนทั้งหลายถูกปลุกให้ตื่นขึ้นด้วยโอกาสที่เป็นไปได้ของการเปลี่ยนแปลงและการที่ "อำนาจมาจากปวงชน" แทนที่จะอยู่แต่ในกลุ่มผู้นำทางทหาร

การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ตามมามีเหตุการณ์รุนแรงบ้างเพียงแต่เบาบาง มีพรรคการเมืองทั้งหมด 42 พรรคซึ่งมีนโยบายไม่ชัดเจนและซ้ำซ้อนกัน การแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมและกลุ่มก้าวหน้าได้ก้าวสู่การแตกร้าวมากขึ้นทุกที ภายหลังจากเลือกตั้งตำแหน่งผู้นำรัฐบาลผลัดเปลี่ยนกันในช่วงสองพี่น้องตระกูลขุนนาง คือ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช พรรคประชาธิปัตย์ และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช พรรคกิจสังคม โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งมากที่สุดในการเลือกตั้งเมื่อปี 2518 แต่ไม่ได้เสียงข้างมากในสภา ดังนั้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จึงจำเป็นต้องจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้น แต่รัฐบาลนี้ก็ต้องพ้นตำแหน่งไปภายในเวลาเพียง 8 วัน โดยที่สมาชิกสภาลงคะแนนเสียงไม่วางใจ ความไม่มั่นคงของระบบการเมืองแบบใหม่เริ่มปรากฏให้เห็นแต่แรกเริ่มแล้ว ถึงคราว ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ขึ้นมาจัดตั้งรัฐบาลบ้าง พรรคการเมืองฝ่ายขวา 3 พรรค คือ พรรคธรรมสังคม พรรคชาติไทย และพรรคสังคมนิยม เข้ามารวมกับพรรคกิจสังคมที่มีนโยบายเป็นกลางเพื่อจัดตั้งรัฐบาลผสมจตุรพรรค พรรคชาติไทยซึ่งเป็นพรรคร่วมได้ต่อรองอำนาจทางการเมือง ท่ามกลางการประท้วงที่ต่อเนื่องของชาวนา กรรมกร นิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิรูปแกนกลางในการโค่นล้มระบบเผด็จการที่ยังไม่มีตัวแทนในสภามากนัก พรรคชาติไทยอยู่ตรงกันข้ามเป็นฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่ประกอบด้วยทหาร ชนชั้นสูงบางกลุ่มและชนชั้นกลางบางพวก เวลาจึงผ่านไป การแตกแยกระหว่างสองฝ่ายก็ยิ่งเพิ่มขึ้นจนถึงขั้นรุนแรง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และคณะรัฐมนตรีได้แต่ปล่อยให้สถานการณ์และรอให้ข้อขัดแย้งซึ่งควบคุมยากขึ้นทุกทีค่อยคลี่คลายไปเอง กระบอกลีภัยของทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาต่างก็แสดงความเสียใจในสถานการณ์และกล่าว

โจมตีซึ่งกันและกันว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นต้นเหตุ พวกซ้ายสุดและขวาสุดบางกลุ่มยุยงให้ข้อขัดแย้งเหล่านี้รุนแรงขึ้น เพื่อใช้เป็นเหตุของความเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองที่ยิ่งกว่านี้

จุดยืนของพรรคชาติไทยอยู่ในฝ่ายอนุรักษนิยมมาตลอด 6 ปี จนการเมืองไทยพัฒนาเข้าสู่ยุครัฐบาลกึ่งประชาธิปไตย ปี 2523-2531 ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญมีวุฒิสภาค้ำจุนรัฐบาล มีข้าราชการเป็นกำลังหนุน มีข้าราชการจบการศึกษาจากต่างประเทศกำหนดคนโยบายรัฐบาล พรรคการเมืองไม่มีอำนาจกำหนดนโยบายบริหารประเทศ นักธุรกิจเข้าสู่การเมืองผ่านพรรคการเมือง เกิดจุดเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์สามเส้า คือ ข้าราชการ-นักการเมือง-นักธุรกิจ เป็นยุคเริ่มของการลงทุนทางการเมืองของนักธุรกิจการเมือง ยุคเริ่มของการแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนจากการลงทุนและการต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มธุรกิจการเมืองที่สังกัดพรรคการเมือง ในช่วงเวลานี้พรรคชาติไทย เล่นบทบาทควบคุมรัฐบาลภายใต้กระแสขมขุกคุกคามไม่ให้แต่ละต้อง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นคือพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มีคำกล่าวที่ว่า “น้ำเป็นของปลา ไฟเป็นของนก นก นกเป็นของเปรม”

ในการเลือกตั้งทั่วไปปี 2538 พรรคชาติไทยชวน โบายการปฏิรูปการเมืองและการปฏิรูประบบราชการ และได้ ส.ส. 92 คนเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยมีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี เดินหน้าปฏิรูปการเมืองโดยแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 มาตรา 211 ที่แต่เดิมกำหนดผู้มีสิทธิสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้กับรัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น มีการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้น และได้ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขพ.ศ.2540 มีสาระที่เป็นการปฏิรูประบบการเมืองอย่างมากทั้งในส่วนของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ มีการปฏิรูประบบการเลือกตั้ง มีการตั้งหน่วยงานองค์การอิสระเพื่อตรวจสอบทางการเมืองขึ้นอย่างมาก

แม้จะได้สมญานามว่า “ปลาไหล” ที่พร้อมจะรวมกับพรรคใดก็ได้เพื่อได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล จนดูเหมือนว่าพรรคชาติไทยไม่มีขั้วทางการเมือง แต่ก็ปรากฏผลงานเด่นของพรรคชาติไทยในการแบ่งขั้วทางการเมืองครั้งหนึ่ง คือเป็นขั้วของประชาชน จากการปฏิรูปทางการเมือง ปี 2538 ในช่วงเวลานั้นการเมืองมีความสับสนวุ่นวายเป็นอย่างมาก สังคมมองเห็นว่าการเมืองไทยตกต่ำ ประชาชนเห็นว่า ฝ่ายการเมืองและนักการเมือง รวมทั้งพรรคการเมืองต่างๆ แทบจะไม่มีใครมีความตั้งใจให้ประชาชนเชื่อถือได้เลย ประชาชนเบื่อหน่ายการเมือง ไม่เชื่อมั่นต่อระบบการเมือง เกิดสภาพเป็นอนาธิปไตย การเลือกตั้งที่มีขึ้นมีแต่การซื้อสิทธิ์ขายเสียง ตัวแทนของประชาชนที่เข้ามายังสภาฯ ล้วนถูกกล่าวหาว่าไม่มีความชอบธรรม ความเชื่อที่ว่านักการเมืองล้วนแต่เข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์กันแทบทั้งสิ้น ความรู้สึกเหล่านี้เกิดขึ้นไม่ใช่จากจุดเล็กๆ แล้วขยายเป็นจุดใหญ่ แต่เกิดขึ้นทั่วทั้งระบบการเมือง เสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองดังแรงขึ้นทุกที นักวิชาการทุกสาขาเห็นตรงกันว่าการเมืองไทยควรถึงจุดเปลี่ยนแปลง ต้องมีการดำเนินการ

อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ทุกคนได้แต่พูด ได้แต่คิด ไม่รู้ว่าจะดำเนินการได้อย่างไร ทำที่สุด พรรคชาติไทยนำโดยนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นแกนนำผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ซึ่งหมายถึงการปฏิรูปทางการเมือง อีกทั้งเป็นสัญญาประชาคมที่พรรคชาติไทยประกาศไว้แก่ประชาชนด้วย

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 พรรคชาติไทยได้ประกาศก่อนหน้านั้นว่าจะไม่ขอร่วมรัฐบาลกับพรรคไทยรักไทยอีก และใช้สโลแกนในการหาเสียงครั้งนี้ว่า "สัจจะนิยม" ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในไทย พ.ศ.2549 พรรคชาติไทยได้ปฏิเสธที่จะส่งผู้สมัครลงเลือกตั้ง เพื่อเป็นการคว่ำบาตรพรรคไทยรักไทยของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในการเลือกตั้งเมื่อปลาย พ.ศ.2550 อันเป็นช่วงวิกฤติการณ์การเมืองในประเทศไทย พรรคชาติไทยโดยนายบรรหาร เป็นที่จับตามองว่าจะไปร่วมรัฐบาลกับทางฝ่ายพรรคพลังประชาชน หรือพรรคประชาธิปไตย ซึ่งแสดงท่าทีหลายครั้งรวมทั้งได้เคยให้สัมภาษณ์ไปว่า "จะไม่ทำให้ผู้ใหญ่ที่นับถือมากกว่า 30 ปี ผิดหวัง" แม้จะไม่ได้เอ่ยชื่อตรงๆ แต่ก็รับรู้กันว่าหมายถึง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรีและประธานองคมนตรี โดยให้เข้าใจว่าจะไม่ขอร่วมรัฐบาลกับทางพรรคพลังประชาชน แต่หลังการเลือกตั้ง พรรคชาติไทยก็ตอบรับเข้าร่วมรัฐบาลกับทางพรรคพลังประชาชน

เมื่อพิจารณาจากเอกสารการศึกษาดังกล่าว กล่าวได้ว่าพรรคชาติไทยได้ผ่านขั้นตอนที่สองของกระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองในฐานะพรรคการเมืองพรรคหนึ่งที่ได้แสดงข้อริเริ่มอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจนทางการเมือง จนในวันที่ 2 ธันวาคม 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้ยุบพรรคชาติไทย พร้อมกับพรรคพลังประชาชน และพรรคมหาชนประชาธิปไตย และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหารของแต่ละพรรคเป็นเวลา 5 ปี อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งของนายมณฑิเตอร์ สงฆ์ประชา รองเลขาธิการพรรค เป็นการยุติติบาททางการเมืองของพรรคชาติไทย

2.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)

การที่ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) อธิบายว่าขั้นที่สามนี้เป็นขั้นตอนที่เกิดพรรคการเมืองบางพรรคที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งสามารถที่จะสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้ โดยอาศัยกลไกและระบบของพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความมุ่งมั่นและสำนึกที่จะสร้างพรรคให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนเพื่อนำไปสู่ชัยชนะทางการเมือง กล่าวคือ ได้อำนาจทางการเมืองที่สามารถนำมาบริหารประเทศและจัดระเบียบสังคมให้เรียบร้อย ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองขึ้น แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P.

Huntington) ให้ความสำคัญกับตัวพรรคการเมืองเป็นหลักในการมีบทบาทสูงขึ้นต่อบริบทของการเมืองนั้น

พรรคประชาธิปัตย์ในขั้นตอนการขยายตัว

บริบททางการเมืองไทยที่มีการขยายตัวของพรรคการเมือง พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่มีความเข้มแข็งขึ้นเพียงพอสามารถสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้โดยอาศัยกลไกและระบบของพรรคที่มีประสิทธิภาพและในการให้คำอธิบายถึงกลไกดังกล่าว นั้น กลุ่มฝักฝ่ายต่างๆ ภายในพรรคประชาธิปัตย์ที่มีอยู่ในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ.2489 ถึง พ.ศ.2531 อาจเป็นคำตอบด้วยกลุ่มฝักฝ่ายต่างมีเหตุจูงใจหรือเหตุผลของตนเองในความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตนกับกลุ่มอื่นและถือเป็นข้อสังเกตว่าพรรคการเมืองมักขยายตัวโดยระบบอุปถัมภ์ที่มีผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ตารางที่ 4.4 แสดงการเกิดฝักฝ่ายขึ้นในพรรคประชาธิปัตย์

ตารางที่ 4.4 แสดงฝักฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์

ช่วงเวลา (พ.ศ.)	กลุ่มฝักฝ่าย	สาเหตุ (แรงจูงใจหรือเหตุผล)
2489 ถึง 2490	กลุ่มนายเลียง ไชยกาล	เครือข่ายความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และความขัดแย้งกับการเข้าสู่อำนาจการบริหารพรรค
2490 ถึง 2494	สมาชิกออกจากพรรคประชาธิปัตย์เป็นระยะ โดยไม่มีรูปแบบของฝักฝ่าย	
2512 ถึง 2517	กลุ่มคนรุ่นเก่า กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มเป็นกลาง	ความขัดแย้งในแนวทางการเมืองของสมาชิก อันเนื่องมาจากการเป็นคนต่างรุ่นกัน
2517	กลุ่มพล.ต.ท.ประชา นูรณ ชนิด นายศิริระ ปีทมาคม	ความขัดแย้งในการกำหนดแนวทางการเมืองของพรรค
2517 ถึง 2519	กลุ่มฝ่ายขวา กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มเป็นกลาง	ความแตกต่างในเชิงอุดมการณ์และแนวนโยบายทางการเมืองของสมาชิกพรรค
2522	กลุ่มภูมิภาค	เครือข่ายของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และการรองรับโดยลักษณะการกระจายประโยชน์โดยโครงสร้างของพรรค

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ช่วงเวลา (พ.ศ.)	กลุ่มฝักฝ่าย	สาเหตุ (แรงจูงใจหรือเหตุผล)
2529 ถึง 2531	กลุ่ม 10 มกรา	ผลของระบอบการเมืองที่ตอกย้ำความขัดแย้งที่เกิดจากการต่อสู้แย่งชิงผลประโยชน์และตำแหน่งทางการเมือง

ที่มา : เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์ 2541 “พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์”

จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีการขยายตัวในรูปของกลุ่มเป็นอย่างมากในช่วงระหว่าง พ.ศ.2512-2517 และต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2517-2519 ช่วงหนึ่ง และช่วงระหว่าง พ.ศ. 2529-2531 อีกช่วงหนึ่ง การขยายตัวภายในพรรคประชาธิปัตย์นั้น เริ่มต้นจากกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่ไม่ค่อยมีโอกาสทางการเมืองในอดีตและบุคคลที่เคยถูกปฏิเสธในเวทีการเมือง พรรคจึงมีการปรับตัวเพื่อให้มีความยืดหยุ่น ในยุคที่พรรคประชาธิปัตย์เกิดขึ้นก็มีบุคคลที่เคยถูกปฏิเสธในเวทีทางการเมืองเคยอยู่ภายนอกและถูกดึงเข้าสู่เวทีทางการเมืองจึงเข้ามาต่อสู้ร่วมกันบนหนทางประชาธิปัตย์ที่หลากหลายและมีความคิดเห็นพหุนิยม เมื่อเข้ามาต่อสู้ในขบวนการทางการเมืองแล้วขณะบ้าง พ่ายแพ้อ้าง แต่พรรคก็มีการปรับตัวเพื่อให้มีความยืดหยุ่นมีความพยายามที่จะดึงองค์ประกอบต่างๆ เข้ามาด้วยกัน

ก่อนจะถึงยุคที่พรรคประชาธิปัตย์มีกระบวนการเลือกสรรผู้สมัครเข้ามาอยู่ในพรรค และเป็นบุคคลที่สามารถจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาได้ ก่อนที่พรรคการเมืองจะเข้มแข็งและพร้อมที่จะเป็นผู้ที่คอยประสานบวกกับเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย จนกระทั่งถึงจุดนั้น สิ่งที่พรรคจะต้องปรับเปลี่ยน คือ ระบบการสรรหาบุคคลที่จะเข้ามาสังกัดพรรค และ การประสานผลประโยชน์ให้ระบบทั้งหมดอยู่ได้ อาจกล่าวได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์ได้ผ่านขั้นตอนการขยายตัวในทางการเมืองไทย แม้จะไม่ครบทุกประเด็นตามคำอธิบายของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) แต่ก็สามารถพิจารณาได้บางส่วนที่มีความสอดคล้องกับกรอบดังกล่าว

พรรคชาติไทยในขั้นตอนการขยายตัว

สามสิบกว่าปีนับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคชาติไทยเมื่อปี 2517 โดยมีพลตรีประมา อติเรกสาร เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยคนแรก ภาพที่เห็นเด่นชัด คือ พรรคชาติไทยในขณะนั้นถือเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ขับเคลื่อนด้วยระบบ “ขุนศึกนายทุน” หมายถึงมีนายทหารและ

นายทุนกลุ่มพ่อค้าท้องถิ่น เป็นตัวขับเคลื่อนพรรค พวกเขาเหล่านี้มีฐานเสียงอยู่ในท้องถิ่นอย่างเข้มแข็ง บางคนเปรียบเทียบว่า พรรคชาติไทยคือ “พรรคกฐน” ที่สร้างขุนศึกภายในพรรคจากนายทุนท้องถิ่นแถบภาคกลางถึงอีสานเป็นกระแสหลัก เรียกได้ว่าในสมัยนั้นเขตเมืองหลวงแทบไม่ปรากฏสมาชิกพรรคมีบทบาทเลย แต่ถ้าในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี นครราชสีมา บุรีรัมย์ ขอนแก่น ข้อมมีสมาชิกแกนนำพรรคชาติไทยมีชื่อเสียงหลายคนเกาะกุมอำนาจอย่างเข้มแข็ง

ความรุ่งเรืองของพรรคชาติไทยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีบทบาททั้งเป็นผู้นำรัฐบาลและผู้นำฝ่ายค้าน มีผลงานที่โดดเด่นมากมายแต่หลายคนจดจำได้ดีว่าพรรคชาติไทยในยุคพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก้าวขึ้นสู่นายกรัฐมนตรี คือสโลแกนที่ว่า “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” เป็นกระแสหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยดูดีมีสง่าจากจังหวะที่เศรษฐกิจโซติช่วงเมื่อปี 2531 พรรคชาติไทย ในยุคนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อปี 2537 เป็นต้นมา ดูเหมือนว่าเป็นช่วงจังหวะที่พรรคชาติไทยปรับเปลี่ยนหลายอย่าง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการยกเครื่องพรรคครั้งใหญ่ ภายใต้การเมืองยุคกลยุทธ์การตลาดซึ่งเริ่มขึ้นอย่างจริงจังเมื่อปี 2538 เป็นต้นมา

ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย พรรคชาติไทยถือเป็นพรรคการเมืองใหญ่ และมักจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลเสมอมา แต่ด้วยระบบการเมืองไทย แทบทุกพรรคไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองเล็กหรือพรรคใหญ่ไม่ได้ยึดมั่นแนวทางมหาชน เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ โดยดำเนินนโยบายกวาดต้อน ส.ส. เข้าพรรคให้มากที่สุด ทำให้พรรคชาติไทยขาดฐานมวลชนในทางนโยบาย มีเพียงฐานมวลชนที่ขึ้นต่อโครงข่ายอุปถัมภ์ ส.ส. ฉะนั้น ถ้ามีการย้ายพรรคของ ส.ส. พร้อมๆ กันทีละมาๆ จะทำให้พรรคกลายเป็นพรรคขนาดเล็กลงได้ภายในพริบตา ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยจึงไม่ใช่กลุ่มการเมืองที่ยึดอุดมการณ์เป็นที่ตั้ง หากยึดผลประโยชน์ที่สนองตอบมวลชนภายใต้โครงข่ายอุปถัมภ์ของตัวเองเท่านั้น พรรคชาติไทยในเวทีทางการเมืองจึงไม่ได้โดดเด่นในทางนโยบายหรืออุดมการณ์ แต่โดดเด่นในฐานะที่เป็นสนามการเมืองรองรับนักการเมืองได้มากกว่าพรรคอื่น ประวัติศาสตร์การเมืองไทยว่าด้วยการพัฒนาระบบประชาธิปไตยบางช่วง จึงแยกไม่ออกจากบทบาทของพรรคชาติไทย

การปฏิรูปพรรคชาติไทยดำเนินไปในลักษณะหกดัวแทนการขยายตัว เกิดในช่วงปี 2538-2539 ภายหลังจากที่นายบรรหาร ศิลปอาชามีแนวคิดจะรวมกลุ่มการเมืองเข้าด้วยกันแต่ไม่ได้ผล เพราะพรรคการเมืองมีมากในจำนวนแต่ขาดคุณภาพ ที่สำคัญกว่านั้นคือขาดการมีเอกภาพทางความคิดและการกระทำเป็นหนึ่งเดียว ไม่เฉพาะแต่สร้างปัญหาให้กับการบริหารพรรคเท่านั้น แต่ในการบริหารประเทศก็พลอยมีปัญหาไปด้วย ดังนั้น ถ้าหากพรรคชาติไทยจะเริ่มต้นปฏิรูปกันใหม่ ควรพยายามพัฒนาคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ โดยเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ และที่สำคัญกว่านั้นคือเน้นความสามัคคีภายในพรรค เพราะความเป็นพรรคใหญ่ที่ไม่มีความเป็นหนึ่งเดียวสร้าง

ปัญหาจริงๆ ทั้งที่มองเห็นและที่มองไม่เห็น แทนที่จะใช้เวลาแก้ปัญหาของประเทศ กลับกลายเป็นใช้เวลาแก้ปัญหาภายในพรรคของตัวเอง ซึ่งเป็นการเอาเปรียบประชาชนอย่างชนิดที่ไม่ควรกระทำ และความไม่มั่นคงภายในพรรคนี้เอง ที่นำไปสู่การแตกสลายของรัฐบาลในการบริหารประเทศ นอกเสียจากว่าทุกคนทุกกลุ่มที่จะเข้ามาร่วมกันนั้น จะยึดมั่นและศรัทธาในนโยบายเดียวกันเป็นสำคัญ และเปลี่ยนเป้าหมายในการทำงานทางการเมืองจากการไล่ล่าตำแหน่ง ไม่ว่าจะ เป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต่างๆ มาเป็นการหวังผลสำเร็จในการทำงานตามนโยบายเป็นสำคัญ นโยบายและอุดมการณ์ในการทำงานร่วมกันเท่านั้น ที่จะเป็แรงดึงดูดและยึดเหนี่ยวให้สมาชิกพรรคไม่ว่าจะมาใหม่หรือคนเก่าอยู่ร่วมกันได้อย่างถาวร หาใช่ตำแหน่งทางการเมืองไม่ตรงกันข้าม ตำแหน่งทางการเมืองกลับเป็นปัญหา และต้นเหตุของการทำให้เกิดความแตกแยกในพรรคการเมืองมากกว่า หากว่าแต่ละคนมีความต้องการอันไม่จำกัด การที่พรรคชาติไทยไม่ทอดทิ้งต่อปัญหาภายในพรรคซึ่งเกิดจากการแตกแยกกันเอง และตั้งต้นที่จะเริ่มต้นใหม่ โดยมีนโยบายที่ค่อยๆ โตไปอย่างช้าๆ จึงนับเป็นการเริ่มต้นแห่งการปฏิรูปพรรคที่แท้จริงของพรรคชาติไทย จาก 92 คน มีเพียง 30 กว่าชื่อเท่านั้น ที่นายบรรหารมั่นใจว่าจะร่วมกันสร้างพรรคชาติไทยต่อไป

ในการเลือกตั้งครั้งแรกของพรรคชาติไทยเมื่อปี 2518 พรรคเคยมี ส.ส. 28 คน แต่หลังจากนั้นพรรคชาติไทยก็เติบโตรวดเร็วหน้าตามลำดับ และไม่เคยมีสักครั้งที่จะมี ส.ส. เหลืออยู่เพียง 30 กว่าคน เมื่อได้ข้อสรุปว่าจะเดินหน้าปฏิรูปพรรคโดยยึดถือเอาความสามัคคีและคุณภาพแล้วก็ดำเนินการในทันที มีนักการเมืองรุ่นใหม่หลายคนที่พรรคเห็นว่ามีความสามารถที่จะก้าวหน้าต่อไป ก็พยายามสนับสนุนทุกวิถีทางและหลายคนก็มีตำแหน่งฐานะทางการเมืองอยู่ในเวลานี้ แต่ว่ากำลังจะไปจากพรรค ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งปี 2538 พรรคชาติไทยได้บอกกับประชาชนอย่างตรงไปตรงมาว่าเกิดอะไรขึ้นในพรรคชาติไทย อะไรคือความผิดพลาด ไม่ได้ปิดบังไว้เลย แล้วก็บอกว่าพรรคจะทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการลดขนาดของพรรคให้เล็กลง แล้วมาเริ่มต้นทำงานกันอีกครั้ง มีสมาชิกแกนนำที่ยึดมั่น ไว้วางใจกันได้จริงๆ เพียงแค่ 30 กว่าคนเท่านั้น เพื่อที่จะค่อยๆ โต ค่อยๆ ไป เน้นถึงความมีคุณภาพมากกว่าปริมาณ ใช้คำขวัญของพรรค “สามัคคีก้าวหน้า มั่นคง” เป็นแนวทางหลักในการทำงาน ซึ่งสามคำนี้ผูกพันกับพรรคชาติไทยมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา ภายใต้โลโก้ธงชาติปักอยู่บนแผนที่ประเทศไทย การยึดถือสิ่งนี้เป็นสรณะจึงนับว่าเป็นการก้าวเดินที่เรียกว่าเดินมาถูกทาง

การสารภาพต่อประชาชนอย่างตรงไปตรงมาว่าเกิดความผิดพลาดอะไรขึ้นกับพรรคชาติไทย ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ ประชาชนตอบรับและเข้าใจ นโยบายปฏิรูปพรรคจึงได้ประกาศออกมาภายหลังจากการยอมรับข้อผิดพลาดต่อประชาชนแล้ว หลังจากตัดสินใจว่าจะปฏิรูปพรรคชาติไทยก็เริ่มมองหาสมาชิกพรรคใหม่เลือดใหม่เข้ามาสู่พรรคให้มากขึ้น ผลักดันคนหนุ่ม

สาวให้เข้ามาทำงานการเมืองอย่างชนิดที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในพรรคชาติไทย นโยบาย young blood ถูกประกาศออกมาในช่วงนั้น แบ่งคนในพรรคออกเป็นสามกลุ่มคือ กลุ่มเลือดใหม่ที่เข้ามาใหม่ เป็นคนหนุ่มคนสาวคือ young blood คนรุ่นกลางที่อยู่ในวัยทำงาน และบรรดาสมาชิกพรรคที่เป็นผู้อาวุโสอยู่กับพรรคมานาน สังคมประสบการณ์ไว้มากมาย การเคลื่อนไหวในแนวทางนี้ของพรรคเป็นการยอมรับความคิดของคนหนุ่มคนสาวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในพรรคชาติไทยรวมถึงหัวหน้าพรรคเองด้วย

2.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

การที่ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) กล่าวว่า ความแตกต่างทางการเมืองระหว่างประเทศนั้น ข้อสำคัญที่สุดมิใช่อยู่ที่รูปแบบของการปกครอง แต่อยู่ที่ระดับความสามารถของการปกครอง ในระบบการเมืองแต่ละระบบมีสถาบันทางการเมืองอยู่เป็นจำนวนมาก แต่สถาบันทางการเมืองเหล่านั้นมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับระบบพัฒนาการและความแข็งแกร่งขององค์กรนั่นเอง ความเป็นสถาบันคือกระบวนการต่างๆ ซึ่งองค์กรใช้และดำเนินการเพื่อบรรลุถึงความมีคุณค่าและการดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพ ดังนั้นองค์กรที่มีการพัฒนาความเป็นสถาบันที่ดีก็คือ องค์กรที่มีการจัดระบบของกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพพอที่จะสามารถนำองค์กรและสมาชิกไปสู่เป้าหมายของการมีคุณค่าได้อย่างมีเสถียรภาพ

ในการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) เสนอว่าพรรคการเมืองนั้นต้องประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความสลับซับซ้อน ความเป็นอิสระ และความเป็นปึกแผ่น ความเคลื่อนไหวเป็นไปตลอดจนผลงานที่ผ่านมาทั้งของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่ปรากฏต่อสาธารณะรวมถึงต่อผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ความคิดเห็นในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นสถาบันทางการเมืองของทั้งสองพรรคได้ดังต่อไปนี้

1) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)

ความสามารถในการปรับตัวของพรรคการเมือง หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง มีการปรับปรุงองค์กรในพรรค ผู้บริหารของพรรค ระเบียบข้อบังคับของพรรค นโยบายของพรรค การทำหน้าที่ของพรรค อายุของพรรคการเมือง อายุของกลุ่มผู้นำพรรค การผลัดเปลี่ยนตัวผู้นำด้วยสันติวิธี มีระบบระเบียบวิธีในการปรับเปลี่ยนตัวผู้นำที่จะทำให้พรรคมั่นคงโดยไม่เกิดความขัดแย้งภายในพรรค การวางเป้าหมายและทำหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษของพรรค ซึ่งแม้ว่าหน้าที่หลักหรือภารกิจได้กระทำแล้วเสร็จเรียบร้อยตามเป้าหมาย พรรคก็สามารถสร้างเป้าหมายใหม่ กำหนดหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ต่อไปได้ แสดงว่าพรรคมีความสามารถในการปรับตัวได้มาก มีโอกาสตอบสนองปัญหาที่มีการเรียกร้องต้องการได้มาก

การปรับตัวของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อม ยังมีการปรับปรุงมากเท่าใดก็จะยิ่งสร้างความมั่นคงให้กับพรรคมากขึ้นตามไปด้วย ยิ่งมีความยืดหยุ่นเท่าใดระดับการสร้างสรรค์พรรคไปสู่การเป็นสถาบันก็จะมากขึ้นเท่านั้น ความสามารถในการปรับตัวได้มาก ย่อมหมายถึงการที่สถาบันทางการเมืองนั้นมีความสามารถในการทำหน้าที่ของการทำทาบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้ หมายความว่า แม้ว่าสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไป สถาบันทางการเมืองก็ยังสามารถตอบสนองหรือทำหน้าที่ของตนได้อย่างต่อเนื่องต่อไปได้ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่โดยมิได้ถูกรอบงำหรือถูกทำลายไปในกระบวนการทำให้ทันสมัยของสังคม (Modernization Process)

ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์

ก. อายุของพรรค

พรรคประชาธิปัตย์ในคุณสมบัติประการแรกของความสามารถในการปรับตัว คือ อายุของสถาบันหรือของพรรค พบว่าหากนับตั้งแต่เวลาที่ถือกำเนิดพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีอายุมากกว่าครึ่งศตวรรษ แสดงว่ามีความสามารถในการปรับตัวได้ เมื่อพิจารณาต่อไปว่าสถาบันใดจะมีอายุมากได้ ย่อมหมายความว่าตัวสถาบันพร้อมทั้งกฎเกณฑ์ตลอดจนระเบียบวิธีมีความสามารถที่จะตอบสนองหรือแก้ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นได้ กรณีพรรคประชาธิปัตย์จึงอาจพิจารณาได้ว่าสามารถคงความเป็นพรรคการเมืองไว้ได้นาน กล่าวคือมีอายุของพรรคที่ยาวนานเก่าแก่ และยาวนานที่สุดในบรรดาพรรคการเมืองทั้งหมดที่มีในประเทศไทย มีอายุน้อยกว่าระบอบประชาธิปไตย 14 ปี ผ่านเหตุการณ์ทางการเมืองมามากที่สุด ทั้งเป็นฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ถูกปฏิวัติรัฐประหารและกบฏมาแล้ว ชีวิตทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ที่ยาวนานนี้ เป็นพรรคการเมืองที่ผลิตนายกรัฐมนตรีมากที่สุด จำนวน 4 คน คือ นายควง อภัยวงศ์ (นายกรัฐมนตรีคนที่ 4 ของประเทศไทย) หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช (นายกรัฐมนตรีคนที่ 6 ของประเทศไทย) นายชวน หลีกภัย (นายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของประเทศไทย) และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (นายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันของประเทศไทย)

ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน นักวิชาการ กล่าวสนับสนุนว่าพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถในการปรับตัว ด้วยเหตุผลว่า “พรรคประชาธิปัตย์มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีความแน่นอน มีเป้าหมาย มีตัวตายตัวแทน มีความสามารถในการปรับตัว มีภารกิจดั้งเดิม มีจุดยืนที่ชัดเจน มีเอกลักษณ์ พรรคที่มีความเป็นสถาบันอย่างชัดเจน ในอดีตมีพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง

ประเทศไทยซึ่งล่มสลายไปแล้ว ที่เหลืออยู่เป็นพรรคประชาธิปไตย พรรคอื่นตั้งอยู่ไม่นานก็เลิก” (สัมภาษณ์ ลิจิต ธีรเวคิน 25 พ.ย.51)

นายประทีป เชิดธรณินทร์ สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคต้น กล่าวสนับสนุนว่า “พรรคประชาธิปไตยดีกว่าพรรคชาติไทย อายุของพรรคยืนยาวกว่า อยู่ในสถานการณ์ทางการเมืองทุกแบบ ในยามที่ทหารมีอำนาจหรือในยามที่ประเทศมีประชาธิปไตย พรรคประชาธิปไตยอยู่ในระดับนำ” สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคต้น กล่าวขัดแย้งว่าพรรคประชาธิปไตยขาดความสามารถในการปรับตัวดังนี้ “พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคเก่าแก่ แต่พรรคเก่าแก่ก็อาจไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนแล้ว เวลาเลือกตั้งก็สู้พรรคอื่นไม่ได้” (สัมภาษณ์ ประทีป เชิดธรณินทร์ 19 ก.พ.52)

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวสนับสนุนว่า “พรรคประชาธิปไตยมีอายุยืนยาว มีระเบียบข้อบังคับนโยบายพรรคชัดเจน” (สัมภาษณ์ สุวัจน์ ลิปตพัลลภ 5 มี.ค.52)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวว่า “พรรคประชาธิปไตยได้ชื่อว่าเป็นพรรคที่มีอายุยืนยาวที่สุด มีข้อบังคับ มีระเบียบของพรรคชัดเจน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นพ.วรงค์ เศรษฐกิจวิกรม สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นว่า “อายุไม่ใช่เครื่องวัดความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองแต่คุณภาพต่างหากที่เป็นตัววัด” (สัมภาษณ์ วรงค์ เศรษฐกิจวิกรม 14 ต.ค. 51)

นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “เห็นด้วยว่าพรรคประชาธิปไตยมีอายุยืนยาว อายุของพรรคอาจมีส่วนในการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมือง แต่ยังไม่เชื่อว่าพรรคประชาธิปไตยจะเป็นสถาบันได้” (สัมภาษณ์ พิพัฒน์ ยอดพฤติการ 22 ต.ค.51)

ข. อายุของผู้นำพรรค

แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) เห็นว่าในกรณีที่สถาบันหรือองค์กรยังคงมีกลุ่มผู้นำรุ่นแรกตลอดจนระเบียบวินัยที่ใช้ภายในสถาบันยังคงใช้โดยกลุ่มผู้นำรุ่นแรกๆ นั้น แสดงว่าความสามารถในการปรับตัวของสถาบันมีน้อย เพราะการที่บรรดาผู้นำกลุ่มแรกยังคงมีอำนาจอยู่ได้นั้น หมายความว่าสถาบันหรือองค์กรมีปัญหาในการสืบทอดและเปลี่ยนตัวกลุ่มผู้นำจากรุ่นแรกที่อยู่มานานหรือเป็นรุ่นก่อตั้งมาเป็นรุ่นหลังซึ่งยังไม่สามารถทำได้โดยเรียบร้อย เมื่อใดก็ตามที่การสืบทอดการเปลี่ยนตัวกลุ่มผู้นำที่อยู่มานานได้สำเร็จโดยเรียบร้อย ก็อาจกล่าวได้ว่าสถาบันหรือองค์กรดังกล่าวมีความสามารถในการปรับตัวได้มาก ลักษณะการปรับตัว

ของพรรคการเมืองในการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำพรรค หากเป็นการผลัดเปลี่ยนกันโดยสันติวิธีมีระบบจะทำให้พรรคการเมืองนั้นมั่นคงปราศจากความขัดแย้งภายในพรรค

การศึกษาอายุของผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ พบว่ามีการสืบทอดผู้นำมาถึงหลายรุ่น ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์รุ่นแรกมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรกซึ่งครองตำแหน่งนานที่สุด รวม 22 ปี ได้มีการสืบทอดมาสู่ผู้นำรุ่นที่สองคือหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ครองตำแหน่งนาน 11 ปี จนมาจนนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคคนที่ 5 ครองตำแหน่ง 12 ปี ในปัจจุบัน หัวหน้าพรรคคือนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ พ.ศ.2548 จนถึงปัจจุบัน รวม 3 คน

การสืบทอดเปลี่ยนตัวกลุ่มผู้นำของพรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปตามยุคสมัยภายใต้กรอบแห่งข้อบังคับพรรค ซึ่งก็มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งด้วยกัน ข้อบังคับนี้พิจารณาตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ได้ว่าเป็นระเบียบวิธีที่ใช้ภายในพรรคเพื่อก่อให้เกิดสันติวิธีมีระบบที่จะทำให้พรรคการเมืองเกิดความมั่นคง อย่างไรก็ตาม มิได้ปราศจากความขัดแย้งภายในพรรคเสียทีเดียว ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่คู่กับพรรคการเมืองไทยเมื่อพรรคการเมืองต่างมีการจับกลุ่มภายในพรรค โดยมีที่มาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบไทย กล่าวคือ “ระบบอุปถัมภ์” ที่มีผู้ให้การอุปถัมภ์และผู้รับการอุปถัมภ์รวมตัวกันขึ้นเป็นกลุ่มผู้นำภายในพรรคการเมือง กล่าวโดยสรุปได้ว่าระบบอุปถัมภ์ที่พัฒนาไปสู่กลุ่มฝักฝ่ายภายในพรรคประชาธิปัตย์นั้น ความขัดแย้งมีในหลายระดับในระหว่างกลุ่มผู้นำภายในพรรค ระดับของความขัดแย้งที่รุนแรงสูงสุดถึงขั้นที่ทำให้เกิดการแตกกลุ่มออกไปจากพรรคประชาธิปัตย์และส่งผลกระทบต่อความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพรรคอย่างรุนแรง คือ กรณีการเกิดกลุ่ม 10 มกราคมที่มีนายวิระ มุสิกพงศ์ เป็นผู้นำกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า พรรคประชาธิปัตย์มีขั้นตอนการคัดสรรผู้บริหารพรรคที่เป็นขั้นตอนที่ยอมรับกันแต่ในด้านหนึ่งก็เต็มไปด้วยเกมการเมือง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเกมการเมืองนั้นมีอยู่ทุกพรรคและแม้ในต่างประเทศเองก็มีเช่นกัน เพียงแต่การดำเนินการกันในเกมการเมืองเป็นไปอย่างถูกต้อง กรณีศึกษาพรรคประชาธิปัตย์ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาเนื่องมาจากการเปิดโอกาสเลือกสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรจากต่างจังหวัดได้ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคได้ การที่พรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการยาวนานทำให้ได้เปรียบพรรคการเมืองอื่น อย่างน้อยที่สุดก็พ้นสภาพความเป็น “พรรคเฉพาะกิจ”

นอกจากนี้ยังพบว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบันถือได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ได้สะสมประสบการณ์จนสามารถสรุปในระดับเชี่ยวชาญและกล่าวได้ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการจนเป็น “มืออาชีพ” ในปัจจุบันถือเป็นจุดเด่นสำคัญที่ห่างพรรคการเมืองรุ่นหลังๆ เพราะหลายพรรคต่างยังมีปัญหาเรื่องกลุ่มภายในพรรค การผ่านประสบการณ์ถูก

พรรคลาออกไปตั้งพรรคใหม่หรือไปรวมกับพรรคอื่นมาหลายครั้ง ทำให้พรรคประชาธิปไตยสามารถปรับขบวนการภายในได้จนเป็นเอกภาพมาจนถึงปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนตัวกลุ่มผู้นำภายในพรรคประชาธิปไตยเป็นปรากฏการณ์ที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปรับตัวของสถาบันหรือองค์กรเช่นพรรคการเมืองไทยตามแนวความคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) มีข้อสังเกตจากพรรคประชาธิปไตยว่า การเปลี่ยนแปลงผู้นำและกลุ่มผู้นำพรรคบางครั้งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเหตุจากความขัดแย้งของกลุ่มฝักฝ่าย และบางครั้งการเปลี่ยนแปลงเองที่นำไปสู่ความขัดแย้งได้เช่นกัน

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคกลาง กล่าวว่า “พรรคประชาธิปไตยมีอายุมา 60 ปี มีการคัดสำเนาเป็นทอดๆ จนนาทีสุดท้ายก็มาโหวตผู้นำพรรคทุก 4 ปี โดยเราให้อิสระกับทุกคนในพรรคเลือกและตัดสินใจด้วยตัวเอง ดังนั้นเมื่อเลือกผู้นำแล้วก็ได้รับการยอมรับในทุกภาคส่วนที่เป็นประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายสุเทพ เตมานูวัฒน์ นักธุรกิจ กล่าวสนับสนุนว่าพรรคประชาธิปไตยเป็นสถาบันทางการเมือง ด้วยเหตุผลว่า “พรรคประชาธิปไตยมีความเป็นสถาบันสูง แต่อาจจะไม่สูงที่สุดจากความต่อเนื่องรูปแบบ อุดมการณ์ ความชัดเจนในการดำเนินงานค่อนข้างสูง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำพรรคเป็นไปตามระบบ มีระเบียบ การตอบโต้ขัดแย้งมีน้อยเมื่อเทียบกับพรรคอื่น” (สัมภาษณ์ สุเทพ เตมานูวัฒน์ 17 ต.ค.51)

นายนพดล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวสนับสนุนว่า “โครงสร้างของประชาธิปไตยเขาก็จะได้เปรียบเพราะเขามีโครงสร้างมานาน มีระยะเวลาที่อยู่ยาวนานมีผู้นำของพรรคที่มีอุดมคติชัดเจนลักษณะของการเป็นผู้นำซึ่งสมาชิกพรรคเห็นชอบ ให้ความสำคัญกับสมาชิกพรรคข้างมาก” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปไตยมีการแบ่งกลุ่มกันชัดเจน การสรรหาผู้นำขึ้นอยู่กับอำนาจความนิยมในตัวผู้นำ” (สัมภาษณ์ นิตยา วงศ์สวัสดิ์ 18 ต.ค.51)

ค. การปรับกระบวนการภายในพรรคเพื่อต้องการการสนับสนุนจากประชาชน

การที่พรรคการเมืองปรากฏตัวได้ยาวนานในบริบทการเมือง ในแง่หนึ่งมีความเป็นไปได้ว่า ระเบียบวิธีการของพรรคสามารถตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ และส่งผลไปถึงการที่ประชาชนยังคงการสนับสนุนพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคต่อไป กรณีพรรคประชาธิปไตยมีผู้เปรียบเทียบความเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่เสมือนหนึ่งคนที่เริ่มเข้าสู่วัยชราซึ่งมีประสบการณ์ที่ผ่านมาทั้งความสำเร็จ ความล้มเหลว การ

แตกแยกภายในพรรค แต่พรรคประชาธิปไตยก็ยังคงความเป็นพรรคชั้นนำของประเทศเอาไว้ได้ด้วยวิธีการปรับกระบวนการภายในพรรคครั้งใหญ่หรือเรียกว่า “ยกเครื่อง” (Re-engineering) ในปี 2538 อันเป็นระยะเวลาที่พรรคประชาธิปไตยทำหน้าที่ฝ่ายค้านและหัวหน้าพรรค คือ นายชวน หลีกภัย เห็นว่าถึงเวลาที่จะทบทวนนโยบายของพรรคในการแก้ไขปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ การต่างประเทศ และสังคม เพราะของเดิมที่ทำไว้ไม่ได้กำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ชัดเจน จึงได้เริ่มปรับปรุงนโยบายหลักของพรรคแต่ยังคงไว้ซึ่งปรัชญาเดิม กำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาทั้งระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงได้ นับเป็นครั้งแรกที่พรรคประชาธิปไตยได้จัดทำนโยบายครบทุกด้านซึ่งใช้เป็นคัมภีร์ของพรรคในการปฏิบัติและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอนาคต แทนที่จะใช้แต่แนวความคิดของข้าราชการเพียงอย่างเดียว ตลอดจนการจัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมโยงข่าวสารจะหน่วยย่อยต่างๆ รวมถึงสำนักข่าวต่างๆ เพื่อที่จะทราบข้อมูลได้ทันที เป้าหมายของการยกเครื่องพรรคประชาธิปไตยก็เพื่อให้พรรคเป็นของมวลชนอย่างแท้จริง เป็นการเปิดเผยตัวตนของพรรคมากขึ้น และทำให้พรรคมีความทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับกระบวนการภายในครบด้านของพรรคประชาธิปไตยนี้ อาจพิจารณาได้ว่าเป็นความพยายามปรับตัวของพรรคการเมืองตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงต่อไปได้

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคใหม่ กล่าวว่า “พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ มีอายุยืนยาวกว่า 60 ปี มีโครงสร้างระบบพรรค ไม่มีใครเป็นเจ้าของ ทุกคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ มีการพัฒนากระบวนการภายในพรรคไปสู่การเป็นประชาธิปไตยในพรรคมากขึ้น คือการบริหารพรรคที่เป็นประชาธิปไตยมีอิสระ” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคใหม่ กล่าวว่า “พรรคประชาธิปไตยถึงจุดที่เป็นสถาบัน ซึ่งยึดโครงสร้าง ไม่ได้ยึดตัวบุคคล ถ้าไปยึดบุคคลเมื่อไรการพัฒนาของพรรคจะไม่เกิดขึ้น เพราะคนไม่อยู่ค้ำฟ้า เมื่อถึงเวลาคคนล้มสลายแล้วระบบโครงสร้างพรรคจะหายไปด้วย 60 ปี ที่ผ่านมายังอยู่ได้เพราะเรายึดโครงสร้างซึ่งกำหนดความเป็นอยู่ของพรรค” (สัมภาษณ์ วรงค์ เดชกิจวิกรม 14 ต.ค.51)

นายสุริยะใส กตะศิลา ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวสนับสนุนว่า “มีลักษณะเข้าใกล้ความเป็นสถาบันมากกว่าพรรคการเมืองอื่น เช่น มีความต่อเนื่องยาวนาน มีความเป็นระบบระเบียบมาก ให้ความสำคัญกับบทบาทของคนรุ่นใหม่ แล้วก็การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ให้เลขาธิการพรรคบริหารพรรค ไม่มีใครเป็นเจ้าของพรรค” (สัมภาษณ์ สุริยะใส กตะศิลา 20 ก.พ.52)

นายศักดิ์ กอแสงเรือง นักกฎหมาย แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์เปลี่ยนนโยบายตามยุคสมัย” (สัมภาษณ์ สัก กอแสงเรือง 21 ต.ค.51)

นายคณิน บุญสุวรรณ นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย กล่าวขัดแย้งถึงการขาดความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ตราบไคที่ยังไม่สามารถก้าวพ้นไปจากการยึดติดตัวบุคคลแล้วแสดงว่าการพัฒนาทางการเมืองยังไม่บรรลุ พรรคประชาธิปัตย์ 70กว่าปีก็ยังแบบนี้ แม้กระทั่งเด็ก ๆ อย่างคุณอภิสิทธิ์ยังเป็นหัวหน้าพรรคได้แสดงว่ายังยึดติดอยู่กับตัวบุคคล” (สัมภาษณ์ คณิน บุญสุวรรณ 17 ก.พ.52)

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิญา รัตนมงคลมาศ นักวิชาการ กล่าวขัดแย้งถึงพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “มองในแง่ของความเก่าแก่ต่อเนื่องมายาวนาน ก็ใช้ พรรคประชาธิปัตย์ทำท่าว่าจะจะเป็นสถาบัน แต่ว่าการเมืองภายในของพรรคนั้นชี้ให้เห็นว่าก็ไม่ต่างจากพรรคอื่นๆ ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อที่จะเป็นหนึ่งเป็นรัฐบาลซึ่งก็เป็นธรรมชาติของพรรคการเมือง แต่ว่าไม่ได้พยายามที่จะทำอะไรในแง่ของการที่ให้ความรู้หรือให้ความเจริญเติบโตทางความคิดของประชาชนในทางการเมืองแก่ประชาชนเลย” (สัมภาษณ์ อภิญา รัตนมงคลมาศ 25 พ.ย.51)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งถึงพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ได้ชื่อว่าเป็นพรรคที่มีอายุยืนยาวที่สุด มีข้อบังคับ มีระเบียบของพรรคชัดเจน แต่ปัญหาที่มีคือโครงสร้าง มีระเบียบชัดเจนแต่โครงสร้างและระเบียบไม่เอื้อต่อเป็นสถาบัน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรค ยังโบราณเหมือนเดิมไม่ทันโลก” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นายชาญชัย พินทุเสน นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์เปลี่ยนนโยบายทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง” (ชาญชัย พินทุเสน, สัมภาษณ์ 2552)

ง. อิทธิพลของกลุ่มธุรกิจที่มีต่อเสถียรภาพของพรรค

การที่กลุ่มธุรกิจทั้งหลายเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค มีส่วนช่วยให้พรรคมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น ทำให้พรรคมีเงินทุนดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งหลายที่จะสร้างความนิยมให้แก่พรรค โดยเฉพาะการเลือกตั้งซึ่งต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการแข่งขันกับพรรคอื่น ซึ่งอาจรวมถึงการใช้จ่ายเพื่อสรรหาตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาลงแข่งขันด้วยก็เป็นไปได้ เพื่อให้พรรคมีโอกาสชนะการเลือกตั้งในครั้งต่อไป เงินทุนเหล่านี้จะทำให้พรรคมีเสถียรภาพด้านการเงินมากขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินเป็นอย่างดีจากสมาชิกกลุ่มธุรกิจเหล่านี้ แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะมีกลุ่มธุรกิจเข้ามาเป็นสมาชิกคนสำคัญและมี

อิทธิพลต่อนโยบายบางประการของพรรค แต่อำนาจการตัดสินใจก็ยังคงขึ้นกับนักการเมืองมืออาชีพภายในพรรค กลุ่มธุรกิจก็เหมือนสมาชิกพรรคอื่นๆ ที่ต้องดำเนินงานภายใต้กรอบอุดมการณ์ของพรรค ไม่มีใครมีอิทธิพลมากกว่าใคร พรรคสามารถประสานความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้ทำงานเพื่อพรรคได้และอยู่ในกรอบระเบียบวินัยของพรรคประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความมีเสถียรภาพของพรรคประชาธิปไตยที่ยึดมั่นในความเป็นพรรคมากกว่าตัวบุคคล และมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่างๆ

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตย แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปไตยไม่เป็นอิสระ มีอิทธิพลแอบแฝง มีกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายชาญชัย พินทุเสน องค์กรนักพัฒนาเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคการเมืองไม่ควรจะมีกลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์ พรรคประชาธิปไตยมีกลุ่มอิทธิพลหนุนหลัง แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นการดี”

(สัมภาษณ์ ชาญชัย พินทุเสน 21 ต.ค.51)

จ. การทำหน้าที่ของพรรค

การทำหน้าที่ของพรรคประชาธิปไตยในกระบวนการทางการเมืองไทยพบว่าหน้าที่ประการแรกของพรรคประชาธิปไตยเมื่อมีการก่อตั้งพรรค คือ การทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านที่เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมือง คือ นายควง อภัยวงศ์ การทำหน้าที่คัดค้านอำนาจเผด็จการที่ดำเนินการให้เวลาต่อมาเมื่อนายควง อภัยวงศ์ ถึงแก่กรรมลง พรรคประชาธิปไตยสามารถปรับตัวให้เป็นพรรคการเมืองที่คงอยู่ต่อมา ในลักษณะของพรรคการเมืองที่มีผลประโยชน์ร่วมกันภายใต้หลักการบางประการพร้อมกับการทำหน้าที่เป็นทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลควบคู่กันไป โดยเฉพาะบทบาทการเป็นฝ่ายค้านนำชื่อเสียงมาให้พรรคประชาธิปไตย เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองไทยเปลี่ยนแปลงพรรคประชาธิปไตยมีปฏิสัมพันธ์ต่อสถานการณ์นั้นและได้ปรับเปลี่ยนตาม ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2533 เมื่อกลุ่มทหารใหม่พยายามเข้ามาสืบทอดอำนาจทางการเมืองโดยอาศัยพรรคการเมืองกลุ่มหนึ่งจัดตั้งรัฐบาล พรรคประชาธิปไตยได้ปรับบทบาทและหน้าที่เป็นฝ่ายค้านได้ ดำเนินการทางการเมืองร่วมกับฝ่ายค้านอื่นและประชาชน ร่วม กันเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของพรรคประชาธิปไตยที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วมกับประชาชนทั้งที่ประเพณีนิยมของพรรคไม่นิยมการเคลื่อนไหวนอกสภา กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปไตยสามารถสร้างหน้าที่หลักขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงต่อไปได้ แสดงว่าพรรคประชาธิปไตยมีความสามารถในการปรับตัวตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington)

นายสุเทพ เตมานูวัฒน์ นักธุรกิจ กล่าวว่า “พรรคประชาธิปัตย์มีบุคคลที่จงรักภักดีมีอยู่มาก มีอุดมการณ์เล่นการเมืองบนบรรทัดฐาน มีระเบียบโครงสร้างที่ชัดเจน สมาชิกก็สามารถแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่อีกด้านหนึ่งคือเหมือนไม่ค่อยเก่งในการบริหารราชการ เช่น กรณีการเปิดเสรีทางการเงิน หรือ IMF ขึ้นมาเป็นจุดเริ่มต้นของความล่มสลายในปี 40” (สัมภาษณ์ สุเทพ เตมานูวัฒน์ 17 ต.ค.51)

นายขยัน พรหมวิชัย ผู้นำท้องถิ่น กล่าวสนับสนุนว่า “พรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันทางการเมืองเนื่องจากว่าพรรคเราไม่ยึดติดกับบุคคล และอุดมการณ์ของพรรคก็ไม่เปลี่ยนแปลง เราเปลี่ยนแปลงเฉพาะหัวหน้าพรรค ที่ผ่านมามีจุดยืนเราเป็นได้ทั้งรัฐบาลและฝ่ายค้าน เราก็จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ระหว่างการบริหารพรรคที่ผ่านมามีทั้งรัฐบาลและเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ดี” (สัมภาษณ์ ขยัน พรหมวิชัย 20 พ.ย.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท ผู้นำท้องถิ่น กล่าวถึงการทำหน้าที่ของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่เก่าแก่และยืนเป็นฝ่ายค้านบ้างเป็นอะไรบ้าง ทำให้ภาพของประชาธิปัตย์เป็นเหมือนสถาบันการเมืองซึ่งประชาชนเห็นว่าเวลาทหารออกมาประชาธิปัตย์จำเป็นต้องเป็นทหารแต่เข้าไม่ได้ เพราะโดยหลักของตัวเองนั้น ตัวต้องมีพรรคซึ่งอยู่ตรงข้ามกับทหาร ด้วยความได้เปรียบตรงนี้มันก็เลยเหมือนว่าประชาธิปัตย์เป็นพรรคของประชาชนแต่จริงๆ มันก็ไม่ใช่ เพียงแต่ว่าสถานการณ์ทำให้เค้าต้องมาขึ้นตรงข้ามกับทหาร” (สัมภาษณ์ เปรมฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

นายพนพล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งต่อพรรคประชาธิปัตย์ว่า “เป็นพรรคเดียวที่อยู่ยาวนานด้วยการบริหารพรรค แต่ไม่มีตัวแทนที่จะเข้าไปบริหารประเทศได้ในช่วง 10 ปีหลัง เพราะว่าการที่จะไม่แลกผู้แทนของพรรคอื่นโดยต้องการที่จะควบคุมพื้นที่ใดที่ตรวจเจาะเข้าไปได้แล้ว” (สัมภาษณ์ พนพล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นายสุรพร คนัยตั้งตระกูล อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ยุคใหม่ กล่าวขัดแย้งถึงพรรคประชาธิปัตย์ว่าขาดความสามารถในการปรับตัว “พยายามจะสร้างสัญลักษณ์ของพรรคหลายรูปแบบ มีกระบวนการคิดค้นของพรรคไม่ว่าจะเป็นการตั้งสาขาของพรรค ตั้งกรรมการบริหารสาขา แต่ในขณะเดียวกันก็มีหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าเขายังไม่พยายามที่จะเป็นสถาบันควบคุมของบุคลากร กิจกรรมที่ทำในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม ไม่ว่าในสถานะฝ่ายค้านก็ตาม เขายังไม่มีคำว่าวาระแห่งชาติของพรรค แต่เป็นวาระเฉพาะกิจเป็นการช่วงชิงเคลื่อนไหวในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้มาเพื่อชัยชนะ ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างกับพรรคการเมืองอื่น เพียงแต่ความต่อเนื่องของเขาทำดูเหมือนว่าต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม” (สัมภาษณ์ สุรพร คนัยตั้งตระกูล 9 ต.ค.51)

ความสามารถในการปรับตัวของพรรคชาติไทย

ก. อายุของพรรค

พรรคชาติไทยกำเนิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองที่ขัดแย้งรุนแรงในปี 2517 รอยต่อระหว่างตุลาหิมิพ 2516 และ 2519 ถูกคณะรักษาความสงบแห่งชาติยึดอำนาจ ปี 2534 ผ่านเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 มีการปรับนโยบายพรรคตามกระแสนิยมทางการเมืองจนสามารถยื่นหยัดพรรคมาได้กว่า 30 ปี จนถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเพราะทุจริตเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 รวมอายุพรรคนาน 34 ปี

นายนิกร จำนง ค. สมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคกลาง กล่าวสนับสนุนความสามารถในการปรับตัวของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยอยู่มา 34 ปี ย่าง 35 ปี เราก็เป็นผู้ใหญ่ รากของเรา เรามีคน มีสมาชิก มีเรื่องราว มีความเป็นมา เราก็พอใจตรงนี้แล้ว เรามีลักษณะโครงสร้างของพรรค จิตวิทยาของพรรค มีลักษณะพรรคแบบไทย มีหัวหน้าคอยดูแลพวกเรา เราก็ดูแลน้องอีกที เรามีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นองค์กรที่มีน้ำใจ มีจิตวิญญาณ” (สัมภาษณ์ นิกร จำนง 26 ส.ค.51)

นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล อดีตสมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “อายุไม่ใช่เครื่องวัดความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองแต่คุณภาพต่างหากที่เป็นตัววัด” (สัมภาษณ์ สุรพร ดนัยตั้งตระกูล 9 ต.ค.51)

นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “เห็นด้วยว่าพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาวระดับหนึ่ง อายุของพรรคอาจมีส่วนในการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมือง แต่ยังไม่เชื่อว่าพรรคชาติไทยจะเป็นสถาบันได้” (สัมภาษณ์ นิตยา วงศ์สวัสดิ์ 18 ต.ค.51)

ข. อายุของผู้นำพรรค

การศึกษาอายุของผู้นำพรรคชาติไทย พบว่ามีการสืบทอดผู้นำมาถึง 5 รุ่น ตั้งแต่ พลตรีประมาธ อติเรกสาร ครองตำแหน่ง 12 ปี มาสู่ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ครองตำแหน่ง 5 ปี พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ ครองตำแหน่ง 2 ปี กลับมาเป็นพลตรีประมาธ อติเรกสาร อีกครั้ง ครองตำแหน่ง 1 ปี จนมาถึงนายบรรหาร ศิลปอาชา ครองตำแหน่ง 14 ปีจนถึงวาระยุติพรรค การสืบทอดเปลี่ยนตัวผู้นำพรรคเป็นไปตามเหตุการณ์ทางการเมืองภายนอกพรรคในแต่ละยุคสมัยไม่ได้เป็นไปภายใต้กรอบแห่งข้อบังคับพรรค ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) เพราะไม่เป็นระเบียบวิธีเพื่อก่อให้เกิดสันติวิธีมีระบบที่จะทำให้พรรคการเมืองเกิดความมั่นคง แต่ทำให้พรรคได้ประโยชน์จากโอกาสภายนอก แต่ก็ทำให้ออกความขัดแย้งภายในพรรค เกิดการจับกลุ่มภายในพรรค เกิดระบบอุปถัมภ์ที่พัฒนาไปสู่กลุ่มฝักฝ่ายภายในพรรค

จนทำให้เกิดการแตกกลุ่มออกไปจากพรรคชาติไทย และส่งผลต่อความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพรรค เช่น กรณีกลุ่มนายเสนาะ เทียนทอง แยกออกไปสังกัดพรรคใหม่

การเปลี่ยนผู้นำพรรคแต่ละรุ่นเป็นการเปลี่ยนผู้นำที่อยู่ในรุ่นเดียวกัน ตั้งแต่พลตรีประมาธ อติเรกสาร มาเป็นพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ แต่ผู้นำในการปฏิรูปพรรคที่แท้จริงก็คือนายบรรหาร ศิลปอาชา ซึ่งเป็นผู้นำที่ทำงานหนัก ประคับประคองพรรคมาตลอดกว่า 20 ปี เป็นคุณูปการสำหรับองค์กรทางการเมืองที่ชื่อว่า พรรคชาติไทย บทบาทของนายบรรหาร ศิลปอาชากับพรรคชาติไทยที่ดูเหมือนเป็นของกลุ่มกันแทบจะเรียกได้ว่าถ้าไม่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา ก็คงไม่มีพรรคชาติไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ นักวิชาการ กล่าวถึงผู้นำของพรรคชาติไทยว่า “พัฒนาการของพรรคชาติไทยนั้นมองที่ไรก็เห็นแต่ภาพคุณบรรหาร และเครือข่าย ส.ส. ในปริมาณของสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรีมากกว่า” (สัมภาษณ์ อภิญา รัตนมงคลมาศ 25 พ.ย.51)

นายสุเทพ เตมานูวัฒน์ นักธุรกิจ กล่าวขัดแย้งถึงผู้นำพรรคชาติไทยว่า “มีความยึดติดตัวบุคคลสูง ไม่เคยเห็นใครเป็นผู้นำ ก่อนข้างจะเหมือนกับถ้าเป็นบริษัทก็บริษัทคนจีนที่อยู่ในกงสีเป็นแบบครอบครัว พรรคบริหารงานโดยผู้นำฟอร์มทีม โดยหลงใหลบรรหารเป็นปูชนียบุคคลของพรรคชาติไทย ซึ่งมีความรอบรู้สามารถจัดการในการแชร์ผลประโยชน์จนถึงขั้นเล่นกับอำนาจ กระจายอำนาจให้การเข้าถึงในกลุ่มที่เอื้อผล ประโยชน์ลงตัว จนทำให้สามารถดึงผลประโยชน์ให้เข้ากับบรรหารบุรีได้” (สัมภาษณ์ สุเทพ เตมานูวัฒน์ 17 ต.ค.51)

นายขยัน พรหมวิชัย ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งถึงผู้นำพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่ยึดตัวบุคคลเป็นหลักเหมือนเป็นครอบครัว หากมองต่อไปก็ไม่ว่าจะมีใครมาสืบทอด ต้องดูว่าจะสามารถรักษาพรรคชาติไทยให้ยืนอยู่ต่อไปได้หรือไม่” (สัมภาษณ์ ขยัน พรหมวิชัย 20 พ.ย.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “การเลือกหัวหน้าพรรคและแกนนำพรรคของพรรคชาติไทยเป็นขบวนการแต่บล็อกโหวต” (สัมภาษณ์ วรงค์ เดชกิจวิกรม 14 ต.ค.51)

ค. การปรับกระบวนการภายในพรรคเพื่อต้องการการสนับสนุนจากประชาชน

พรรคชาติไทยก็มีการปรับตัวอย่างมากเพื่อให้ก้าวทันกระแสการเมืองสมัยใหม่แม้ว่ายังยึดวัฒนธรรมการเมืองเดิมคือระบบอุปถัมภ์เจ้านาย-ลูกน้อง ความสัมพันธ์แบบ

พึงพาและบารมีส่วนตัวของผู้นำ ความเข้มแข็งของพรรคขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของหัวหน้าพรรคก็ตาม

พรรคชาติไทยมีการปรับตัวด้านการบริหารงาน เพื่อสร้างให้พรรคเป็นองค์กรหลักทางการเมืองของประเทศ โดยรวบรวมกลุ่มอาชีพที่หลากหลายคัดเลือกเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคเพื่อลงรับสมัครเลือกตั้ง ยึดหลักความรู้ความสามารถ การเป็นนักการเมืองเก่า การเป็นทายาทของนักการเมือง รวมถึงการดึงผู้คนรุ่นใหม่และบุคคลที่ได้รับความสนใจจากสังคมเพื่อสร้างให้พรรคเป็นที่สนใจจากประชาชนด้วย มีการนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ รวมทั้งจัดกิจกรรมทั้งปีไม่เฉพาะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น อีกทั้งประยุกต์ใช้แนวทางการสื่อสารการตลาดสมัยใหม่เพื่อประชาสัมพันธ์พรรคให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างอย่างครอบคลุม

การเป็นพรรคเก่าแก่ ที่มีหัวหน้าพรรคเป็นนักการเมืองรุ่นเก่า แม้จะยืนอยู่บนความเชื่อมั่นในตัวสถาบันที่มีต่อการเมือง แต่ในแง่การเข้าถึงคนรุ่นใหม่ ที่เกิดขึ้นจากวันเวลาที่เดินหน้าไป ก็เป็นสิ่งที่พรรคนั้นต้องขยับปรับตัวให้ทันด้วย พรรคชาติไทยจึงมีการปรับภาพลักษณ์ครั้งใหญ่เพื่อรองรับการเลือกตั้งนับตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมา โดยให้ความสนใจกับการนำรูปแบบการตลาดและกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ท่ามกลางความไม่แตกต่างเรื่องนโยบาย "ประชานิยม" ทุกพรรคการเมืองพยายามสร้างความแตกต่างให้กับพรรคของตนเพื่อใช้เป็น "อาวุธ" ในการแข่งขันกับพรรคการเมืองอื่นๆ เช่น ภาพลักษณ์ของพรรคและภาพลักษณ์ของผู้สมัคร ซึ่งหากพรรคมีภาพลักษณ์ที่คมชัด หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคมก็ช่วยผลักดันให้พรรคเป็นที่สนใจของสังคมไปด้วย ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์มีตำแหน่งผลิตภัณฑ์ว่าเป็นพรรคที่มีความซื่อสัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพรรคมีคุณภาพระดับมืออาชีพ นโยบายที่ชัดเจนและการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น มืออาชีพ โดยพรรคต่างๆ ได้มีการนำบริษัทโฆษณามาวางแผนประชาสัมพันธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในครั้งนั้นด้วย พรรคชาติไทยมีตำแหน่งผลิตภัณฑ์ว่าเป็นพรรคที่มีการปฏิรูปครบด้านเพื่อการพัฒนาครบถ้วน โดยใช้จุดขายเกี่ยวกับการปฏิรูปครบด้านเพื่อการพัฒนาครบถ้วน ได้แก่ ปฏิรูปพรรค ปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการกระจายความมั่นคงสู่ชนบท ปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐาน การสื่อสารและการคมนาคม ปฏิรูปสังคม ปฏิรูปราชการ และปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจ

การปรับกระบวนการภายในพรรคเพื่อแสวงหาความมีส่วนร่วมจากประชาชนนั้น พรรค ชาติไทยเริ่มต้นด้วยการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับตั้งแต่การเลือกตั้งเดือนมกราคม 2544 พรรคชาติไทยทำการปรับตัว อาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง "รีแบรนด์" ของพรรค แม้จะไม่มีเปลี่ยนแปลงโลโก้และคำขวัญของพรรค ยังคงใช้ "สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง" แต่ก็มี การตั้งสโลแกนใหม่ขึ้นมาใช้กับชื่อพรรคว่า

"ยื่นหยัด ชัดเจน" เสริมกับคำว่า "เปลี่ยนความคิดเป็นความจริง" เป็นการขยายความเพิ่มเติมให้ สโลแกนมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น หมายถึงการสะท้อนแนวทางการทำงานของพรรคชาติไทย ว่า เป็นพรรคปฏิบัติจริง ไม่ขายฝันไปวันๆ ไม่พูดเรื่อยเปื่อยหรือพูดในทางที่ปฏิบัติไม่ได้ พร้อมทั้งทำ นโยบายพรรคชาติไทยด้านต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม" ถึงแม้พรรคชาติไทยจะได้คนรุ่นใหม่ และ นักการเมืองระดับแม่เหล็กหลายคนเข้ามาร่วมงาน แต่แกนหลักของการสื่อสารยังคงใช้หัวหน้า พรรค นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ปรากฏเป็นภาพบนโปสเตอร์หาเสียงด้วย เสื้อสีชมพูสะดูตาเพื่อสร้างความสนใจและสื่อสารให้เห็นถึงความทันสมัยของพรรคออกสู่ ประชาชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ยังไม่รวมถึงการใช้กลยุทธ์การตลาดด้วยดนตรี โดยมอบให้ยืนยง โอภากุล หรือแอ๊ด คาราบาว ศิลปินคนเมืองสุพรรณ แต่งเพลงหาเสียงให้กับพรรค ในชื่อ "ชาติไทย ...ยื่นหยัด ชัดเจน" ที่สามารถดาวน์โหลดผ่านเว็บพรรคชาติไทย เป็นเสียงเรียกเข้าโทรศัพท์มือถือ หรือเก็บไว้ฟังได้ การปรับหรือรีแบรนด์พรรคชาติไทยในครั้งนี้ เนื่องจากมีคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน ร่วมกับพรรคมากขึ้น เมื่อได้ทำงานร่วมกับคนเก่าๆ ในพรรค จึงต้องผสมผสาน เหมือนเป็นการนำ เหล้าเก่ามาบรรจุขวดใหม่ และมั่นใจว่าพรรคเก่าแก่อย่างชาติไทย จะเข้าไปอยู่ในใจคนรุ่นใหม่ได้ เสียที

พรรคชาติไทยเปิดกว้างมากขึ้น นำคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานทางการเมือง เปิดรับแนวความคิดใหม่ๆ พร้อมกันไปด้วยเช่นกัน นโยบาย young blood ทำให้เกิดความไม่เข้าใจ กันขึ้น เนื่องจากสมาชิกอาวุโสบางคนเห็นว่าหัวหน้าพรรคเอาใจใส่แต่คนหนุ่มสาวมากเกินไป จึง แก่ใจ โดยเปลี่ยนชื่อเรียกขานเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ เพื่อจะลดแรงเสียดทานในพรรค ซึ่งก็ได้ผล ตามมาในช่วงหลัง ความรู้สึกดังกล่าวหายไป ผู้ใหญ่กับผู้น้อยสามารถทำงานร่วมกันได้อย่าง กลมกลืน ผู้อาวุโสก็ถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อผู้น้อยอาวุโสกว่า มีความเข้าอกเข้าใจ ผู้น้อยเองที่อ่อน ประสพการณ์ก็เรียนรู้สิ่งที่สั่งสมมาในการทำงานทางการเมืองจากบรรดาสมาชิกรุ่นพี่ที่มีอาวุโสกว่า เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป การปฏิรูปพรรคชาติไทยดำเนินไปค่อนข้างดี สังคมเริ่ม ให้การตอบรับแนวทางของพรรค เมื่อการทำงานทางความคิดส่งผลทั้งภายในพรรคและต่อสังคม ภายนอก และมีแนวโน้มพัฒนาไปด้วยดี พรรคก็ให้ความสนใจในการสร้างบรรยากาศและเครื่องมือ ในการทำงาน เพื่อให้เกิดรูปธรรมในการปฏิรูปพรรค และที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือที่ทำการใหม่ของ พรรคโดยบูรณะอาคารซึ่งเป็นพระตำหนักของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอัปภัทรวิภา ราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และจัดทำเป็นหอสมุดการเมืองไทย ที่ทำการ ใหม่ของพรรคชาติไทย ทำให้สมาชิกหรือบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาเยี่ยมชมมีความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่และ ความสง่างาม นับว่าการปฏิรูปเกี่ยวกับสถานที่ทำงานของพรรคชาติไทยนั้น ได้พัฒนาไปถึงจุดที่ สำคัญอันดับหนึ่ง เป็นที่เชิดหน้าชูตาของสมาชิก คนที่มาอยู่กับพรรคไม่อับอายใครเกี่ยวกับสถานที่

ทำการของพรรคอีกต่อไปแต่การพัฒนานั้น ตัวอาคารมีความสำคัญน้อยกว่าคน พรรคพยายามที่จะให้บรรดาสมาชิกทุกคนร่วมกันทำงานทางการเมือง ประสบการณ์ทั้งหลายของหัวหน้าพรรคที่มีมาในอดีตนั้นได้มอบให้เป็นวิทยาทานกับพรรคสมาชิกใหม่ๆ ของพรรคอย่างไม่หวงแหน มีการอบรม สั่งสอน มีการถ่ายทอดประสบการณ์ทุกทางในด้านการเมืองให้กับสมาชิกเหล่านั้น ที่สำคัญกว่านั้นมิได้รับฟังความเห็นของทุกคน ก็เท่ากับว่าเป็นการพัฒนาทั้งบุคคลที่อยู่ได้บังคับบัญชา ในขณะที่เดียวกันหัวหน้าพรรคก็พัฒนาตนเองไปด้วย นับเป็นการพัฒนาสองทางที่สำคัญของพรรคชาติไทย

การยอมรับความเปลี่ยนแปลงจากภายนอกนี้ถือเป็นเรื่องใหญ่มากสำหรับการปฏิรูปพรรคชาติไทย มีอยู่หลายครั้งที่ได้จัดเวทีจำลอง และมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคชาติไทยที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาใหม่ฝึกอภิปราย การพัฒนาองค์กรเช่นพรรคการเมืองซึ่งต้องทำงานเพื่อประชาชนนั้น สิ่งสำคัญก็คือข้อมูลข่าวสาร ความเป็นไปของประชาชน ดังนั้นการพัฒนาก่ออย่างหนึ่งของพรรคชาติไทยคือการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของพรรคขึ้น ลงทุนกับระบบคอมพิวเตอร์ การเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต มีเว็บไซต์ของพรรคที่ประชาชนจะเข้าตรวจสอบดูรายละเอียดของพรรคได้

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ยุคใหม่ กล่าวขัดแย้งในประเด็นการปรับตัวของกระบวนการภายในพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยไม่มีระบบในการจัดหาสมาชิกพรรค ไม่มีระบบสาขา แต่ว่าเป็นพรรคที่ดำรงอยู่ได้โดยระบบความผูกพันกันในพรรคที่หัวหน้าพรรคสามารถดูแลพรรคได้อย่างลงตัว ภายในพื้นที่เฉพาะ สามารถสนองต่อกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ได้ แต่ไว้ในกระบวนการของพรรคต้องยอมรับว่ายังไม่มีการพัฒนาตัวเองตามลำดับ” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นายสุรพร คณัยตั้งตระกูล อดีตสมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ยุคใหม่ กล่าวขัดแย้งว่า “พรรคชาติไทยไม่มีกระบวนการเหมือนประชาธิปัตย์ที่ทำและยังใช้ตัวบุคคลคือคุณบรรหาร และครอบครัวเครือญาติ แม้พรรคจะถูกยุบไปแล้วก็จะมีรุ่นเหลนมาต่อ ยอดทางการเมืองต่อเนื่อง” (สัมภาษณ์ สุรพร คณัยตั้งตระกูล 9 ต.ค.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งถึงพรรคชาติไทยว่า “ยังมองว่าพรรคชาติไทยเป็นพรรคเฉพาะกิจ เป็นพรรคครอบครัวมากกว่า คือการดำเนินงานยังเป็นระบบรวมศูนย์ เป็นระบบอุปถัมภ์เฉพาะเครือข่ายของเขา” (สัมภาษณ์ เปรมฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวถึงโครงสร้างของพรรคชาติไทยว่า “มีคือโครงสร้าง มีระเบียบชัดเจนแต่โครงสร้างและระเบียบไม่เอื้อต่อเป็นสถาบัน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยยังรวมศูนย์และทำตามที่หัวหน้าพรรคสั่งการ ซึ่งจำเป็นอย่างไรที่พรรคต้องปรับตัว จะบริหารแบบหลงฐูในสถานการณ์ปัจจุบันไม่ได้” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

ง. อิทธิพลของกลุ่มธุรกิจที่มีต่อเสถียรภาพของพรรค

แม้ว่าระบบอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มธุรกิจกับพรรคการเมืองเป็นภาพที่เกิดขึ้นทั่วไป แต่พรรคชาติไทยมีภาพของการเกี่ยวดองกับกลุ่มธุรกิจสูง พรรคพัฒนาตนเองภายใต้การอุปถัมภ์กันระหว่างราชการและนายทุน-นักธุรกิจมาโดยตลอด การพึ่งพาทางการเงินจากผู้ให้การสนับสนุนการเงินของพรรค มีส่วนให้พรรคมีหน้าที่ดำเนินการตอบแทนการลงทุนจึงขาดอิสระในการดำเนินงานทางการเมืองหากการดำเนินงานนั้นขัดแย้งหรือขัดต่อประโยชน์ทางธุรกิจได้

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยมีผลประโยชน์/กลุ่มอิทธิพล” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคการเมืองไม่ควรมียุทธศาสตร์ผลประโยชน์ แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลีย้งไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลีย้งได้จะเป็นการดี” (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, สัมภาษณ์ 2552)

จ. การทำหน้าที่ของพรรค

ตลอดระยะเวลาทางการเมืองของพรรคชาติไทย มีภาพลักษณ์ของ “ปลาไหล” หรือ “จอมเลียบ” ที่พร้อมจะเข้าร่วมรัฐบาลเพื่อประโยชน์ของพรรคมาตลอด แต่กับบทบาทที่ได้รับการกล่าวขานในทางบวกคือ การผลักดันการปฏิรูปการเมืองครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 ในปลายปี 2538 จนนำมาสู่กระบวนการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส.ร. และได้รับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน หรือเรียกกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปรากฏการณ์ครั้งนั้น แม้จะมีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าพรรคชาติไทยไม่ได้จริงใจสนับสนุนการปฏิรูปการเมือง แต่ทำไปเพราะกระแสการปฏิรูปการเมืองกำลังขึ้นสูงก็ตาม อย่างไรก็ตาม พรรคชาติไทยก็ได้รับการยกย่องในฐานะที่กล้าผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 211 ตามที่สัญญาไว้กับประชาชนไว้ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งส่วนข้อกล่าวหาที่ว่าไม่จริงใจ ในทางการเมืองการปกครอง เรื่องสำนึกหรือความจริงใจไม่จริงใจนั้นต้องพิสูจน์กันที่การทำงาน ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ดีที่พรรคการเมืองรับเอากระแสความต้องการของภาคประชาชนไปพิจารณา หรือบรรจุเป็นนโยบาย ไม่ใช่รังเกียจกระแสจนถึงกับกล่าวหาหรือดูถูก ซึ่งถือเป็นการปฏิเสชการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ส่วนบทบาทของพรรคชาติไทยต่อการแก้ไขปัญหาคอนกรีตระดับล่างนั้น ยังไม่มีความชัดเจนหรือโดดเด่นกว่าพรรคการเมืองอื่น ทั้งที่พรรคชาติไทยมักจะเป็นพรรคที่มีโอกาสคุมกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับปากท้องของชาวบ้าน เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น ฐานคะแนนของพรรคชาติไทยก็เป็นพรรคที่ได้คะแนนจากคนระดับล่าง เช่น ชาวนาภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคเหนือบางส่วน จึงควรปรับนโยบายของพรรคให้เอื้อต่อคนจนมากขึ้น

นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวสนับสนุนว่า “ระยะเวลา 10 ปี ก็ถือว่าเป็นสถาบันแล้ว แต่เวลาที่ไม่สำคัญเท่ากับอุดมการณ์ และจุดยืนทางการเมืองที่ชัดเจน ยึดประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ทางการเมืองเป็นที่ตั้งจริงๆ แล้วก็ทำจริงๆ” (สัมภาษณ์ สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ 26 ก.พ.52)

นายนพดล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งถึงการทำหน้าที่ของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยเป็นพรรคขนาดกลางๆ ก็ไม่ได้หวังเสียงข้างมากเพียงแต่ว่าชาติไทยเป็นรัฐบาล ชาติไทยก็จะขอเข้าร่วมอันนั้น เพียงแต่ขอเข้าบริหารประเทศ แต่ว่าการที่จะเปิดโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้พูดถึง” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นายสุริยะใส กตะศิลา ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งถึงจุดยืนของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยยังขาดอุดมการณ์ประชาธิปไตยโดยดูหลวมๆ มันยังไม่ชัดเจน” (สัมภาษณ์ สุริยะใส กตะศิลา 20 ก.พ.52)

2) ความสลับซับซ้อนของพรรค (Complexity)

ความสลับซับซ้อนของพรรคการเมือง หมายถึง การที่พรรคมีหน่วยย่อยหรือสาขาของพรรคมากมาย แผ่ขยายไปในระดับที่แตกต่างกันทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น มีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วไปทำให้พรรคใกล้ชิดประชาชน ได้รับการสนับสนุนได้ง่าย มีการจําแนกแจกแจงการทำหน้าที่ตามความสามารถและความชำนาญเฉพาะทางตามสายงานการบังคับบัญชาอย่างชัด เจน บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกในการรักษาระเบียบและวินัยของพรรค เพราะความซับซ้อนหลากหลายอาจทำให้เกิดความแตกแยกได้ง่าย มีการกระจายอำนาจและบทบาทสู่สาขาพรรคอย่างคล่อง ตัวและทั่วถึงในทุกส่วนของประเทศ รวมถึงมีแผนการพัฒนาพรรค

การที่พรรคการเมืองมีหน่วยย่อยมากขึ้นเท่าใด ความสามารถหรือศักยภาพของพรรคที่จะทำให้สมาชิกมีความมั่นคงมี เสถียรภาพและดำรงรักษาไว้ซึ่งความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพรรคก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ความสลับซับซ้อนนี้จะทำให้พรรคมีความเข้มแข็ง มีความมั่นคง เกิดความผูกพันระหว่างพรรคกับสมาชิกของพรรค มีส่วนช่วยให้พรรคมีความเป็นปึกแผ่น

ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์

โครงสร้างการบริหารพรรคสามารถสะท้อนความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ในการพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองได้ดีประการหนึ่ง ปัจจุบันพรรคประชาธิปัตย์จัดได้ว่าเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองอื่นๆ ในประเทศไทย พิจารณาจากจำนวนสมาชิกพรรค จำนวนสาขาพรรค จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสภาโดยปัจจุบันพรรคเป็นผู้นำจัดตั้งรัฐบาลมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 164 คน จำนวนสาขาพรรค 194 สาขา จำนวนสมาชิก 4,095,493 คน กระจายอยู่ทุกภาคทั่วประเทศ ดังนั้นด้วยความใหญ่ของขนาดและความเก่าแก่ขององค์กร จึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ปัจจุบันมีตำแหน่งต่างๆ ของพรรค ดังต่อไปนี้ หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค รองเลขาธิการพรรค คณะกรรมการบริหารพรรค สาขาพรรค ยูวประชาธิปัตย์ และกลุ่มอื่นๆ แบ่งงานตามกลุ่มงานและสำนัก ดังนี้ กลุ่มงานปฏิบัติการทางการเมือง กลุ่มงานสนับสนุนทางการเมือง กลุ่มงานอำนวยการ ประกอบด้วย 19 คณะทำงาน 3 คณะกรรมการ 5 สำนัก 4 ศูนย์ และ 1 งาน

พรรคประชาธิปัตย์มีการจัดสายบังคับบัญชา แบ่งงานในแต่ละหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนภายในพรรค แบ่งงานออกเป็นกลุ่มงานและสำนักเป็น โครงสร้างย่อยซึ่งเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างการบริหารหลักของพรรค เพื่อกระจายงานและความสัมพันธ์ทางความคิดและการเมืองกับกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ อาทิ โครงสร้างงานวิจัยทางการเมือง โครงสร้างแนวทางวิชาการแขนงต่างๆ โครงสร้างการสร้างสมาชิกรุ่นใหม่มาสืบทอดอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างและแผนงานรณรงค์ทางการเมือง โดยเฉพาะบุคลากรทางวิชาการและการเมืองสาขาอาชีพหรือผู้ปฏิบัติงานให้กับพรรคการเมืองแบบถาวร ซึ่งเป็นกลุ่มบุคลากรที่ขาดแคลนอย่างมากในการเมืองไทยในอดีตและปัจจุบัน แต่พรรคประชาธิปัตย์พยายามสร้างให้เกิดมีขึ้น เพราะตระหนักว่าการเข้าร่วมของนักวิชาการแบบชั่วคราวไม่เพียงพอสำหรับการพัฒนาพรรคให้ทันต่อสถานการณ์รับรู้และการปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ข้อมูลจากสถาบันวิชาการและมหาวิทยาลัย บางกรณีเป็นข้อมูลเชิงวิชาการมิใช่เหตุผลที่จะนำมาปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนนโยบายพรรคการเมือง ดังนั้นพรรคประชาธิปัตย์จึงต้องกำหนดคณะทำงานด้านวิชาการของพรรคขึ้นมาเองเพื่อเสริมศักยภาพของพรรคและสร้างบุคลากรถาวรตลอดจนกำหนดโครงการต่างๆ จากสมมติฐานทางการเมืองที่พรรคได้ศึกษากลับกรองมา

นอกเหนือจากการจัดองค์กรพรรคอย่างเป็นทางการเป็นระบบ มีการแบ่งแยกกลุ่มงานออกเป็น ส่วนต่างๆ ตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ มีการบังคับบัญชาจากต่ำสุดไปสูงสุดแล้ว พรรคประชาธิปัตย์ยังสร้างกลไกที่จะผูกพันสมาชิกของพรรคและหน่วยงานสาขาต่างๆ ให้ทำงานร่วมกัน

ภายใต้อุดมการณ์และนโยบายของพรรคอันจะยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มทางการเมืองนี้ไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับพรรคการเมืองในประเทศต่างๆ พร้อมทั้งจัดส่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่ของพรรคไปฝึกอบรมทำงานด้านการเมืองของพรรคการเมืองในต่างประเทศ เช่น ร่วมจัดตั้งสมาพันธ์รัฐสภาแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Liberal Democratic) ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยพรรคการเมืองต่างๆ ในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก 10 ประเทศ มีการจัดประชุมทุกปีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการทำงาน

การที่พรรคประชาธิปไตยมีหน่วยย่อยขององค์กรที่มากมาย หมายถึงว่าพรรคประชาธิปไตยมีเป้าหมายมากมายตามไปด้วย ในแง่หนึ่งก็เป็นการช่วยให้พรรคยังคงศักยภาพหรือความสามารถในการปรับตัวได้เมื่อเกิดกรณีเป้าหมายบางอย่างล้มเหลวไป คุณลักษณะนี้ทำให้พรรคประชาธิปไตยมีโอกาสตอบสนองปัญหาที่มีการเรียกร้องได้มาก

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคกลาง กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปไตยว่า “ความเป็นสถาบันจัดการคนเดียวไม่ได้ต้องใช้เสียงข้างมาก ความเห็นของคนहु้มาก ประชาธิปไตยมีสมาชิกในประเทศ 4-3 ล้านคน แต่มีผู้ออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุดสิบล้านเสียง พรรคประชาธิปไตยไม่ได้ซื้อเสียงคะแนนเสียงสิบล้านเพราะประชาชนเลือกด้วยเหตุผล แต่พรรคไม่สามารถหาคะแนนเสียงทางภาคเหนือและภาคอีสานได้ วันข้างหน้าจะพัฒนาไปได้ก็เราก็สามารถเป็นเสียงข้างมากอีก” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคใหม่ กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปไตยว่า “ขณะนี้ มีสาขาพรรค 195 สาขาทั้งส่วนกลางและภูมิภาค สิ่งที่ต้องทำต่อไป คือ ต้องเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ต้องทำความเข้าใจกับประชาชน ให้เขามีส่วนในการดำรงอยู่ของพรรค มีส่วนร่วมในการบริหาร การบริจาคพรรค การระดมทุน เป็นการเริ่มต้นที่จะให้คนเข้ามามีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปไตยในยุคใหม่ กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปไตยว่า “ประชาธิปไตยพยายามสร้างอุดมการณ์ความมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ ผู้แทนของพรรคเองหรือผู้นำก็พยายามที่จะจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น เราจัดสมัชชาประชาชนขึ้นมา ก็หวังจะให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของ” (สัมภาษณ์ วรงค์ เดชกิจวิกรม 14 ต.ค.51)

นายสุวัจน์ ธิปิตพัลลภ อดีตสมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “มีสาขาพรรคมากและกระจายทั่วทุกภูมิภาค” (สัมภาษณ์ สุวัจน์ ธิปิตพัลลภ 5 มี.ค.52)

ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน นักวิชาการ กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “การบริหารพรรคประชาธิปัตย์ก็ค่อนข้างเป็นการบริหารที่กระจายดี มาก” (สัมภาษณ์ ลิขิต ธีรเวคิน 25 พ.ย.51)

นายขັນ พรหมวิชัย ผู้นำท้องถิ่น กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทั่วประเทศ ไม่เป็นพรรคของคนใดคนหนึ่ง เรามี ส.ส. ทางภาคได้มาก แต่ว่าพรรคให้ความสำคัญกับทุกภาค ทุกระดับ เราถือว่าถ้าเราเป็นพรรคการเมือง พรรคมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะประชาชนในระดับชาวบ้าน ระดับชนบท ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากได้รับผลกระทบมากที่สุด” (สัมภาษณ์ ขัน พรหมวิชัย 20 พ.ย.51)

นายคณิน บุญสุวรรณ นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย กล่าวสนับสนุนถึงความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “มีสาขามาก มีความใกล้ชิดกับประชาชน ดูเหมือนภาพลักษณ์ดีเป็นที่ยอมรับแต่ก็มีปัญหาพื้นที่ของฐานคะแนนของแต่ละสาขา” และนักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย กล่าวขัดแย้งต่อความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “คนที่กุมอำนาจในพรรคประชาธิปัตย์เป็นคนที่เป็นแกนนำเก่าแก่ ผลการของเลือกหัวหน้าพรรคในแต่ละครั้งดูจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นจะยึดประชาธิปัตย์เป็นแบบอย่างในการพิจารณาให้เป็นสถาบันทางการเมืองยึดไม่ได้” (สัมภาษณ์ คณิน บุญสุวรรณ 17 ก.พ.52)

นายสุเทพ เตมานูวัฒน์ นักรูทกิจ กล่าวถึงการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน ก็ค่อนข้างจะดูดีในระดับหนึ่งแต่ยังไม่ได้เปิดกว้างมากนัก” (สัมภาษณ์ สุเทพ เตมานูวัฒน์ 17 ต.ค.51)

นายนพดล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งต่อการเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ประชาธิปัตย์ก็ถือว่าเป็นพรรคเดียวที่มีอดีตที่ยาวนานที่สุด แต่ว่าในมติของสถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนคิดว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมประชาธิปัตย์ผูกขาดเฉพาะคนภาคใดภาคหนึ่งและกรุงเทพฯบางส่วน” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งต่อการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “พรรคประชาธิปัตย์ยังขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน ผู้ไม่ได้

ในการเมืองระดับท้องถิ่น เพราะสมาชิกที่จะมาเป็นตัวแทนคนท้องถิ่นต้องเป็นตัวตนของคนท้องถิ่น ยิ่งถ้าใกล้ชิดประชาชน ทำงานให้เขา เขาจะเลือกเรา ต่อให้พรรคใหญ่แค่ไหนเขาก็ไม่สามารถชนะเราได้ เพราะมันไม่เกี่ยวกับพรรค เกี่ยวกับว่าคนคนนี้ได้รับเลือกเข้ามาแล้ว เขาเป็นคนท้องถิ่น เขาทำงานเพื่อท้องถิ่น เขาทำตรงนี่จริง พรรคประชาธิปัตย์ส่งนายก อบต. อบจ. นายกเทศบาลปักษ์ใต้ ชนะแค่จังหวัดเดียวนอกนั้นไม่ได้” (สัมภาษณ์ เปรมฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญญา รัตนมงคลมาศ นักวิชาการ กล่าวขัดแย้งต่อการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “เป็นพรรคที่มีจำนวนมากทั่วประเทศ แต่การมีส่วนร่วมของประชาชน พรรคประชาธิปัตย์มีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะหนึ่ง ในลักษณะที่เป็นประชาชนที่มีภูมิหลังเป็นขุนนางหรือเป็นข้าราชการ ถ้าเป็นนักธุรกิจก็เป็นนักธุรกิจเชิงอนุรักษ์นิยม เป็นนักธุรกิจในแนวทางของเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมมากกว่าที่จะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับชั้น” (สัมภาษณ์ อภิญญา รัตนมงคลมาศ 25 พ.ย.51)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งต่อการเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “พรรคประชาธิปัตย์มีส่วนร่วมกับประชาชนน้อย อาจจะมีกองทุนและระบบราชการอยู่ในตัวมากกว่าพรรคอื่น พรรคอื่นจะเป็นกลุ่มธุรกิจมากกว่ากลุ่มราชการ” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

ความสลับซับซ้อนของพรรคชาติไทย

องค์การการบริหารพรรค พรรคชาติไทยมีองค์การการบริหารซับซ้อนน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งสะท้อนว่าการกระจายอำนาจและการขยายสาขาพรรคให้มีฐานการสนับสนุนจากมวลชนยังไม่ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ถึงแม้ประเด็นนี้พรรคชาติไทยจะระบุว่าเป็นความตั้งใจที่จะคงขนาดของพรรคให้อยู่ในระดับกลางไม่มุ่งหวังจะเป็นพรรคใหญ่ จึงไม่เน้นการกระจายสาขาพรรคไปทั่วประเทศ แต่ทำให้ดูเป็นองค์กรปิดมากกว่าพรรคประชาธิปัตย์

ในด้านการรับสมาชิกและกระบวนการเลือกสรรสมาชิกพรรค พรรคชาติไทยเติบโตและขยายตัวช้ากว่าพรรคประชาธิปัตย์แต่ก็ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพอสมควรจากการมีเฉพาะศูนย์กลางการประสานงานพรรค 39 แห่ง เพิ่มการจัดตั้งสาขาพรรคขึ้น 6 สาขา และเพิ่มการกระจายอำนาจโดยเปลี่ยนแปลงจากพรรคระบบครอบครัวไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่มีฐานสนับสนุนจากมวลชน อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบเคียงด้านการนำข้อเรียกร้องจากสาขาพรรคขึ้นสู่ส่วนบนเพื่อปรับปรุงแก้ไขและตอบสนองความต้องการให้ประชาชนในระดับต่างๆ ในแต่ละภาค พรรคประชาธิปัตย์จะได้เปรียบกว่าพรรคชาติไทยซึ่งสลับซับซ้อนน้อยกว่า โครงสร้างของพรรคมีเพียงกลุ่มผู้นำและกลุ่มของสมาชิก เพิ่งจะมีการปรับตัวนำโครงสร้างอื่นเข้ามาประกอบ เช่น งานวิชาการ งานวิจัย งานการตลาด แผนงานรณรงค์ทางการเมืองในปี 2544 นี้เอง

นายนิกร จำนงศ์ สมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคกลาง กล่าวสนับสนุนความ สลับซับซ้อนของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยจะมีจังหวัดละ 1 คือเราเป็นพรรคร่วมมวลชน เราจะไม่ต้องสาขาตามจุดเลือกตั้ง แต่มีสาขาในจังหวัด เราตั้งเพื่อเลือกตั้ง ก็ถือว่าครอบคลุมตาม นโยบาย ตามอุดมการณ์ของพรรค คืออุดมการณ์เราตั้งเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ นิกร จำนงศ์ 26 ส.ค.51)

นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าว สนับสนุนความ สลับซับซ้อนของพรรคชาติไทยว่า “มีสาขาให้บริการประชาชน กระจายทั่ว ภูมิภาค มีกิจกรรมทางการเมืองตลอด นำนโยบายต่างๆ มาบริการประชาชน” (สัมภาษณ์ สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ 26 ก.พ.52)

นายณรงค์ ตนานุวัฒน์ นักธุรกิจ กล่าวว่า “เป็นพรรคที่อยู่ในศรัทธาของคนภาค กลางมานาน มองดูว่าเป็นพรรคที่ฟอร์มทีมจากชนบทเข้าไปในกรุงเทพซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลาง” (สัมภาษณ์ ณรงค์ ตนานุวัฒน์ 20 พ.ย.51)

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ นักวิชาการ กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ของประชาชนของพรรคชาติไทยว่า “ในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน พรรคชาติไทยเข้าใกล้ กับความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่นต่างๆ ไป” (สัมภาษณ์ อภิญา รัตนมงคลมาศ 25 พ.ย.51)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนของ พรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยมีส่วนร่วมกับประชาชนน้อย มีกลุ่มธุรกิจมากกว่ากลุ่มราชการ” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นายนพดล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนของ พรรคชาติไทยว่า “ในเรื่องของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้าถึง ในส่วนการกระจายอำนาจสู่ สาขา ผมคิดว่าก็คงยังไม่นะ มันมีกระบวนสาขาก็จริงแต่ว่าอำนาจการบริหารงานยังเป็นอำนาจอยู่ ในส่วนกลาง” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท ผู้นำท้องถิ่น กล่าวถึงความสลับซับซ้อนของพรรคชาติไทย ว่า “พรรคชาติไทยปัจจุบันนี้ถือว่ามีความเก่าแก่ เพียงแต่ว่าไม่ได้คิดจะเป็นพรรคใหญ่ ขอเป็นพรรค ขนาดกลาง เอาแค่ว่าควบคุมสมาชิกได้ คนไหนที่เขาคุมไม่ได้ก็จะไม่คุม แล้วเขาจะไม่เอา บาง จังหวัดที่เขาส่งได้เขาก็ส่ง ส่งไม่ได้เขาก็ไม่ส่ง เขาก็ไม่คิดที่จะทำให้ใหญ่ไปกว่านี้” (สัมภาษณ์ เปรม ฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

นายธัญญา ชื่อวาจา นักกฎหมาย แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยไม่ซับซ้อน เป็นพรรคเล็ก” (สัมภาษณ์ ธัญญา ชื่อวาจา 25 ต.ค.51)

3) ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ (Autonomy)

ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลของพรรคการเมือง หมายถึง การที่พรรค ตลอดจนระเบียบวิธีการทางการเมืองของพรรคยังคงความเป็นองค์กรของตัวเอง มีความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง มีอำนาจของตนเองโดยไม่ถูกครอบงำหรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลอื่น ตลอดจนระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ ระเบียบวิธีการอื่นใดทางสังคมไม่สามารถเข้ามามีอิทธิพลหรือครอบงำพรรคโดยสิ้นเชิง ทำให้พรรคไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แต่ต้องฟังบรรดากลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลที่สนับสนุนพรรคตลอดเวลาแสดงว่าพรรคขาดอิสระ มีระเบียบขั้นตอนที่จะเอื้ออำนวยการสร้างสรรคความเป็นสถาบันของพรรค สำหรับตรวจสอบสมาชิกหรือกลุ่มใหม่ๆ ที่จะเข้ามาสู่พรรค เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน รับประกันว่าพรรคจะยังคงความมีอิสระ ตำแหน่งสำคัญของพรรคสามารถบรรลุได้ตามระเบียบข้อบังคับของพรรค โดยผ่านการฝึกหัดในตำแหน่งระดับล่างก่อน

การที่พรรคการเมืองไม่ยอมผูกพันตนเองอยู่กับผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลใด โดยเฉพาะที่จะทำให้เกิดอิสระในการปรับปรุงพรรคไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง การผูกพันอยู่กับผลประโยชน์ทำให้พรรคถูกครอบงำโดยปราศจากความรับผิดชอบต่อการสร้างสรรค์ความเป็นสถาบัน ส่งผลให้ไม่สามารถทนทานต่อพลังทางสังคมที่จะคงอยู่ต่อไปได้ พรรคที่ไม่ค่อยเป็นอิสระอาจมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำพรรคได้ง่ายและสับสนตามแต่กลุ่มใดจะมีอิทธิพลเหนือพรรคนั้น ความมีอิสระของพรรคจะป้องกันพรรคจากการก้าวก่ายของพลังการทำลายจากภายนอกได้

ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลของพรรคประชาธิปไตย

พรรคประชาธิปไตยยังรากลึกในบริบทการเมืองไทยมานาน การปรากฏตัวอย่างยาวนานต่อเนื่องกว่า 60 ปีส่งผลให้พรรคมีแรงต้านทานต่อแรงกระแทกและเสียดทานจากภายนอก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพรรคประชาธิปไตยกับกลุ่มพลังสังคมทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวารวมถึงกลุ่มข้าราชการซึ่งเป็นกลไกของรัฐเองก็มีความท้าทายและขัดแย้ง โดยตลอด แต่พรรคประชาธิปไตยก็ประคองตัวเป็นอิสระอยู่ได้ ความเป็นอิสระของพรรคประชาธิปไตยอาจพิจารณาได้จากการแสดงจุดยืนของตนเอง การตัดสินใจอันเป็นจุดยืนที่ต่างไปจากพรรคการเมืองอื่นหลายพรรคที่จะต่อสู้เพื่อพัฒนารัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยจนถึงที่สุด ตลอดจนยึดมั่นการดำเนินงานทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการ เน้นการต่อสู้ในระบบรัฐสภา ไม่นิยมการต่อสู้ในแนวทางของความรุนแรงอันจะกระทบถึงประชาชนผู้บริสุทธิ์

พรรคประชาธิปไตยประกาศว่าพรรคไม่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของใครคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งภายในพรรค ตลอดจนกลุ่มธุรกิจและกลุ่มอิทธิพลใดๆ นอกจากนี้พรรค

ยังสามารถถ่ายโยงอำนาจได้อย่างราบรื่น ทำให้พรรคประชาธิปัตย์มีความมั่นคงและพร้อมในการทำงานด้านการเมือง ไม่ว่าจะในฐานะฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาล มิได้มุ่งมั่นที่จะเป็นเพียงพรรครัฐบาลหรือเป็นเพียงพรรคที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเฉพาะกิจ อีกทั้งมิได้เป็นพรรคที่อำนาจการตัดสินใจขึ้นกับกลุ่มนายทุนบางกลุ่มที่มีเงินทุนคับคั่ง การมีนักการเมืองที่มีความเป็นมืออาชีพในสายตาประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคมีเสถียรภาพ สิ่งนี้ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของความเป็นพรรคการเมืองไว้ได้โดยไม่ถูกกลุ่มธุรกิจครอบงำ ดังที่นายชวน หลีกภัย ให้สัมภาษณ์ว่า “การที่คนเลือกพรรคประชาธิปัตย์ เพราะเป็นพรรคที่ทำการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้สะอาด จะทำอะไรก็ต้องคิดถึงผู้สนับสนุนพรรค ไม่ใช่หาเงินมาทำกิจกรรมสกปรก การที่นายทุนมาซื้อ ส.ส. แล้วมาแบ่งเป็นกลุ่มเป็นก๊ก ผมไม่สนับสนุนแนวทางนี้ ผมถึงอยู่ได้ด้วยความถูกต้อง ผมไม่มีเงินให้ลูกพรรค ถ้าอยู่ได้ด้วยแนวทางการใช้เงินผมก็อยู่ไม่ได้ ผมเชื่อว่าประชาชนเลือกเราเพราะแนวทางอย่างนี้ พรรคเราไม่มีปัญหาว่าคนนี้อยู่สายไหน หรือนายทุนคนไหน แล้วมาขัดแย้งกันเอง ถือเป็นจุดดีของพรรคและไม่ควรเกิดขึ้นเพราะไม่ใช่จุดแข็งของพรรค จึงไม่ควรทำตามสิ่งที่เกิดขึ้นในพรรคอื่น และไม่ควรเกิดขึ้นในอนาคต ไม่เช่นนั้นก็จะกลายเป็นปัญหาต่างคนต่างแยกย้ายกันไป ตามนายทุนของแต่ละคน ซึ่งไม่ใช่แนวทางของพรรคประชาธิปัตย์” (มติชนสุดสัปดาห์ 25 กุมภาพันธ์ – 3 มีนาคม 2546: 10-11)

เมื่อเป็นเช่นนี้อาจพิจารณาได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลอำนาจทหาร หรือกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มธุรกิจ และอำนาจเงินใดๆ อันอาจพิจารณาถึงความเป็นอิสระของพรรคประชาธิปัตย์ที่มีแรงต้านทานต่อแรงกระแทกจากภายนอกพรรค

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ในยุคกลาง กล่าวถึงความไม่เป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “เหมือนเรามือถือการบริหารกว้าง แต่เรามีปัญหาเรื่องเงินทุน เพราะพรรคไม่มีรายได้เลย รายได้ของพรรคมาจากการหักเงินเดือนของพวกผม ผมถูกหักเดือนละ 10,000 บาท เพราะฉะนั้นในยุคใดที่พรรคมีคะแนนเสียงเลือกตั้งกับ ส.ส. เยอะ 110-80 คน ก็จะเอาเงินส่วนนี้มาบริหารจัดการคนในพรรค ค่าน้ำค่าไฟก็เป็นมูลนิธิ แต่ว่ายุคใดที่มี ส.ส. น้อย เงินก็ไม่พอจ่าย หรือยุคใดที่มีการเลือกตั้งบ่อยก็ต้องระดมทุน ต้องหากคนบริจาค ต้องจัดงานระดมทุนที่หลักร้อยล้านบาท ซึ่งมันลำบากมากสำหรับพรรคประชาธิปัตย์” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ในยุคใหม่ กล่าวถึงความไม่เป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “มีอิสระในการตัดสินใจกันภายในพรรค สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประชุมกรรมการ บริหารพรรค กำหนดนโยบายและประชุมกรรมการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ในยุคใหม่ กล่าวถึงความ เป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ความรู้สึกของประชาชนรับรู้ว่า วันนี้พรรคประชาธิปัตย์เป็นของประชาชน เป็นพรรคที่มีความเป็นสถาบันสูง ไม่มีใครเป็นเจ้าของ การแพ้ชนะเลือกตั้งมันไม่ใช่เรื่องความเป็นสถาบัน อยู่ที่ปัจจัยอื่น เรื่องเงิน เรื่องผลประโยชน์ ประชาชนรับรู้ก็จะเป็นเจ้าของพรรค ในภาวะเกิดวิกฤติขึ้นมา พรรคอยู่ได้ ประชาชนเชื่อมั่น” (สัมภาษณ์ วรงค์ เดชกิจวิกรม 14 ต.ค.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งว่าพรรคประชาธิปัตย์ขาดความ เป็นอิสระดังนี้ “ประชาธิปัตย์จำเป็นต้องอาศัยทุน แต่ไม่รู้ว่ามีมาจากไหน อาจจะเป็นทุนจากพ่อค้า ทุนจากนายทุน ถ้ามันเป็นจากนายทุน จำไว้ว่าจากนายทุนเวลาเขาสนับสนุนพรรคแล้วผลประโยชน์ ของเขาเราต้องคืนกลับให้เขา กล่าวว่าการประชาธิปัตย์จะรักษาจุดยืนอันนี้ไม่ได้ ถ้ายังต้องอาศัยทุนจากที่ อื่น ประชาธิปัตย์ปัจจุบันนี้ที่บอกว่าตัวเองบริสุทธิ์ผุดผ่องไม่ซื้อเสียง เราอยู่ในพื้นที่ที่เรารู้ว่าเขาซื้อ เสียงเหมือนกัน ก็แข่งขันกันตามสภาพ จะซื้อโดยพรรคให้หรือจะซื้อโดยฐานะของนักการเมือง เอง” (สัมภาษณ์ เปรมฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งว่าพรรคประชาธิปัตย์ขาดความ เป็นอิสระดังนี้ “ทุกพรรคเป็นธุรกิจทางการเมือง จะมาหากินในระบบราชการ นโยบายต่างก็เอื้อต่อ ระบบทุน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความ คิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์ไม่เป็นอิสระ มีอิทธิพลแอบแฝง มีกลุ่มอิทธิพลและกลุ่ม ผลประโยชน์” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรค การเมืองไม่ควรมียุทธศาสตร์ผลประโยชน์ พรรคประชาธิปัตย์มีกลุ่มอิทธิพลหนุนหลัง แต่คงเป็น เรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นการดี” (สัมภาษณ์ นิตยา วงศ์ สวัสดิ์ 18 ต.ค.51)

ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลของพรรคชาติไทย

ความเป็นอิสระของพรรคการเมือง พรรคชาติไทยมีความชัดเจนหรืออิสระน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์ด้วยรากฐานของพรรคประชาธิปัตย์มิได้มีทหารหรืออำนาจกลุ่มใดมา อุปถัมภ์ หรือขึ้นอยู่กับผู้นำคนหนึ่งคนใด ในขณะที่ภาพลักษณ์และข้อเท็จจริงของพรรคชาติไทย เป็นพรรคการเมืองที่เริ่มต้นจากการอุปถัมภ์ของกลุ่มอำนาจทหารและกลุ่มธุรกิจ หลายเหตุการณ์ สะท้อนว่าพรรคชาติไทยไม่เป็นอิสระที่จะดำรงจุดยืนทางการเมืองหากไม่ได้รับการยินยอมจาก

กลุ่มย่อยในพรรคหรือกลุ่มสนับสนุนภายนอก มักเปลี่ยนจุดยืนเพื่อเข้าร่วมกับรัฐบาลเสมอจนได้ สมญาว่า “ปลาไหล”

นายนิกร จำนงค์ สมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคกลาง กล่าวถึงความมีอิสระ ปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคชาติไทยว่า “เรามีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มประโยชน์ใดๆ เราไม่รับที่เขาจะมาช่วย เราไม่รับจ้างทำของ” และ “เรามีบุคลิกเป็นปฏิบัตินิยม นับกันด้วยงาน เพราะฉะนั้น เราอาจพูดต่อเรื่องต่อเถียงกันไม่เก่ง หนักไปทางปฏิบัติ” (สัมภาษณ์ นิกร จำนงค์ 26 ส.ค.51)

นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวถึงความมีอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยอยู่ภายใต้ความขัดแย้ง เป็นพรรคทางเลือกของคนอีกกลุ่มหนึ่งในวันนี้บอกว่าจะไม่เห็นด้วยกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง และไม่เห็นด้วยกับพรรคที่ใหญ่รองลงมา ดังนั้นพรรค ชาติไทยมีจุดยืนที่เข้าไปอยู่ตรงกลาง เป็นทางเลือกที่ 3ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทย สำหรับสังคมการเมืองไทย” (สัมภาษณ์ สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ 26 ก.พ.52)

นายพิภพ ธงชัย ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งว่าพรรคชาติไทยยังไม่เป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ ว่า “ทุกพรรคเป็นธุรกิจทางการเมือง จะมาหากินในระบบราชการ นโยบายต่างๆ ก็เอื้อต่อระบบทุน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคการเมืองไม่ควรมียุทธศาสตร์ผลประโยชน์ แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นการดี” (สัมภาษณ์ นิตยา วงศ์สวัสดิ์ 18 ต.ค.51)

4) ความเป็นปึกแผ่น (Coherence)

ความเป็นปึกแผ่นของพรรคการเมือง หมายถึง ความเป็นเอกภาพ น้ำหนึ่งใจเดียวกัน กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยไม่มีการแตกแยก มีความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ว่าหากเกิดปัญหาหรือมีข้อขัดแย้งขึ้น จะมีแนวทางในการแก้ไขหรือยุติปัญหาอย่างไร การที่พรรคมีความมั่นคงทางทฤษฎี จะมีคุณสมบัติของความเป็นเอกภาพปราศจากความแตกแยกภายในได้ ความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันถือเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับกลุ่มทางสังคมทุกกลุ่ม กรณีของพรรคการเมืองหมายความว่า ถ้าพรรคมีมติไปในทางใด สมาชิกพรรคก็จะต้องเห็นด้วยกับมติดังกล่าว

ความเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปไตย

ในปัจจุบันพรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยที่ยังดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอยู่ ได้รับการยอมรับทางการเมืองในระดับหนึ่งว่าเป็น “สถาบันทาง

การเมือง” สืบเนื่องจากการเปลี่ยนถ่ายหัวหน้าพรรคและคณะผู้บริหารพรรคมาหลายยุคหลายสมัย แต่ก็ยังสามารถดำรงคงอยู่ในสถานภาพของพรรคการเมืองได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในความต่อเนื่องนั้น พรรคก็ประสบกับความชะงักงันบ้างในบางช่วงเวลา เช่น การแตกกลุ่มของสมาชิกพรรคที่ไม่สมหวังในการถ่ายโอนอำนาจ ได้ออกไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น หรือออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่ เช่น หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช ออกไปตั้งพรรคกิจสังคม นายสมัคร สุนทรเวช ออกไปตั้งพรรคประชากรไทย หรือนักการเมืองที่ย้ายพรรคออกไปบางส่วน เช่น กลุ่มนายเลียง ไชยกาล แกนนำภาคอีสาน นำพวกออกไปตั้งพรรคประชาชน กลุ่ม 10 มกรา ของนายวีระ มุสิกพงศ์และนายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ ออกไปตั้งร่วมกับพรรคประชาชน เป็นต้น หรือกรณีความขัดแย้งระหว่างนายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรค กับ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ เลขาธิการพรรค จนต้องลาออกไปตั้งพรรคมหาชน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองอื่น พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองเดียวที่สมาชิกพรรคส่วนใหญ่จะยังคงอยู่กับพรรคมาโดยตลอด

อีกหนึ่งปัจจัยที่สะท้อนความเป็นปึกแผ่นเพื่อการพัฒนาสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อพิจารณาถึงการเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ตั้งแต่ พ.ศ.2546 เป็นต้นมา ซึ่งนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ได้รับการเลือกตั้งจากคณะกรรมการบริหาร สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรของพรรค ประธานสาขาพรรค ตลอดจนถึงผู้แทนของสมาชิกสภาท้องถิ่นของพรรค ให้เป็นหัวหน้าพรรคต่อจากนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยสองสมัย ต่อมานายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สืบทอดตำแหน่งหัวหน้าพรรคต่อจากนายบัญญัติ บรรทัดฐาน จะเห็นได้ว่าหลังการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคคนใหม่ ไม่มีการแตกกลุ่มย้ายพรรคดังเช่นในอดีต ในบริบทนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งในแง่สถาบันมากขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีตหรือเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นในประเทศไทยซึ่งยังต้องรอการพิสูจน์ความเป็นสถาบันว่าเมื่อมีการถ่ายโอนส่วนหัวของพรรคแล้ว จะยังคงอยู่ซึ่งความเป็นพรรคการเมืองต่อไปได้หรือไม่

หลังจากพรรคประชาธิปัตย์ดำรงอยู่ต่อภายหลังการเกิดฝักฝ่ายภายในพรรค การเกิดกลุ่มย่อยขึ้นภายในพรรคซึ่งบางครั้งพัฒนาไปสู่ความแตกแยกในภายหลัง อันเป็นลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่มีพื้นฐานจากระบบอุปถัมภ์ อย่างไรก็ตามเมื่อผ่านจากขั้นตอนความแตกแยกไปแล้วพรรคประชาธิปัตย์ก็กลับมาพัฒนาสู่การเป็นปึกแผ่นอีกครั้งหนึ่ง เป็นไปตามข้อสังเกตของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ซึ่งให้ความสำคัญกับ “มติพรรค” อย่างชัดเจนสำหรับการพิจารณาความเป็นปึกแผ่นในระดับการพัฒนาสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมือง

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ในยุคใหม่ กล่าวถึงความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “การสร้างความเป็นปีกแผ่นภายในพรรคใคร เข้านอก ออกในได้ ไม่มีใครเป็นเจ้าของคนเดียว” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ในยุคใหม่ กล่าวถึงความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ความเป็นสถาบันเป็นวัฒนธรรม มีการหล่อหลอม ขึ้นมา แล้วจะเป็นกรอบให้สมาชิกรับรู้ว่าเป็นเส้นทาง นี่คือนี่ที่พรรคเราต้องทำ นี่คือการบวนการทางวัฒนธรรม เมื่อทุกคนมาอยู่ตรงนี้ คนที่เข้ามาใหม่อาจไม่ค่อยคุยกันเท่าไร แต่พออยู่ไป ทุกคนจะรู้ว่าพรรคเราจะเป็นแบบนี้ ก็เหมือนสังคมใหญ่สังคมไทย” (สัมภาษณ์ วรงค์ เดชกิจวิกรม 14 ต.ค.51)

นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ อดีตสมาชิกกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวถึงความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “ส่วนใหญ่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ค่อยมีการแตกแยก” (สุวัจน์ ลิปตพัลลภ, สัมภาษณ์ 2552)

นายณรงค์ ตานานูวัฒน์ นักธุรกิจ กล่าวถึงความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “สมาชิกพรรคเป็นหนึ่งอันเดียวกัน มีความจงรักภักดีต่อพรรคสูง” (สัมภาษณ์ ณรงค์ ตานานูวัฒน์ 20 พ.ย.51)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ สมาชิกกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์ไม่มีความกลมเกลียว ยังแตกแยกทางความคิด” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นายรัฐปรกรณ์ นิภานันท์ นักกฎหมาย แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคประชาธิปัตย์มีความกลมเกลียว แต่ยังมีไม่พอ” (สัมภาษณ์ รัฐปรกรณ์ นิภานันท์ 28 ต.ค.51)

ความเป็นปีกแผ่นของพรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยมีอุดมการณ์ที่ชัดเจน แต่ดูเหมือนการผลิตนโยบายพรรคไม่ได้เกิดจากสมาชิกส่วนใหญ่ แต่เกิดจากการกำหนดของหัวหน้าพรรค การจัดองค์การของพรรคยังคงจะเป็นแบบประมัต ที่หัวหน้าพรรคและผู้บริหารพรรคไม่กี่คนมีอำนาจตัดสินใจ สมาชิกพรรคยังไม่มีส่วนร่วมในการบริหารพรรคเท่าที่ควร ขณะเดียวกันพรรคชาติไทยเป็นเสมือนสมบัติของตระกูลศิลป อาชา

เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคประชาธิปัตย์ที่มีอายุยาวนานเก่าแก่มากกว่าพรรคชาติไทย และได้ปรับกลยุทธ์เพื่อเผชิญสภาวะวิกฤตต่างๆ มาเป็นระยะ พรรคประชาธิปัตย์พบทั้งจุดสูงสุดของพรรคและจุดต่ำสุด กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ผ่านวิกฤตการณ์มาทุกรูปแบบในระยะ 54 ปี มากกว่าพรรคชาติไทยที่ดำรงอยู่มาเพียง 24 ปี สะท้อนถึงความมั่นคงที่มีมากกว่าพรรคชาติไทย

ตลอดจนข่าวคราวที่ปรากฏสู่สังคมมาตลอดถึงความขัดแย้งแตกแยก การลาออก-เข้าใหม่ของสมาชิกพรรคชาติไทยตลอดเวลาทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยมีความเป็นเอกภาพน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์

ความท้าทายของพรรคชาติไทยคือการจัดการความสัมพันธ์ให้ลงตัวระหว่างนักการเมืองรุ่นเก่ากับนักการเมืองรุ่นใหม่ในพรรค และลบล้างข้อครหาที่ว่าพรรคชาติไทยเป็นพรรคส่วนตัวของตระกูลศิลปอาษา พรรคชาติไทยไม่มีเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกันเพราะปัญหากลุ่มย่อยภายในพรรคซึ่งแข่งขันต่อรองอำนาจเห็นได้ถึงข้อขัดแย้งในพรรคตลอดเวลา

นายนิกร จำนง ศ. สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคกลาง กล่าวถึงความเป็นปีกแผ่นของพรรคชาติไทยว่า “ปกครองเหมือนกับน้ำคูละลาน แบบครอบครัวไทย ผู้ใหญ่ดูแลผู้น้อย ผู้น้อยเคารพผู้ใหญ่ มีความเห็นที่สอดคล้องกัน ไม่ค่อยแตกแยก” (สัมภาษณ์ นิกร จำนง 26 ส.ค.51)

นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทยยุคใหม่ กล่าวถึงความ เป็นปีกแผ่นของพรรคชาติไทยว่า “พรรคชาติไทยประสานแนว ความคิดของสมาชิกพรรค มีกิจกรรมทางการเมืองที่ต่อเนื่อง ทุกครั้งที่มีการลงมติใดๆ ก็ตาม เรามีการเปิดให้แสดงความคิดเห็น พุดคุยกันอย่างกว้างขวาง แต่สุดท้ายแล้วก็เอาเป็นเสียงส่วนมาก” (สัมภาษณ์ สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ 26 ก.พ.52)

นายนพดล แก้วสุพัฒน์ ผู้นำท้องถิ่น กล่าวขัดแย้งว่าพรรคชาติไทยยังขาดความเป็นปีกแผ่นว่า “พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองขนาดกลางที่พยายามจะบริหารพรรคในลักษณะที่ผู้บริหารเป็นนายทุนของพรรค เป็นหลัก การที่คนเข้าพรรค ชาติไทยก็หวังว่าอาจจะได้ค่าใช้จ่ายตอบแทน ในการที่จะไปเป็นตัวแทนลงในเขตเลือกตั้งของแต่ละเขตนั่น ก็คิดว่าจะมีนายทุนมาดูแลให้” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นายสุริยะใส กตะศิลา ผู้สนใจทางการเมือง กล่าวขัดแย้งว่าพรรคชาติไทยยังขาดความเป็นปีกแผ่นว่า “ความเป็นสถาบันของพรรคชาติไทยมีน้อยกว่าของพรรคประชาธิปัตย์ มีลักษณะ 2 อย่าง เป็นพรรคมีเจ้าของ นายบริหาร ศิลปอาษา แล้วก็อุดมการณ์ของพรรค การมีเจ้าของพรรคส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรค” (สัมภาษณ์ สุริยะใส กตะศิลา 20 ก.พ.52)

นายอาคม เองฉ้วน สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยไม่มีความกลมเกลียว แบ่งพรรคแบ่งพวกและอำนาจบริหารอยู่ที่หัวหน้าพรรคชัดเจน แตกแยกทางความคิดอย่างเห็นได้ชัด ไม่สามารถนำไปสู่การเป็นสถาบันในอนาคตได้” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายศักดิ์ กอแสงเรือง นักกฎหมาย แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยมีความกลมเกลียว แต่ยังมีไม่พอ” (สัมภาษณ์ สัก กอแสงเรือง 21 ต.ค.51)

นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ นักพัฒนาภาคองค์กรเอกชน แสดงความคิดเห็นว่า “พรรคชาติไทยมีความกลมเกลียว เป็นเอกภาพ บางครั้งแตกความสามัคคี หากผลประโยชน์ไม่ลงตัว” (สัมภาษณ์ นิตยา วงศ์สวัสดิ์ 18 ต.ค.51)

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะของพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันตามทัศนะของนายนคร มาฉิม นายมนต์ชัย วิวัฒน์ธนาชัย นายประทีป เชิดธรณินทร นายนพดล แก้วสุพัฒน์ นายนิกร จำนงค์ นางเปรมฤดี ชามพูนท นายสุเทพ เตมานูวัฒน์ นายชัยพรหมวิชัย นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ ต่างมีความคิดเห็นพ้องกันว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องมีอายุยืนยาว มีโครงสร้างมีกฎระเบียบที่ชัดเจน มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจ มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคม มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่น มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้ มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพล พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีบทบาททางการเมืองสูง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

ร.ต.อ. ดร.เฉลิม อยู่บำรุง มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองควรมีลักษณะดังนี้ “สถาบันการเมืองของพรรคการเมือง 1. ต้องเปิดกว้าง ไม่ใช่เป็นพรรคภูมิภาค ใครก็เป็นสมาชิกพรรคได้ 2. ต้องยอมรับมติพรรค 3. ต้องเคารพความคิดเห็นของ สส 4. จะเป็นสถาบันได้นั้น นอกจากการจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองตามฝ่ายรัฐการแล้ว จะต้อง ชะนะกัน ด้วยนโยบาย ถ้าหากนโยบายดีประชาชนก็ศรัทธา ไม่ว่าจะป็นนโยบายรากหญ้าประชาชนิยม ทุกคนมีสิทธิกันหมด” (สัมภาษณ์ เฉลิม อยู่บำรุง 14 ต.ค.51)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยเทียบกับแนวคิดการสร้างสรรคความเป็นสถาบันทางการเมืองของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้พบว่าพรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันทางการเมืองสูงกว่าพรรคชาติไทย ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบความเป็นสถาบันทางการเมืองตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน
(Samuel P. Huntington)

แนวคิด แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington)	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
ความสามารถใน การปรับตัวของ พรรค (Adaptability)	มีการปรับตัวต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ อันเป็นผลมาจากการ ปฏิบัติในกรอบ กฎระเบียบของพรรค เป็นหลักไม่ยึดกับตัว บุคคล ความเข้มแข็ง ของพรรคคือกฎกติกา และมติของพรรค	มีการปรับตัวบ้าง แต่ ยังยึดระบบอุปถัมภ์ เจ้านาย-ลูกน้อง ความสัมพันธ์แบบ พึ่งพาและบารมี ส่วนตัวของผู้นำ ความเข้มแข็งของ พรรคขึ้นอยู่กับความ เข้มแข็งของหัวหน้า พรรค	พรรคประชาธิปัตย์ปรับตัวต่อ สถานการณ์มากกว่า พรรคชาติไทย โดยอิงกับกฎ กติกาของพรรคมากกว่ายึดตัว บุคคล จึงมีแนวโน้มพัฒนาสู่ การเป็นสถาบันทางการเมืองได้ มากกว่าพรรคชาติไทย
ความสลับ ซับซ้อนของพรรค (Complexity)	มีความสลับ ซับซ้อน โครงสร้างของพรรคมี องค์ประกอบ หลากหลายกระจาย งานและสัมพันธ์กับ กลุ่มกิจกรรมอื่นทำให้ ทันต่อเหตุการณ์นำมา กำหนดเป็นนโยบาย การเมืองได้ทันทั่วทั้ง	ไม่มีความสลับ ซับซ้อน โครงสร้าง ของพรรคมีเพียงกลุ่ม ผู้นำและกลุ่มของ สมาชิก เพิ่งจะ ปรับตัวนำโครงสร้าง อื่นเข้ามาประกอบ เช่น งานวิชาการ งานวิจัย การตลาด และงานรณรงค์ทาง การเมือง	พรรคประชาธิปัตย์มีโครงสร้าง ของพรรคที่สลับซับซ้อน มากกว่าพรรคชาติไทย แบ่งงาน ออกเป็นส่วน สัมพันธ์กันทั้ง แนวคิดและกิจกรรม ทำให้มี แผนงานทางการเมืองที่ทันต่อ เหตุการณ์

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

แนวคิด แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington)	พรรคประชาธิปัตย์	พรรคชาติไทย	ผลการเปรียบเทียบ
ความเป็นอิสระ ของพรรคจาก อิทธิพลใดๆ (Autonomy)	มีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองที่ จะดำรงจุดยืนและ เคลื่อนไหวทางการ เมืองตามมติของ พรรคโดยไม่ถูก ครอบงำจากกลุ่ม ย่อยในพรรคหรือ กลุ่มสนับสนุน ภายนอกมากเกินไป นัก	ไม่เป็นอิสระที่จะ ดำรงจุดยืนทาง การเมืองหากไม่ได้ รับการยินยอมจาก กลุ่มย่อยในพรรค หรือกลุ่มสนับสนุน ภายนอก มักเปลี่ยน จุดยืนเพื่อเข้าร่วมกับ รัฐบาลเสมอจนได้ สมญาว่า “ปลาไหล”	พรรคประชาธิปัตย์มีอิสระเป็นตัว ของตัวเองในการเคลื่อนไหวทาง การเมืองมากกว่า พรรคชาติไทย ซึ่งมีภาพของกลุ่มย่อยในพรรค ต่อรองและกำหนดการ เคลื่อนไหวของพรรค
ความเป็นปึกแผ่น ของพรรค (Coherence)	มีความเป็นปึกแผ่น สูงมติพรรคไป ในทางใด สมาชิก พรรคส่วนมากก็ ดำเนินตามมติ ดังกล่าว สะท้อนถึง เอกภาพกลมเกลียว เป็นหนึ่งเดียวกัน	ไม่มีเอกภาพเป็นหนึ่ง เดียวกันเพราะปัญหา กลุ่มย่อยภายในพรรค ซึ่งแข่งขันต่อรอง อำนาจเห็นได้ถึงข้อ ขัดแย้งในพรรค ตลอดเวลา	พรรคประชาธิปัตย์มีความเป็น ปึกแผ่นกลมเกลียวเป็นหนึ่ง เดียวกันมากกว่าพรรคชาติไทย ซึ่งมีภาพของกลุ่มย่อยในพรรค แข่งขันกันเองจนเสี่ยงแตกเสมอ

สำหรับการวิเคราะห์ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยกับแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความมั่นคงยั่งยืน จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยาวนานเก่าแก่มากกว่าพรรคชาติไทย และได้ปรับกลยุทธ์เพื่อเผชิญสภาวะวิกฤตต่างๆ มาเป็นระยะ พรรคประชาธิปัตย์พบทั้งจุดสูงสุดของพรรคและจุดต่ำสุด กล่าวได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์ผ่านวิกฤตการณ์มาทุกรูปแบบ มีอายุมากกว่าพรรคชาติไทยที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งใน พ.ศ.2517 สะท้อนถึงความมั่นคงที่มีมากกว่าพรรคชาติไทย ความยั่งยืนที่พรรคประชาธิปัตย์มีนั้นมาจากความยั่งยืนของพรรคการเมืองเอง ไม่ใช่ความยั่งยืนของกลุ่มผู้นำ เพราะจะสังเกตได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์เปลี่ยนตัวผู้นำตามสถานการณ์ทางการเมืองเป็นระยะๆ สำหรับพรรคชาติไทยจะขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำเพียงกลุ่มเดียว เป็นเหมือนพรรคการเมืองครอบครัว และมีความขัดแย้งแตกแยก การลาออก-เข้าใหม่ของสมาชิกพรรคชาติไทยเกิดขึ้นตลอดเวลาทำให้ภาพลักษณ์ของพรรคชาติไทยมีความเป็นเอกภาพน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์

2. จำนวนสาขาพรรคที่แผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่น และมีการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นระบบ จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มี มีสาขาพรรค 194 สาขาในทุกภาค มีสมาชิกทั่วประเทศกว่า 4 ล้านคน ส่วนพรรคชาติไทยมีในระยะ 20 ปีแรกไม่มีการตั้งสาขาพรรค ต่อมาได้ขยายเป็น 14 สาขา เฉพาะในจังหวัดใหญ่ของแต่ละภาค มีสมาชิกทั่วประเทศราว 2 ล้านคน จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มีจำนวนสาขาพรรคที่กระจายทั่วประเทศ มีสมาชิกและสาขาพรรคมากกว่าพรรคชาติไทย จึงเข้าใจถึงความมั่นคงสถาบันทางการเมืองมากกว่าพรรคชาติไทย

3. กลุ่มผู้นำพรรคที่ความตั้งใจที่จะรวบรวมอำนาจการตัดสินใจในนโยบายต่างๆ มาให้แก่พรรคของตนแต่ผู้เดียว หรือเข้าร่วมกับพรรคอื่น ไม่เพียงแต่จะใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงนโยบายเท่านั้น กรณีของพรรคประชาธิปัตย์มีหัวหน้าและแกนนำพรรคตามลักษณะแบบตามกฎหมาย มีผู้นำเป็นสัญลักษณ์ ใช้อำนาจภายใต้ข้อบังคับพรรค สมาชิกทำตามมติพรรคมิใช่คำสั่งหัวหน้าพรรค ส่วนพรรคชาติไทยนั้น หัวหน้าพรรคมีลักษณะเป็นบุคคลพิเศษ ใช้อำนาจแบบอดินิยมชี้ขาดการดำเนินงานของพรรค ผสมกับระบบอุปถัมภ์ จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีความสัมพันธ์และการบริหารจัดการระหว่างผู้นำและผู้ตามในพรรคเป็นระบบมากกว่าพรรคชาติไทย และมีการจัดองค์กรแบ่งงานและกำหนดสายบังคับบัญชาเชิงกระจายอำนาจ ส่วนการเข้าร่วมกับพรรคอื่นๆ เพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองนั้นตลอดระยะเวลาของการดำรงอยู่ของพรรคทั้งสองนั้นมีการเข้าร่วมกับพรรคอื่นๆ ตลอดเวลา

4. มีความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระยะเวลาที่มีการเลือกตั้งและไม่มีการเลือกตั้งด้วย จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มีมวลชนเป็นฐานรองรับการดำเนินงานของพรรค มีการขยายฐานมวลชนที่เป็นลักษณะแนวราบที่กระจายอำนาจออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดสาขาพรรคถึง 194 สาขากระจายอยู่ในทุกภาคทั่วประเทศ มีสมาชิกทั่วประเทศกว่า 4 ล้านคน ในขณะที่

พรรคชาติไทยมีการขยายฐานมวลชนในลักษณะแนวตั้ง ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันเฉพาะในกลุ่มวงในของพรรคชาติไทยทำให้ในระยะ 20 ปีแรกของการดำเนินงานไม่มีการตั้งสาขาพรรคขึ้นเลย มีสมาชิกเพียง 30,000 คนเท่านั้น ก่อนจะขยายจนถึง 14 สาขา เฉพาะในจังหวัดใหญ่ของแต่ละภาค มีสมาชิกทั่วประเทศราว 2 ล้านคน จึงเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปไตยมีความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้งโดยใช้การสร้างฐานมวลชน

3. การวิเคราะห์พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง

เพราะประชาชนต้องการพรรคการเมือง ไม่ต้องการกลุ่มการเมือง หรือพรรคการเมืองที่มีลักษณะเป็นกิจการครอบครัว ดังนั้นพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนตามทัศนะของนักการเมืองในอดีตและปัจจุบัน นักวิชาการ นักกฎหมาย นักพัฒนาเอกชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้สนใจทางการเมือง โดยการสัมภาษณ์ รวม 32 คน

3.1 ทัศนะของกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์

นายอาคม เองฉ้วน มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องมาจากกลุ่มประชาชนที่เป็นรากหญ้าของประเทศ ในทุกภูมิภาคทุกจังหวัดรวมตัวในการมีอุดมการณ์ตั้งสาขาขึ้นมาแล้วทำกิจกรรมที่สอดคล้องรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง” (สัมภาษณ์ อาคม เองฉ้วน 14 ต.ค.51)

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกมาก หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย การที่จะทำให้พรรคการเมืองไปสู่พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมือง ที่มีประชาธิปไตยภายในพรรค จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 เรื่อง คือ หนึ่ง ต้องมีการจัดตั้งจากประชาชนส่วนมากจากตัวแทนจากกลุ่มประชาชนที่หลากหลาย สองมีอิสระในการตัดสินใจกันภายในพรรค การประชุม การเลือกกรรมการบริหารพรรค การกำหนดนโยบาย สมาชิกควรมีส่วนร่วม สาม ต้องมีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคโดยอิสระ ไม่ใช่ระบบทุนหรือระบบอำนาจเผด็จการภายในพรรคและต้องเปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์ ชินวรณ์ บุญยเกียรติ 14 ต.ค.51)

นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ประชาชนต้องมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วม คำว่ามีส่วนร่วมเป็นนามธรรม ควรมียุทธศาสตร์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึง เช่น สามารถเข้าถึงผู้บริหารพรรค ผู้แทนพรรค ไปมาหาสู่ได้ง่าย เวลามีปัญหา นำเสนอปัญหาได้ง่าย ไม่ต้องมีกระบวนการขั้นตอน

พิธีรีตอง สามารถนำเสนอปัญหา พรรคนำไปเป็นนโยบายได้เลย ความเป็นส่วนร่วม คือ ความเป็นเจ้าของ” (วงศ์ เศษกิจวิกรม, สัมภาษณ์ 2552)

นายนคร มาฉิม มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นที่รวมของผู้ที่มีหลักการคิดและก็มีจุดยืนในทางการเมืองใกล้เคียงกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน แต่ให้อยู่ในกรอบของการเมืองในประชาธิปไตยจุดหนึ่งเดียวเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนด เพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชน” (สัมภาษณ์ นคร มาฉิม 18 ก.พ.52)

ร.ต.อ. ดร.เฉลิม อยู่บำรุง มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง รองลงมาก็นโยบาย รองลงมาก็ให้ออกสาธิตได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง รองลงมาก็บทบาทผลงานในสภา รองลงมาหากพรรคเป็นรัฐบาลและบทบาทผลงานในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร เป็นที่ยอมรับนับถือของพี่น้องประชาชน หากเป็นฝ่ายค้านต้องเคารพเสียงส่วนใหญ่ ต้องยึดกฎเกณฑ์กติการะบอบประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์ เฉลิม อยู่บำรุง 14 ต.ค.51)

นายประทีป เชิดธรณินทร์ (แทน พลตำรวจเอกประมาธ อติเรกสาร) มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “พรรคที่มีคติที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ประชาชนเห็นด้วยตามนโยบายของพรรค” (สัมภาษณ์ ประทีป เชิดธรณินทร์ 19 ก.พ.52)

นายนิกร จำนง (แทน นายบรรหาร ศิลปอาชา) มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นเหมือนตัวเชื่อมในความต้องการของประชาชน เป็นตัวรองรับความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปสู่ความเป็นนโยบายเสนอต่อประชาชน นำไปสู่ระบบการเมือง พอรับเรื่องก็ไปเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านก็ว่ากันไป นำไปสู่อีกส่วนหนึ่งคือการออกกฎหมายในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร แต่ถ้ากรณีพรรคการเมืองไม่ได้รับการเลือกตั้งก็เป็นฝ่ายค้านอาจมีการตรวจสอบดูแลให้เป็นไปตามนโยบายที่นำเสนอต่อประชาชน” (สัมภาษณ์ นิกร จำนง 26 ส.ค.51)

นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (แทน นายประภัตร โพธสุธน) มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “น่าจะเป็นพรรคที่เอานโยบายต่างๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์กลั่นกรอง แล้วนำเอานโยบายเหล่านั้นมาใช้ได้จริงเป็นแนวทางการในแก้ปัญหาของประชาชน นอกจากจะทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนแล้ว ก็ไม่ได้มุ่งเอาแต่ผลประโยชน์ และก็ไม่ได้เล่นเกมการเมืองมากเกินไปนัก เห็นแก่การได้มาซึ่งอำนาจน้อยหน่อยเห็นแก่ประชาชนมากหน่อย” (สัมภาษณ์ สิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ 26 ก.พ.52)

นายสุวัฒน์ ลิปตพัลลภ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น คำว่ามีส่วนร่วมก็คือว่า ประชาชนมีส่วนเข้าไปกำหนดนโยบาย มีส่วนเข้าไปช่วยผลักดันนโยบาย มีส่วนเข้าไปมีกิจกรรมการเมืองร่วมกัน นอกจากนี้มีส่วนร่วมแล้วประชาชนคงคาดหวังว่า พรรคการเมืองพรรคนี้จะสามารถทำงานทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ การทำงานการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ก็คือ มีความคิดดีๆ มีนโยบายดีๆ มีคนดีๆ เข้าไปอยู่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต” (สัมภาษณ์ สุวัฒน์ ลิปตพัลลภ 5 มี.ค.52)

นายณรงค์ ตนานุวัฒน์ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นพรรคการเมืองที่สามารถคัดกรองคนที่จะเป็นฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงตามวิถีทางประชาธิปไตยในลักษณะตัวแทนต้องอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์ในการให้ผลประโยชน์แก่ทุกส่วน” (สัมภาษณ์ ณรงค์ ตนานุวัฒน์ 20 พ.ย.51)

ศาสตราจารย์ ดร.ลิจิต ธีรเวคิน มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องมีวินัยพรรค ต้องมีอุดมการณ์ที่เข้มข้น ต้องมีการบริหารเป็นอย่างดีประชาธิปไตย ต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกับการเลือกตั้ง ต้องไม่ถูกรอบงำโดยกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คน เช่น นายทุนหรือผู้บริหารระดับสูง จนกระทั่งขาดความเป็นประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์ ลิจิต ธีรเวคิน 25 พ.ย.51)

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคล มาศ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ไม่ขอตอบในนามของประชาชน เพราะว่าไม่ได้รับฉันทานุมติมาให้ตอบในนามประชาชน แต่ขอตอบว่าพรรคการเมืองในอุดมคติทางรัฐศาสตร์ควรมีลักษณะเป็นตัวแทนของประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องมีกลุ่มทางการเมือง กลุ่มอาชีพหรืออะไรก็ตาม ในไทยนั้นไม่มี Division of Work เหมือนอย่างประเทศอุตสาหกรรมตะวันตก เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองก็ควรจะมีลักษณะของการเป็นตัวแทน ตัวแทนผลประโยชน์และตัวแทนนโยบาย ตัวแทนความคิดเห็นของประชาชน” (สัมภาษณ์ อภิญา รัตนมงคล มาศ 25 พ.ย.51)

นายนภคกุล แก้วสุพัฒน์ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “เป็นที่รวมของตัวแทนของประชาชนที่จะเข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง มีความมั่นคง มีความเข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานทางด้านการเมืองที่เป็นประโยชน์ของพี่น้องประชาชนได้ครอบคลุมทุกที่ทุกภาค มีสมาชิกครบทุกภาค มีระบบบริหารงานที่ชัดเจนในการบริหารงานพรรค ให้ความรู้กับประชาชนในระบอบ

ประชาธิปไตย ในเวลาที่จะรับเลือกเข้าไปเป็นตัวแทน ก็ควรจะมีผู้แทนครบทุกภาคส่วนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กระจายไปตามภาคต่างๆ เพราะว่าประเทศเรามีความแตกต่างในเรื่องของพื้นที่ ในเรื่องของวัฒนธรรมต่างๆ” (สัมภาษณ์ นพดล แก้วสุพัฒน์ 10 ต.ค.51)

นายขยัน พรหมวิชัย มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ รับผิดชอบต่อประชาชน เป็นพรรคการเมืองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง” (สัมภาษณ์ ขยัน พรหมวิชัย 20 พ.ย.51)

นางเปรมฤดี ชามพูนท มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องเป็นพรรคที่เป็นตัวแทนและมุ่งเข้าไปแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้จริงๆ ไม่ใช่ไปเล่นการเมือง ไม่ใช่พอเข้าไปแล้วตัวก็เข้าไปแก้ไขปัญหาคณะระดับประเทศ พรรคการเมืองจะต้องเอาปัญหาของประชาชนไปเป็นนโยบายของตัวเองแล้วมาแก้ไขตรงนี้ด้วย เพราะไม่เช่นนั้นมันก็จะเหมือนกับห่างไกลจากตัวประชาชน ต่อไปความรู้สึกประชาชนก็จะมองว่า เลือกไปแล้วไม่เห็นจะทำไร เลือกๆ ไปเถอะ แล้วสุดท้ายก็จะนำมาซึ่งเอาตั้งให้เขาไป เพราะว่าเขาไม่รู้ว่าจะเลือกไปทำไม มันไกลจากตัวเขา” (สัมภาษณ์ เปรมฤดี ชามพูนท 6 ต.ค.51)

นายคณิน บุญสุวรรณ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องมีประชาชนเป็นหลัก ถึงแม้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ปัจจัยอื่นเกื้อหนุนเป็นต้นว่า ทุนก็ดีหรือว่าหลักวิชาการก็ดีหรือว่าการอุปถัมภ์หรือการได้รับความสนับสนุนในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้จำนวน สส.ก็ตาม โดยมีประชาชนในระดับรากหญ้าต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่เป็นอุดมคติที่แท้จริง” (สัมภาษณ์ คณิน บุญสุวรรณ 17 ก.พ.52)

นายมนต์ชัย วิวัฒน์ธนาฒย์ มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ความสำคัญมันอยู่ที่ตัวของบุคคลมากกว่าพรรค เพราะว่าคนที่มีความคิดความอ่านในแต่ละคนอาจจะแตกต่างกัน ผมโดนพรรคการเมืองมากำหนดว่าเอาข้อคิดเห็นของพรรคไปทางทิศนี้ นะก็ควรไปถึงแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะออกมาบอกว่ามมแต่ละมมมาให้สภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิที่จะลงคะแนนแต่ละคนที่ไม่ต้องยึดติดกับพรรคก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแสดงความเป็นประชาธิปไตย” (สัมภาษณ์ มนต์ชัย วิวัฒน์ธนาฒย์ 17 ก.พ.52)

นายพิภพ ธงชัย มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องยุติคอร์ปชั่น แล้วก็บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงประชาชนทุกหมู่เหล่าและทุกภาคส่วน ซึ่งหมายถึงคนจน ชนชั้นกลาง ทุกภาคส่วนก็หมายถึง เป็นคนภาคไหน เป็นคนที่ชนเผ่า เป็นชนกลุ่มน้อย และมีการความเป็นประชาธิปไตย ทั้งในพรรคการเมืองเองไม่ซื้อสิทธิขายเสียง แล้วก็มีความสนใจหรือมีแผนงานที่จะให้ประชาชนส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และไม่มุ่งในการบริหารประเทศที่เน้นการเมืองเท่านั้น หรือในสถานิติบัญญัติเท่านั้น ในอุดมการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่มีพรรคการเมืองใดในประเทศไทยที่มีฐานมาจากประชาชน” (สัมภาษณ์ พิภพ ธงชัย 20 ก.พ.52)

นายสุริยะใส กตะศิลา มีความคิดเห็นว่าพรรคการเมืองที่มีความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีลักษณะดังนี้ “ต้องมีอุดมการณ์ที่ชัดเจนจะแบบไหนสังคมนิยมประชาธิปไตย เสรีนิยม แนวไหนก็ตาม สะท้อนออกมาชัดเจน ให้ประชาชนเห็นได้ ประชาชนต้องการพรรค ไม่ใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือพรรคในลักษณะของครอบครัว พรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมทางการเมืองสม่ำเสมอแล้วก็ออกสู่สาธารณะ ไม่ใช่ทำในสาขาพรรคในสมาชิกพรรคเท่านั้น และพรรคการเมืองต้องเชื่อมโยงกับปัญหาปากท้องของประชาชน ต้องเข้าใจและเข้าทำการแก้ปัญหา” (สัมภาษณ์ สุริยะใส กตะศิลา 20 ก.พ.52)

3.2 ลักษณะของพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน

พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนควรมีลักษณะใดในทัศนะของผู้ตอบสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ลักษณะของพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปไตย	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบพรรคที่อยู่กับประชาชนอย่างพรรคพลังประชาชน - เป็นพรรคการเมืองที่มาจากกลุ่มประชาชนที่เป็นรากหญ้า - เป็นพรรคการเมืองที่มีประชาธิปไตยภายในพรรค - ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงพรรคการเมืองได้ง่าย - ประชาชนต้องสามารถนำเสนอปัญหาแก่พรรคการเมืองได้ - สมาชิกมีจุดยืนทางการเมืองในทิศทางเดียวกันคือเพื่อประโยชน์ของประชาชนและบ้านเมือง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า - สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน - ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต และให้ประโยชน์แก่ประชาชน
สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย อดีตสมาชิกระดับนำของ พรรคชาติไทย นักกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคการเมืองต้องทำตามความต้องการของประชาชน - ต้องสนองประโยชน์แก่ประชาชน - ต้องยึดหลักประชาธิปไตย - ทำงานเพื่อประชาชน - มีเอกภาพทางความคิด ปลอดภัยจากนักลงทุนทางการค้า ทันสมัย ไม่ยึดติด ไม่ยโสโอหัง - รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมุ่งพัฒนาประเทศ รวมทั้งสนองความต้องการของประชาชน
องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO)	<ul style="list-style-type: none"> - โดยประชาชน เพื่อประชาชน และเป็นของประชาชน - เป็นพรรคที่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทุกๆ ครั้ง นำ ปัญหาของประชาชนไปแก้ไข และนำประเทศมีความ เจริญ - เป็นตัวแทนของประชาชน
นักธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ซื่อสัตย์สุจริต และทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง - ต้องเป็นตัวแทนของประชาชน และรับฟังเสียงประชาชน
นักวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - ทำงานเพื่อประชาชน ยกประเทศให้เป็นประเทศที่ พัฒนาแล้ว - ผู้นำท้องถิ่น สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความ เดือดร้อนให้กับประชาชนได้ - นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และ พรรคชาติไทย เป็นพรรคที่มาจากประชาชนจริงๆ มีอุดม คติเพื่อช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาประเทศให้เจริญ ก้าวหน้าตามโลกได้ทัน

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
ผู้นำท้องถิ่น	- สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้
นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรค ประชาธิปัตย์และชาติไทย	- เป็นพรรคที่มาจากประชาชนจริงๆ มีอุดมคติเพื่อช่วยเหลือประชาชนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าตามโลกได้ทัน
ผู้สนใจทางการเมือง	- พรรคการเมืองของประชาชนต้องทำงาน ทำให้ประชาชนมีความสุข

3.3 ความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

ความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยในทัศนะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปัตย์	- พรรคประชาธิปัตย์ ชอบแบ่งพรรคแบ่งพวก - พรรคชาติไทย บริหารด้วยหัวหน้าพรรคเพียงคนเดียว - พรรคประชาธิปัตย์ยังมีปัญหาในเชิงการทำความเข้าใจกับประชาชน - การมีส่วนร่วมของประชาชนทำได้หลายแบบต้องไปสอดคล้องรัฐธรรมนูญแต่ต้องพิจารณาความรู้ของประชาชนด้วย - การมีส่วนร่วม คือความเป็นเจ้าของพรรคการเมืองของประชาชน
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปัตย์	- พรรคประชาธิปัตย์ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนหลายรูปแบบ - พรรคชาติไทย มีกิจกรรมการมีส่วนร่วมเฉพาะในเขตพื้นที่ของตน เพราะการบริหารแบบครอบครัว

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ (ไม่แสดงความคิดเห็น) - พรรคชาติไทย มีลักษณะที่มีหัวหน้าคอยดูแลลูกพรรคและลูกพรรคก็ดูแลประชาชน พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่มีบุคลิกเป็นปฏิบัตินิยม
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ทศนะต่อพรรคประชาธิปัตย์ (ไม่แสดงความคิดเห็น) - ทศนะต่อพรรคชาติไทย เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเหมือนคนในครอบครัว
นักกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ มีขั้นตอนการพัฒนามาเป็นลำดับและยังคงมีอุดมการณ์ พัฒนาการซ้ำ มุ่งการเมืองมากไป ไม่แข็งแรง ไม่พร้อมจะเป็นผู้นำแต่สามารถสร้างศรัทธาให้กับประชาชนบางกลุ่มได้ดี - พรรคชาติไทย มีผู้นำคนเดิม นโยบายเดิม พัฒนาซ้ำ มีความเป็นครอบครัวสูง สมาชิกมีน้อย เหมาะกับท้องถิ่นมากกว่าระดับประเทศ มีพัฒนาการที่ไม่สอดคล้องกับโลกที่กำลังเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว มีภาพของความเป็นบุญคุณส่วนตัวจนทำให้เกิดความโน้มเอียงในความศรัทธาของคน
องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO)	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการยาวนานแต่พัฒนาเชิงซ้ำ อายุยาว เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุเก่าแก่พรรคหนึ่ง มีสมาชิกมากขึ้นแต่เป็นพรรคการเมืองที่ถือเอากฎหมายเป็นหลักในการปกครองประเทศ ควรเอาหลักรัฐศาสตร์เข้ามาผสมด้วย - พรรคชาติไทย เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุมากพอสมควร ซึ่งก่อตั้งจากกลุ่มนายทุน มีการเปลี่ยนแปลงภายในพรรค มีการชิงตำแหน่งในพรรคมาก ยืดหยุ่น มีขึ้น มีลง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ มีผู้นำเก่งเคยเป็นนายกมาแล้ว

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
นักธุรกิจ	- ทุกพรรคการเมืองพยายามสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการระดมรับสมัครสมาชิกพรรค แต่ไม่ได้สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน
นักวิชาการ	- พรรคการเมืองในประเทศไทยมีลักษณะคล้ายๆ กันคือยังไม่ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง - พรรคประชาธิปัตย์ได้มีการสร้างความมีส่วนร่วมกับประชาชนแต่ไม่ครบทุกระดับชั้น
ผู้นำท้องถิ่น	- พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเฉพาะเขตพื้นที่เลือกของตนเอง
นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และชาติไทย	- พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเฉพาะเขตพื้นที่เลือกของตนเอง
ผู้สนใจทางการเมือง	- พรรคประชาธิปัตย์ มีความพยายามสร้างสัมพันธ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่ขาดความต่อเนื่อง - พรรคชาติไทย มีการทำให้เป็นรูปธรรมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.4 องค์ประกอบในการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

องค์ประกอบอื่นนอกจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่คิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนในทัศนะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 องค์ประกอบในการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปัตย์	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน และเน้น เรื่องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรค ประชาธิปัตย์	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน และเน้น เรื่องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม
อดีตสมาชิกระดับนำของ พรรคชาติไทย	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
นักกฎหมาย	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน มี ผลงานทางสังคมอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมทางสังคม สม่ำเสมอและทั่วถึง
องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO)	- มีนโยบายที่จะไม่โกงกินบ้านเมือง มีแนวทางใน การสร้างสังคมที่ไม่เห็นแก่ได้ไม่เห็นแก่ตัว
นักธุรกิจ	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
นักวิชาการ	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
ผู้นำท้องถิ่น	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรค ประชาธิปัตย์และชาติไทย	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน
ผู้สนใจทางการเมือง	- เห็นด้วยกับแนวคิดของ แชมมวล พี. ฮันติงตัน ความเป็นสถาบันไม่สำคัญเท่ากับการรับฟังความคิดเห็น ทุกข์ สุข ของชาวบ้าน พรรค และ ส.ส. ควรเห็นความสำคัญ และศึกษาสภาพพื้นฐานของประชาชนเพื่อสร้างแผนพัฒนา ประชาชนอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และต้องทำงานทั้งที่อาจจะไม่ได้เป็นรัฐบาลและฝ่ายค้าน

3.5 กระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

กระบวนการที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนเปรียบเทียบกับระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยในทัศนะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 กระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการพัฒนาพรรคประชาธิปัตย์ ไม่สามารถเป็นพรรคการเมืองของประชาชนได้เพราะมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในพรรค - กระบวนการพัฒนาพรรคชาติไทยไม่สามารถเป็นพรรคการเมืองของประชาชนได้เพราะอำนาจบริหารสั่งการเด็ดขาดอยู่ที่นายบรรหาร ศิลปอาชา - กระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบัน เป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่พรรคการเมืองต้องหล่อหลอมขึ้น
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการพัฒนาพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเข้าใกล้สถาบันทางการเมืองแต่ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน - กระบวนการพัฒนาพรรคชาติไทย ยังไม่ชัดเจน
สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการพัฒนาพรรคการเมืองของพรรคชาติไทยคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วม - พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองเพราะว่ามีกระบวนการเป็นเหมือนตัวเชื่อมในความต้องการของประชาชน เป็นตัวรองรับความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่ความเป็นนโยบาย เสนอต่อประชาชน นำไปสู่ระบบการเมือง
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองที่มีกระบวนการชัดเจนในการพัฒนาพรรคให้เป็นของประชาชน

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
นักกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ การเมืองไทยยังไม่มีเสถียรภาพพอ มีความขัดแย้งเชิงความคิด มานะทิฐิสูง คุณภาพของเสถียรภาพต่ำ พรรคขาดความพร้อม พรรคยังชิงผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองสูงกว่าประโยชน์ของประชาชน - พรรคชาติไทย การเมืองไทยยังไม่มีเสถียรภาพพอ มีภาพนักลงทุนมากกว่านักการเมือง มีอิทธิพลและสร้างประโยชน์ให้กลุ่มของตนเองเหมือนกัน จึงยังไม่พร้อมเป็นสถาบัน
องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO)	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ การเมืองไม่มีเสถียรภาพ คงอีกนาน ต้องลดทิฐิและสร้างความสามัคคีก่อน แต่อย่าทำเป็นพรรคภาคได้มากเกินไป - พรรคชาติไทย การเมืองไม่มีเสถียรภาพ ต้องสร้างความสามัคคีก่อน และต้องไม่ทำเป็นพรรคภาคกลางมากเกินไป
นักธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย ต่างก็มีกระบวนการพัฒนาใกล้เคียงกันแม้ต่างกันที่อายุพรรค
นักวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคการเมืองต้องมีการบริหารเป็นอย่างดี ประชาธิปไตยจะต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกับการเลือกตั้ง จะต้องไม่ถูกครอบงำโดยกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คน
ผู้นำท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทยยังมีกระบวนการพัฒนาไปสู่สถาบันทางการเมืองไม่สมบูรณ์
นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทยยังมีกระบวนการพัฒนาไปสู่สถาบันทางการเมืองไม่สมบูรณ์
ผู้สนใจทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทยยังมีการพึ่งพานายทุน และยังไม่ให้ประโยชน์แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

3.6 ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

เมื่อสัมภาษณ์ถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยในทัศนะของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ แสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
สมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน - พรรคประชาธิปัตย์กำลังพยายามที่จะก้าวไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง - พรรคชาติไทยยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน - พรรคชาติไทยไม่มีระบบการจัดหาสมาชิกพรรค และไม่มีระบบสาขา แต่ดำรงอยู่ได้ด้วยระบบความผูกพันกันในพรรค
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
สมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคการเมืองทุกพรรคเป็นสถาบัน
อดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
นักกฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
องค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO)	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
นักธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
นักวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่แสดงความคิดเห็น
ผู้นำท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none"> - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็น
นักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรค ประชาธิปัตย์และชาติไทย ผู้สนใจทางการเมือง	- พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็น สถาบันทางการเมืองของประชาชน - พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงการเป็น สถาบันทางการเมืองของประชาชน

สรุปได้ว่าความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยในทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยยังพัฒนาไม่ถึงขั้นที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

สำหรับคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เข้าข่ายการเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนนั้น ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้ง 32 คน ได้แสดงความคิดเห็น ดังสรุปคุณลักษณะของสถาบันทางการเมือง ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างว่า มีองค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ดังนี้

- 1) เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว มีผู้เห็นด้วย 31 คน ไม่เห็นด้วย 1 คน
- 2) เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 3) เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 4) เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 5) เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 6) เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 7) เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน มีผู้เห็นด้วย 32 คน

- 8) เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 9) เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 10) เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 11) เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 12) เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 13) เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 14) เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 15) เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 16) เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 17) เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 18) เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 19) เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ มีผู้เห็นด้วย 32 คน
- 20) เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน มีผู้เห็นด้วย 32 คน

3.7 สรุปลักษณะพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง

จากทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง 32 คน มีความคิดเห็นสรุปได้ว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนควรมีลักษณะ 10 ด้าน ดังต่อไปนี้

3.7.1 ด้านอุดมการณ์ของพรรค

- 1) พรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์ชัดเจน สะท้อนให้ประชาชนรับรู้ได้
- 2) พรรคการเมืองต้องมีอุดมการณ์รับใช้ประชาชน รับใช้สังคม
- 3) พรรคการเมืองต้องมีจุดยืนเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองและประโยชน์ของประชาชน
- 4) พรรคการเมืองต้องมีจริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต สมาชิกมีจรรยาบรรณ มีวินัยที่เข้มข้น

3.7.2 ด้านการกำเนิดก่อตั้งพรรค

- 1) พรรคการเมืองต้องก่อตั้งบนความเป็นประชาธิปไตย คือ โดยประชาชน เพื่อประชาชน เป็นของประชาชน โดยมาจากกลุ่มประชาชนในภูมิภาค ในต่างจังหวัด มีสมาชิกที่เป็นรากหญ้าของประเทศ ประกอบด้วย ชาวนา ชาวไร่ ข้าราชการ และตัวแทนจากกลุ่มประชาชนต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นพรรคที่ก่อตั้งลักษณะ bottom-up มิใช่พรรคการเมืองที่ก่อตั้งและสมาชิกหลักมาจากชนชั้นระดับบน หรือ top-down โดยกลุ่มอำนาจหรือกลุ่มนายทุน
- 2) สาขาของพรรคการเมืองต้องมีกระจายครอบคลุมทั่วประเทศ มีจำนวนสาขามากพอและมีจำนวนสมาชิกในสาขามากพอ หัวหน้าสาขาพรรคต้องมีกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ความรู้ทางการเมือง ประชุมเพื่อรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เน้นกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ
- 3) พรรคการเมืองต้องไม่มีเจ้าของในลักษณะบุคคล ครอบครัว กลุ่มนายทุน กลุ่มอิทธิพลใดๆ จนกระทั่งขาดความเป็นประชาธิปไตย ถ้าหากการก่อตั้งไม่เป็นไปในแนวประชาธิปไตยแล้วการดำรงอยู่ก็ย่อมไม่ใช่นาน

3.7.3 ด้านการดำรงอยู่ของพรรค

- 1) พรรคการเมืองต้องมุ่งแก้ไขปัญหาให้ประชาชน ไม่ใช่มุ่งเล่นการเมือง
- 2) พรรคการเมืองต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธา
- 3) พรรคการเมืองต้องมีรายได้จากการบริจาคของประชาชนและการอุดหนุนจากรัฐ เพื่อสร้างความรู้สึกรักเป็นหนี้บุญคุณของประชาชนผู้สนับสนุน ขณะเดียวกันเพื่อให้พรรคเป็นอิสระจากกลุ่มอิทธิพลหรือระบบอุปถัมภ์ที่ต้องตอบแทน
- 4) พรรคการเมืองต้องทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของหรือส่วนหนึ่งของพรรค

- 5) พรรคการเมืองต้องเป็นที่พึงของประชาชนได้
- 6) พรรคการเมืองต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้

3.7.4 ด้านการปฏิบัติของพรรค

1) พรรคการเมืองต้องไม่ทำให้ประชาชนรู้สึกห่างไกลเอื้อมไม่ถึง เพราะพรรคมุ่งแต่ปัญหาทางการเมืองระดับประเทศ ละเลยปัญหาของประชาชนจนดูเหมือนไม่ได้ทำอะไรเพื่อประชาชน พรรคการเมืองของประชาชนต้องเอาปัญหาของประชาชนเป็นที่ตั้ง

- 2) พรรคการเมืองต้องไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง
- 3) พรรคการเมืองต้องแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้
- 4) พรรคการเมืองต้องเป็นตัวแทนของประชาชน
- 5) พรรคการเมืองต้องไม่เห็นแก่พวกพ้อง โดยเฉลี่ยส่วนรวมและ

ประชาชน

- 6) พรรคการเมืองต้องแสดงบทบาทในสภา
- 7) พรรคการเมืองต้องแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นผล
- 8) พรรคการเมืองต้องสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม

3.7.5 ด้านการบริหารจัดการพรรค

1) พรรคการเมืองต้องมีระบบการบริหารพรรคที่ชัดเจน ทันสมัย มีประสิทธิภาพ

2) พรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อเปิดโอกาสเข้าถึงท้องถิ่น

3) พรรคการเมืองต้องแก้ไขวัฒนธรรมทางการเมืองที่ทำลายการเมืองที่ดีทิ้งไป เช่น ระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง เพราะทำให้พรรคขาดอิสระที่จะแสดงจุดยืนทางการเมืองตามอุดมการณ์หรือไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่แสดงไว้ต่อประชาชนได้ ตลอดจนวัฒนธรรมระบบอาวุโสภายในพรรค เพราะจะปิดกั้นโอกาสของคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถให้เข้ามาทำงานในระดับบริหารพรรคได้เพราะตำแหน่งบริหารต้องตกเป็นของผู้อาวุโสที่อาจขาดความสามารถ

4) พรรคการเมืองต้องมีกลไกในการเข้าถึงประชาชน ขณะเดียวกันก็เปิดให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ไปมาหาสู่ง่าย เมื่อมีปัญหาสามารถนำเสนอให้พรรคการเมืองได้ง่าย ไม่ต้องมีกระบวนการขั้นตอนพิธีรีตองมาก

3.7.6 ด้านการบริหารจัดการสมาชิกพรรค

1) พรรคการเมืองต้องพัฒนาสมาชิกพรรคให้มีความรู้ความสามารถทางการเมือง ตลอดจนความสามารถด้านอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้

2) พรรคการเมืองต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

3) พรรคการเมืองต้องเลือกคนที่มีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกพรรคและส่งรับสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร โดยพรรคเลือกคน-ประชาชนเลือกพรรค ในการนี้พรรคการเมืองต้องส่งผู้แทนเข้ารับการเลือกตั้งกระจายทั่วประเทศไม่กระจุกตัวอยู่ในภาคใดภาคหนึ่ง

3.7.7 ด้านนโยบายของพรรค

1) พรรคการเมืองต้องมีนโยบายและแผนงานเพื่อแก้ปัญหาโดยรวมของประเทศ ไม่มุ่งเฉพาะงานการเมืองหรือในสถานิติบัญญัติเท่านั้น

2) พรรคการเมืองต้องมีนโยบายที่สอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชน

3) พรรคการเมืองต้องมีนโยบายที่จะจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น เปลี่ยนทัศนคติของประชาชน ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนเห็นว่าพรรคการเมืองเป็นของประชาชน

3.7.8 ด้านการช่วยเหลือบริการประชาชน

1) พรรคการเมืองต้องเชื่อมโยงกับปัญหาปากท้องของประชาชน เมื่อมองเห็นปัญหาต้องทำความเข้าใจและแก้ไขให้คลี่คลาย

2) พรรคการเมืองต้องเข้าถึงประชาชนทุกระดับทั้งคนจน คนรวย เข้าถึงประชาชนทุกภาคส่วน ไม่เลือกภาคเหนือ ภาคใต้ รวมถึงชนกลุ่มน้อย

3) พรรคการเมืองต้องให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ให้การศึกษาแก่ประชาชนในแง่การปกป้องสิทธิความเป็นพลเมืองของตัวเองหรือเสริมสร้างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนไทย

3.7.9 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) พรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมทางการเมืองออกสู่สาธารณชนสม่ำเสมอ ไม่ใช่กิจกรรมระหว่างสมาชิกพรรคทำในสาขาพรรคเท่านั้น

2) พรรคการเมืองต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน รับฟังความต้องการเพื่อนำไปกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายพัฒนาท้องถิ่น

3) พรรคการเมืองต้องมีลักษณะของการเป็นตัวแทน ตัวแทนผลประโยชน์ ตัวแทนนโยบาย และตัวแทนความคิดเห็นของประชาชน

4) พรรคการเมืองต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในประชาชนจากการปฏิบัติทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

3.7.10 ด้านการประสานความร่วมมือระหว่างพรรคการเมือง

1) พรรคการเมืองต้องมีส่วนร่วมร่วมกับพรรคการเมืองอื่นๆ นอกจากรับฟังสมาชิกพรรคและประชาชนที่เป็นฐานเสียงแล้ว ยังต้องรับฟังพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีแนวคิดหรือนโยบายที่ต่างกันเพื่อหาแนวร่วมซึ่งจะมีพลังมากกว่า เป็นการแสดงสปิริตทางการเมือง ไม่ยึดติดกับพรรคของตนหรือการแข่งขันทางการเมืองมากเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศ

2) พรรคการเมืองต้องสื่อสารสองทางระหว่างพรรคที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์กับพรรคที่เป็นตัวแทนของประชาชน สามารถแลกเปลี่ยนกันได้เพื่อก้าวไปสู่สมาชิกประชาชนให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารพรรคการเมือง พรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศด้วย เป็นการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในระบอบเสรีประชาธิปไตยตะวันตก พรรคการเมืองเป็นองค์กรแห่งการต่อสู้ทางการเมืองของประชาชนที่พัฒนาขึ้นมาจากการต่อสู้ร่วมกันของผู้นำทางการเมืองและประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นและมีส่วนร่วมตลอดมาด้วยความรู้สึกว่าเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นสมาชิก ตลอดจนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง

ในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย พรรคการเมืองเกิดขึ้นมาจากส่วนยอดของสังคมหรือชนชั้นสูงที่เป็นอภิสิทธิชนมิใช่เกิดจากประชาชน ระบอบรัฐสภาของไทยจึงอ่อนแอขาดประสิทธิภาพล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด สาเหตุหลักมาจากการขาดองค์กรทางการเมืองที่มีศักยภาพในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรวมพลังการเมืองของประชาชนทั้งเป็นแกนนำระบอบการปกครองได้ โดยธรรมชาติของระบอบประชาธิปไตยนั้นองค์กรที่จะมาทำหน้าที่หรือมีบทบาทนี้คือ “พรรคการเมือง” ซึ่งต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีวินัย มีความแข็งแกร่งมั่นคงเป็นพิเศษ

ในยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ (Globalization) ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ถูกคาดหวังในประเทศต่างๆ ทั่วโลก โลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดแนวคิดธรรมรัฐ (Good Governance) ที่กระตุ้นผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองไทย ประเทศพัฒนาแล้วมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีพรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากปรัชญาการเมืองการปกครองที่กล่าวว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้มีการต่อสู้แข่งขันทางการเมือง เพื่อเลือกเฟ้นกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในโครงสร้างของสถาบันทางการเมืองการปกครองคือรัฐบาลและรัฐสภา โดยยึดหลักเสรีภาพและความเสมอภาค พรรคการเมืองจึงมีความหมายความสำคัญมาก ท่ามกลางสถาบันทางการเมืองทั้งหลาย พรรคการเมืองเป็นเพียงสถาบันทางการเมืองเดียวที่ได้รับความชอบธรรมจากประชาชนให้เข้ามาแข่งขันและต่อสู้เพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองตามกติกาประชาธิปไตย

บทที่ 5 นี้ นำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1 สรุปผลการวิจัย
- 2 อภิปรายผลการวิจัย
- 3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ประชาชน

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ศักยภาพของพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย การศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ปีที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย นับเป็นเวลานานกว่า 75 ปี ข้อมูลส่วนใหญ่ทั้งเอกสารวิชาการและความคิดเห็นของบุคคลระบุว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยยังขาดประสิทธิภาพและเสถียรภาพ ตลอดจนขาดพรรคการเมืองที่เป็นนักบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างแท้จริง พรรคการเมืองถูกจัดตั้งขึ้นโดยชนชั้นผู้ปกครองกลุ่มอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนตนเองและพวกพ้องให้มีความชอบธรรมที่จะอยู่ใช้อำนาจรัฐแสวงหาประโยชน์แห่งตนมากกว่าที่จะเป็นแหล่งรวมคนที่มีความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริงที่จะมุ่งใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

พัฒนาการของพรรคการเมืองในประเทศไทยในรอบกว่า 70 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน มีนักวิชาการ นักรัฐศาสตร์ หลายคนได้ทำการศึกษาและสรุปป้องกันว่าพรรคการเมืองไทยพัฒนาได้ไม่เข้มแข็งนัก เพราะพรรคการเมืองโดยทั่วไปยังยึดบุคคลเป็นหลัก การรวมกลุ่มของพรรคการเมืองไทยในอดีต มักเกิดจากความปรารถนาของผู้นำทางการเมือง แล้วจึงดึงพรรคพวกเข้ามาและทำนโยบายหรืออุดมการณ์ภายหลัง โดยมากเป็นอุดมการณ์ของหัวหน้าพรรคเอง ทำให้การรวมตัวกันไม่แน่นแฟ้น พรรคมักจะยุบไปเมื่อขาดผู้นำ พื้นฐานการเมืองไทยที่ผ่านมานั้นพรรคการเมืองขาดพลังประชาชนหนุนหลัง พรรคการเมืองไม่มีลักษณะตามกฎหมายที่แท้จริง แต่เป็นพรรคการเมืองตามนามธรรมมากกว่า จำกัดอยู่ในหมู่สมาชิกที่สนับสนุนหัวหน้าพรรค ประชาชนไม่มีส่วนร่วมทั้งในการก่อตั้งและการดำเนินการของพรรค ประชาชนจึงไม่อาจรวมกันเป็นประชาคมทางการเมืองหรือรวมกันในลักษณะที่สามารถทำหน้าที่ควบคุมพรรคการเมืองหรือควบคุมสมาชิกพรรคการเมืองให้มีระเบียบวินัยอันดี เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นกลไกในการผสมผสานประโยชน์ของชาติ หรือกลุ่มชนและให้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารอำนาจของรัฐบาลได้

การที่สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะพรรคการเมืองตกอยู่ในสภาพอ่อนแอและไม่มีความเป็นสถาบัน มีผลกระทบทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อพัฒนาการทางการเมืองของไทย อย่างน้อยก็ในแง่ของการที่ไม่สามารถเผชิญความท้าทาย ไม่สามารถแก้ปัญหา ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมหรือของประชาชนได้ การที่พรรคการเมืองไม่มีความเป็นสถาบัน ย่อมไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ไม่ได้รับการสนับสนุน

จากมวลชน และขาดการระดมทรัพยากร ในที่สุดขาดวางแผนการพัฒนาทางการเมืองทั้งของพรรคการเมืองเองและระบบการเมืองของประเทศอีกด้วย

การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้งในสังคม ความขัดแย้งจะนำไปสู่การสร้างสถาบันทางการเมือง โดยหวังที่จะใช้สถาบันเป็นตัวแก้ปัญหา ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหของสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันทางการเมือง พรรคการเมืองซึ่งถือเป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญควบคู่กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การเมืองเป็นไปด้วยดีตามที่ทุกคนปรารถนา จึงเป็นที่มาของทฤษฎีการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมืองโดยกระบวนการสร้างความเป็นสถาบัน (Institutionalization) ซึ่งมีความเชื่อว่าการพัฒนาการเมืองนั้นก็คือการสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนมาเป็นฐานอำนาจอันจะทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงต่อไป

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบความคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย ควรดำเนินไปในทิศทางสู่ความเป็นสถาบัน โดยเชื่อว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทางการเมืองของพรรคการเมือง ประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางด้านนามธรรม ด้านรูปธรรม และด้านสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านรูปธรรมคือการสร้างความเป็นสถาบัน สอดคล้องกับแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) ที่เสนอว่าความเป็นสถาบันประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อน มีความเป็นอิสระ และมีความเป็นปึกแผ่น กล่าวในรายละเอียดได้ดังนี้

5.1 ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) หมายถึง การมีความยืดหยุ่นสูง มีการปรับ ปรุ่ขององค์กรในพรรค ผู้บริหารของพรรค ระเบียบข้อบังคับของพรรค นโยบายของพรรคการทำหน้าที่ของพรรค อายุของพรรคการเมือง อายุของกลุ่มผู้นำพรรค การผลัดเปลี่ยนตัวผู้นำด้วยสันติวิธี มีระบบระเบียบวิธีในการปรับเปลี่ยนตัวผู้นำที่จะทำให้พรรคมั่นคงโดยไม่เกิดความขัดแย้ง การวางเป้าหมายและทำหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษของพรรค ซึ่งแม้ว่าหน้าที่หลักหรือภารกิจได้กระทำแล้วเสร็จเรียบร้อยตามเป้าหมาย พรรคก็สามารถสร้างเป้าหมายใหม่ กำหนดหน้าที่หลักหรือภารกิจพิเศษขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพ แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงต่อไปได้ แสดงว่าพรรคมีความสามารถในการปรับตัวได้มาก มีโอกาสตอบสนองปัญหาที่มีการเรียกร้องต้องการได้มาก

5.2 ความสลับซับซ้อนของพรรค (Complexity) หมายถึง การที่พรรคมีหน่วยย่อยหรือสาขาของพรรคมากมาย แผ่ขยายไปในระดับที่แตกต่างกันทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น มีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วไปทำให้พรรคใกล้ชิดประชาชน ได้รับการสนับสนุนได้ง่าย มีการจำแนกแจกแจงการทำหน้าที่ตามความสามารถและความชำนาญเฉพาะทางตามสายงาน

การบังคับบัญชาอย่างชัดเจน บทบาทความรับผิดชอบของสมาชิกในการรักษาระเบียบและวินัยของพรรค เพราะความซับซ้อนหลากหลายอาจทำให้เกิดความแตกแยกได้ง่าย มีการกระจายอำนาจและบทบาทสู่สาขาพรรคอย่างคล่องตัวและทั่วถึงในทุกส่วนของประเทศ รวมถึงมีแผนการพัฒนาพรรค

5.4 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ (Autonomy) หมายถึง การที่พรรคตลอดจนระเบียบวิธีการทางการเมืองของพรรคยังคงความเป็นองค์กรของตัวเอง มีความสามารถที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง มีอำนาจของตนเองโดยไม่ถูกรอบงำหรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลอื่น ตลอดจนระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ ระเบียบวิธีการอื่นใดทางสังคมไม่สามารถเข้ามามีอิทธิพลหรือครอบงำพรรคโดยสิ้นเชิง ทำให้พรรคไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แต่ต้องพึ่งพรรคากลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มอิทธิพลที่สนับสนุนพรรคตลอดเวลาแสดงว่าพรรคขาดอิสระ มีระเบียบชั้นตอนที่เอื้อ อำนาจการสร้างสรรคความ เป็นสถาบันของพรรค สำหรับตรวจสอบสมาชิกหรือกลุ่มใหม่ๆ ที่จะเข้ามาสู่พรรค เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน รับประกันว่าพรรคจะยังคงความมีอิสระ ตำแหน่งสำคัญของพรรคสามารถบรรลุได้ตามระเบียบข้อบังคับของพรรคโดยผ่านการฝึกหัดในตำแหน่งระดับล่างก่อน

5.5 ความเป็นปึกแผ่น (Coherence) หมายถึง ความเป็นเอกภาพ น้ำหนึ่งใจเดียวกัน กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยไม่มีการแตกแยก มีความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน มีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ว่าหากเกิดปัญหาหรือมีข้อขัดแย้งขึ้น จะมีแนวทางในการแก้ไขหรือยุติปัญหาอย่างไร การที่พรรคมีความมั่นคงทางทฤษฎี จะมีคุณสมบัติของความเป็นเอกภาพปราศจากความแตกแยกภายในได้

โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้เสนอแนวทางการพิจารณาลักษณะพรรคการเมือง ที่จะมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่แท้จริงไว้ 4 ประการ คือ

- 1) ต้องมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้ โดยมีความยั่งยืนของพรรคนั้นจะต้องเป็นความยั่งยืนของพรรคการเมืองเอง ไม่ใช่ความยั่งยืนที่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้นำเพียงกลุ่มเดียว
- 2) จะต้องมีสาขาพรรคแผ่ขยายไปในระดับท้องถิ่นและต้องมีการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสำนักงานใหญ่และสาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอ
- 3) กลุ่มผู้นำพรรคจะต้องมีความตั้งใจที่จะรวบรวมอำนาจการตัดสินใจในนโยบายต่างๆ มาให้แก่พรรคของตนแต่ผู้เดียว หรือเข้าร่วมกับพรรคอื่น ไม่เพียงแต่จะใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงนโยบายเท่านั้น
- 4) จะต้องมี ความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งในระยะเวลาที่มีการเลือกตั้ง และไม่มีการเลือกตั้งด้วย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่

- 1) เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 2) เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่จะนำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 3) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยืนยันว่า โดยหน้าที่ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีคุณลักษณะเป็นกลไกรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกำหนดขึ้นเป็นนโยบายของชาติ เป็นกลไกต่อรองเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม เป็นกลไกแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นต่างกันโดยการกำหนดนโยบายตามแนวกว้างๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมสามารถยอมรับได้ เป็นเครื่องมือสร้างประหามติเพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน โดยบทบาท พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ควรมีคุณลักษณะเป็นกลไกในการสร้างผู้นำทางการเมือง เป็นตัวเปลี่ยนแปลงทางสังคมในการสร้างสำนักทางการเมืองและสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ประชาชน เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน เป็นกลไกทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชนหรือกลุ่มต่างๆ ของสังคม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ในประเทศที่มีการปกครองแบบรัฐสภา เพราะพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองเป็นกลไกที่ทำให้การปกครองระบอบนี้บังเกิดความสำเร็จแบบทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่าคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองมีคุณลักษณะสำคัญสี่ประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อนมาก มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นอยู่มาก สำหรับคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน พบว่าต้องมีคุณลักษณะสำคัญเพิ่มอีกสองประการ คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องยืนยันว่า พรรคประชาธิปัตย์ มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองมากกว่าพรรคอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากอายุของพรรคซึ่งดำรงอยู่กว่า 60 ปี ยืนยาวที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศไทย ในทางทฤษฎี อายุของพรรคการเมืองเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของ พรรคการเมืองที่ก่อตั้งมานานจะมีแนวโน้มว่าจะสามารถอยู่ต่อไปได้ในอนาคตหรืออย่างน้อยที่สุดก็ภายในช่วงเวลาหนึ่งและจะมีความเป็นสถาบันในระดับสูง ประการต่อมา ภาพสะท้อนของวิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยที่ว่าผู้มีอำนาจทางการเมืองนิยมที่จะตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาเพื่อเป็นฐานอำนาจทางการเมืองของตน เมื่อท่านเหล่านั้นหมดความสนใจ พรรคการเมืองของท่านก็สลายตัวตามไปด้วย แต่พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองตัวอย่างด้านความต่อเนื่องโดยไม่สลายไปพร้อมกับหัวหน้าพรรค ขณะที่พรรคการเมืองอื่นๆ นั้น ความเป็นไปภายในพรรคยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของหัวหน้าพรรคค่อนข้างมาก ในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง พรรคประชาธิปัตย์เป็นสถาบันทางการเมือง โดยพิจารณาจากเหตุการณ์ในช่วงเวลาต่างๆ ของพรรคประชาธิปัตย์มาเทียบเคียงกับคุณสมบัติของความเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวของพรรค ความสลับซับซ้อนของพรรค ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรค และความเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ สำหรับ พรรคชาติไทย ซึ่งมีอายุพรรครยาวนานเป็นอันดับสอง แต่ก็มีอายุครั้งหนึ่งของอายุพรรคประชาธิปัตย์ มีลักษณะแบบอุปถัมภ์ที่หัวหน้าพรรคใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการควบคุมสมาชิกภายในพรรคมากกว่าการใช้กลไกระเบียบข้อบังคับของพรรค กลไกการควบคุมจากประชาชนมีน้อย กลไกการควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์มีค่อนข้างมาก การดำรงอยู่ของพรรคชาติไทยยังไม่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของพรรค ความสลับซับซ้อนของพรรค ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรค และความเป็นปีกแผ่นของพรรค สำหรับแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) "ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคงยั่งยืนอยู่ได้ของพรรคการเมืองที่ไม่ใช่ความยั่งยืนของตัวผู้นำ การมีจำนวนสาขาพรรคการเมืองขยายไปในระดับท้องถิ่น ความตั้งใจรวบอำนาจทางการเมืองของผู้นำ และความพยายามในการหาเสียงเลือกตั้งนั้น จากการศึกษาพบว่าทั้งสองพรรคการเมืองยังไม่มีคุณสมบัติตามแนวคิดดังกล่าว จึงยังไม่อาจกล่าวได้ว่าพรรคชาติไทยมีความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างเช่นพรรคประชาธิปัตย์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่าพรรคประชาธิปัตย์พัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองในระดับหนึ่งตามทฤษฎีของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และ

แนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) แต่ก็ยังไม่บรรลุความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน เช่นเดียวกับพรรคชาติไทยที่มีอายุยาวนาน 34 ปี ก่อนจะถูกคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2551 เพราะทุจริตการเลือกตั้ง ช่วงเวลาของการดำรงอยู่ของพรรคชาติไทยยังไม่สามารถพัฒนาพรรคสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง เนื่องจากพรรค ชาติไทยยังไม่สามารถพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ทำให้พรรคขาดคุณสมบัติที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนไปด้วย ด้วยเหตุผลเกี่ยวกับพรรคประชาธิปไตย พรรคชาติก็ยังไม่บรรลุความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการที่พรรคขาดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากและต่อเนื่องเท่าที่ควร

ผลการศึกษาของวัตถุประสงค์ข้อที่ 3)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงว่า พรรคการเมืองจัดเป็นสถาบันทางสังคมประเภทหนึ่งที่สมาชิกในสังคมซึ่งมีความต้องการและมุ่งหมายทางการเมืองมารวมตัวกันอย่างมีระเบียบแบบแผนต่อเนื่องถาวรอย่างเห็นได้ชัดทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรม แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ในทางทฤษฎี พรรคการเมืองจะต้องสร้างกระบวนการที่มีคุณลักษณะสี่ประการ คือ มีความสามารถในการปรับตัว มีความสลับซับซ้อน มีความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ และมีความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น กระบวนการดังกล่าวจะสร้างคุณค่าและเสถียรภาพให้แก่พรรคการเมือง ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้พรรคการเมืองสามารถเผชิญและแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้พรรคการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมั่นคงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่วนนัยว่า “ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน” เอกสารที่เกี่ยวข้องแสดงว่าพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยได้ทำหน้าที่เบื้องต้นของการเป็นพรรคการเมืองในฐานะสถาบันทางการเมือง คือ ทำหน้าที่คัดเลือกผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรมและมีความรู้ที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้บรรลุเป้าหมายของประชาธิปไตยได้ และทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามกระบวนการขั้นตอน วิธีการที่กำหนดไว้ตามกติกาของประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม มีความพยายามที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน โดยเคลื่อนไหวดึงดูประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วยความตระหนักว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นฐานสนับสนุนทำให้พรรคการเมืองดำรงอยู่อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย พบว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนต้องมีอุดมการณ์ชัดเจน สะท้อนให้ประชาชนรับรู้ได้ โดยเฉพาะอุดมการณ์ที่จะรับใช้ประชาชน รับใช้

สังคม มีจุดยืนเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองและประโยชน์ของประชาชน มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต สมาชิกของพรรคการเมืองต้องมีจรรยาบรรณ มีวินัยที่เข้มแข็ง ซึ่งแม้ว่าพรรคการเมืองในอุดมคติต้องก่อตั้งโดยตัวแทนจากกลุ่มประชาชนต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศในลักษณะ bottom-up แต่สภาพความเป็นจริงในสังคมไทย พรรคการเมืองก่อตั้งโดยชนชั้นระดับบน กลุ่มอำนาจหรือกลุ่มนายทุน ในลักษณะ top-down ซึ่งแม้จะขัดแย้งกับแนวคิดพรรคการเมืองในอุดมคติ แต่พรรคการเมืองก็สามารถดำเนินการในลักษณะ bottom-up ได้ด้วยการขยายสาขาพรรคให้กระจายครอบคลุมทั่วประเทศ การมีจำนวนสาขาพรรคมากพอและมีจำนวนสมาชิกในสาขามากพอ ตลอดจนหัวหน้าสาขาพรรคมีกิจกรรมกับประชาชนในพื้นที่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ความรู้ทางการเมือง ประชุมเพื่อรับรู้ปัญหาของประชาชนอย่างต่อเนื่อง นำปัญหาที่รับรู้มาจัดทำเป็นนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาสนองความต้องการของประชาชนต่อไป จะทำให้พรรคการเมืองสามารถเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนได้เป็นอย่างดี เมื่อเป็นดังนี้พรรคการเมืองก็จะได้ทำหน้าที่มุ่งแก้ไขปัญหาให้ประชาชน ไม่ใช่มุ่งเล่นการเมือง เป็นที่พึงของประชาชนได้ แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม ในที่สุดก็จะได้รับการยอมรับ เชื่อมมั่นและศรัทธาจากประชาชน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน พบว่ามีสองแนวทางหลักที่จะช่วยสร้างสรรค์สถาบันทางการเมือง คือ พรรคการเมืองต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย และมีแนวทางที่พรรคการเมืองพึงปฏิบัติเพื่อจะนำพรรคการเมืองไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน 12 ประการ คือ

- 1) พรรคการเมืองต้องทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเพื่อสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ดำเนินการหรือผลักดันให้รัฐบาลนำความคิดเห็นและความต้องการนั้นไปปฏิบัติ
- 2) พรรคการเมืองต้องเป็นแกนนำในการปฏิรูปทางการเมือง สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองด้วยการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยว่าบุคคลมีสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมือง ประชาชนต้องเข้าใจภารกิจของตน รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และต้องช่วยกันทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- 3) พรรคการเมืองจะต้องสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนสนใจเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง
- 4) พรรคการเมืองจะต้องสร้างวัฒนธรรมให้กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มทางสังคมมีความเคยชินกับการทำงานร่วมกับพรรคการเมือง

5) พรรคการเมืองต้องพยายามประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงความสำคัญ บทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของพรรคการเมือง เพื่อปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกว่าพรรคการเมืองที่ดีนั้น สามารถช่วยแก้ปัญหาของบ้านเมืองได้ โดยอาจใช้กระบวนการทางสื่อ หรือสถาบันการศึกษาของ รัฐกำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาการปกครองเป็นวิชาภาคบังคับในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนของชาติเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง การเรียนการสอนนี้อาจทำการสอนผ่านสื่ออื่น ควบคู่ไปด้วย นอกจากนี้ควรจัดให้มีรายการ โทรทัศน์หรือวิทยุที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย มี เนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย พรรคการเมืองอาจจัดตั้งสถาบัน ฝึกอบรมทางการเมืองให้แก่สมาชิกพรรคและประชาชนที่สนใจ ศึกษาด้านการเมือง รวมถึงเรื่อง จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง เป็นต้น

6) พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ มี กิจกรรมต่างๆ ที่ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีผลงานที่ปรากฏ ต่อสาธารณะให้เป็นที่ประจักษ์

7) พรรคการเมืองต้องพยายามสร้างนักการเมืองรุ่นใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตเพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยมีความยั่งยืนตลอดไป

8) พรรคการเมืองต้องมีการจัดประชุมทุกระดับเพื่อระดมความคิดเห็นทางการเมือง ประชาชนทุกระดับสามารถเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านทางพรรคการเมืองมากขึ้น เกิด กระบวนการเรียนรู้ การกล่อมเกลாதองสังคม หล่อหลอมจิตสำนึกในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น

9) พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเปิดเผย บริสุทธิ์ยุติธรรม ทำให้ การปกครองเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนฝ่ายข้างมาก ทำให้ประชาชนมั่นใจใน เสถียรภาพของการเมือง ประชาชนจะหวงแหนสิทธิหน้าที่ พร้อมทั้งจะร่วมใจกันตรวจสอบ นักการเมือง รัฐบาล ข้าราชการทุกระดับเพื่อจะได้การเมืองที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ โปร่งใส ยุติธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น

10) พรรคการเมืองควรจัดระบบอำนวยความสะดวกภายในพรรคให้มีประสิทธิภาพ เป็น แหล่งข้อมูลที่หลากหลายของสมาชิกภายในพรรครวมทั้งการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเป็น ฐานข้อมูลสำหรับสมาชิกพรรคโดยทั่วไป อีกทั้งประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาได้

11) พรรคการเมืองต้องเพิ่มการเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นทั่วประเทศด้วยการเพิ่ม สาขาพรรค เพื่อลดช่องว่างระหว่างพรรคกับประชาชน การที่พรรคการเมืองมีสาขาพรรคที่กระจาย ไปในทุกภาคทั่วประเทศนั้น ช่วยให้พรรคการเมืองสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้เต็มบทบาท การ ดำเนินงานที่กระทำเฉพาะในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่หรือในภาคที่พรรคได้รับคะแนนนิยมจะทำ

พรรคประชาธิปไตยพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองในระดับหนึ่ง เป็นเพราะว่าพรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคการเมืองที่เคียงคู่กับระบอบประชาธิปไตย มีอายุยาวนานกว่าทุกพรรคการเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจากหลายกลุ่มหลายชนชั้น เมื่อองค์กรมีความหลากหลายทำให้เกิดการพัฒนาขององค์กรพรรคสูงและมีหลายปัจจัยที่ชี้วัดความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตย อ้างตามแนวคิดการสร้างสรรคความเป็นสถาบันทางการเมืองของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) พบว่าพรรคประชาธิปไตยมีความสามารถในการปรับตัวค่อนข้างสูง โครงสร้างของพรรคมีความสลับซับซ้อน มีองค์ประกอบหลากหลายเพื่อกระจายงานและความสัมพันธ์ทางแนวคิดและการเมืองกับกลุ่มกิจกรรมอื่นให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน สามารถนำข้อมูลจากกลุ่มกิจกรรมของพรรคมากำหนดเป็นนโยบายทางการเมืองได้ทันทั่วทั้ง มีความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองที่จะดำรงจุดยืนและเคลื่อนไหวทางการเมืองตามมติของพรรคโดยไม่ถูกรอบงำจากกลุ่มย่อยในพรรคหรือกลุ่มสนับสนุนภายนอกมากเกินไป อีกทั้งมีความเป็นปึกแผ่นสูง มติพรรคไปในทางใด สมาชิกพรรคส่วนมากก็ดำเนินตามมติดังกล่าว สะท้อนถึงเอกภาพความกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันของพรรค

อย่างไรก็ตาม พรรคประชาธิปไตยก็เป็นพรรคการเมืองหนึ่งเหมือนพรรคการเมืองอื่นๆ ในประเทศไทยที่มีความขัดแย้งแตกแยกมาหลายครั้ง แม้ภาพที่ปรากฏต่อสาธารณชนจะเป็นการปกปิดเบื้องหน้าเบื้องลึกก็ตาม การดำรงอยู่ของพรรคก็เพื่อมุ่งหวังที่จะได้ที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มากที่สุด เพื่อแข่งขันการได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ด้วยแนวทางที่มั่นคง ความตั้งใจของผู้บริหารพรรค บุคลากรของพรรค นโยบายของพรรค การจัดการของพรรค กิจกรรมของพรรค การบริหารจัดการพรรค คุณสมบัติของสมาชิกและสมาชิกพรรคที่มีจำนวนมาก ทำให้พรรคประชาธิปไตยสามารถก้าวไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองได้

การที่พรรคประชาธิปไตยพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง เนื่องจากเป็นพรรคที่มีประสบการณ์ในการต่อสู้ที่ยาวนาน ประสบกับปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก ฝ่ายรัฐสภาทางการเมืองที่หนักหน่วงในช่วงวิกฤติและการยึดอำนาจโดยระบอบเผด็จการ เหล่านี้เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความยืดหยุ่นของการก่อตั้งพรรคขณะเดียวกันก็แข็งแกร่งที่จะคงอยู่และพัฒนาไปสู่อนาคตต่อไป

แม้ผลการศึกษาในทางทฤษฎีจะสรุปได้ว่าพรรคประชาธิปไตยได้พัฒนาพรรคสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) แต่ก็ยังไม่บรรลุความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน แม้ว่าพรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนพอสมควร ยืนหยัดเคียงข้างประชาชนสม

กับอุดมการณ์ที่ประกาศไว้ตั้งแต่ก่อตั้งพรรคกว่า 60 ปีที่ผ่านมา แต่การมีส่วนร่วมของประชาชนยังไม่มีกิจกรรมที่มากเพียงพอและต่อเนื่องเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลที่ว่าพรรคประชาธิปัตย์ยังไม่มีกิจกรรมสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากเพียงพอและต่อเนื่องเท่าที่ควร แม้พรรคจะมีฐานการเมืองที่เหนียวแน่น แต่เป็นเพราะการขยายสาขาพรรคในภูมิภาคเป็นจำนวนมาก อีกทั้งผู้สนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ส่วนใหญ่จะนิยมชมชอบที่ตัวผู้นำพรรคโดยเฉพาะฐานคะแนนเสียงในภาคใต้ ที่มุ่งเน้นบุคลิกส่วนตัวของผู้นำท้องถิ่นที่มีความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งเป็นปัญหาของพรรคประชาธิปัตย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การที่ฐานคะแนนนิยมในตัวผู้นำที่มีลักษณะท้องถิ่นนิยม บดบังให้พรรคประชาธิปัตย์ยึดติดอยู่กับภาพลักษณ์ของตัวบุคคลจนอาจละเลยการศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น นอกเหนือจากภาคใต้ที่เป็นฐานคะแนนหลักของพรรคได้

ความเป็นอนุรักษ์นิยมของพรรคประชาธิปัตย์ก็เป็นปัญหาประการหนึ่งที่ขัดขวางการพัฒนาพรรคสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง การปฏิบัติเชิงอนุรักษ์นิยม โดยใช้ระบบเก่าเช่นระบบราชการและการดำเนินการกับปัญหาในระดับต่างๆ ของประเทศ พรรคประชาธิปัตย์พบปัญหาค่อนข้างประปรายในการทำให้เกิดความทันสมัยต่างๆ ที่ได้มีแนวความคิดและนโยบายของคนรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกคนสำคัญของพรรค แต่การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะสาระสำคัญของพรรคการเมืองคือการบริหารประเทศให้อยู่บนโลกแห่งความเป็นสากลและนานาชาติยอมรับ

สำหรับพรรคชาติไทยที่ก่อตั้งพรรคมายาวนาน 34 ปี ก่อนจะถูกคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2551 เพราะทุจริตการเลือกตั้ง ช่วงเวลาของการดำรงอยู่ พรรคชาติไทยยังไม่สามารถพัฒนาพรรคสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยขาดความสามารถในการปรับตัว อันเป็นผลมาจากวัฒนธรรมการเมืองไทยแบบเดิมคือระบบอุปถัมภ์เข้ามายุ่งกับลูกน้องเป็นสายสัมพันธ์แบบพึ่งพาและบารมีส่วนตัว ให้ความสำคัญต่อผู้นำหรือหัวหน้า ความเข้มแข็งของพรรคขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของหัวหน้าพรรค ขาดความสลับซับซ้อน โครงสร้างของพรรคมีเพียงกลุ่มผู้นำและกลุ่มของสมาชิก เพิ่งจะมีการปรับตัวนำโครงสร้างอื่นเข้ามาประกอบ เช่น งานวิชาการ งานวิจัย งานการตลาด แผนงานรณรงค์ทางการเมือง ขาดอิสระที่จะดำรงจุดยืนทางการเมืองหากไม่ได้รับการยินยอมจากกลุ่มย่อยในพรรคหรือกลุ่มสนับสนุนภายนอก มักเปลี่ยนจุดยืนเพื่อเข้าร่วมกับรัฐบาลเสมอจนได้สมญาว่า “ปลาไหล” ตลอดจนขาดเอกภาพเป็นหนึ่งเดียวกันเพราะปัญหากลุ่มย่อยภายในพรรคซึ่งแข่งขันต่อรองอำนาจเห็นได้ถึงข้อขัดแย้งในพรรคตลอดเวลา เมื่อพรรคชาติไทยยังไม่สามารถพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง ทำให้พรรคขาดคุณสมบัติที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนไปด้วย ด้วยเหตุผลเดียวกับพรรค

ประชาธิปไตย พรรคชาติก็ยังไม่บรรลุความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการที่พรรคชาติกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มากและต่อเนื่องเท่าที่ควร

ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน เป็นเพราะว่าพรรคการเมืองไทยถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับวิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งดำเนินมาอย่างขาดช่วงไม่สม่ำเสมอตามการเปลี่ยนแปลงนอกแนวทางประชาธิปไตย พรรคการเมืองไทยเกิดจากความต้องการและการสนับสนุนจากผู้นำทางการเมืองหรือนายทุน มิได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงหรือความสำนึกทางการเมืองให้มีการตื่นตัวทางการเมืองประชาชนหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างมิได้รู้จักและเข้าใจพรรคการเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้พรรคการเมืองช่วยเหลือต่อรองผลประโยชน์ให้ตน พรรคการเมืองก็ไม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สนองความต้องการของประชาชนให้บรรลุถึงประชาธิปไตยได้ คือ ก่อให้เกิดความสำนึก ค่านิยม ทศนคติ และวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนจึงขาดความเชื่อถือในพรรคการเมืองแบบสำเร็จรูปนี้ การขาดฐานสนับสนุนจากประชาชนส่วนมากทำให้พรรคการเมืองไทยเป็นพรรครัฐสภา (Parliamentary Party) มากกว่าพรรคมวลชน (Mass Party) รูปแบบของพรรคจึงเป็นรูปแบบพรรคการเมืองสำเร็จรูปจากเบื้องบนส่งลงมาให้เบื้องล่าง มิใช่จากเบื้องล่างคือประชาชนขึ้นไปสู่เบื้องบนคือผู้ปกครอง

พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน คือ พรรคการเมืองที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ พรรคการเมืองต้องไม่มีเจ้าของในลักษณะบุคคล ครอบครัว กลุ่มนายทุน กลุ่มอิทธิพลใดๆ จนกระทั่งขาดความเป็นประชาธิปไตย ถ้าหากการก่อตั้งไม่เป็นไปในแนวประชาธิปไตยแล้วการดำรงอยู่ก็ย่อมไม่ใช่เช่นกัน ในการสร้างความรู้สึกว่าประชาชนเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมือง วิธีหนึ่งคือประชาชนบริจาคอุดหนุนพรรคการเมือง เมื่อพรรคการเมืองอยู่ได้ด้วยเงินบริจาคของประชาชนโดยไม่ต้องพึ่งพาการสนับสนุนของกลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มธุรกิจ ด้วยวิธีการนี้พรรคการเมืองจะรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณของประชาชนผู้สนับสนุน ขณะเดียวกันพรรคการเมืองก็เป็นอิสระจากกลุ่มอิทธิพลหรือระบบอุปถัมภ์ที่ต้องตอบแทน

แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน คือ การทำให้พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน ตั้งแต่อุดมการณ์ของพรรค การดำรงอยู่ของพรรค การดำเนินการของพรรค การบริหารจัดการ การจัดทำนโยบาย การบริการประชาชน การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนการประสานร่วมมือกันระหว่างพรรคการเมือง ทั้งหมดนี้จะอำนวยให้พรรคการเมืองได้ทำหน้าที่ในเชิงอุดมคติด้วย กล่าวคือเป็นคนกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเพื่อสะท้อนความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ดำเนินการหรือผลักดันให้รัฐบาลนำความคิดเห็นและความต้องการนั้นไปปฏิบัติ เป็น

แกนนำในการปฏิรูปทางการเมือง เป็นท่าแห่งข้อมูลให้ความรู้แก่สมาชิกพรรคและประชาชนที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษาทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมือง ความสัมพันธ์นี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของเสถียรภาพของพรรคการเมือง トラบใดที่พรรคการเมืองสามารถดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะเป็นฐานสนับสนุนทำให้พรรคการเมืองดำรงอยู่อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง พรรคการเมืองที่พัฒนามาจนถึงระดับสถาบันทางการเมืองจะดึงดูดประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง จะอำนวยให้ประชาชนแสดงพลังการเมือง จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าระบบประชาธิปไตยเป็นของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง เมื่อนั้นพรรคการเมืองก็เป็นเครื่องมือเพื่อประชาชน พรรคการเมืองก็เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ถ้าไม่มีพรรคการเมืองหรือมีพรรคแต่ยังไม่พัฒนาถึงระดับสถาบันทางการเมืองของประชาชน พรรคการเมืองก็จะเป็นเพียงเครื่องมือของนักการเมืองหรือสมาชิกพรรค ส่วนประชาชนอื่นจะต้องออกมาอยู่ภายนอก

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่มียุขยืนยาวเป็นอันดับหนึ่งและอันดับสองในการเมืองประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาพรรคไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้ การศึกษาครั้งนี้จึงขอเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

ในการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนการพัฒนาการเมืองของประเทศไทย จะต้องพัฒนาไปพร้อมกันสองทาง กล่าวคือ พรรคการเมือง นักการเมือง และประชาชนในระบอบประชาธิปไตย โดยพรรคการเมือง-นักการเมือง ต้องมีสำนึกว่าเป็นผู้แทนของเจ้าของอำนาจมาใช้อำนาจบริหารแทนประชาชน เมื่อพรรคการเมืองดำรงอยู่ได้ด้วยเงินบริจาคส่วนหนึ่ง ด้วยเงินอุดหนุนของรัฐบาลซึ่งมาจากภาษีประชาชนอีกส่วนหนึ่ง พรรคการเมืองและนักการเมืองควรมีความรู้สึกเป็นหนี้ความช่วยเหลือสนับสนุนของประชาชน รู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะมาเป็นผู้แทนประชาชนในการบริหารบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประโยชน์ของประเทศชาติ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของพรรคและพวกของนักการเมือง

นักการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองเป็นแกนสำคัญที่ขับเคลื่อนพรรคการเมืองให้มีพลังทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ พลังเชิงปริมาณของพรรคการเมือง หมายถึง เครือข่ายสมาชิก มีสมาชิกจำนวนมาก มีสาขาในทุกระดับ ได้รับความนิยมในหมู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง มีรากฐานมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนพลังเชิงคุณภาพของพรรคการเมือง หมายถึง มีความเด่นชัดในนโยบาย มีอุดมการณ์และเป็นที่ยอมรับในความมั่นคงของอุดมการณ์นั้น มีผู้นำและผู้บริหารพรรคที่มีวิสัยทัศน์ มีการสืบสานเจตนารมณ์อย่างมั่นคงแน่วแน่ในนโยบายและแนวทาง รวมทั้งเป็นพรรคที่มีคุณธรรมที่ต้องการอุทิศตนเพื่อกิจกรรมทางการเมืองเพื่อประชาชนอย่างจริงใจ เพื่อขับเคลื่อนพรรคการเมืองให้มีพลัง นักการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองต้องสร้างพรรคการเมืองให้เป็นสัญลักษณ์ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่จะผลักดันให้ประชาชนมีสิทธิในทางการเมือง ไม่เห็นการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระหรือสิ่งเลวร้ายที่เกิดจากชนชั้นผู้ปกครอง ในทางกลับกันพรรคการเมืองจะต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจให้ประชาชนสนใจการเมืองและสนใจที่จะเข้าเป็นสมาชิก เพราะเป็นพรรคการเมืองในอุดมคติ

ขณะที่ประชาชน-พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ต้องตระหนักว่าตนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ตลอดจนเป็นเจ้าของพรรคการเมืองที่ตนเห็นว่ามีอุดมการณ์และนโยบายที่ตรงกัน ถ้าประชาชนพลเมืองขาดซึ่งความตระหนักเสียแล้ว ก็จะปล่อยให้ นักการเมืองในฐานะผู้แทนราษฎรใช้อำนาจไปในทางมิชอบ ดังนั้นประชาชนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองตามแต่โอกาสจะอำนวย รวมถึงตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรทางการเมือง

ในการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน พรรคการเมืองต้องพัฒนาสมาชิกของพรรคควบคู่กันไปกับประชาชนด้วย โดยการคัดเลือกคนที่มีคุณสมบัติเข้าเป็นสมาชิกพรรค จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมทางการเมืองให้แก่สมาชิกพรรคและประชาชนที่สนใจ เพื่อให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ให้การศึกษาแก่ประชาชนในแง่การปกป้องสิทธิความเป็นพลเมืองของตัวเองหรือเสริมสร้างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนไทย ก่อนที่พรรคจะคัดเลือกคนเพื่อส่งรับสมัครเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พรรคจำเป็นต้องพัฒนาผู้แทนของพรรคให้มีความรู้ความสามารถทางการเมือง ตลอดจนความสามารถด้านอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ นอก จากการ “เป็นคนเก่ง” เพราะมีความรู้ความสามารถทางการเมือง ผู้แทนของพรรคที่จะไปเป็นผู้แทนของราษฎรในสภาจำเป็นต้อง “เป็นคนดี” อีกด้วย หมายถึง บุคคลที่มีวินัย คำว่า “วินัย” เป็นสิ่งสำคัญสำหรับสมาชิกพรรคการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ นักการเมืองคงไว้ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตไม่ใช้โอกาสทางการเมืองเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน แต่เล่นการเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง ในการควบคุมวินัยของสมาชิก

พรรค พรรคการเมืองเองก็ต้องเคารพวินัยของพรรคเองด้วย เพราะจะเป็นเครื่องมือควบคุมสมาชิกของพรรคการเมืองให้รวมเป็นหมู่คณะสามัคคีทำงานประสานกันย่อมจะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งจนกลายเป็นสถาบัน

ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองให้มีลักษณะเป็นพรรคมวลชน เป็นสถาบันทางการเมืองเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง พรรคการเมืองต้องเล่นสวมบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชน ทั้งตัวแทนผลประโยชน์ ตัวแทนนโยบาย และตัวแทนความคิดเห็น โดยต้องมีกิจกรรมทางการเมืองออกสู่สาธารณชนสม่ำเสมอ ไม่ใช่กิจกรรมระหว่างสมาชิกพรรคทำในสาขาพรรคเท่านั้น ต้องเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน รับฟังความต้องการเพื่อนำไปกำหนดนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายพัฒนาท้องถิ่น ภายหลังจากการปฏิบัติทางการเมือง พรรคการเมืองต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับประชาชนจากการปฏิบัติทางการเมืองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน

ในทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน พรรคการเมืองต้องสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและแก้ไขวัฒนธรรมทางการเมืองที่ทำลายการเมืองที่ดีทิ้งไป ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยมากกว่า 70 ปี ตลอดเวลาที่ผ่านมาเราให้ความสำคัญต่อรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบ ระบบการเลือกตั้งตลอดจนการพัฒนาพรรคการเมือง แต่เราขาดการพัฒนาพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตยหรืออีกนัยหนึ่งประเทศไทยยังขาดวัฒนธรรมประชาธิปไตย ส่งผลให้พลเมืองขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย เห็นประโยชน์ส่วนตัวคนสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม ไม่ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดี เริ่มต้นด้วยการปลูกฝังหน้าที่พลเมือง ด้วยการปฏิรูปการศึกษาว่าด้วยหน้าที่พลเมืองตั้งแต่ระดับประถมศึกษาอย่างต่อเนื่องจนจบปริญญาตรี เมื่อถึงวัยมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งพลเมืองก็จะทำหน้าที่โดยรู้สึกรู้ว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองอย่างแท้จริง หวงแหวนสิทธินั้นโดยไม่ยอมให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเด็ดขาด ก่อนการใช้สิทธิเลือกตั้งพลเมืองก็จะศึกษาพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งว่ามีคุณสมบัติที่จริงจังสมควรออกเสียงให้ หลังการใช้สิทธิเลือกตั้งพลเมืองก็จะตรวจสอบการดำเนินการของพรรคการเมืองและผู้แทนราษฎร อีกประการหนึ่งคือการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง เพื่อช่วยให้พรรคการเมืองดำรงอยู่ได้ด้วยเงินบริจาค ป้องกันมิให้กลุ่มอิทธิพล กลุ่มทุนธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์มาลงทุนในพรรคการเมืองที่จะไปเรียกร้อยถอนทุนคืนภายหลังเมื่อพรรคการเมืองได้มาซึ่งอำนาจบริหารเมื่อได้เข้าร่วมรัฐบาล เป็น

การช่วยให้พรรคการเมืองมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างเต็มที่ตามอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมือง

การแก้ไขวัฒนธรรมทางการเมืองที่ทำลายการเมืองที่ดีทิ้งไป เช่น ระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง เพราะทำให้พรรคขาดอิสระที่จะแสดงจุดยืนทางการเมืองตามอุดมการณ์หรือไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่แสดงไว้ต่อประชาชนได้ ตลอดจนวัฒนธรรมระบบอาวุโสภายในพรรค เพราะจะปิดกั้นโอกาสของคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถให้เข้ามาทำงานในระดับบริหารพรรคได้ เพราะตำแหน่งบริหารต้องตกเป็นของผู้อาวุโสที่อาจขาดความสามารถ พรรคการเมืองต้องมีกลไกเพื่อเข้าถึงประชาชน ขณะเดียวกันก็เปิดให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ไปมาหาสู่ง่าย เมื่อมีปัญหาสามารถนำเสนอให้พรรคการเมืองได้ง่าย ไม่ต้องมีกระบวนการขั้นตอนพิธีรีตองมาก พรรคการเมืองต้องไม่ทำให้ประชาชนรู้สึกห่างไกลเอือมไม่ถึง เพราะมุ่งแต่ปัญหาทางการเมืองระดับประเทศจนละเลยปัญหาของประชาชนจนดูเหมือนไม่ได้ทำอะไรเพื่อประชาชน พรรคการเมืองของประชาชนต้องเอาปัญหาของประชาชนเป็นที่ตั้ง การเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองสามารถเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน ให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนเห็นว่าพรรคการเมืองเป็นของประชาชน อันจะชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

อนึ่ง การพัฒนาการเมืองไทยก็เป็นเช่นเดียวกับการบริหารแผ่นดินคือพรรคการเมืองต้องประสานความร่วมมือกัน พรรคใดพรรคหนึ่งไม่อาจทำได้เพียงลำพัง พรรคการเมืองต้องมีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองอื่นๆ นอกจากรับฟังสมาชิกพรรคและประชาชนที่เป็นฐานเสียงแล้ว ยังต้องรับฟังพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีแนวคิดหรือนโยบายที่ต้องกันเพื่อหาแนวร่วมซึ่งจะมีพลังมากกว่า เป็นการแสดงสปิริตทางการเมือง ไม่ยึดติดกับพรรคของตนหรือการแข่งขันทางการเมืองมากเกินไป อันจะเป็นการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

การได้มาซึ่งพรรคการเมืองในอุดมคติตลอดจนการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน จะต้องเป็นความร่วมมือกันของสังคมองค์กรรวมทั้งภาครัฐ ภาคการเมือง และภาคประชาชน ไม่อาจปล่อยให้เป็นที่หน้าทีของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือคาดหวังให้พรรคการเมืองพัฒนาไปแต่เพียงลำพัง ซึ่งก็จะไม่อาจก้าวไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน (2536) *พรรคการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กระมล ทองธรรมชาติ (2539) *วิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองไทย : จากราชาธิปไตยสู่อำมาตยาธิปไตย* กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
- เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์ 2541 “พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) *ปฏิรูปการเมืองสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท..
- โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ และนรนิติ เศรษฐบุตร (2521) *พรรคการเมือง* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ขวัญชาติ วงศ์จร ไพบูลย์ (2539) “พรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คันถ์ชิด อินทชาติ (2515) *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เดือนเพ็ญ ภิญ โยนิชเกษม (2550) “ปัญหาพรรคการเมืองกับการมีส่วนร่วมของประชาชน” หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน สถาบันพระปกเกล้า
- จรูญ สุภาพ (2514) *หลักรัฐศาสตร์* พระนคร ไทยวัฒนาพานิช
- จิราภรณ์ คำจันทร์ (2547) “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จุมพล หนีมพานิช (2540) แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 1 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- จุมพล หนีมพานิช (2548) “พัฒนาการทางการเมืองไทย: อำมาตยาธิปไตย ธนาธิปไตย หรือ ประชาธิปไตย” กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- เจือ ราชสีห์ (2548) *พรรคประชาธิปัตย์: จากพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง สถาบันพระปกเกล้า*
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2524) *การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ*
- _____ (2538) *การปฏิรูปทางการเมือง กรุงเทพมหานคร สถาบันนโยบายการศึกษา*
- เชาวนะ ไตรมาศ (2549) “การสร้างความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองกับหลักธรรมาภิบาลแนวใหม่ในประชาสังคมยุคโลกาภิวัตน์” นำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 7
- ชิดชัย ชิพดี (2548) *การพัฒนาพรรคการเมืองไทย ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง*
- ธงชัย สันติวงษ์ (2536) *การวางแผน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- ทินพันธุ์ นาคะตะ (2524) “แนวโน้มและปัญหาสำคัญของระบบการเมืองการบริหารในทศวรรษ 1980” ในประเทศไทยในทศวรรษ 1980 : ปัญหาสำคัญ อุปสรรค และแนวโน้ม” กรุงเทพมหานคร ประสานศิลป์การพิมพ์
- นิยม รัฐอมฤ (2538) “รายงานการวิจัย” กรุงเทพมหานคร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิรุจน์ ขำนุรักษ์ (2542) *การศึกษากลุ่มการเมืองในระบบพรรคการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ (2538) *การปรับปรุงระบบพรรคการเมืองไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)*
- ประเวศ วะสี (2537) *การปฏิรูปการเมือง ทางออกของประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน*
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ (2533) “การพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทยเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตร ปรอ. รุ่นที่ 2 พุทธศักราช 2533
- _____ (2549) “การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” สถาบันพระปกเกล้า
- _____ (2524) *พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช*
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2527) *พรรคกับเสถียรภาพทางการเมือง กรุงเทพมหานคร โครงการสร้างตำราสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*

- ปฤษฎา ธรรมธร (2544) *การปฏิรูปพรรคการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พิมพ์ประไพ ณะมณี (2542) “การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ และชาติไทย” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภัทราวดี สิงห์เสนี (2547) “การเลือกสรรบุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง: การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ยุพา ศิริประภาพร (2550) *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาพรรคการเมือง* หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน สถาบันพระปกเกล้า
- ลิขิต ชีรเวทิน (2519) *การพัฒนาการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพรวพิทยา
- _____. (2526) *พรรคการเมืองและการพัฒนาพรรคการเมืองไทย* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย
- วิวัฒน์ชัย ะณินทร (2550) “พรรคชาติไทยจากกรณีเต็นท์มาสู่รถญี่ปุ่น” นิตยสาร Positioning Magazine <http://www.positioningmag.com/magazine/Details.aspx?id= 59602>
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ และ สุรพล ราชภัณฑารักษ์ (2539) “พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์” กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วัลลภ สุขสวัสดิ์ (2549) “ทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย ศึกษาเปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่” เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สายันต์ ไยสามเสน (2549) *ระบบการเลือกตั้งกับการพัฒนาสถาบัน เชียงใหม่* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- _____. และคณะ (2546) “ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย” ปทุมธานี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- เสนีย์ คำสุข (2546) *พรรคการเมืองไทย ปัญหาและแนวทางแก้ไข* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุภูมิ นवलสกุล วิทยา นภาศิริกุลกิจ และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2528) *การเมืองและการปกครองไทย* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์ (2535) *การเมืองและการปกครองไทย พิมพ์ครั้งที่ 10* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- สุโขทัยธรรมมาธิราชมหาวิทยาลัย (2535) เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมือง หน่วยที่ 15-8 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์พิสูจน์อักษร
- สุจิต บุญบงการ (2540) “ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน หน่วยที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____ (2542) การพัฒนาทางการเมืองไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2519) *Party Identification* กับการพัฒนาทางการเมือง ในการพัฒนาการเมืองไทย กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แพรวพิทยา
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู (2538) *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) “เอกสารวิชาการ ทรรศนะว่าด้วยเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาระบบพรรคการเมือง” กรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ศุภพงษ์ อัสวินวิจิตร (2547) “ความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับกลุ่มเศรษฐกิจในระบบการเมืองไทย” เอกสารวิชาการส่วนบุคคล สถาบันพระปกเกล้า
- หยุด แสงอุทัย (2517) *พรรคการเมือง* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ดวงกมล
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2542) “รากฐานความคิดทางการเมือง สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์” *รัฐศาสตร์สาร* 21,1
- อานนท์ อาภาภิรม (2528) *รัฐศาสตร์เบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- อุทัย หิรัญโต (2520) *ศิลปะศาสตร์ของนักบริหาร* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- Almond, Gabriel A. and Powell, G.Bingham. Jr. Comparative. (1966.) *Politics: A Developmental Approach*. Boston: Little, Brown.
- Andre Hauriou. (1985.) *Droit constitutionnel et Institutions politiques*. Montchrestien.
- Austin Ranny and Willmore Kendall. (1956.) *Democracy and the American Party System*. New York: Harcourt, Dorace.
- Epstein, Leon D. (1967) *Political Parties in Western Democracies*. London: Pall Mall Press.
- Daniel Lerner (1958) *Passing of Traditional Society*. Modernizing the Middle East New York: The Free Press.
- Apter, David E. (1965) *The Politics of Modernization*. 5th ed. Chicago: Praeger Publishers.

- Dell G.Hitchner and Carol Levine. (1967) *Comparative Government and Politics*. New York: Dodd, Mead
- Duverger, Maurice. (1964) *Political Parties*. Great Britain: Cambridge University Press.
- Friedrich, Carl J. (1950) *Constitutional government and democracy*. Boston: Giun.
- Girling J.L.S. (1981) *Thailand. Society and politics*. Cornell University Press.
- Goodman William. (1967) *The Two-Party System in the United States*, Princeton: D. Von Nostrand.
- Jacobsen, G.A., & Lipman, M.H. (1969) *Political science*. New York: Barnes and Noble.
- Jean Gicquel and Sigmund Neumann. (1956) *Modern Political Parties*. Chicago: University of Chicago Press.
- Joan M. Nelson (1976) *Economic Crisis And Policy Choice: The Politics Of Adjustment In The Third World*.
- John T. Zadrozny (1959) *Minority Groups*". *Dictionary of Social Science*.
- Joseph La Palombara and Myron Weiner. (1966) *Political Parties and Political Development*. Princeton University Press.
- Julius Gould, W.E. Kolb. (1965) *A Dictionary of the Social Sciences*. Free Press of Glencoe.
- Karl Deutsch. (1961) *Nationalism and Social Communication, an inquiry into the Foundations of Nationality* London: Chapman & Hall
- Key Lawson. (1976) *The Comparative Study of Political Parties*. New York: St.Martin' s Press.
- Mc Donald, Neil A. (1953) *The Study of Political Parties*. New York: Random House.
- Max Weber. (1972) *Essays in Sociology*. New York: Oxford University Press.
- Mariad D.Irish, James W.Protho and Richard J.Richardson (1981) *The Politics of American Democracy*, 7th.ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Maurice Duverger. (1972) *Party Politics and Pressure Groups*. London: Thomas Y.Crowell
- Myron Weiner. (1966) *Modernization; the dynamics of growth*. New York : Basic.
- Pye, Lucian. (1966) *W.Aspect of Political Development*. Boston: Little Brown and Company.
- Ranney, Austin. (1965) *The governing of men*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Richard L.Kolbe. (1985) *American Political Parties an Uncertain Future*. New York: Harper & Row, Publishers.

Robert Michels. (1962) *Political Opposition in Western Democracies*. New Haven: Yale University Press.

Roland, Pennock J., & Smith, David G. (1964) *Political science*. New York: Macmillan.

Roy C. Macridis. (1967) *Introduction the History Function and Typology of Parties in Political Parties : Contemporary Trends and Ideas*. ed Roy C. Macridis. New York: Harper and Row Publishers.

Huntington, Samuel P. (1968) *Political Order in Changing Societies*. New Heaven: Yale University Press.

Sigmund Neumna. (1956) *Modern Political Parties*. Chicago Press.

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์
แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์
เรื่อง แนวทางการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
ศึกษากรณีของพรรคประชาธิปัตย์เปรียบเทียบกับพรรคชาติไทย
โดย สාරาญ ทองแพง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รองศาสตราจารย์ ธโสธร ตู้อองคำ

แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะของพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 2) เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยที่จะนำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
- 3) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีลักษณะปลายเปิด ประกอบด้วยคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบแบบสัมภาษณ์ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ
2. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่
 - ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย
 - ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง
 - ประเด็นที่ 3 การพัฒนาพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง
 ตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1.1 ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....
.....

1.2 ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....

1.3 ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของ
ความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

.....
.....
.....
.....

1.4 ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ
เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

.....
.....
.....
.....

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว		
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค		
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้		
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น		
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง		
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง		
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน		
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค		
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้		
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ		
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม		
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น		
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ		
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค		
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้		
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ		
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น		
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้		
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ		
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน		

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

.....
.....
.....
.....
.....

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1. การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่ อย่างไร (ขอบอช่ายการสนับสนุน)

1.1 กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

.....

1.2 กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

.....

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

2.1 กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

.....

2.2 กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

.....

ขั้นที่ 2. พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

.....

ขั้นที่ 3. การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีความสามารถที่จะปรับปรุงในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีความสามารถที่จะปรับปรุงในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

.....

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ที่มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย ที่มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

.....

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

.....

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

.....

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบัน)

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบัน)

.....

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่ (ความสลับซับซ้อน)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

.....

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่ (ความมีอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร

.....

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างไร เป็นเอกภาพหรือไม่ (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร

.....

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร

.....

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองตามแนวคิดของ แซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย

พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

.....

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนแล้ว

ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนแล้ว

ความคิดเห็นอื่นๆ โปรดระบุ

.....

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ดังนี้

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือ

หัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิกและผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์ให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

3.3 ท่านคิดว่าพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

- เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนแล้ว
- ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนแล้ว
- ความคิดเห็นอื่นๆ โปรดระบุ

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคชาติไทย ดังนี้

3.3.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

3.3.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

3.3.3 ความเป็นอิสระจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

3.3.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิกและผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

3.3.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

3.3.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคชาติไทย ให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ภาคผนวก ข
รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง	ตำแหน่ง/สังกัด
1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ 1.1 บุคคล นายอาคม เองฉ้วน 1.2 บุคคล นายชินวรณ์ บุญเกียรติ 1.3 บุคคล นพ. วงศ์ เศรษฐกิจวิกรม 1.4 บุคคล นายนคร มาฉิม	นักการเมือง นักการเมือง นักการเมือง นักการเมือง
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์ 2.1 บุคคล ร้อยตำรวจเอก ดร.เฉลิม อยู่บำรุง 2.2 บุคคล นายสุรพร คณัตถ์ตระกูล	นักการเมือง นักการเมือง
3. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย 3.1 บุคคล นายประทีป เชิดธรณินทร์ (แทน พลตำรวจเอกประมาธ อดิเรกสาร) 3.2 บุคคล นายนิกร จ่างง (แทน นายบรรหาร ศิลปอาชา) 3.3 บุคคล นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ (แทน นายประภัตร โพธสุธน)	นักการเมือง นักการเมือง นักการเมือง
4. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย 4.1 บุคคล ร้อยตรีประภาส ลิ้มพันธ์ 4.2 บุคคล นายสุชน ชามพูนท 4.3 บุคคล นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ	นักการเมือง นักการเมือง นักการเมือง
5. กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย 5.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกฎหมาย 1) นายศักดิ์ กอแสงเรือง 2) นายรัฐปรกรณ์ นิภานันท์ 3) นายธัญญา ชี้อวจา	นักกฎหมาย นักกฎหมาย นักกฎหมาย
5.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชน (NGO) 1) นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์ 2) นายชาญชัย พินทุเสน 3) ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	มูลนิธิโลกสีเขียว มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ สถาบันไทยพัฒนา

ภาคผนวก ก

บทสัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์

นายอาคม เองฉ้วน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 14 ตุลาคม 2551

เวลา : 14.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : พรรคประชาธิปัตย์

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

มาจากกลุ่มประชาชนที่มันเป็นรากหญ้าเพราะประชาชนของประเทศ เป็นคนยากคนจน ประชาชนรากหญ้าเราจะเห็นภาพพรรคการเมืองมาจากข้างบนหรือตั้งพรรคไปหาสาขาต่าง เพราะฉะนั้นกฎหมายบอกให้มีภาคหนึ่งสาขา เพราะฉะนั้นประเทศไทยมี 5 พรรค กฎหมายเลยมี ให้เขียน 6 พรรค แล้วสาขาละ 50 คน มันไม่ใช่รากหญ้าอย่างนั้น เพื่อให้เป็นรูปแบบสำหรับการตั้ง พรรค แต่ความหมายของผมมันจะต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีประชาชนในภูมิภาค ในจังหวัด ว่า รากหญ้าคือมีชาวนา ชาวไร่ ข้าราชการ พวกนี้ละ รวมตัวในการมีอุดมการณ์ตั้งสาขาขึ้นมา และ สาขาที่ว่านี่อย่างพรรคประชาธิปัตย์ต้องมี 170 กว่าคน ตัวเลขโดยชัดเจน ดำเนินสาขาอย่างเป็นสาขา จริงๆ เพราะไม่ใช่ตั้งเอาป้ายติด แล้วเบิกเงินของ กกต. ไม่ใช่ เพราะ กกต. ตอนนี่ก็ต้องมาคุม 1. กิจกรรม 2. สำนักงานต้องเป็นเอกเทศ ตลอดระยะเวลาที่คุณดำรงตำแหน่ง 2 ปี นั้น หัวหน้าสาขาต้องมีกิจกรรม คุณทำอะไรบ้างให้ประชามีความรู้ในเรื่องนี้หรือเปล่า มีประชุมให้เป็นเรื่องเป็นราว ไม่นั้น กกต. จะไม่ให้เงินสนับสนุน เพราะ กกต. เขามีกฎหมายเขาเรียกว่าพระราชบัญญัติเงินทุน พรรคการเมือง เพื่อให้ทำกิจกรรม แล้วทำกิจกรรมก็คือว่า ต้องไปสอดรับรัฐธรรมนูญที่มีส่วนร่วม ทางการเมืองเพราะว่ามีส่วนร่วมได้หลายแบบ ส่วนร่วมกับพรรค ที่ผมใช้คำว่า พรรคการเมืองใน อุดมคติในลักษณะอย่างนี้ มาจากสาขาพอมาจากสาขาเสร็จถึงระดับกลาง ระดับพรรค ก็มีการ เลือกตั้งทุก 4 ปี เขาเรียกว่ากรรมการบริหารพรรค ซึ่งในเวลานี้ลด 49 คน เหลือ 19 แล้ว เพราะ กฎหมายมันแรง ถ้าทำผิดถึงยุบพรรค ก็ปรับเหลือ 19 คน ยังมีองค์กรการบริหารอยู่เดิม มีหัวหน้า มี รองหัวหน้า มี 8 คน มีกรรมการ มีเหรียญ มีประติคม แค่ 19 คน แล้วเมื่อคณะกรรมการบริหารมา จากข้างล่าง แล้วก็เวลาไหนคัดเลือกตั้งคณะกรรมการชุดนี้ องค์กรที่เราไปจัดตั้งไว้โดยสาขา ต้องมา เป็นไหนเตอร์ สเหมือนกับเป็นตัวแทนของชาติ ประการที่ 2 สส.ปัจจุบันต้องมีอำนาจในการไหนเตอร์ เรามี สส. ประมาณ 146 กว่าก็เป็นไหนเตอร์ แล้วเราให้เกิดศิลปครององค์กรท้องถิ่นอีก

หมายความว่า สจ. สท. นายกเทศมนตรี ที่พรรคส่งในนามพรรค ที่เขาได้เอง ที่เขาใช้ตราพรรคไว้ลงเลือกตั้งแล้วได้เป็น สท. ขึ้นมา สจ. ขึ้นมา ได้เป็นนายกเทศมนตรีขึ้นมา เขาก็มีที่นั่งเข้ามาโหวตแล้ว อันสุดท้ายก็คือ กทม. ในกรุงเทพมหานคร เราก็ให้จำนวนสัดส่วนเขาไปโหวต เพราะฉะนั้นในลักษณะของเรา จะไม่ขนาดถึงเป็นพรรคเดโมแครตในอเมริกา แต่เราก็พยายามดำเนินงานให้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการขัดแย้งเป็นทอดๆ จนมาที่สุดท้ายก็มาโหวตผู้นำพรรคๆ ทุก 4 ปี เพราะฉะนั้นพรรคของเราได้รับการผู้นำก็ได้การยอมรับจากทุกภาคส่วน ที่เป็นประชาธิปไตย เพราะว่าใช้องค์กรนี้มีตัดสิน 4 ปีครั้ง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ในอดีตผมไม่รู้เพราะพรรคมีอดีต แค่ 60 ปี ผมมาอยู่แค่ 30 ปี ยุคต้นผมไม่รู้ผมอยู่ยุคหลัง ยุคที่ผมอยู่อยากจะเรียนว่าพรรคประชาธิปัตย์มีปัญหาาก็คือว่าเหมือนเรามือองค์กรบริหารกว้าง เรามีปัญหาเรื่องเงินทุน เพราะคุณจะมองเห็นเลยว่าพรรคไม่มีรายได้เลย รายได้จากรายการพรรคมาจากการหักเงินเดือนของพวกผม ผมถูกหักเดือนละ 10,000 บาท เพราะฉะนั้นในยุคใดที่พรรคมีคะแนนเสียงเลือกตั้งกับ สส.เยอะ 110 – 80 คน ก็จะเอาเงินส่วนนี้มาบริหารจัดการ คนในพรรคค่าน้ำค่าไฟ นี่ก็เป็นมูลนิธิ แต่ว่ายุคใดที่มี สส.น้อย เงินก็ไม่พอจ่าย หรือยุคใดที่มีการเลือกตั้งบ่อยก็ต้องระดมทุน ต้องหาจากคนบริจาค ต้องจัดงานระดมทุนที่ หนึ่งร้อยล้านถึงสามร้อยล้านบาท ซึ่งมันลำบากมาก สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ เพราะฉะนั้นเราก็ได้ กกต.มา

พรรคการเมือง ก็ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนพึงได้ ต้องพัฒนาท้องถิ่น และต้องเป็นพรรคที่มีตัวผู้นำที่ประชาชนศรัทธา และต้องไม่แตกความสามัคคี หากเป็นแบบนี้ก็ไร้ประสิทธิภาพ

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ของพรรคประชาธิปัตย์ เป็นการส่งเสริมสถาบันหรือว่าเป็นการจัดการคนเดียวไม่ได้ คุณต้องใช้เสียงข้างมาก ความเห็นของคนหมู่มาก แต่ว่าอย่างไรก็ตามความมั่นคงสามารถเป็นสถาบัน เพราะว่ามีสมาชิกในประเทศประมาณ 3-4 ล้านคน แต่ว่าโหวตเตอร์คนที่เขาเลือกพรรคประชาธิปัตย์เลือกตั้งครั้งแล้วเพราะเลือกพรรคพลังประชาชนประมาณสิบล้านเสียง ดูจากคะแนนรายชื่อที่คนไปลงคะแนนคนละเสียง เขาได้คะแนนสิบล้าน พรรคประชาธิปัตย์ได้สิบล้านเพราะเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคสุดท้ายมากที่สุดสิบล้านเสียง ซึ่งในอดีตตอนทักษิณอยู่ทักษิณเคยพูดเขาได้สิบล้านเสียงแต่พอทักษิณไม่อยู่เขาได้แค่สิบล้านเสียงแต่พรรคประชาธิปัตย์คะแนนเสียงขึ้นมา

เป็นสปีดล้นเสียงมันต่างกับสปีดจุดห้าล้านเสียงของเขา แต่เราพูดไม่ได้โจมตี พรรคพลังประชาชนซื้อเสียงแต่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้ซื้อเสียงคะแนนเสียงสปีดล้นเพราะประชาชนเลือกด้วยเหตุผล วันข้างหน้าพรรคประชาธิปัตย์ก็สามารถพัฒนาไปได้อีกเราก็สามารถเป็นเสียงข้างมากอีกแต่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถหาคะแนนเสียงทางภาคเหนือและภาคอีสานได้แต่ทางพรรคประชาธิปัตย์ได้เสียงทางภาคตะวันออก กรุงเทพฯ และภาคใต้ และผลการวิจัยต้องกลับไปเช็คดูว่าประชาชนที่เขาเลือกผู้แทนต่างกันมากแบบไม่มีคำตอบแทน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน
ไม่มี

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาลาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอขยายของการสนับสนุน)
กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร
กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง เหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	การเมืองไทยยังไม่ค่อยมีเสถียรภาพ แต่ก็สามารถที่จะค่อยๆ สร้างพรรคการเมืองบางพรรคให้มั่นคงได้ มั่นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ใช่กระบวนการทางการเมืองอย่างเดียว
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	การพัฒนาการของทั้งสองพรรคเหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) พรรคการเมืองอื่นๆ ด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีการปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา เพื่อให้ทันเหตุการณ์ และได้เปรียบพรรคคู่แข่ง
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย แต่ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

- 1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย แต่ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย แต่ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์มีการปรับตัวสูงจึงอยู่มาได้ยาวนาน ส่วนพรรคชาติไทยก็มีการปรับตัวเหมือนกัน ทั้งสองพรรคมีความพยายามปรับตัวเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคประชาธิปัตย์มีโครงสร้างและสาขาพรรคมากกว่า ส่วนพรรคชาติไทยจะมีน้อยกว่า
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความผูกพัน แต่สัมพันธ์กันในการเล่นการเมือง ไม่ใช่ไปสร้างอิทธิพลหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรอย่างยิ่ง ทั้งสองพรรคต่างมีสมาชิกที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายๆ กัน มารวมกลุ่มกัน
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรครระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่ถึงกับเป็นสถาบัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองต้องมีการปรับตัวแน่นอน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีความผูกพันหมด
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีอุดมการณ์เหมือนกัน แต่ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาไหนนะ บางครั้งก็แตกแยกกัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 14 ตุลาคม 2551

เวลา : 13.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : พรรคประชาธิปัตย์

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน ก็จะต้องเป็นพรรคการเมืองที่ ที่เรียกว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกมากหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นพรรคการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย การที่จะทำ ให้พรรคการเมืองไปสู่พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมือง ที่มีประชาธิปไตยภายในพรรค จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 เรื่อง

1. พรรคการเมืองต้องมีการจัดตั้งจากประชาชน ส่วนมาก ส่วนมากในที่นี้ไม่ได้หมายถึงว่า มากเป็นยังงัไม่ทราบ คือว่าจากตัวแทนจากกลุ่มประชาชนต่างๆ ที่หลากหลาย

2. มีอิสระในการตัดสินใจในพรรค ประชุมการเลือกกรรมการบริหารพรรค กำหนดนโยบาย ต่างๆ สมาชิกควรมีส่วนร่วม

3. จะต้องมีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคโดยอิสระ ไม่ใช่ระบบทุน หรือระบบอาจ เผด็จการภายในพรรคพรรคการเมืองต้องเปิดกว้างให้ประชาชนมีส่วนร่วม

4. พรรคการเมืองนั้นต้องดำรงอยู่ได้ ด้วยการสนับสนุนของประชาชน ก็คือรายได้ที่จะมา บริหารจัดการพรรคต้องมาจากการบริจาค อย่างน้อยร้อยละ 50 ก็ควรมาจากการอุดหนุนรัฐด้วย เช่นเดียวกับที่เยอรมัน รัฐก็ต้องอุดหนุนด้วยเพื่อการทำกิจกรรมในทางการเมืองได้ เพราะฉะนั้นในเชิงอุดมคติ แล้วก็ในเชิงที่ต้องทำให้เกิดเป็นจริงเราสร้างพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยภายในพรรคมากขึ้น

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

จริงๆ เป็นหลักทั่วไปนะ ในระบบพรรคการเมืองมันก็มีการพัฒนาของพรรคการเมืองเป็น ระยะ ในระยะเริ่มแรก ส่วนใหญ่พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรองรับการ ใช้อำนาจ แล้วก็พรรคการเมืองเผด็จการ เช่นผู้ที่มีอำนาจอยู่แล้วมาตั้งพรรค เช่น ป.พิบูลสงคราม

เช่นเดียวกับ ถนน เกียรติจักร พรรคการเมืองแบบนี้ในลักษณะเป็นเผด็จการภายในพรรค ต่อมา พรรคการเมืองก็มีการพัฒนามาจากการเมืองเดียวของชนชั้นสูงหรือกลุ่มคนรวยมารวมตัวกัน จัดตั้ง พรรคการเมืองเมื่อเขามารวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง อำนาจในการบริหารจัดการก็อยู่ที่คนชั้นสูง หรืออยู่ที่นายทุนพรรค ใน 4 – 5 ปีที่ผ่านมา เรามีพรรคที่ตั้ง โดยระบบใหม่ เพราะฉะนั้นนี่ก็สนอง ต่อความเป็นระบบของเจ้าของพรรค ที่ค้าขายทุนพรรคแล้วก็มีการพัฒนาในระดับที่ 3 คือ พรรค การเมืองที่มีมวลชนมาก การเมืองที่มีการยกระดับในพรรค ขณะนี้ก็ประชาธิปไตยก็เดินไปในทาง นี้ ก็คือว่า มีสมาชิกถึงสองล้านแปดแสนคน มีสาขาพรรค 195 สาขาพรรค ซึ่งพรรคการเมืองอื่นใน ขณะนี้มี 6 พรรค แต่ว่าไม่ได้มีสาขาพรรคเป็นตัวแทนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมได้ ทิศทางใน อนาคต ก็คือว่า เป็นทิศทางที่เราจะต้องทำพรรคการเมืองให้สนองตอบต่อประชาชนที่หลากหลาย แล้วระบบสื่อที่จะต้องมีการสื่อสาร 2 ทาง ให้พรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์กับ ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ให้ก้าวไปสู่การจัดทำสมัชชาประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการร่วมคิดนโยบาย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารพรรครัฐบาลก็มีส่วนร่วมในการ บริหารรัฐบาลด้วย

คือถ้าเป็นพรรคก็ต้องเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย 3 ปี แล้วก็มี โครงสร้างระบบพรรคเป็นสถาบันทางการเมือง เพราะว่า ไม่มีใครเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญ ทุกคนมี ส่วนร่วมเป็นเจ้าของ แล้วก็ได้เริ่มมีการพัฒนาการกระบวนการภายในพรรค ไปสู่พรรคในระดับที่ 3 คือพรรคที่เป็นประชาธิปไตยในพรรคมากขึ้น นั่นก็คือว่าเท่ากับการบริหารพรรคที่เป็น ประชาธิปไตย มีอิสระ สิ่งที่ต้องทำต่อไปคือ พรรคประชาธิปไตยต้องเน้นในเรื่องของประชาชนคือ ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และที่สำคัญต้องทำความเข้าใจประชาชน ให้เขามีส่วนในการดำรงอยู่ของ พรรค นั่นคือการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การบริจาคพรรคเป็นการระดมทุน เป็นการเริ่มต้นที่ จะให้คนเข้ามามีส่วนร่วม ถ้าเมื่อไรคนอุดหนุนมาก พรรคการเมืองที่มาจากระบบเผด็จการหรือ ระบบที่คนรวยมาตั้งพรรคท้ายที่สุดถ้าเขาได้อำนาจรัฐแล้ว ก็ใช้อำนาจหาประโยชน์ทับซ้อน ท้ายที่สุดก็คือว่า ไปไกลจนถึงขั้นลงทุนข้ามชาติเช่น การทำธุรกิจในประเทศพม่าหรือกรณีของเขา พระวิหาร

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เมื่อไรเราปล่อยให้ระบบพรรคการเมืองไม่เป็นประชาธิปไตย เวลาพรรคเหล่านี้ขึ้นมา มี อำนาจก็จะหาผลประโยชน์ ถ้าเมื่อไรเราสามารถก็จะบริหารอำนาจรัฐโดยระบอบประชาธิปไตย

ประชาชนมีส่วนร่วมมีการพัฒนาที่ยั่งยืน มันก็จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ แต่ว่าช่วงนี้เราจะเห็นว่าสังคมไทยมีความขัดแย้งสูง เพราะเป็นช่องเปลี่ยนผ่าน ระบบระหว่างพรรคพรรคที่มาจากระบบทุนนิยม กับระบบพรรคที่เป็นประชาธิปไตย แต่ว่าในเชิงกลไกของการเลือกตั้ง การต่อสู้ของพรรคที่เป็นประชาธิปไตยอย่างพรรคประชาธิปัตย์ยังมีปัญหาอยู่ในเชิงของการทำความเข้าใจให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ ถ้าเราสามารถที่จะทำลายค่านิยมของการซื้อเสียงได้และจากการที่พรรคประชาธิปัตย์ได้พยายามในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้อยู่ในความสำคัญของพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย ในวันนี้ก็เป็นที่ยอมรับทั่วโลกว่า ระบบประชาธิปไตยจะขาดพรรคการเมืองไม่ได้ เพราะพรรคการเมืองเป็นศูนย์กลาง รวบรวมผลประโยชน์ หรือนโยบายของคนในชาติ แต่ปัญหา จะทำอย่างไรให้พรรคการเมืองเป็นพรรคการเมืองของประชาชน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการติดตาม พรรคชาติไทย ไม่มีระบบในการจัดหาสมาชิกพรรค แล้วก็ไม่มีระบบสาขา แต่ว่าเป็นพรรคที่ดำรงอยู่ได้โดยระบบความผูกพันกันในพรรค ซึ่งก็เป็นระบบที่ หัวหน้าพรรคสามารถดูแลพรรคได้อย่างลงตัว ภายในพื้นที่เฉพาะ แล้วก็สามารถสนองต่อกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ได้ แต่ว่าในกระบวนการของพรรคชาติไทยต้องยอมรับว่า ยังไม่มีการพัฒนาตัวเองตามลำดับเช่นเดียวกัน กระบวนการดังกล่าวนี้ก็ถือว่าพรรคชาติไทยก็เป็นอีกพรรคหนึ่ง ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในระบบประชาธิปไตย

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองขอประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวน์เนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีประชาชนให้การสนับสนุนแต่จะมากหรือน้อยก็แล้วแต่นโยบายและผลประโยชน์ที่ให้กับประชาชน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	กระบวนการทางการเมืองเป็นเพียงส่วนหนึ่ง
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	การพัฒนาการของทั้งสองพรรคเหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทั้ง 2 พรรคมีการปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์นโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ไปจากเดิม
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

1) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคประชาธิปัตย์มีระบบ แต่พรรคชาติไทยยังยึดความเป็นครอบครัว
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทั้ง 2 พรรคมีการปรับตัวตลอดเวลา
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคประชาธิปัตย์มีโครงสร้างและสาขาพรรคมากกว่า ส่วนพรรคชาติไทยจะน้อยกว่า
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีหลีกเลี่ยงไม่ได้
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคควรมีอุดมการณ์อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประเทศไทยยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
 อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย

กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีการปรับตัวเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีทั้งสองพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	สอดคล้องกัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นพ.วรงค์ เดชกิจวิกรม
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 14 ตุลาคม 2551

เวลา : 10.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : พรรคประชาธิปัตย์

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง และ

นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

สำหรับประชาชน ผมมีความรู้สึกที่ ความมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นนี้ สำคัญที่สุด คือ ประชาชนต้องมีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วม ถ้ามว่าความมีส่วนร่วม จะมีประเด็นใดบ้าง เพราะคำว่ามีส่วนร่วม เป็นนามธรรม ควรมืองค์ประกอบที่ประชาชน สามารถเข้าถึง เช่นสามารถเข้าถึงผู้บริหารพรรค ผู้แทนพรรค ไปมาหาสู่ได้ง่าย เวลามีปัญหา นำเสนอปัญหาได้ง่าย ไม่ต้องมีกระบวนการขั้นตอนพิธีรีตอง สามารถนำเสนอปัญหา พรรคนำไปเป็นนโยบายได้เลย ความเป็นส่วนร่วม คือความเป็นเจ้าของ พรรคประชาธิปัตย์เอง ก็พยายามสร้างอุดมการณ์นี้อยู่ผู้แทนของพรรคเอง หรือผู้นำก็พยายามที่จะจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น เราจัดสมาชิกประชาชนขึ้นมา ก็หวังจะให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของ

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผมมองว่าการพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบัน ประชาธิปัตย์ถึงจุดที่เป็น ถ้ามว่าความเป็นสถาบันกับความเป็นพรรคการเมืองต่างกันอย่างไร ความเป็นพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันยึดติดโครงสร้าง ยึดติดที่ตำแหน่งแต่ไม่ได้ยึดติดที่ตัวบุคคล หมายความว่าคนที่เข้าสู่ตำแหน่ง ในโครงสร้างที่พรรคกำหนดต้องผ่านกระบวนการที่สมาชิกมีส่วนกำหนดขึ้นมา แต่ถ้าไปยึดติดที่ตัวบุคคลเมื่อไร ความพัฒนาของพรรคจะไม่เกิดขึ้น เพราะคนมันอยู่ไม่ค้ำฟ้า เมื่อถึงเวลาคงล่มสลายแล้ว ระบบโครงสร้างพรรคจะไม่อยู่ ระบบพรรคไม่เกิดขึ้น พรรคการเมืองหลายๆพรรคในประเทศไทยที่ล่มสลายไป เพราะความเป็นสถาบันไม่เกิด แต่ของประชาธิปัตย์ 60 ปี ที่ผ่านมา ยังอยู่ได้ เพราะเราไม่ได้ยึดติดที่ตัวบุคคล โครงสร้างจะเป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ของพรรค ต่อให้หัวหน้าพรรคคนนี้อยู่คนใหม่เข้ามา

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมมองว่าความเป็นสถาบัน การรับรู้ของสมาชิกสูง สถาบันมันเป็นวัฒนธรรม ความเป็นสถาบัน มันจะมีการหล่อหลอมประเพณี วัฒนธรรมขึ้นมา แล้วประเพณี วัฒนธรรมจะเป็นกรอบให้สมาชิกรับรู้ นี่คือเส้นทาง นี่คือสิ่งที่พรรคเราต้องทำ นี่คือกระบวนการทางวัฒนธรรม เมื่อทุกคนมาอยู่ตรงนี้ คนที่เข้ามาใหม่อาจไม่ค่อยคุยกันเท่าไร แต่พออยู่ไป ทุกคนจะรับรู้ว่าเป็นพรรคเราจะเป็นแบบนี้ เช่น คนที่ขึ้นสู่ตำแหน่งมา ทุกคนรับรู้แล้วว่าต้องหาเสียงกับสมาชิกพรรค แล้วทุกคนจะต้องรับรู้ ไม่ใช่จะไปหาเสียงกับผู้มีอำนาจในพรรค นี่คือการรับรู้ของสมาชิกพรรค ที่รู้ว่าเป็นสถาบัน มันมีอำนาจเฉพาะ มีวัฒนธรรมเฉพาะ คนจะอยู่ทางนี้ ต้องทำตามแบบนี้ มันก็เหมือนสังคมใหญ่สังคมไทย วัฒนธรรมคนไทย เข้าหาผู้ใหญ่ คนที่อยู่ที่นี่ต้องทำ ถ้าไม่ทำก็แปลกไป

ผมมองว่าความรู้สึกรักของประชาชนก็รับรู้ว่าเป็นพรรคของประชาชนเป็นพรรคที่มีความเป็นสถาบันสูง ไม่ได้มีใครเป็นเจ้าของ ประชาชนจะรู้ว่า พรรคนี้มีความมีส่วนร่วมของประชาชนมีสูงกว่า ผมขอเพิ่มเติมนิดหนึ่ง จากการแพ้ชนะเลือกตั้งมันไม่ใช่เรื่องความเป็นสถาบันอยู่ที่ปัจจัยอื่น เรื่องเงิน เรื่องผลประโยชน์ไป ในเมื่อประชาชนรับรู้มันก็จะมีความเป็นเจ้าของพรรคอยู่ ในภาวะเกิดวิกฤติขึ้นมา มันยังอยู่ได้ ประชาชนก็เชื่อมั่น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ตอบแทน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มีเสถียรภาพพอ
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

1. เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสามารถ
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี แต่ความจริงหลีกเลี่ยงไม่ได้
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรรคานุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าจะมีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ขึ้นอยู่กับประชาชนว่าจะให้ใครเป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยัง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองต้องมีการปรับตัวเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์เก่าแก่และสลับซับซ้อนกว่า
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีกลุ่มผลประโยชน์สนับสนุนทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่ค่อยมี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายนคร มาฉิม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 18 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 11.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : รัฐสภา

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

นายพิชิตชัย ปานทั้ง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองในอุดมคติจะต้องเป็นที่รวมของผู้ที่มีหลักการคิดและก็มีจุดยืนในทางการเมืองใกล้เคียงกันหรือไปในทิศทางเดียวกัน แต่ให้อยู่ในกรอบของการเมืองในประชาธิปไตย จุดหนึ่งเดียวเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนด ก็แล้วการรวมตัวของคนที่มีความจุดยืนอุดมการณ์แนวคิดทางการเมืองในทำนองหรือใกล้เคียงกัน ต้องการที่จะแสดงต่อซึ่งมีแนวคิดจุดยืนทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ของบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ถือว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นในช่วงเวลา 70 กว่าปี ที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข แต่เราจะต้องจำเป็นเดินหน้าต่อเบื้องจะไม่มีการย้อนกลับแต่จะต้องสร้างพรรคการเมืองที่มีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น สร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองให้ดียิ่งขึ้น แล้วก็ข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับอำนาจของพรรคการเมืองประจำ ของกองทัพ ที่มีสูงหรือเหนือกว่า

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความเข้มแข็งที่พรรคการเมืองจะเกิดขึ้น ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแออยู่ แล้วก็ยังไม่มีความเข้มแข็งเพียงพอที่ขับเคลื่อนประเทศของเราได้ดีเท่าที่ควร แต่เราเองก็จะต้องจำเป็นยึดถือต่อเนื่อง

แล้วก็ต้องสร้างพรรคการเมืองที่เข้มแข็งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ประชาชนรู้สึกหวังเห็นว่าพรรคการเมืองคือส่วนของเขาเองเข้าเป็นเจ้าของร่วมอยู่ด้วยเมื่อถึงจุดนั้น

พรรคประชาธิปไตยถ้ามีพัฒนาการมาในระดับหนึ่ง ซึ่งเราก็เชื่อมั่นว่าจะเป็นที่พึงหวังของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังต้องเปิดกว้างยังต้องเปิดรับกับทุกความเห็น พรรคบางครั้งอาจจะไม่ใช่มีนักมิตติเดียว มติทางการเมืองอาจจะจะมีจะหลากหลายแต่มีอุดมการณ์มีจุดยืนอันเดียวกัน ใกล้เคียงกัน เพราะนั่นมิตติทางการเมือง ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ ภาคกลาง อาจจะไม่เหมือนกัน เสียทีเดียว แต่อุดมการณ์อาจจะสอดคล้องต้องกันได้ เพราะฉะนั้นในส่วนของพัฒนาการพรรคประชาธิปไตยในส่วนผมเห็นว่ามาได้ดีในระดับหนึ่งบนจุดยืนบนอุดมการณ์และบนความชอบด้วยกฎหมาย ในเมื่อเดินทางมาถึงตอนนี้แล้วแต่เราจำเป็นที่จะต้องพัฒนาต่อไป เพื่อให้ประชาชนโดยไม่ใช่ที่เรารับรองตนเองว่าเป็นสถาบัน คนที่พรรคประชาธิปไตยไม่ควรรับรองตนเองว่าเป็นสถาบันทางการเมือง แต่สถาบันทางการเมืองควรที่จะรับการตอบรับ ชื่นชมให้จากบุคคลภายนอกหรือจากนักวิชาการ นักคิดหรือผู้รู้ที่ยอมรับว่าพรรคประชาธิปไตยคือสถาบัน แต่เราเองต่างหากในฐานะสมาชิกพรรคในฐานะนักการเมืองจะทำอย่างไรให้ประชาธิปไตยก้าวไปถึงจุดอันนั้นที่ทุกคนจะยอมรับว่าเราคือสถาบันเราจะไม่ยกตนเองขึ้นว่าเราคือสถาบันของตนเองของพรรคการเมืองแต่เราต้องการให้บุคคลที่อยู่ข้างนอก เข้ามาส่วนร่วมและกับบุคคลข้างนอกให้เราเองเราคือสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	การเมืองไทยยังไม่ค่อยมีเสถียรภาพพอ
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
 อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย
 กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่
 ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุณหภูมิทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

ร้อยตำรวจเอก ดร. เฉลิม อยู่บำรุง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 14 ตุลาคม 2551

เวลา : 17.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กระทรวงสาธารณสุข

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

นางสิริพร จัทธ์บรรจง

นายพงษ์ภัทร์ พักพุ่ม

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ตอบสั้นๆ ผมเล่นการเมืองมา 20 กว่าปี พรรคการเมืองในอุดมคติ เริ่มต้นแต่อุดมคติของผม กับอุดมคติของพี่น้องประชาชนส่วนใหญ่ ผมก็เคยทำระเบียบวิจัยตรงนี้ ทุกคนต้องยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง รองลงมาก็นโยบาย รองลงมาก็ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง รองลงมา ก็บทบาทผลงานในสภา รองลงมาหากพรรคเป็นรัฐบาลและบทบาทผลงานในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร เป็นที่ยอมรับนับถือของพี่น้องประชาชนหรือไหม การเป็นฝ่ายค้านต้องยอมรับว่ามีเสียงข้างน้อย เขาถึงบอกว่า My royalty right withy room เคารพเสียงส่วนใหญ่จะฟังเสียงข้างน้อย แต่เมื่อเขาฟังเสียงข้างน้อยแล้ว เสียงข้างน้อยแพ้ ก็ต้องยึดกฎเกณฑ์ กติการะบอบประชาธิปัตย์ ระบอบประชาธิปัตย์หัวใจของระบอบคือมาจากการเลือกตั้ง ไม่ได้มาจากการสรรหา มีรัฐที่ไหนต้องมีกฎหมายที่นั่น กฎหมายก็มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็น Supreme Law เป็นกฎหมายสูงสุดที่ประเทศ เป็นกติกาทางการเมืองทุกคนต้องรบบถึงแม้ไม่เห็นด้วย ถึงแม้ไม่ชอบบางมาตรา แต่เมื่อเสียงส่วนใหญ่เขาอรับเสียงนั้นถือเป็นข้อยุติบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มันแปลกเรามีระบบรัฐสภามาจากอังกฤษ แต่รัฐธรรมนูญว่าเป็นลายลักษณ์อักษรอังกฤษเขาเป็นจารีตประเพณีรัฐธรรมนูญปี 40 เาาระบบรัฐสภาจากอังกฤษเอาปาร์ตี้ริคจากเยอรมัน เอาเรื่องวุฒิจากอเมริกา แต่เมื่อทุกคนเรียกร่องธงเขียว ก็ซ้ารัฐธรรมนูญปี 40 เมื่อมีการปฏิวัติปี 50 พรรคพลังประชาชนไม่เห็นด้วยเราบอกจะแก้หลังเลือกตั้ง พี่น้องประชาชนหากเลือกพรรคพลังประชาชนไปเป็นเสียงข้างมากเราจะขอแก้รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเขามีให้แก้ได้แต่การแก้มันต้องสอดคล้องรองรับกับความเป็นจริงว่าความต้องการของพี่น้องประชาชนแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาค กฎหมายสูงสุดคือบทบัญญัติ

รัฐธรรมนูญมันย่อมแตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองในอุดมคติต้องเป็นพรรคการเมืองที่ผมเรียนให้ทราบแล้ว

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

คือนักการเมืองในประเทศไทยมักถูกดูแคลน คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะครูบาอาจารย์และสื่อต้องการระบอบประชาธิปไตย แต่เกียคนักการเมือง พอมีนักการเมืองก็จะบอกว่าได้มาจากชื่อเสียงสมัยก่อนกระทรวงมหาดไทยดูแลคุ้มครองการเลือกตั้งก็จะบอกว่ากระทรวงมหาดไทยพรรคไหนเป็นรัฐบาลรักษากฎก็จะได้เปรียบ บัดนี้เรามีคอมมิวนิสต์อีเล็คชั่น อีเล็คคอมมิวนิสต์ คือ กกต.จะมากล่าวหาพรรคการเมืองหรือนักการเมืองเลวร้ายคงไม่ได้ เลือกตั้งมาตั้งนานบอก (ไอ้ชื่อเสียง) ก็ กกต. เขาเป็นคนกระสันดี เขาซบพอด เพราะฉะนั้นต้องเคารพ กกต. ถ้ามาย้อีกครั้งสิ (คุณเฉลิมถาม) ประเด็นนี้ขอความรู้เรื่องอะไร (เราตอบ) ก็คือการพัฒนาของพรรคการเมืองจริงๆ แล้ว (คุณเฉลิมตอบ) พรรคการเมืองจะต้อง คลีนแอนเคลีย จะต้องโปร่งใสและตรวจสอบได้พรรคการเมืองของเมืองไทยจะต้องพัฒนามาถึงจุดที่ว่า อยู่ทีนโยบาย พรรคเลือกคนประชาชนเลือกพรรค ถ้าพรรคเลือกคนไม่ดีคนก็ไม่เลือกผู้สมัคร แต่ถ้าเลือกคนดีนโยบายใช้ไม่ได้คนก็ไม่เลือกต้อง 2 ส่วน แอ็ด โซล ชาติดีดี พัฒนามาไกลที่สำคัญที่สุดต้องเคราพกติกาแล้วต้องเก็บความรู้สึก ต้องอดทน เพื่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปเราก็ต้องไปเสนอ นโยบาย แต่ถ้าเราเป็นพรรคการเมืองแพ้แล้วไม่ยอมแพ้กะกะระราน เอาเรื่องนู่นเรื่องนี้มาเป็นตัวตั้งการเมืองมันยุ่งและสาบสูญ เพราะฉะนั้นก็จึงมีองค์ประกอบสั้นๆ ตามที่ผมบอก การจะเป็นสถาบันทางการเมืองได้นั้น สถาบันการเมืองของพรรคการเมือง 1. ต้องเปิดกว้าง ไม่ใช่เป็นพรรคภูมิภาค ใครก็เป็นสมาชิกพรรคได้ 2. ต้องยอมรับมติพรรค 3. อดทนความคิดเห็นของ สส 4. จะเป็นสถาบันได้นั้น นอกจากการจดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองตามฝ่ายตุรการแล้ว จะต้อง ชนงกันด้วยนโยบาย ถ้าหากนโยบายดีประชาชนก็ศรัทธา ไม่ว่าจะป็นนโยบายรากหญ้าประชาชนิยม ทุกคนมีสิทธิกันหมด

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมไม่แสดงความคิดเห็น เพราะอยู่คนละพรรค ถ้าพูดเดียวเขาก็ว่า ไม่ใช่วิสัย

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมไม่แสดงความคิดเห็น เพราะอยู่คนละพรรค ถ้าพูดเดียวเขาก็ว่า ไม่ใช่วิสัย

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังเป็นสถาบันทางการเมืองไม่ได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีการปรับปรุงตัว
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

1) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคประชาธิปัตย์มีโครงสร้างและสาขาพรรคมากกว่าพรรคชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ต้องมีอย่างสร้างสรรค์
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรรคระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีการปรับปรุงตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย
 อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และ
 ผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมี
 ส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การ
 เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
 ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณสุรพร ดนัยตั้งตระกูล
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคประชาธิปัตย์

วันที่สัมภาษณ์ : 9 ตุลาคม 2551

เวลา : 13.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กองบัญชาการกองทัพไทย

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

พิชิตชัย ปานทั้ง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ของประชาชนในความเข้าใจของผม ในอุดมคติของประชาชนคนไทย พรรคการเมืองต้องเป็น คือถ้าจะถามความคาดหวังต่อพรรคการเมือง มันน้อย เขาคาดหวังกับตัวบุคคลเยอะ พันวันสิ่งที่เกิดขึ้นในสายตาของประชาชนต่อพรรคการเมือง ก็คือพรรคของใครแล้วพรรคนั้นจะให้อะไรและเขาได้อะไรจากตรงนั้น ได้เบอร์ใหม่ จับต้องได้ใหม่ นั่นคือทัศนคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

เป็นการพัฒนาในเชิงต่อสู้ เพื่อชิงในการที่จะให้ได้สมาชิกของสภา เพื่อจะจัดตั้งรัฐบาล โดยไม่เลือกวิธีการ

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ
เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็น
สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ตอบข้อ 3 และ 4 รวมกัน)

พรรคชาติไทยไม่มีกระบวนการเหมือนประชาธิปัตย์ที่ทำ และยังใช้ตัวบุคคลคือคนเรา สังเกตพรรคประชาธิปัตย์กรณียุบพรรค บริหาร ศิลปะอาษา ถูกยุบไปแล้ว ก็จะมีรุ่นเหลนมา เพราะพรรคฯ นี้ เขายึดถือตัว พรรคนี้เขาจะได้ สส. มากและเป็นกลุ่มก้อนและต่อเนื่องซึ่งบารมี ของคุณ

บรรหาร ไปถึงอย่างต่อเนื่อง แล้วเป็นความที่เราไม่พูดถึงว่าทำดีหรือเลว แต่เรากำลังวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ปรากฏทุกวันนี้มันเป็น เพื่อชี้คำว่าสถาบัน

คือเขาพยายามจะสร้างสัญลักษณ์ของพรรคการเมืองหลายๆ รูป ในกระบวนการคิดค้นของพรรคที่เขาดำเนินการ ไม่ว่าจะ เป็นพรรคประชาธิปัตย์ เพราะว่าการตั้งสาขาของพรรคตั้งกรรมการบริหารสาขา สิ่งเหล่านี้มันเป็นบริบทของความจริงที่จะก้าวไปสู่ความเป็นจริงของพรรค แต่ในขณะเดียวกันมันมีหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าเขายังไม่พยายามที่จะเป็นสถาบันควบคู่ของบุคลากร กิจกรรมที่เขาทำในสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม ไม่ว่าจะในสถานะฝ่ายค้านก็ตาม เขายังไม่มีคำว่าวาระแห่งชาติของพรรค แต่เป็นวาระเฉพาะกิจเป็นการช่วงชิงเคลื่อนไหวในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้มาเพื่อความยุติธรรมต่างๆ ซึ่งก็ไม่ได้แตกต่างกับพรรคการเมืองอื่น เพียงแต่ความต่อเนื่องของเขาทำดูเหมือนว่าต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม แต่ความจริงประชาธิปัตย์มีความเป็นตัวตน พรรคประชาธิปัตย์แทบไม่มีใช้เวลามาก

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์มีประชาชนให้การสนับสนุนจำนวนมาก
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	กระบวนการทางการเมืองมีผลทำให้ประชาธิปัตย์มีเสถียรภาพพอที่จะสร้างสรรค์ให้เป็นสถาบัน
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคประชาธิปัตย์เองมีการปรับปรุงตัวเองตลอดเวลา
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

1) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี พรรคประชาธิปัตย์มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่แสดงความเห็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์มีการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีความผูกพัน
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ต้องมีความเป็นปึกแผ่น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และ

พรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดมาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์มีประชาชนยอมรับจำนวนมาก
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปไตย	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณประทีป เชิดธรณินทร์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย
(ตัวแทน พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร)

วันที่สัมภาษณ์ : 19 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 10.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : โรงพยาบาลวิชัยยุทธ

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ก็อยู่ที่ประชาชนจะเลือกเวลาสมัครผู้แทน ก็จะเลือกพรรคที่มีคติที่อยู่ในความสนใจของประชาชน อย่างเมื่อคราวที่แล้ว การเลือกตั้งพรรคพลังประชาชนได้มาก แล้วก็พรรคประชาธิปัตย์ได้ที่ 2 แสดงว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนก็เห็นด้วยตามนโยบายของพรรคพลังประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผมว่าการเมืองไทยมันสับสนวุ่นวาย พรรคการเมืองไทยก็พรรคเก่าแก่ฟังจะได้รับความนิยมาจากประชาชนแล้วก็เอาแน่ไม่ได้ อย่างพรรคประชาธิปัตย์เวลาเลือกแล้วก็สู้พรรคอื่นไม่ได้ สู้พรรคที่ประชาชนนิยมในอุดมคติของพรรคการเมือง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ตอบข้อ 3 และ 4 รวมกัน)

ผมว่าพัฒนาต่อเนื่องพรรคประชาธิปัตย์เขาได้เปรียบตรงนี้ เพราะพรรคอื่นเดี๋ยวล้มเดี๋ยวเลิก เดี่ยวเลือกตั้งใหม่

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรค ให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจ พรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย
อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และ
 ผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมี
 ส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การ
 เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
 ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายนิกร จำนง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย (ตัวแทน นายบรรหาร ศิลปอาชา)

วันที่สัมภาษณ์ : 26 สิงหาคม 2551

เวลา : 13.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : พรรคชาติไทย

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองมันเป็นสถาบันทางการเมืองเพราะว่าเป็นเหมือนตัวเชื่อมในความต้องการของประชาชน เป็นตัวรองรับความต้องการของประชาชน เพื่อนำไปสู่ความเป็นนโยบาย เสนอต่อประชาชน นำไปสู่ระบบการเมือง พอรับเรื่องก็ไปเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายค้านก็ว่ากันไป นำไปสู่อีกส่วนหนึ่งคือการออกกฎหมาย ในฐานะเป็นฝ่ายบริหาร แต่ถ้ากรณีพรรคการเมืองไม่ได้รับการเลือกตั้งก็เป็นฝ่ายค้านอาจมีการตรวจสอบดูแล ให้เป็นไปตามนโยบายที่นำเสนอต่อประชาชน เพราะฉะนั้นกลไกเหล่านี้มันเป็นกลไกลักษณะคอมมอนทุกประเทศหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประชาชนจะทำตามความต้องการตัวเองไม่ได้ต้องผ่านพรรคการเมือง พอเราแยกเป็นในโลกของประชาธิปไตย ระบบพรรคการเมืองจะเป็นแบบผ่านการเลือกตั้ง พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ผ่านระบบการเลือกตั้งแต่เป็นระบบของเขา เพราะฉะนั้นเราอยู่ในโลกเสรี โลกประชาธิปไตย พรรคการเมืองในอุดมคติต้องดูระบบเป็นหลัก อุดมคติที่สอง เป็นความพลั่งเปลอ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นความเข้าใจผิดในรูปแบบ ทำให้เราพยายามทำพรรคการเมืองให้เป็นแบบตะวันตก ซึ่งตรงนี้ไม่ถูกต้องเป็นอย่างมาก พอเป็นแบบตะวันตกแล้ว ก็มาจัดพรรคการเมืองรูปแบบนี้ๆ นักวิชาการก็พยายามดิ้นรนดัดกฎหมายกฎหมายพรรคการเมืองให้เป็นแบบตะวันตก ตรงนี้มันจะผิดแบบ ดังนั้นในตรรกษาคติพรรคการเมืองของเรา สังคมไทยก็จะมีพรรคการเมืองแบบนั้น ต้องมีนัยของตนเองต้องมีลักษณะที่ไม่การจะเป็นเรื่องการดำรงอยู่ ตำแหน่งในพรรค มันต้องปรับให้เข้ากับสังคมไทยมันถึงจะอยู่ได้ เพราะฉะนั้น พรรคการเมืองในอุดมคติ ถ้าจะพูดถึงพรรคการเมืองเป็นระบบที่เราเอามาจากต่างประเทศ ถ้าเราจะมาปลูกในประเทศนี้ เราต้องมีต้นที่เป็นพันธุ์พื้นเมือง แล้วจะมาต่อตาต่อกิ่งให้งอกงาม คือถ้าเป็นพันธุ์พื้นเมืองทั้งต้น ผลจะไม่ดี ไม่เติบโต ไม่พัฒนา แต่ครั้งจะเอาจากต่างประเทศมาลงดินเลย มันก็ล้ม อยู่ไม่ได้ มันไม่เหมาะกับดิน กับลักษณะ ดังนั้นพรรคการเมืองที่

ดีต้องมีรากมาจากสังคม แต่มีลำดับที่มีการพัฒนามีดอกผลที่พัฒนามาจากอะไรที่สอดคล้อง ไม่ชอบแบบที่เป็นศรีเอทรีฟ แบบดั้งเดิม แต่ถ้าแบบพัฒนาแบบที่เขาเรียกว่า import มา มันก็ไปไม่ได้สาระสำคัญของระบบโครงสร้างของพรรค ต้องมีการเลือกตั้ง มีการยอมรับกัน มีลักษณะการบริหารภายใน ควรจะมีลักษณะแนวร่วมไทย มีพื้นที่ใหญ่เพราะตรงนั้นจะทำให้มีโครงสร้างที่แข็งแกร่ง เราไม่ต้องการพีระมิดยอดแหลม แต่ควรมีพีระมิดบางส่วน เพราะว่า ควรต้องมีน้ำใจ ถ้อยทีถ้อยอาศัย มีการพูดคุย มีการดูแลเหมือนพี่น้อง น้ำดูแลหลาน ในลักษณะแบบนี้ มันเป็นกรอบแบบไทย แต่มันต้องอยู่ในลักษณะการพึ่งพาเห็นกันในแบบประชาธิปไตย ถ้าเป็นแบบนี้มันเป็นพรรคการเมืองที่อยู่ได้นาน และดำรงไป อีกส่วนหนึ่งพรรคการเมืองในอุดมคติควรอยู่ครบ 12 นักยุทธ เพราะ 12 ปี มันจะผ่านร้อนผ่านหนาว ผ่านการเลือกตั้ง ผ่านการเปลี่ยนผู้นำ ผ่านอะไรต่อมิอะไร ผ่านผลประโยชน์ ผ่านการกดดัน คือถ้าครบ 12 ปีแล้วมันจะบอกว่า ท่านสามารถอยู่รอดครบ 12 คน 12 หนาวคุณเป็นไม้เนื้อแข็ง ไม่ใช่ไม้ล้มลุก เป็นไม้ยืนต้น อาจจะมีแบบเขี้ยวข่ม มีดอก ผลระยะเวลาทำให้คนแกร่งพอแล้วเราดูที่ที่ปีแห่งการดำรงอยู่ อีกทางหนึ่งเป็นทางด้านต่างประเทศ หลักคิดที่ว่า จะออกกฎหมายให้พรรคการเมืองเป็นอย่างนั้นอย่างนี้เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พรรคการเมืองที่ดีที่เหมาะสมที่เป็นพรรคการเมืองจริงๆ ถ้าพูดถึงพรรคการเมืองคือการพึงพิงความต้องการหรือความต้องการของประชาชน ยังไม่มี ยังไม่มีซีกพรรคหนึ่ง ไม่ว่าประชาธิปไตย หรือพลังประชาชนยังพัฒนาไม่ถึง มันมีนัยคือ ปัญหาสภาพสังคม ปัญหาการเรียนรู้ ปัญหาในเชิงวิชาการด้วย หลักการก็คือว่า พอมันเป็นแบบนี้แล้วเท่ากับว่า การพัฒนามันไม่ใช่เป็นพรรคใด วัฒนธรรมทางการเมือง ความเข้าใจ โครงสร้างสังคม การศึกษา ระบบความเข้าใจทางประชาธิปไตย ทั้งหมดแล้ว เหมือนกับว่า มันไม่ใช่ 75 ปี เหมือน 7.5 ปี เนื่องจากว่าเราเอามาปลูกเลย จนบัดนี้ยังไม่ออกเลย ไม่ใช่พรรคการเมืองที่ต้องพัฒนา เราต้องย้อนกลับไปใหม่ แล้วว่ามาพิจารณาว่าเราจะทำอย่างไร ต้องย้อนไปสร้างสิ่งแวดล้อม จะได้ยกทั้งประชาธิปไตยและสังคม

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคการเมืองมันเป็นเหมือนกับประกอบสังคม สังคมเป็นอย่างไรพรรคการเมืองเป็นแบบนี้ การแก้ไขพัฒนาพรรคการเมืองต้องไปพัฒนาที่ผู้เลือกก่อน ซึ่งตรงนี้มันจะสัมพันธ์กัน เช่น โครงสร้างของสังคมอย่างการเมืองที่พัฒนาแล้ว เอ เงินในการบริหาร ประชาชนเขาจะช่วยลงขัน ตามสมควร รัฐบ้างช่วยกันไป พอเป็นแบบนี้ปี 1. นักการเมืองก็ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของ ก็คือ

ประชาชนผู้ช่วยเหลือ จะมากจะน้อยก็รวมๆ หารกัน รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ แต่สังคมไทยไม่มีใครเลยที่จะช่วย พอไม่มีคนช่วยจึงเป็นสองทาง ซึ่งคิดทั้งคู่ 1.กลุ่มผลประโยชน์ เข้ามาเพื่อหวังผลตอบแทน มีการให้เงิน พรรคการเมืองก็เป็นการรับจ้างทำของ พอเป็นแบบนี้กลายเป็นการลงขัน ทำให้ไม่อิงพรรคการเมือง แต่จะพุ่งเข้าหารัฐมนตรีดีกว่า หากคนที่ดูแลอำนาจจริง ไม่ต้องผ่านพรรคการเมืองด้วยซ้ำ เพราะนั่นกลไกนี้กลายเป็นว่าผู้บริหารพรรคบางครั้งต้องลงทุนเอง สมมติว่าเขาเป็นคนไม่ดี เขาลงทุนย่อมต้องการผลตอบแทน ทำให้มีเรื่องเกี่ยวกับคอร์ปอเรชั่น เรื่องไม่ดีเข้ามาเกี่ยว แต่ถ้าเขาเป็นคนดี มันก็เกินกำลังที่เขาจะแบกไหว การเมืองต้องใช้เงินมาก สุดท้ายก็เหี่ยวเฉา บุคคลากรไม่สามารถดูแลตนเองได้ จุดตรงนี้เอง พรรคการเมืองในอนาคตต้องพึ่งสังคม บางทีทำดี แต่สังคมเล็งเหลือเกิน ไม่มีปั๊มน้ำมันอยู่ไม่ได้ จอกลงไม่ได้ พรรคการเมืองต้องอยู่ในสังคมที่พึ่งปรารถนา ที่นี้ เราต้องปรับสังคม ถ้าเราจะแก้ไข แก่ที่พรรคการเมืองไม่ได้ เราไปทำเมล็ดพันธุ์ให้ดีขึ้นขนาดไหนมันก็ไม่ดี เพราะดินมันไม่งอก เป็นความเข้าใจผิดของนักวิชาการที่ตามเขาหมด ระบบที่มีการนำเสนอ เพราะมีความเบื่อหน่าย คือ ระบบ สองพรรคการเมือง ที่คิดว่าเป็นเรื่องที่ดี เขาไม่รู้เลยว่าขณะนี้ ระบบนี้มีที่มาแห่งเดียวในอเมริกา ที่มีเพราะเกิดสงครามกลางเมือง ก็เลยนำไปสู่การแยกเป็นขั้ว สอง ขั้วชัดเจน แล้วพัฒนาหลังจากผ่านสงครามการเมือง สังคมยับเยินมาแล้วจึงแบ่งเป็นสองฝ่าย แล้วเราก็พยายามคิดว่านั่นเป็นทางออก นักวิชาการโดยเฉพาะจากสายอเมริกา ดูไม่ดูว่าอังกฤษ ฝรั่งเศส เขาใช้แบบหลายขั้วซึ่งเป็นทางออกหลายทางและเหมือนจะสอดคล้องกับสังคมเรามากกว่า เราก็พยายามทำให้เป็นแบบสองทาง พอมีระบบนี้สิ่งที่ตามมาคือ สงครามกลางเมืองแน่นอนไม่มีทางเลือกในภาวะแบบนี้ เรื่องแบบนี้มันคือความไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสังคมความเป็นอยู่ที่เราพยายามเอากฎหมายเข้ามา

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ถ้าจะนับกันตรงนี้ ก็เอา 12 ปี เป็นหลัก แล้วก็อยู่มา 34 ย่าง 35 เราก็เป็นผู้ใหญ่ รากของเราเรามีคน มีสมาชิก มีเรื่องราว ความเป็นมา เราก็พอใจตรงนี้ แล้วที่สำคัญ ชาติไทย มีลักษณะที่ชัดเจน คือว่า เรามีลักษณะโครงสร้างของพรรค จิตวิทยาของพรรค เรามีลักษณะแบบ พรรคชาติไทย แบบไทย มีหัวหน้า บรรหาร คอยดูแลพวกเรา เราก็ดูแลน้องอีกที เรามีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นองค์กรที่มีน้ำใจ มีจิตวิญญาณ และ สอง คือมีบุคลิก พรรคชาติไทยเป็นพรรคที่มีบุคลิกเป็นปฏิบัตินิยม นับกันด้วยงาน เพราะฉะนั้น เราอาจพูดต่อร่องต่อเคียงกันไม่เก่ง หนักไปทางปฏิบัติ ทำให้เรามีตัวตน 35 ปี เรามีโครงสร้างภายใน มีจิตวิญญาณ มีความสัมพันธ์ มีเลือด มีเนื้อ มีเจ็บปวด เรามีตัวตน จึงถือว่าเราพัฒนาว่า

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง
ของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา
(Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง
ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายสิริพงศ์ อังคสกุลเกียรติ
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย
(ตัวแทน นายประภัตร โพธสุธน)

วันที่สัมภาษณ์ : 26 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 16.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : พรรคชาติไทย

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองไทยในอุดมคติของประชาชน ก็น่าจะเป็นพรรคที่เอานโยบายต่างๆ ที่ได้จากการสังเคราะห์ กลับกรองแล้วนำเอานโยบายเหล่านั้นมาใช้ได้จริง โดยทั้งนี้คือทุกพรรคการเมืองก็จะเอามาพูดโดยบอกว่าเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาของประชาชน แต่พรรคการเมืองที่น่าจะเป็นในอุดมคติของประชาชน ก็คือพรรคที่นอกจากจะทำประโยชน์ให้แก่ประชาชนแล้ว ก็ไม่ได้เป็นพรรคที่มุ่งเอาแต่ผลประโยชน์ และก็ได้ไม่ได้เล่นเกมการเมืองมากจนเกินไปนัก เพราะว่าโดยทั่วไปแล้วธรรมชาติทุกพรรคนั้นต้องนำเสนอนโยบาย แต่ที่นี้การที่จะนำนโยบายมาใช้ได้หรือไม่ได้นั้นก็เป็นเรื่อง ผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง อันนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้ และผมก็เชื่อว่าในอุดมคติของประชาชน ก็คืออยากเห็นแก่ประโยชน์ของพรรคน้อยหน่อย เห็นแก่การได้มาซึ่งอำนาจเนี่ยน้อยหน่อย และก็เห็นแก่ประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ในแง่ของประชาชนนั้น พรรคการเมืองในตอนนี้นั้นประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและก็มี ความสนใจการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองมาก ฉะนั้นในแง่ของแนวคิดของประชาชน ผมเชื่อว่าประชาชนคิดว่าพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งขึ้น เข้มแข็งกว่าเมื่อก่อน จากแต่ก่อนนั้น การเลือก ส.ส.ต้องเข้าไปเลือกที่ตัวบุคคล แต่ในปัจจุบันมีการเอาพรรคการเมืองมาช่วยในการตัดสินใจด้วยและนโยบายของพรรคเข้าไปช่วยในการตัดสินใจด้วย อันนี้คือมิติของประชาชน แต่ในแง่ของกฎหมายนั้นพรรคการเมืองค่อนข้างมีตัวแปร เนื่องจากมันต้องยอมรับได้ทั้งสังคม โดยเฉพาะ สังคมที่เกี่ยวกับวิชาการ ที่มองว่าเรื่องของการเมืองนั้นเกี่ยวกับประโยชน์มากเกินไป ดังนั้นเค้าจึงพยายามที่จะทำให้ผลประโยชน์นั้นอ่อนแรงลง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาฉันเราก็มองว่า พรรคชาติไทยนั้นอยู่ภายใต้ความขัดแย้ง คือจะเป็นทางเลือกของคนอีกกลุ่มหนึ่งที่วันนี้บอกว่าอาจจะไม่เห็นด้วยกับคนอีกกลุ่มหนึ่ง และไม่เห็นด้วยกับพรรคที่ใหญ่รองลงมา ดังนั้นผมเห็นว่าพรรคชาติไทยมีจุดยืนที่เข้าไปอยู่ตรงกลาง บางครั้งอาจจะถูกใจคนกลุ่มหนึ่ง บางครั้งจะไม่ถูกใจคนกลุ่มหนึ่งบ้าง แต่ผมเชื่อว่าพรรคชาติไทยหรือพรรคอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกที่ 3 นั้น ก็ยังมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทย สำหรับสังคมการเมืองไทย เพราะว่ามีตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่างที่มีให้เห็นว่า หลายต่อหลายฝ่ายนั้นพยายามที่จะผลักดันให้การเมืองไทยเป็นลักษณะการเมืองแบบ 2 ขั้ว เหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในความเป็นจริงต้องบอกว่าเมืองไทยนั้นทำไม่ได้ พรรคที่ได้เสียงข้างมากนั้นเค้าก็ยังติดอยู่ว่าความชอบธรรมนั้นคือเสียงข้างมาก ในขณะที่พรรคที่มีเสียงข้างน้อยก็ต้องพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งการที่มีเสียงข้างมาก ดังนั้นไม่ว่าอะไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า 2 กลุ่มนี้เค้าจะไปคนละทางกัน การเมืองไทยนั้นไม่เหมือนกับอเมริกา การเมืองของอเมริกานั้นบางเรื่องจะได้รับผลประโยชน์ของประเทศก็ได้ แต่การเมืองไทยนั้นก็แล้วแต่ถกฉวยโอกาสกันตลอด ดังนั้นทางเลือกที่ 3 หลายๆ พรรคนั้นถ้าเกิดว่าตัดเรื่องผลประโยชน์ออก เราก็บอกว่ายังเป็นทางเลือกที่จำเป็นสำหรับเมืองไทย ดังนั้นผมจึงเชื่อว่าพรรคชาติไทยนั้นที่เดินมา วันนี้พรรคชาติไทยอาจจะไม่ดีเท่าแต่ก่อน แต่พรรคชาติไทยในฐานะที่เป็นพรรคที่อยู่ตรงกลางก็ยังมีมีความจำเป็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างค่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

1. เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมืองไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
ร้อยตรีประภาส ลิ้มปพันธ์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย

วันที่สัมภาษณ์ : 2 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 14.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้สัมภาษณ์ : นายตำรวจ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ต้องเป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนยอมรับ เป็นตัวแทนประชาชน และไม่เห็นแก่พวกพ้อง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

บางพรรคก็พัฒนาการมาดี และค่อยเป็นค่อยไป เช่น พรรคชาติไทย เป็นพรรคเก่าแก่ บางพรรคก็ล้มลุกคลุกคลานมาตลอด เพราะผู้บริหารพรรคไม่เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชน

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคประชาธิปไตยจะมีบทบาทเป็นฝ่ายค้านมากกว่า ในบทบาทของรัฐบาลก็ไม่ค่อยยั่งยืน เพราะเกิดความวุ่นวายและความขัดแย้งภายในรัฐบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนก็เหมือนพรรคอื่นๆ ที่มีประชาชนเป็นฐานเสียงและสนับสนุนนโยบายของพรรค

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เป็นพรรคการเมืองที่มั่นคงและมีอายุยืนนาน ผู้นำเขาเข้มแข็ง และมีบทบาทเป็นรัฐบาลที่มีผลงานสำคัญหลายอย่าง

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขาครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคการเมืองที่จะเป็นสถาบันได้ต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีผู้นำเข้มแข็ง มีจริยธรรม มีนโยบายที่ดี และต้องให้ประชาชนเขามีส่วนช่วยเสนอ นโยบายการพัฒนาท้องถิ่น
♦ พรรคชาติไทย	

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มีใครเป็น ยังไม่พร้อม เพราะบ้านเมืองยังมีความวุ่นวาย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
 อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย

กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายสุชน ชามพูนท

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย

วันที่สัมภาษณ์ : 3 มีนาคม 2552

เวลา : 9.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : โรงแรมอัมรินทร์ลากุล

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

โดยทั่วไปทุกคนจะนำไปสู่เป้าหมายที่โดยพรรคของประชาชนเราถือว่า คือ 1.สมาชิกต้องมาเป็นลำดับแรก ทีมกฎหมายเค้าก็มีกำหนดให้ เริ่มต้นคือ สมาชิกเลือกกรรมการ มันเป็นขั้นตอนของมันเวลาเมื่อไรก็ไล่จากข้างล่างขึ้นไปสู่ข้างบน แล้วข้างบนก็เริ่มจากการบริหาร ทุกคนก็มุ่งไปอย่างนั้นจะไปบังคับไม่ได้ สมมติว่าจังหวัดพิษณุโลกเราพรรคใดพรรคหนึ่งก็แล้วแต่เช่นพรรคที่ผมอยู่คือพรรคพลังประชาชน เมื่อถึงคราวที่สมาชิกในจังหวัดต้องเลือกผู้แทนราษฎรนั้นตามหลักสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการประชุมเป็นอันดับแรกเพื่อทำประชามติ เอาเสียงจากกลุ่มต่าง ๆ มาจนได้เป็นเสียงมติว่าจังหวัดพิษณุโลกต้องการคนๆ นี้ไปเป็นตัวแทนของเค้า แล้วเอาตัวแทนเข้าไปลงสมัครสมาชิกเพื่อที่จะช่วยกันเลือก พอเลือกแล้วได้เข้าไปเป็น ทางโน้นก็ได้เป็นกรรมการเป็นอะไรก็เรื่องของเค้า บริหารก็เรื่องของเค้า แต่เบื้องต้น ขึ้นบันไดนั้นก็ขึ้น ทุกคนก็มุ่งตรงนี้ แต่เวลาจริงก็อยู่ที่กรรมการบริหาร ซึ่งก็ทำไม่ได้อย่างที่คิด ถ้าเป็นหลักการการเมืองเปลี่ยนเร็ววกติกาก็เปลี่ยนไปด้วย พรรคการเมืองก็ไม่แข็ง รัฐธรรมนูญปี 40 เริ่มจะแข็ง เริ่มจะเข้าที่ มีการปฏิบัติเอารัฐธรรมนูญ 50 มาใช้ เลิกพูดเลยยิ่งไปหนักกว่าเก่าอีก พอพรรคไม่มีความมั่นคงเป้าหมายที่เค้าตั้งไว้ที่เอาฐานรากหรือรากหญ้าเป็นรูปประมิตขึ้นไปมันก็ไม่สำเร็จ

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผมยอมรับเลย ผมเลือกผู้แทนมาตั้งแต่ปี 2512 ถ้าดูเรื่องของ การเปลี่ยนแปลงก็คือก้าวหน้าขึ้นมากเพราะมีการเลือกตั้งที่ดีขึ้นเรื่อยๆ พัฒนาไปเรื่อยๆ คนก็จะารู้แต่ความรู้ของคนในเรื่องของการเมืองนั้น จริงอยู่เรายอมรับว่าเราไม่ถึงขั้นแต่มันก็ดีขึ้นเรื่อยๆ ถ้าเราแก้ไขเรื่องท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น ท้องถิ่นเค้าก็จะรู้แต่ก่อนนั้นมีเลือกแต่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่นในปัจจุบันนี้มีองค์ประกอบเป็นนิติบุคคล มี อบต.เทศบาล มี อบจ.หลายระดับ เหล่านี้จะทำให้การเมืองพัฒนาไป

จะเห็นว่าส่วนราชการกับการเมืองมันคลุมหมัด โดยเฉพาะราชการเองนั่นใส่หมวกหลายใบ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งนับวันเราพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง ในหลายยุคหลายสมัยการเมืองก็จะก้าวหน้าเราก็ต้องพัฒนาให้ท้องถิ่นนั้นต้องปกครองอย่างไร ถึงขั้นมีการเสนอให้เลือกผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันจะทำให้การเมืองพัฒนาไปมากขึ้นๆ เรากังวลว่าคนที่จะมาบริหารไม่มีความรู้ เช่น เดียวนี้ปริญญาโท อบต. เยอะแยะ ปริญญาตรีชั้นต่ำเยอะแยะ มีการพัฒนาคนเหล่านี้พอเริ่มมาบริหารก็เริ่มรู้ว่าอะไรเป็นอะไร พอให้เงินมาทำถนน ถนนออกมาเป็นแบบนี้ใช้ไม่ได้ ให้ทำสะพาน ใช้ไม่ได้ แล้วก็ดูที่ฝายแม่น้ำให้มา ประชาชนเพิ่งมาตรวจ สภาพเพิ่งมาตรวจ ให้ฝายละห้าพัน คำบอกว่าบางที่ห่างกันสิบเมตรก็เป็นฝาย ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ ฝายมันต้องทอดน้ำมาเป็นขั้นตอน คำบอกนำไปห้าพันทำประมาณห้าร้อยนี่คือส่วนกลางให้มา แต่ถ้าส่วนท้องถิ่นนี้เค้าทำถนน ถนนไม่ดีเค้าค่าผู้บริหาร สะพานไม่แข็งแรงเค้าค่าผู้บริหาร ใครเค้าคอร์รัปชันก็อย่างนี้ พอใครเค้าเห็นคนไหนคอร์รัปชัน คราวหน้าอีก 4 ปีเค้าก็ไม่เลือก มันก็ต้องพัฒนาอย่างนี้ แต่ว่าไม่ใช่อย่างการเมืองใหญ่จะมีปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย มันก็ไม่ไปไหนละ ความรู้เดี๋ยวนี้ก็เข้มข้นขึ้นเรามี กกต.ดูแลการเลือกตั้งให้ไม่โกงกันแล้ว เค้าให้มีเงินสนับสนุนเงินงบประมาณให้มาอบรม โดย กกต.ตั้งหัวข้อให้ แล้วมีสถาบันเอกชนอื่นๆ เยอะแยะ เช่น NGO, สถาบันพระปกเกล้าฯ เราก็เข้มแข็งขึ้น พวกเหล่านี้จะพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นไปถึงระดับประเทศชาติให้ดีขึ้น ตั้งแต่ปี 12 จนถึงปัจจุบันเปลี่ยนไปเยอะแต่ก็ยังไม่เข้มแข็งขึ้นเท่าที่ควร

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยังไม่เป็นสถาบันทางการเมือง

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขาครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรค

การเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
 อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย
 กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่
 ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณสุวัฒน์ ธิปตพัลลภ
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตสมาชิกระดับนำของพรรคชาติไทย

วันที่สัมภาษณ์ : 5 มีนาคม 2552

เวลา : 10.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : บ้านธิปตพัลลภ

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน ก็ควรจะมีลักษณะว่า เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น คำว่ามีส่วนร่วมก็คือว่า ประชาชนมีส่วนเข้าไปกำหนดนโยบาย มีส่วนเข้าไปช่วยผลักดันนโยบาย มีส่วนเข้าไปมีกิจกรรมการเมืองรวมกันสรุป พรรคการเมืองในอุดมคติคือพรรคการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วม แล้วก็ประชาชนนอกจากมีส่วนร่วมแล้วคงคาดหวังว่า พรรคการเมืองพรรคนี้จะสามารถทำงานทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ นะ การทำงานการเมืองเพื่อแก้ไขให้กับประชาชนได้ก็คือ มีความคิดดีๆ มีนโยบายดีๆ มีคนดีๆ เข้าไปอยู่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ผมว่าประชาชนคิดอย่างนั้น

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผมว่า การพัฒนาการของพรรคการเมืองของไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในรูปแบบของพรรคการเมืองแล้วไม่ค่อยมีอะไรแตกต่างไปจากเดิม วิธีการทำงานทางการเมือง วิธีคิด วิธีการนำเสนอ ผมว่าไม่ค่อยมีอะไรที่พัฒนาไปจากเดิม แต่อาจจะมียุคกลางใหม่ๆ ที่มีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบพรรคการเมืองมากกว่าเดิม แต่รูปแบบ เนื้อหา เหมือนเดิมสมมติ เป็นทีมฟุตบอล ดีลา สไต์ลิ่งการเล่น ยุทธศาสตร์ต่างๆ เหมือนเดิม เพียงแต่ว่า มีผู้เล่นใหม่ๆ ลงสนาม

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีพัฒนาการแต่ยังไม่พร้อมที่จะเป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีพัฒนาการแต่ยังไม่พร้อมที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองเหมือนกัน

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
• พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปีกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายศักดิ์ กอแสงเรือง
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกฎหมาย

วันที่สัมภาษณ์ : 21 ตุลาคม 2551

เวลา : 13.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางสิริพร จันทร์บรรจง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นพรรคการเมืองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พัฒนาการทางการเมืองของไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่มีเสถียรภาพ พรรคการเมืองยังให้ความรู้แก่ประชาชนน้อย

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความเห็น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ

ประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ

ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขบข่าของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรรคระบุนพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจาก

อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายรัฐกรณ์ นิภานันท์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกฎหมาย

วันที่สัมภาษณ์ : 28 ตุลาคม 2551

เวลา : 14.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นพรรคการเมืองที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประโยชน์แก่ประชาชน
อย่างเห็นได้ชัด

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

การเมืองไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคประชาธิปัตย์มีสมาชิกพรรคจำนวนมากกว่าพรรคชาติไทย มีพัฒนาการที่ยาวนานกว่า

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคชาติไทยยังมีลักษณะเป็นสถาบันครอบครัวอยู่มากและยังอยู่ในพื้นที่จำกัดเฉพาะเขต
เลือกตั้งของพรรค

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปีกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
• พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ พรรคประชาธิปัตย์มีความกลมเกลียว แต่ยังมีไม่พอ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
• พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
• พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายธัญญา ชื้อวจา
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักกฎหมาย

วันที่สัมภาษณ์ : 25 ตุลาคม 2551

เวลา : 11.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ประชาชนต้องการพรรคการเมืองที่เอื้อประโยชน์ประชาชนได้โดยตรง ต้องให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมและมีความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พัฒนาด้วยความหลากหลายทางการเมือง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ

เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความเห็น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ

เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ

ประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา

(Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและ ไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำ ไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าจะมีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	พรรคชาติไทยไม่ซับซ้อนเป็นพรรคเล็ก

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นางนิตยา วงศ์สวัสดิ์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชน

วันที่สัมภาษณ์ : 18 ตุลาคม 2551

เวลา : 15.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร
ต้องเป็นพรรคการเมืองที่สนองประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง
2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
ทุกพรรคการเมืองมีพัฒนาการทั้งยุบ เลิก และตั้งใหม่
3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
ประชาธิปัตย์มีพัฒนาการมายาวนาน แต่อายุพรรคไม่อาจเชื่อได้ว่าเป็นสถาบัน
4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน
เห็นด้วยว่าพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาวระดับหนึ่ง อายุของพรรคอาจมีส่วนในการสร้างความ เป็นสถาบันทางการเมือง แต่ยังไม่เชื่อว่าพรรคชาติไทยจะเป็นสถาบันได้

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	พรรคการเมืองไม่ควรมีกลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์ พรรคประชาธิปัตย์มีกลุ่มอิทธิพลหนุนหลัง แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลียงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลียงได้จะเป็นการดี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ พรรคชาติไทยมีความกลมเกลียว เป็นเอกภาพ บางครั้งแตกความ สามัคคี หากผลประโยชน์ไม่ลงตัว
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว พรรคประชาธิปัตย์มีการแบ่งกลุ่มกันชัดเจน การสรรหาผู้นำขึ้นอยู่กับ อำนาจความนิยมในตัวผู้นำ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายชาญชัย พินทุเสน
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชน

วันที่สัมภาษณ์ : 21 ตุลาคม 2551

เวลา : 09.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นพรรคการเมืองที่ทำการเพื่อประชาชน และต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทุกๆ ด้าน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

การเมืองไทยมีพัฒนาการยาวนาน มีพรรคการเมืองตั้งใหม่หลายพรรค บางพรรคก็ยุบเลิกไป

มีการเปลี่ยนชั่วคราวการเมืองตลอดเวลา เอาแน่กับการเมืองไม่ได้

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พัฒนาการยังไม่จัดได้ว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พัฒนาการยังไม่จัดได้ว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเ็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน พรรคประชาธิปัตย์เปลี่ยนนโยบายทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์นโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี พรรคการเมืองไม่ควรมีกลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์ พรรคประชาธิปัตย์มีกลุ่มอิทธิพลหนุนหลัง แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคนี้น่าไม่พ้น หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นการดี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปีกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรรคระบุงพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลง ไปจาก

อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายพิพัฒน์ ยอดพฤติการ
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์กรนักพัฒนาเอกชน

วันที่สัมภาษณ์ : 22 ตุลาคม 2551

เวลา : 09.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกจำนวนมาก และดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พัฒนาตามยุคสมัยและสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

จัดว่าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการเป็นสมาชิกพรรค แต่ยังไม่อาจเชื่อได้ว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีสมาชิกพรรคและเขตพื้นที่แคบกว่าประชาธิปไตย

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง
ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและ ไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิก ได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีสำคัญในการ
พัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุน

พรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย เห็นด้วยว่าพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว อายุของพรรคอาจมีส่วนในการสร้างความเป็นสถาบันทางการเมือง แต่ยังไม่เชื่อว่าพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นสถาบันได้
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์นโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี พรรคการเมืองไม่ควรมีกลุ่มอิทธิพลผลประโยชน์ แต่คงเป็นเรื่องที่ทุกพรรคหนีไม่พ้น หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งถ้าหลีกเลี่ยงได้จะเป็นการดี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรคระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณสุเทพ ตานานูวัฒน์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจ

วันที่สัมภาษณ์ : 17 ตุลาคม 2551

เวลา : 14.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : บริษัท ไมโครซอฟท์ ประเทศไทย ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง
ไทย

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นส่วนน โยบายต่อเนื่อง และการดำเนินงานอย่างชัดเจน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

เป็นสถาบันมันเป็นแค่พรรคแล้วก็กิจกรรมต่างๆ ดำเนินได้โดยกลุ่มคนมากกว่าที่จะ
ดำเนินการตามหลักการนโยบายของพรรค เปลี่ยนแปลงไปตามบุคคล ตามระยะเวลาแล้วพรรค
การเมืองเกิดง่ายตายง่ายเหลือเกิน ตอนนี้มันก็เลยขาดความเป็นสถาบันแบบต่อเนื่อง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมว่าประชาธิปัตย์มีความเป็นสถาบันสูง แต่อาจจะไม่สูงที่สุดดูจากความต่อเนื่องรูปแบบ
อุดมการณ์ความชัดเจน ในการดำเนินงานค่อนข้างสูงการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็ค่อนข้างจะดูดี
ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่ได้เปิดกว้างมากนัก

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผมว่าคล้ายๆ กัน เพียงแต่ว่าในส่วนของพรรคชาติไทย อาจจะมีความเป็นตัวบุคคลติดขัดสูงกว่า
จะเห็นได้อย่างพรรคประชาธิปัตย์ เวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงพรรคผู้นำทางพรรคการเมืองต่างๆ
ปฏิบัติการตอบโต้การมีส่วนร่วมต่างๆ ค่อนข้างจะมีตอบโต้มีน้อย การมีส่วนร่วมจะมีเยอะ การ

แข่งขันขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองมีระบบมีรูปแบบ แต่มรดกของพรรคชาติไทยผู้ไม่เคยเห็นใครเป็นผู้นำ ค่อนข้างจะเหมือนกับถ้าเป็นบริษัทก็บริษัทคนจีนที่อยู่ในงตี่เป็นแบบครอบครัว

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มีเป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย
 อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และ
 ผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมี
 ส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การ
 เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
 ประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายณรงค์ ตานานวัฒน์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจ

วันที่สัมภาษณ์ : 20 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 11.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : ร้านเฟอร์นิเจอร์ลำพูน

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน ก็ต้องเป็นพรรคการเมืองที่สามารถคัดกรอง ข้อสำคัญที่สุดคือ คัดกรองคนที่จะมาเป็นฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง อันนี้คือตามวิถีทางประชาธิปไตยในลักษณะตัวแทน แต่ของเรานั้นไม่มีกรอบในการคัดกรองคนขึ้นมา โดยคัดกรองผู้แทนที่มาจากโอกาสให้แต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง ถ้าเปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่อย่างแท้จริงขึ้นมาแล้วนั้นมันต้องมีเวทีในการคัดกรองอีกชั้นหนึ่ง คือการอบรมและการทดสอบถึงอุดมการณ์ของเค้า เพราะฉะนั้นการเมืองของประเทศไทยที่จะเดินได้นั้น ต้องอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์ในการให้ผลประโยชน์แก่ทุกส่วน ให้ทำหน้าที่ของตัวเอง โดยเค้าเป็นตัวอย่าง อย่งไรก็คือว่า ความจริงศาสตร์ตัวนี้เป็นศาสตร์ที่สอนกันมานาน ซึ่งก็เอามาใช้ได้จนถึงทุกวันนี้ถ้าทำตรงนั้นมา คือ เค้าสอนลูกว่าชาวนาหวังมาข้าวกิน พ่อค้าหวังร่ำรวย/เจริญรุ่งเรือง ข้าราชการหวังมียศถาบรรดาศักดิ์ ทหารตำรวจหวังความเรียบร้อย ความสงบสุขและเป็นวีระชน แล้วประชาชนที่ประกอบกันเป็นชาตินั้นในแต่ละกลุ่มก็มีหน้าที่ของตัวเอง การคัดเลือกคนขึ้นมาเป็นผู้บริหารจะต้องมีความสมดุลกับ 4 – 5 กลุ่มที่กล่าวมานี้ แล้วปกครองให้ หนึ่งคือ โจรผู้ร้ายไม่กล้าก่อการกำเริบเสิบสาน ข้าราชการต้องไม่รีดไถประชาชน ประชาชน ชาวนา รากหญ้า ต้องมีงานทำ แล้วพ่อค้าก็ต้องมีความเจริญรุ่งเรืองแล้วจ่ายภาษีมาประเทศถึงจะเจริญก้าวหน้าไปได้ แล้วทหารตำรวจก็ทำหน้าที่บนอุดมการณ์ อีกทั้งไม่รีดไถประชาชนด้วย ดังนั้นผู้บริหารจะอาศัยคุณธรรมอะไรเป็นที่ตั้ง ที่ตั้งขึ้นมาได้ ไม่ใช่ว่าเป็นคนที่เป็นอย่าง เป็นคนที่มีการตรวจสอบแล้ว ถ่วงดุลตรวจสอบได้อย่างดี ดังนั้นพรรคการเมืองใดก็ตามที่จะทำตรงนี้ออกมาให้ได้นั้น ขึ้นมาเป็นผู้บริหารแล้วก็ได้รับการยอมรับ มันเหมือนกับเรือ ประชาชนทั้งหมดทุกหมู่เหล่าเปรียบเหมือนน้ำ น้ำหนุนเรือได้ ฉันทไค – น้ำกว่าเรือได้ฉันทันนั้น ถ้าเค้าสามารถปกครองได้แต่เค้าไม่เก่งในการสร้างงานมันก็ล่มสลายในการสร้างงานมันก็ล่มสลาย พลิกผันออกมาดำเนินธุรกิจไม่เป็นการจัดสรรผลประโยชน์ไม่ลงตัว

ในแต่ละกลุ่มก็ล่มสลาย ก็ไม่สามารถยืนอยู่ได้ก็ไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ดังนั้นในส่วนนี้ผมมองว่า ประชาชนทุกหมู่เหล่าที่มีความสำคัญทั้งนั้น ดังนั้นพรรคการเมืองที่เล่นการเมืองมากเกินไปอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงในส่วนที่ผมว่า คือ สร้างงาน ไม่ให้กำเริบเสิบสาน ต้องอาศัยอะไรเป็นหลัก หนึ่งก็คือ ทางราชการต้องมีความยุติธรรมให้กับเค้า ทุกวันนี้ใครเข้าไปอิงในอำนาจ การเป็นผู้บริหารมันมีอำนาจ การเข้าสู่อำนาจนั้นมันไล่ตั้งแต่ปากกาไปจนถึงการใช้ปืนทั้งหมดเลยจะใช้ตรงนี้เป็นหลัก แล้วอันไหนจะอยู่ได้ยั่งยืนหรือว่าอะไรก็ตาม จะใช้ปากกาหรือจะใช้อะไร เมื่อได้อำนาจมาแล้วอำนาจต่างหากถึงจะอยู่ได้ยั่งยืน เพราะการใช้อำนาจนั้นต้องอาศัยความเก่ง เก่งอย่างเดียวไม่ได้ก็พิสูจน์อยู่แล้ว ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และยุติธรรม และยุติธรรมอันนี้สังคมไทยตอนนี้ถามว่าความยุติธรรมนั้นอยู่ตรงไหนยังไง ก็พยายามสร้างบรรทัดฐานขึ้นมา แล้วมันมีบรรทัดฐานแปลกๆ มาใหม่หลายอย่าง บรรทัดฐานที่นอกสภา บรรทัดฐานที่จะต้องมีสื่อแดงสื่อเหลือง บรรทัดฐานที่จะนำประเทศไปสู่การเดินซ้ายเดินขวาไม่ได้ หน้าหลังไม่ได้ ดังนั้นพรรคการเมืองที่บอกว่าไปโพกัสดลงทั้งสองอันนั้น ผมว่ามันไม่พอนะ ผลการศึกษาตรงนี้ควรที่จะพิจารณาเป็นองค์รวม ก็ในส่วนของการตอบโจทย์ของการแชร์ผลประโยชน์ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า การสร้างงานขึ้นมาได้ การสร้างงานทำให้ประเทศชาติอยู่รอดปลอดภัย ไม่ใช่เราอยู่ในเฉพาะประเทศของเราอย่างเดียว เราต้องเจอกับประชาคมโลก ไม่ใช่ว่าปลายปีเข้ามาบริหารจัดการเรียบร้อยแล้วนานาอารยะประเทศเค้ายอมรับ เราเดินไม่ได้เลย ฉะนั้นตรงนี้สำคัญมาก สำคัญจริงๆ ว่าพรรคการเมืองหรืออะไรต่างๆ มันต้องพัฒนาไปด้วยความใคร่รู้ ความรู้ความเข้าใจของประชาชน คุณลักษณะของคนไทยเป็นคนลืมนง่าย เป็นคนเชื่อผู้นำ มันมีทั้งบวกทั้งลบหมดเลย เราเองยอมรับว่าความเข้าใจในวิถีทางประชาธิปไตยในตลอดระยะเวลา 70 กว่าปีนั้นยังไม่เพียงพอ สถาบันพัฒนาการเมืองกำลังตั้งไข่ ว่าจะให้เป็นตัวแทนอย่างแท้จริงได้ อันนี้ขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้บริหารที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนต่างหาก ผมหันมามองดูไม่ใช่ว่าศรัทธาสังคมนิยมนะครับ เพราะว่าในช่วงนี้เป็นข้อพิสูจน์ว่าระบบทุนนิยมล่มสลาย คือระบบทุนนิยมในเรื่องของระบบนั้นต้องการยึดประเทศต่างๆ ผลสุดท้ายมันก็ย้อนประวัติศาสตร์กรุงโรม ถนนทุกสายมุ่งสู่กรุงโรมสุดท้ายก็ล่มสลายฉนั้น ถนนทุกสายมุ่งสู่อเมริกา เป็นเจ้าลัทธิของระบบทุนนิยมต้องใช้ US ดอลลาร์ค่า แต่เค้าเองก็ปี่มออกมา ก็ต้องมีเงินทุนสำรอง สุดท้ายก็คือคุณธรรมจริยธรรมในการปันมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์พลามเกิดขึ้น นี่คือการล่มสลายของระบบทุนนิยม หลังจากการล่มสลายของระบบสังคมนิยม ระบบสังคมนิยมเค้าบอกว่า ทุกอย่าง คน บรรทัดฐาน อยู่เท่ากันหมดก็ล่มสลาย แล้วตอนนี้อยู่ในครึ่งๆ จีนปรับตัวจากระบบสังคมนิยมก็กลายเป็นครึ่งหนึ่ง อีกครึ่งหนึ่งเป็นทุนนิยมดูสิว่าอยู่ได้ ผมก็กำลังจับตามองดูอยู่ แต่ในจุดแข็งของครึ่งๆ นั้น ของเค้ามีการถ่วงดุลที่น่าสนใจ คือเค้าเปิดโอกาสให้ชนเผ่า เปิดโอกาสให้ประชาชน เพราะว่าประเทศจีนนั้น

กว้างใหญ่ไพศาล ประกอบด้วยเชื้อชาติที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แล้วเค้าสามารถรวมเข้ามาอยู่ในอุดมการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ โดยมีโปลิชนิวโรเป็นตัวหลักที่เป็นผู้ทำให้เกิดอุดมการณ์ และเป็นยุทธศาสตร์ชาติหรืออะไรต่าง ๆ เป็นกลุ่มคณะตรงนี้ ใครก็ตามที่ขึ้นมาบริหารก็จะเป็นฝ่ายที่ดำเนินการก็ต้องทำตามยุทธศาสตร์ชาติ ไม่ใช่ยุทธศาสตร์ของตัวเอง หรือว่าของพรรคของตัวเองเป็นหลัก ดังนั้นชาติเองต้องมีเป้าหมายและทิศทาง เปรียบเหมือนประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่เข้มแข็งในสมัยจักรพรรดิ จักรพรรดิลอยตัวขึ้นมาเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ โชกุนเป็นผู้บริหาร ฉะนั้นมันก็ต้องมีการตรวจสอบผู้บริหาร แต่ในประเทศไทยนั้น คือพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือกฎหมาย อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่ท่านไม่ได้ก้าวการในการบริหารราชการในกิจการของแผ่นดิน แต่มีองคมนตรีคอยชี้แนะหรือว่าส่งสัญญาณหรือว่าอะไรต่างๆ ณ ตอนนี้อยู่ต้องเหนื่อย ต้องลงมาเพราะว่าอุดมการณ์มันผิดเพี้ยน ตอนนี้อยู่ประเทศไทยอยู่ในช่วงที่สับสนที่จะต้องหาทางเดินให้ได้ อาจจะต้องพิจารณาในแต่ละประเด็นลงมา แล้วถึงจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานอันใหม่ของประเทศไทย ซึ่งผมมองว่าปัญหาจุดใหญ่นั้นอยู่ที่คน คนที่จะซื้อออกมาได้ว่าคนนี้มีคุณธรรมเก่ง คนนี้มีคุณธรรมแต่ไม่เก่ง ถ้าให้คนมีคุณธรรมแต่ไม่เก่งมาบริหารงานในด้านที่เค้าไม่ถนัดก็ล่มสลายและไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นองค์ประกอบของผู้บริหารนั้นก็ต้องมีทั้งบุญและบึ้งซึ่งจะประกอบกันขึ้นมาเป็นการใช้อำนาจที่ถูกต้อง ต้องมีคณะที่ปรึกษาซึ่งกลั่นกรองตามหลักวิชาการ มีหลักคิดที่ดี มีหลักการที่ดี หลักปฏิบัติถึงจะประสบความสำเร็จได้ ในการทำประชานิยมมากเกินไปให้ประชาชนอย่างเดียว เท่ากับปล่อยให้เค้าง่อยเปลี้ยเสียขา ทุกวันนี้ผลิต ผลิตภัณฑ์ของการเกษตรขึ้นมาเพื่อหวังก่อนมืออยู่หน้าส่วนราชการ แล้วประชาชนยิ่งอ่อนแอลงไป ในส่วนของประเทศไทยทุกวันนี้หลังจากปี 40 ในระดับใหญ่การเงินล้มสลาย SME เป็น Backbone ของประเทศเป็นตัวที่ปกครองประเทศ รากหญ้าก็ยังไม่เข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลของท่านทักษิณก็กุมหัวใจของคนรากหญ้าได้ เพราะว่าเงินผันหรืออะไรไม่เคยเห็นแต่คราวนี้มาเห็นเงินก็เลยตื่นตื่นตกใจแล้วก็ดีใจประทับใจ ก็เลยเป็นเหตุให้สามารถยึดครองจิตใจของประชาชนได้ เพราะฉะนั้นคนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร หรือว่าในต่างจังหวัด เค้าก็รออยู่ในนโยบายการบริหารแผ่นดินของเราตอนนี้ก็แบ่งออกมาเป็นสองด้าน มี อบต. มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งมันเป็นเหมือนบวกลบอยู่ในตัวบางที่ก็ประสบความสำเร็จมากๆ บางที่ก็โง่มาครอง หรือบางที่ไม่มีใจก็ไม่ถึงประชาชน อยู่แต่กลุ่ม แล้วก็ทำอะไรไม่ได้ อีก ความยุติธรรมอยู่ที่ไหน ทุกคนก็อยากเข้ามาเล่นกับอำนาจ ชวนมาก็อยากมาเป็นนักการเมือง เข้ามาเล่นอำนาจ พ่อค้าก็มาค้าขายด้วยความซื่อสัตย์ แล้วเล่นกับอำนาจ แล้วรวยเร็ว การอยู่กับเกียรติยศชื่อเสียงไม่รวย ก็อยากจะรวย อยากมีอำนาจ ใช้อำนาจในการทำให้รวย ฉะนั้นทุกคนผิดเพี้ยนไปหมด ตำรวจ – ทหารก็อยากจะรวยอยากมีอำนาจ ดูแลความสงบอะไรก็อยากมีอำนาจ มีความร่ำรวยก็เข้ามาเล่นกับอำนาจเพื่อหวังรวย ผมมองดูว่า

มันขาดบรรทัดฐาน ขาดมาตรฐานก็เลยทำให้ตอนนี้การเมืองเป็นสิ่งที่หลายคนเสื่อมศรัทธา พ่อค้าก็ค้าขายดี ๆ ผมอยู่หอการค้า ผมค้าขายของผมแม้ว่าหอการค้าของประเทศไทยเป็นหอการค้าที่อ่อนแอที่สุดในโลก เพราะว่าไม่ได้เป็นตัวแทนของพ่อค้าอย่างแท้จริงเหมือนประเทศที่พัฒนาแล้วเค้าบังคับ แต่กฎหมายไทยไม่บังคับ กลัวพ่อค้าเข้มแข็งหรือเดี๋ยวจะมาปกครองประเทศก็คงกลัวตรงนั้น ก็เป็นโมเดลอยู่ แต่ความจริงทุกประเทศคนที่เค้าขึ้นมาถูกคัดกรองโดยระบบพอสมควร และมีข้าราชการกำกับขึ้นมา มันถึงจะทำงานได้เต็มที่ แล้วเป็นบริษัทมหาชนแล้วจ่ายภาษีได้เยอะ คนที่เข้มแข็งก็ต้องดูแล เค้าบังคับไว้เลยว่าต้องรวมกลุ่มธุรกิจ ทั้ง ๆ ที่ว่าเป็น Conflict of interest ขึ้นมา ยังไงถ้ารวมอยู่แล้วมันรวมยาก กลุ่มสมาคมมันต้องแข่งกับสมาคมนี้เพื่อถိตัวเองให้ขึ้นมา เป็นบอร์ดบริหารของหอการค้า และอุตสาหกรรม ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่แยกหอการค้า ออกจากอุตสาหกรรม มีห้องเที่ยว ทำผม สปา ผมก็มองว่าโมเดลหลายอย่างมันคิดเพี้ยนไปหมด เช่น ผมยึดตัวเองเป็นหลัก ผมก็ค้าขายของผมอยู่ดี ๆ แต่มีจิตสาธาณอยากเข้ามาทำเพื่อสังคม เป็นเกียรติประวัติกับตระกูล ก็ต้องจ้างตัวเองมา เงินรัฐบาลบาทเดียวก็ไม่เคยสนับสนุน ดังนั้น หอการค้าเองก็ต้องรันโดยทำกิจการต่าง ๆ แล้วก็ดำเนินงาน เมื่อก่อนบทบาท กรอ. ก็เสนอแนะชี้แนะเท่านั้น ตอนนี้ก็ต้องมาร่วมทำ มาถูกได้อีก ผมก็มองว่าองค์กรนี้มันไม่เข้มแข็ง ถ้ามีผลประโยชน์ก็ยอมให้ ก็มองว่าหลายส่วนที่เข้มแข็งจริงก็ไม่จริง ของปลอมซ่อนอยู่ในของจริง มันก็ต้องหาโมเดลออกมาว่า เราจะทำอะไรถึงจะอยู่รอดแต่ ณ ตอนนี้พ่อค้าไม่เข้มแข็ง ทางสุดท้ายก็ต้องเอาพนักงานออก ดังนั้นในส่วนของพ่อค้าก็เป็นผู้ให้ข่าว เป็นผู้ชี้รัฐบาล การปกครอง เราก็พยายามวิเคราะห์ว่ามันกระทบกับผู้ประกอบการยังไง นอกเหนือจากทำธุรกิจของเราแล้วเราก็ต้องหาข้อมูลร่วมกับเบงกัชชาติ ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันศึกษา ผลิตบัณฑิตขึ้นมาเพื่อป้อนให้เราเอง ก็ต้องฝึกฝาคิดตัวก็ต้องมาเรียนปี 5 ปี 6 กับเราอีก เมื่อก่อนไม่ต้องแสดงว่ามาตรฐานการศึกษาขี้แยลงไปอีก ผมก็มองงานวิจัยทุกวันนี้ก็รออยู่ เราก็อยากได้งานวิจัยเข้ามาต่อ ยอดให้เป็นมูลค่าเพิ่ม ปรากฏว่าเข้าไปในสถาบันการศึกษา อยู่บนทั้งหมดเลยเมื่อไปจับปรากฏว่า มันไม่ใช่เอามาทำเป็นสินค้าหรือบริการได้ พอเข้าไปดูลึก ๆ ไปเอางานวิจัยเพื่อปรับให้เป็น ผศ. เป็นอย่างนั้นไป แต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นผมก็เลยคิดว่าน่าจะถูกฝ่าถูกตัว ดังนั้นอาจารย์ปัจจุบันนี้น่าจะไม่เหมือนเมื่อก่อนแล้วที่จะเฝ้าดูที่เด็กอย่างเดียว เด็วนี้ต้องเข้ามาอยู่ในสังคมด้วย เป็นผู้ประกอบการด้วย ผมมองว่าถ้าอาจารย์ให้น้ำหนักทางข้างนอกมากกว่าเด็กนักศึกษา ศรัทธาจะเสื่อม เด็กในเดีวนี้เคารพอาจารย์น้อยลงเพราะว่าอาจารย์มาพูดกับกระดาน แล้วไม่ต้องง้ออาจารย์ มีสอนในอินเตอร์เน็ตด้วย วกกลับมาในส่วนของผู้บริหารบ้านเมือง รวมถึงการฟอร์มningerเมืองนั้นจะต้องมีความรอบรู้ในสหวิทยาการที่ค่อนข้างกว้างมาก เพราะการจะบ่มคนขึ้นมาให้รู้แต่ละส่วนนั้น พรรคการเมืองในอุดมคติก็ต้องมีความรู้ในทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นศิลปวัฒนธรรม การ

พัฒนาคน พัฒนาเมือง กายภาพทางการเงินวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ต้องมีความรอบรู้มันถึงจะ
 ฟอรั่มที่มันขึ้นมาแล้วก็สามารถบริหารบ้านเมืองได้โดยอำนวยความสะดวกทั้งหมด มีคำ 2 คำที่
 แตกต่างกัน นายอำนาจ กับ นายอำนาจ พรรคการเมืองทุกพรรคก็ต้องฟอรั่มสมาชิกพรรคหรือผู้ที่
 จะมาเป็นผู้บริหาร ให้เป็นนายอำนาจให้ได้มากที่สุด ไม่ให้เป็นนายอำนาจ ตราบใดที่เป็นนาย
 อำนาจก็คือใช้หลัก ไม่ได้ใช้หลักการ ดังนั้นถ้าใช้หลักถูกขึ้นมาก็ไม่ฟังผู้อื่น และโดยเหตุโดยผล
 ก็ฟัง และจะบริหารงานล้มเหลวทั้งหมด นี่ผมพูดโดยกลั่นกรองออกมาโดยความจริงใจ และ
 พยายามที่อยากจะให้ประเทศอยู่ได้ และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ถ้ามันไปอย่างนี้ต่อความ
 ชัดแย้งตรงนี้ จนถึงขั้นที่คนไทยไม่ยอมกัน เราจะเป็นประเทศที่เศร้ามี Story ที่เศร้าอีกประเทศ
 หนึ่งในอาเซียน เพราะว่าผมพบเพื่อนผู้ประกอบการในกัมพูชา ถามเค้าว่าตอนนี้ดูเศรษฐกิจดีขึ้นนะ
 มาตรฐานดีขึ้น เค้าบอกว่าดีขึ้นอย่างไร ถ้าประเทศกัมพูชา ร่ำรวยไปจนถึงจุดไหน ขนาดไหน
 อย่างไร เค้าก็ยิ้มไม่เต็มปาก เพราะว่าเค้าเองมีประวัติศาสตร์ที่น่าเศร้ามากถ้าหันมามองประเทศไทย
 ณ ตอนนี้ เค้าหัวงนะ อันนี้เค้าพูดด้วยความจริงใจ เค้าบอกว่าประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่มี
 ความขัดแย้งในสมัยนั้นเขมรสามฝ่ายจนถึงขั้นล้างเผ่าพันธุ์ เค้าเองภาพพวกนั้นมาสามารถที่จะลบ
 จากหัวใจของคนกัมพูชาไปได้ทุกคน แล้วมามองประเทศไทย ณ ตอนนี้กำลังจะอยู่จุดนี้ถ้าถึงกับ
 ลูกฆ่าแม่ แก๊งกัน พ่อ ฆ่าแม่ พันธมิตร ฆ่าแม่ แก๊งกันตรงนี้ลูกหลานออกมาเค้าก็มองดูว่าบรรพ
 บุรุษเค้าเคยถึงขั้นตรงนี้ มันเป็นเรื่องที่เศร้า อันนี้ก็จะฝากในส่วนของพรรคการเมืองที่ขึ้นมาใน
 การบริหารบ้านเมือง ต้องมีอุดมการณ์ ต้องเก่ง ต้องอำนวยความสะดวก มันต้องพัฒนาไปเรื่อย ๆ
 เป็นเหมือนเมื่อก่อนมันไม่พอละ

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พัฒนาไป แต่ในช่วงสิบกว่าปีนี่ยอมรับว่าพรรคการเมืองพัฒนาไม่ถึง ไม่ทันการ
 เปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอก แล้วไม่ทันการเปลี่ยนแปลงที่ฟอรั่มตัวขึ้นมาภายใน และมีความโค
 เด่นแตกต่างกันมาก มีนักการเมืองที่เล่นตามฟอรั่มเก่า ๆ มายังมีอยู่ผสมผสานแต่ยังประสานกันไม่
 ลงตัว ดังนั้นทุกคนก็มีแต่หลักถูกขึ้นมาตามสไตล์ของตัวเอง มันก็ไม่สามารถที่จะทำให้เกิดศรัทธา
 ขึ้นมาได้ แต่มีคนโคเด่นขึ้นมา โคเด่นด้านหนึ่งขึ้นมาแต่อีกด้านหนึ่งก็ถูกเสื่อมศรัทธาอย่าง
 รุนแรง ทำให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นมาในสังคมไทยอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมา นี่ก็น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีคุณพ่อผมนี่ศรัทธามากจนถึงทุกวันนี้ แต่ผมเองซึ่งเป็น พ่อค้าผมดูการดำเนินการ ยอมรับว่าพรรคประชาธิปัตย์ในช่วงของวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อก่อนนั้น ทำให้ฝ่ายธุรกิจบางส่วนเสื่อมศรัทธา ในส่วนที่ดีมีเยอะ เพราะว่าบุคคลที่มีความจงรักภักดีมีอยู่เยอะ มาก และก็มีอุดมการณ์เล่นการเมืองบนบรรทัดฐาน พยายามสร้างบรรทัดฐานที่ดี อันนี้ก็คงเป็น ภาพวาทที่เป็นสถาบันที่มีคนยกขึ้นวางลง คนที่เข้ามาในสถาบัน เวลาออกไปแล้วก็ยังมีเกียรติและ ศักดิ์ศรี และก็พยายามสร้างบรรทัดฐานให้เป็นมาตรฐานขึ้นมาให้ได้ อันนี้ผมศรัทธา ผมยอมรับ อีกด้านหนึ่งคือเหมือนไม่ค่อยเก่งในการบริหารราชการและก็ไม่ทำ เพราะว่าในช่วงที่เริ่มมีปัญหา ในช่วง Globalization ในเรื่องทุนนิยมนั้น ท่านแทนที่จะเบรก แต่ท่านดันไปเปิดเสรีทางการเงิน หรือ IMF ขึ้นมาในตอนนั้นอันนั้นคือจุดเริ่มต้นของความล่มสลายในปี 40 ซึ่งไม่หนักแต่กลับหนัก แล้วค่อยมาลงตัวในส่วนของรัฐบาลคุณชวลิต อันนี้ผมก็มองโดยไม่มีใครชี้แนะแต่ผมมองดูตามความ เป็นจริง เมื่อเกิดล่มสลายไปแล้วนั้น ตอนที่เข้ามาเป็นรัฐบาลตอนนั้นก็กลับกลายเป็นเชื่อฝรั่งมากกว่า อีก อันนี้เป็นดอกที่สอง พวกนี้ไม่มีคุณธรรม ทำให้ประเทศเค้าก็ล่มสลายขึ้นด้วยบนหลัก Moral และเราเองก็ไปเชื่อเค้ามาก ก็คือมีกลุ่มนักธุรกิจมาขอซื้อแพคเกจกลับไม่ซื้อแต่ขายให้ฝรั่งถูก แล้วเค้า เองที่ถือกระเป๋ามา เอาไปขายให้กลุ่มนั้นแหละที่ต้องการซื้อแล้วมีส่วนต่าง ตรงนี้ทุกคนเห็น อยู่เลยทำให้เสื่อมและก็เกิดความระแวงในส่วนของฝ่ายนักธุรกิจ เศรษฐกิจพวกเราเสียหาย เงินมี ค่าแต่ไม่ใช่ไปเสียง่าย ๆ เสียเชิงเค้าง่าย ๆ แบบนั้น ดังนั้นในส่วนของประเทศเรานั้นเราเองก็มา มองดูว่าถูกประเทศเพื่อนบ้านตีแสกหน้าเต็มทีเลย มีพื้นที่น้อยกว่าเราตั้งเยอะ แบบมาเลเซียเค้ายัง สอนมวยเราเลยในเวทีประชาคมโลก เค้ายังอ้างอิงแต่เค้าไม่ได้เอ่ยชื่อประเทศไทยของเรา ของดี ๆ เราไม่จำเป็นต้องขายและขนาดนั้น ตรงนั้นเองยังตามหลอกหลอนเราอยู่ทุกวันนี้ ดังนั้นผมเชื่อว่าการ ดำเนินงานมันต้องแบ่งแยกกันออกมา ต้องคิดด้วย เก่งด้วย และรู้เท่าทันมันถึงจะไปได้

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็น สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคชาติไทยเอง เป็นพรรคที่อยู่ในศรัทธาของคนภาคกลางมาเป็นระยะเวลาช้านาน และ เรามองดูว่าเป็นพรรคที่ฟอร์มทีมจาก เหมือนกับชนบทเข้าไปในส่วนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น พื้นที่ส่วนกลาง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ก็ฟอร์มทีมทั้งในส่วนกลางและภาคใต้เป็นหลัก และสามารถเข้าไปครองอยู่ในพรรคการเมืองระยะเวลาที่ช้านาน ส่วนภาคเหนือและภาคอีสานเป็นภาค ที่ยากจนอยู่ มีโอกาสเข้าถึงทุกอย่างน้อยและไม่ค่อยมีความสามัคคีกัน ในพรรคการเมืองกระจัด

กระจายกันตลอดแล้วแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้นถ้าเทียบดูก็ยังไม่มีความเข้มแข็ง จนถึงมีไทยรักไทย ขึ้นมาก็ฟอร์มทีมขึ้นมาได้ แต่ถ้าคำถามนี้ให้เปรียบเทียบเฉพาะพรรคชาติไทยและพรรค ประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยบริหารงานโดยผู้นำ อันนี้เป็นสไตส์ไทยของทุกองค์กรเลย พรรค ประชาธิปัตย์ฟอร์มทีมโดยอาศัยอุดมการณ์ คนละแบบกัน พรรคชาติไทยฟอร์มทีมโดยหลงฐิ โดย ท่านบรรหารยอมรับว่าเป็นปฐนียบุคคลของพรรคชาติไทย ซึ่งมีความรอบรู้สามารถจัดการในการ แשרผลประโยชน์ จนถึงขึ้นเล่นกับอำนาจ กระจายอำนาจให้การเข้าถึงในกลุ่มที่เอื้อผลประโยชน์ลง ตัว จนทำให้เค้าสามารถดึงผลประโยชน์ให้เข้ากับบรรหารบุรีได้ ทุกคนมองดูเหมือนกันว่าบรรหาร บุรีสร้างขึ้นมาด้วยเงินภาษีของประชาชนจากทั่วทุกภาคของประเทศไทยมากไป แต่คนก็ให้อภัยไม่ อยากรมตรงนั้น แต่บางคนก็เสื่อมศรัทธาไปส่วนหนึ่ง ก็เลยมองว่าเค้าเติบโตใหญ่ขึ้นมาแล้วถูกแบ่ง ออกมาไป แล้วก็ป็นพรรคการเมืองที่ยาวนานมา และออกมาโคดเด่นโดยอาศัยบุคคลเป็นหลัก สองส่วนแตกต่างกันในส่วนองเส้นทางการเดินอย่างเห็นได้ชัด

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ ประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรครระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นางศรีรัตน์ ตระกูลไทยบุญญา
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจ

วันที่สัมภาษณ์ : 22 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 13.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

แต่ละพรรคมีพัฒนาการแตกต่างกันไป สำหรับประชาธิปไตยนับว่ายาวนานที่สุด และรองลงมาคือพรรคชาติไทย

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

หากเปรียบเทียบกับแนวคิด Huntington แล้ว ยังไม่จัดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

หากเปรียบเทียบกับแนวคิด Huntington แล้ว ยังไม่จัดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ

ประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ

ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขาครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

1. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรรคระบุนพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจาก

อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต วีรเวทิน

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ

วันที่สัมภาษณ์ : 25 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 14.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

เดี๋ยวนี้พรรคการเมืองคืออะไร พรรคการเมืองนั้นไม่ใช่จดทะเบียนตามกฎหมาย นั่นถือว่าเป็นพรรคการเมือง พรรคการเมืองแบบนี้ที่เขาเรียกกันว่าการเมืองพุดินัย พรรคการเมืองคือกลุ่มบุคคลมีความเห็นสอดคล้องกันมีอุดมการณ์มีค่านิยมมีเป้าหมายใกล้เคียงกันคิดว่า การทำงานในกระบวนการในการเมือง ต้องการรับใช้สังคม มันอาจจะเกิดวัฒนธรรมนั้นไม่ชัดเจน ที่รวมตัวเป็นกลุ่มเป็นกลุ่มเป้าหมายเรียกว่าพรรคการเมืองซึ่งหลายประเทศมีการจดทะเบียนกฎหมายในต่างประเทศ วัฒนธรรมต้องมีคนที่ทำใกล้เคียงกันมีจุดเป้าหมายอันเดียวกันมีอุดมการณ์รวมกันและทำงานร่วมกันและเป็นประโยชน์มากกว่า จึงต้องกลุ่มขึ้นมาเป็นพรรคการเมือง จุดอุดมการณ์ของพรรคการเมืองนั้นก็คือเบื้องต้นเมื่อเป็นพรรคการเมืองการทำงานทางการเมืองซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับข้ออำนาจ แล้วความว่าศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของสังคมแล้วก็แสดงความคิดเห็นแล้วนั้น พรรคการเมืองเพื่อนำไปปฏิบัติพรรคตนเองก็ตามคนอื่นก็ตาม 2. เพื่อการศึกษาของประชาชนให้รู้ว่าซึ่งเป็นสิ่งซึ่งที่ประชาชนสนใจจุดยืนของกลุ่มนี้ ซึ่งพรรคนี้ว่าจะแก้ปัญหายังไง จะวางแผนอนาคตอย่างไร 3. กระบวนการดังกล่าวนี้จะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม มันจะนำไปสู่การสร้างความเป็นองค์กรที่ให้ความรู้กับคนที่อยู่ในองค์กรนั้น หลังจากการประชุมทบทวนเป็นความรู้ 4. ถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชน 5. การต้องการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองเพื่อได้อำนาจรัฐ ซึ่งอาจจะทำหน้าที่เป็นผู้บัญญัติบางก็ได้แล้วแต่กรณี แต่ทีนี้เป็นอย่างนี้ต้องรู้จักที่มันมีกลุ่มคนต่างๆ พรรคเลือกตั้งมาแล้วมันต้องมีการจัดตั้งการจัดตั้งเรียกว่า อแกนไนท์เซชั่น เป็นฐานของโอกาสรวมกัน อันที่สามเป็นคณะทำงานที่เขาเรียกกันว่าลักษณะทางการเมือง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

พรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร มันก็ขึ้นๆ ลงๆ เพราะส่วนใหญ่ไม่ใช่เป็นพรรคการเมืองในอุดมการณ์ เป็นเพียงเพื่อรวมกลุ่มการเลือกตั้งพรรคเฉพาะกิจ อุดมการณ์ต่างกันแล้วพอต่อไปไปถึงจุดๆ หนึ่ง ดังนั้นเข้าสู่การเมืองเป็นตำแหน่งรัฐมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบอกว่าแก้ไข ตอนสุจินดา คาประยุทธ์ ทำให้การการสู่เป็น สส. นั้น ผู้ตำแหน่งคือเป็นนายกรัฐมนตรีได้ เพราะฉะนั้นจึงใช้วิธีการทุกอย่างจะให้ได้เป็น สส. ให้ได้มากที่สุด จึงมีการซื้อเสียงเป็นอย่างมาก เป็นการซื้ออำนาจรัฐ คือซื้อตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คือการซื้ออำนาจรัฐเข้าไปบริหารประเทศ ด้วยงบประมาณอันมหาศาล 1.8 ล้านๆ บาท ถึงการรวมตำแหน่งต่างๆ เป็นพันๆ ตำแหน่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ นั่นบอกว่าพรรคการเมืองของเรานั้นเป็นพรรครวมเฉพาะกิจ เพื่อที่จะชนะการเลือกตั้งจึงมีพรรคที่มีความต่อเนื่องจนถึงขั้นมีการจัดตั้งพรรคสถาบัน แต่อาจจะไม่มีการเลือกตั้งพรรคสถาบันมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง มีความแน่นอนมีเป้าหมาย มีตัวตายตัวแทน มีความสามารถในการปรับตัวเพราะเรามีภารกิจดั้งเดิมการจัดตั้งสถาบัน มีจัดขึ้นที่ชัดมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ขณะนี้พรรคมีการจัดตั้งที่ชัดเจนในอดีตมีพรรค 2 พรรค 1. มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ล้มสลายไปแล้ว

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ซึ่งที่เหลืออยู่เป็นพรรคประชาธิปไตย ถือว่ามีการจัดตั้งพรรคสถาบัน ใครจะเป็นอะไรเพราะพรรคประชาธิปไตยก็อยู่ พรรคอื่นตั้งไม่อยู่ไม่นานเดียวก็เลิก แล้วก็บริหารพรรคประชาธิปไตยก็ค่อนข้างเป็นการบริหารที่กระจายดีมาก พรรคที่ตั้งมาเพื่อการเลือกตั้งนั้นไม่ใช่พรรคการเมือง นั่นคือการรวมกลุ่มเฉพาะกิจนั้นเลือกทำทางการเมืองจดทะเบียน ปกติที่ไม่มีการเลือกตั้งก็จะมีการทำงานในกิจกรรมที่ต่อเนื่อง มีการเก็บข้อมูล มีการศึกษาปัญหาเพื่อพร้อมหาคำตอบให้กับลูกค้า เมื่อเป็นอย่างนั้นจึงเป็นเรื่องซึ่งถือว่าเป็นเรื่องจริงจึงจะต้องมีวินัยพรรค จะต้องมีความอดทนที่เข้มแข็งจะต้องมีการบริหารเป็นอย่างประชาธิปไตยจะต้องมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกับการเลือกตั้ง จะต้องไม่ถูกรวบงำโดยกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คน เช่น นายทุนหรือผู้บริหารระดับสูง จนกระทั่งขาดความเป็นประชาธิปไตย พรรคการเมืองถ้าไม่เป็นประชาธิปไตย

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบ่งบอกดำเนินงานมา 10 กว่าปี เป็นพรรคที่เก่าแก่ที่สุดและมีความต่อเนื่องที่สุด ดังนั้นเขาคบสถาบันแน่นอน นอกจากกลุ่มเสรี เขามีการสืบเนื่องการดำเนินงานกันตลอดในกิจกรรมของ

พรรค พรรคอื่นผมไม่ทราบแต่ที่ใกล้ที่สุด คือพรรคชาติไทย แต่เราก็ไม่รู้หลังจากนี้ไป มันไม่มีตัว เปลี่ยนลักษณะของพรรคประชาธิปัตย์

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและ ไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอขยายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ

วันที่สัมภาษณ์ : 25 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 11.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สัมภาษณ์ : นายสาราญ ทองแพง

นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ตอบไม่ได้ค่ะ เพราะว่าดิฉันไม่รู้ว่าคุณหมายถึงใครบ้าง เพราะฉะนั้นพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชน น่าจะถามว่าพรรคการเมืองในหลักวิชาการ หรือว่าหลักความคิดเห็น ตะวันตก ตะวันออกก็ว่าไป ซึ่งประชาชนหมายความว่าไร เพราะฉะนั้นดิฉันไม่ขอตอบในนามของประชาชน เพราะว่าไม่ได้รับฉันทานุมัติมาให้ตอบในนามประชาชน แต่ถ้าตอบว่าพรรคการเมือง แต่คิดว่าถ้าตอบว่าพรรคการเมืองในอุดมคติทางรัฐศาสตร์ควรมีลักษณะอย่างไร

ควรมีลักษณะเป็นตัวแทนของประชาชน โดยชนิดที่ว่ามันไม่จำเป็นต้องมีกลุ่มทางการเมืองอะไรแบบการเมืองใหม่ เพราะว่ากลุ่มอาชีพหรืออะไรก็ตามในทางของเมืองไทยนั้นมันไม่มี Division of Work เหมือนอย่างประเทศในทางโลกอุตสาหกรรมตะวันตกเพราะฉะนั้นพรรคการเมืองก็ควรมีลักษณะของการเป็นตัวแทน ตัวแทนผลประโยชน์และตัวแทนนโยบาย ตัวแทนความคิดเห็นของประชาชน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ตอนนี้ลุ่มๆ ดอนๆ ไม่ได้มีความเป็นสถาบันอย่างแท้จริง พรรคประชาธิปัตย์ทำท่าว่าจะเป็นสถาบันอย่างแท้จริง แต่ว่าการเมืองภายในของพรรคประชาธิปัตย์นั้นได้ชี้ให้เห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์ก็ไม่ได้ต่างจากพรรคการเมืองไทยอื่นๆ ที่จะพยายามหาทางคืนชนเพื่อที่จะ หนึ่งเป็นรัฐบาลมันก็เป็นธรรมชาติของพรรคการเมือง แต่ไม่ได้พยายามที่จะทำอะไรในแง่ของการที่ให้ความรู้หรือให้ความเจริญเติบโตทางความคิดของประชาชนในทางการเมืองแก่ประชาชนเลย ไปเป็นทำเรื่องตอแตกตอคนน้อยอะไรต่ออะไรบอกไม่ถูก เหมือนครอบงำด้วยโทษะ โมหะมากกว่า เพราะฉะนั้นในการที่จะให้ความรู้แก่ประชาชน ให้การศึกษาแก่ประชาชนในแง่ที่ว่าให้ปกป้องสิทธิ

ความเป็นพลเมืองของตัวเองหรือว่าเสริมสร้างสิทธิความเป็นพลเมืองของประชาชนไทยก็ไม่ค่อยได้ทำซักเท่าไรหรอก

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ดิฉันก็เคยฝึกไฟในพรรคประชาธิปัตย์เป็นอย่างมากนะคะ ในมิติของความเป็นสถาบันการเมือง ถ้ามองถึงความเก่าแก่ ต่อเนื่องมายาวนาน ก็ใช่ ยึดถือตัวบุคคลหรือไม่ (ก็มีความยึดถือตัวบุคคล) นอกจากจะยึดถือความเป็นสถาบันอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชน ดิฉันคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์มีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะหนึ่ง ในลักษณะที่เป็นประชาชนที่มีภูมิหลังเป็นขุนนางหรือเป็นข้าราชการ ถ้าเป็นนักธุรกิจก็เป็นนักธุรกิจเชิงอนุรักษ์นิยม เป็นนักธุรกิจในแนวทางของเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมมากกว่าที่จะเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับชั้น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไรสำหรับพรรคชาติไทย ถ้าจะมองความยาวนาน คำว่าเป็นสถาบันนี้ไม่ได้หมายความว่าความยาวนาน คำว่าพัฒนาการก็ไม่ได้มีความยาวนาน พัฒนาการของพรรคชาติไทยนั้นดิฉันมองว่า มองที่ไรก็มองเห็นแต่ภาพคุณบรรหาร และเครือข่าย ส.ส. ในปริมาณของสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรีมากกว่า ในแง่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดิฉันคิดว่าพรรคชาติไทยเข้าใกล้กับความต้องการของประชาชนในระดับท้องถิ่นทั่ว ๆ ไปมากกว่าของพรรคประชาธิปัตย์

การเมืองที่มีอายุยืนยาว ไม่เห็นด้วยเพราะไม่จำเป็น โครงสร้างกฎระเบียบมีประสิทธิภาพ โอเค มีจุดขึ้นทางการเมืองอย่างชัดเจน ประชาชนจดจำได้ อุดมการณ์หรือว่านโยบายกันแน่ อันนี้คำถามคลุมเครือ ประชาชนไม่จำเป็นต้องจดจำ หมายความว่าเห็นด้วยก็จะเข้าไปอยู่ด้วย ไม่ใช่ประชาชนท่องได้แล้วก็เข้าไปเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ปรับตัวให้ทันสมัยให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น โอเค ไร้ความขัดแย้ง อันนี้อุดมการณ์เกินไปไม่มีที่ไหนไม่มีความขัดแย้งตัวเองยังขัดแย้งกับตัวเองเลย เป็นพรรคการเมืองมีกลไกการควบคุมสมาชิกให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน ก็โอเค ถ้าสมมติสมาชิกพรรคยูงุ่นเหมือนไก่ในเข่งก็ไม่มีประโยชน์อะไร สนับสนุนเห็นด้วย เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือผลประโยชน์ใดๆ พรรคการเมืองถ้าในเอกสารดิฉันเขียนในชุดนี้ในของ มสท.พรรคการเมืองก็คือ กลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหนึ่ง แต่เป็นผลประโยชน์ของคนส่วนกว้าง

คิดันคิดว่า ก่อนที่เราจะมองว่าเป็นไปตามแนวคิดของท่านคลินตัน ก็ควรเขียนออกมาให้ชัดเจน ไม่ชัดเจน เพราะว่าท่านคลินตันนั้นไม่สอดคล้องกับการเมืองไทยแล้ว และกิจการของท่านคลินตันนี้ก็ไม่รู้ว่างานของท่านเล่มไหนนะคะ เพราะว่าท่านคลินตันนั้นเขียนเรื่องอย่างนี้ไม่ว่า 1960 กว่าๆ หรือ 1990 กว่าๆ ถ้าเป็น 1990 กว่าๆ มันก็เป็น The end of history ซึ่งมันไม่เกี่ยวกับการพัฒนาสถาบันทางการเมืองไปสู่ตรงนั้นะคะ เพราะฉะนั้นเนื้อหาของเสนอแนะเพิ่มเติมในแง่ของการตั้งคำถามมันจะทำให้เกิดการตีความลำบากเวลาไปเขียนเป็นเปเปอร์ เพราะว่าคนอ่านเองก็ไม่รู้ว่าท่านคลินตันเล่มไหน

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว		/
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอขยายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตรอบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
ดร.กมลภพ ยอดบ่อพลับ
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ

วันที่สัมภาษณ์ : 20 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 11.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

สงคราม

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีความซื่อสัตย์ต่อประชาชน ไม่โกงกิน และไม่เห็นแก่พวกพ้อง ต้องจริงใจพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า และเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างชัดเจน

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ทุกพรรคการเมืองมีการแบ่งขั้วเปลี่ยนฝ่ายตลอดเวลา โดยไม่ยึดอุดมการณ์แรกเริ่มที่จัดตั้งพรรค แต่สามารถเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ของตนเองตลอดเวลา จึงไม่อาจก้าวสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยังไม่จัดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง และประชาชนยังมีส่วนร่วมเฉพาะเขตพื้นที่เท่านั้น

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยังไม่จัดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง และประชาชนยังมีส่วนร่วมเฉพาะเขตพื้นที่เท่านั้น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
 อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วย

กระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายณภดล แก้วสุพัฒน์
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำท้องถิ่น

วันที่สัมภาษณ์ : 10 ตุลาคม 2551

เวลา : 13.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : องค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ปากเกร็ด

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

การเมืองก็เป็นสถาบันที่เล็ก ก่อนที่จะให้ตัวแทนของประชาชนที่จะเข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง มีความมั่นคง มีความเข้มแข็ง มีความรู้ความสามารถที่ครอบคลุมทุกที่ทุกภาค แล้วก็สามารถที่จะทำงานทางด้านการเมืองที่เป็นประโยชน์ของพี่น้องประชาชน ได้ไม่น่าจะจับกลุ่มกัน และก็อย่างหนึ่งก็ควรจะมีสมาชิกครบทุกภาค แต่ไม่จำเป็นจำเป็นต้องมีจำนวนประชาชนทั้งหมดไปเป็นสมาชิกพรรคการเมืองพรรคใด พรรคหนึ่ง เพียงแต่ว่าก็คงจะต้องมีการชัดเจน มีระบบบริหารงานที่ชัดเจน ในการบริหารงานพรรค ในการที่จะให้ความรู้กับประชาชนในระบอบประชาธิปไตย และเรื่องเวลาที่จะรับเลือกเข้าไปเป็นตัวแทน ก็ควรจะมีผู้แทนครบทุกภาคส่วนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กระจายไปตามภาคต่างๆ เพราะว่าประเทศเรามีความแตกต่างในเรื่องของพื้นที่ ในเรื่องของวัฒนธรรมต่างๆ ในพรรคการเมืองไทยเองก็คงมีกฎระเบียบชัดเจน ในการที่จะบริหารพรรคอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

การพัฒนาการเมืองไทยเราไม่ชัดเจน จะมีพรรคการเมืองใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอด คล้ายๆ จะเป็นพรรค เพราะการเมืองไม่ได้รับการเลือกตั้ง หรือ ไม่มีสมาชิกก็จะเลิก คิดว่าการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไม่ได้ไปมากนักแค่ไหนเลย ทำท่าจะพัฒนา แต่พอพัฒนาให้สี่ระบบที่เข้มแข็ง คือสามารถที่จะมีตัวแทนจากการเลือกตั้งของประชาชน พอได้มากขึ้นก็กลายเป็นการเผด็จการของพรรคการเมือง การที่จะพัฒนาพรรคให้เป็นสถาบันที่เป็นองค์กร หรือเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ผมว่ามันไม่ได้ไปมากนักนะ เพราะมันจะแปรเป็นว่าพรรคที่เคยมีอยู่เก่าก็ต้องการที่จะได้ฐานเสียงแต่ว่าการที่จะให้ความรู้กับพี่น้องประชาชน หรือระบบของพรรค

ก็ยังคงอยู่ในระบบที่เป็นระบบโสมนคล้ายๆ ระบบราชการหรือระบบศักดินากันอยู่ คนที่เป็นสมาชิกอยู่เก่า ก็คิดว่าตัวเองน่าจะมีความสำคัญในการบริหารพรรค พอเวลาเข้ามาเป็นผู้แทน หรือมีโอกาสมาจัดตั้งเป็นรัฐบาล ก็คิดว่าตัวเองน่าจะมีส่วนสำคัญในการที่จะเข้ามาเป็นรัฐมนตรีมากกว่า เลขไม่ได้นึกถึงบางครั้งความสามารถของตัวเอง หรือการที่จะให้ประชาชนยอมรับไม่ได้ไปถึงไหน ระบบการพัฒนาการเมืองของเมืองไทยอาจจะไปติดขัดเรื่องกติกา คือผู้ใช้กติกาเองก็รู้ว่าทุกๆ ที่ทำมีความผิด ก็ยังถือแล้วทำ มันคือการเคยชิน เคยมีการใช้นโยบายมีการหาเสียง ในเรื่องของประชานิยมหรือว่าประชาชนจะคิดถึงระบบการเมือง 4 ปี คนเราส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้คิดว่าทุกพรรคการเมืองก็คงจะมีการระวีประคองระบบ เพียงแต่ถ้าได้โอกาสที่มีการเลือกตั้งเท่านั้นที่ผู้แทนจะเขามาหาให้ผลประโยชน์ตอบแทน ผมคิดว่าบางครั้งที่นั่นคือส่วนหนึ่งประชานิยมของพรรคๆ ที่เป็นระบบเงินทุน น่าจะโดนใจของพี่น้องประชาชนในระดับล่างนะครับ มากกว่า

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาธิปัตย์ก็ถือว่าเป็นพรรคเดียวที่มีอดีตที่ยาวนานที่สุด แต่ว่าในมิติของสถาบันการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนคิดว่าบางครั้งประชาชนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในระบบของประชาธิปัตย์โดยระบบพรรคการเมือง มองเป็นระบบว่า ประชาธิปัตย์เองก็จะผูกขาดเฉพาะคน ภาคใดภาคหนึ่ง และก็ในกรุงเทพฯ บางส่วน เพราะว่าการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ผมมองว่ามันน่าจะเป็นทุกภาคส่วน และเข้ามาแล้วเป็นลักษณะเจ้าของพรรคด้วย คือคล้ายๆ ว่า บุคคลที่เคยเป็นผู้บริหารพรรคมาเป็นเจ้าของพรรค แล้วไปบอกนโยบายที่จะแก้ปัญหาให้กับพี่น้องประชาชน แต่ว่าไม่มีโอกาสทำ ก็เลขไม่ได้อาจจะมีโอกาสที่จะแสดงฝีมือให้เห็น แต่ผมก็มองว่าจริงแล้วๆ พรรคประชาธิปัตย์เองเป็นพรรคเดียวที่อยู่ยาวนาน แต่ก็ด้วยการบริหารพรรค และนโยบายที่จะบริหารประเทศเนี่ย ไม่สามารถที่จะช่วงประมาณ 10 ปี ให้หลัง ไม่สามารถที่จะมีตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศได้ เพราะว่าการที่จะไม่แลกผู้แทนของพรรคอื่นโดยต้องการที่จะควบคุมพื้นที่ใดที่ตรวจเจาะเข้าไปได้แล้ว และก็มายอมรับคนที่มีความคิดต่าง เช่น ภาคอื่น นะครับ คนของสมาชิกพรรคอื่นเข้ามาอยู่ในภาคใต้ ก็จะถือได้ว่าไปปลุกกระแสความนิยมของคนในกลุ่มนั้นว่า ถ้าเป็นคนเมืองของประชาธิปัตย์ก็จะเป็นคนภาคใต้อย่างเดียว คนที่เป็นพรรคอื่นที่จะไปเปิดภาคใต้ มันก็อาจจะไม่มีโอกาส หรือไม่มีถูกยอมรับ กระแสมองกลายเป็นคนละพวก คนละต่างถิ่นไป ไม่ได้ไปเป็นการแข่งขันหรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองแก่ตัวไม่ได้เกิดพื้นที่ ก็จะกลายเป็นว่าพรรคอื่นก็มีแนวคิดที่คล้ายๆ กันขึ้นมาของพรรคอื่น ระบบจะไปคิด พื้นที่ ความคิดที่ไปสร้างให้ มันเป็น

ความคิดที่สร้างให้เกิดความแตกแยกทางความคิด ไม่ได้มีการคิดที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมแล้วไปยอมรับฟังความคิดเห็นของทั้งหมดทุกคน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคชาติไทยก็คงคล้ายๆ กัน เป็นพรรคการเมืองที่กลางๆ ก็พยายามที่จะบริหารพรรคในลักษณะที่ผู้บริหารเป็นนายทุนของพรรค เป็นหลัก การที่คนเข้าพรรคชาติไทยก็หวังว่าอาจจะได้ค่าใช้จ่ายตอบแทน ในการที่จะไปเป็นตัวแทนลงในเขตเลือกตั้ง ของแต่ละเขตนั้น ก็คิดว่าจะมีนายทุนมาดูแลให้ และพรรคชาติไทยเป็นพรรคขนาดกลางๆ ก็ไม่ได้หวังเสียงข้างมากเพียงแต่ว่าชาติไทยเป็นรัฐบาล ชาติไทยก็จะขอเข้าร่วมอันนั้น เพียงแต่ขอเข้าบริหารประเทศ แต่ว่าการที่จะเปิดโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้พูดถึงการสร้างระบบ การพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้ามามีโอกาสมีส่วนร่วม คือ ถ้าผมมองในส่วนของพรรคชาติไทยที่จะมีพื้นที่อยู่ในส่วนภาคกลาง จะเป็นบางส่วนเนี่ย การทำงานพรรคชาติไทยก็ถือว่ามีระยะเวลาพอสมควร แต่ปัจจุบันถ้า ถ้าศาลตัดสิน 3 – 4 พรรคเนี่ยก็คงจะ ไม่รู้ไปเริ่มต้นที่พรรคอะไรอีก

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
• พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
• พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
• พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
• พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มีเป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ทำนายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดมาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปไตย	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นายขยัน พรหมวิชัย
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำท้องถิ่น

วันที่สัมภาษณ์ : 20 พฤศจิกายน 2551

เวลา : 9.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : เทศบาลลำพูน

ผู้สัมภาษณ์ : นายตำรวจ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ก็เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ รับใช้ประชาชน เป็นพรรคการเมืองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ก็ยอมรับว่าพรรคการเมืองไทยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 เป็นต้นมามันก็มีอยู่สองส่วน ส่วนแรกก็คือพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นมาเพื่อต้องการมารับใช้ประชาชน อีกซีกหนึ่งก็เป็นพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของผู้นำทุกระดับตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาก็มีพรรคการเมืองที่ผู้นำโดยเฉพาะในซีกของทหารเค้าก็ดำรงตำแหน่งทางราชการแล้วเค้าก็อยากเป็นนายกรัฐมนตรีก็ตั้งพรรคการเมืองขึ้นมา เมื่อพัฒนาจากซีกทหารแล้ว ก็มาถึงการเมืองอีกยุคหนึ่งที่นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองก็อยากจะเข้ามามีอำนาจทางการเมือง ก็ไปตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาแต่ก็ล้มลุกคลุกคลานไป อีกส่วนหนึ่งก็เป็นพรรคการเมือง ในแบบของพรรคประชาธิปไตย พรรคชาติไทยที่พอหลงเหลืออยู่ตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงทางปกครองมา

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

เนื่องจากผมเป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปไตย และก็เป็นที่กรรมการบริหารพรรค ในอดีตที่ผ่านมาเราก็ต้องมองว่า พรรคเรามีความเป็นสถาบันทางการเมืองเนื่องจากว่าพรรคเราไม่ยึดติดกับบุคคลที่มีอุดมการณ์ และก็อุดมการณ์ของพรรคก็ไม่เปลี่ยนแปลง เราเปลี่ยนแปลงเฉพาะหัวหน้าพรรคที่ผ่านมามีคนเป็นได้ทั้งรัฐบาลและเป็นพรรคฝ่ายค้าน ในช่วงที่ประชาชนให้โอกาสขนาด

ไหนอย่างไรเราก็จะทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ระหว่างการบริหารพรรคที่ผ่านมาเราเป็นทั้งรัฐบาลและเป็นพรรคฝ่ายค้านที่ดี

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ก็ต้องให้เกียรติพรรคชาติไทย เพราะว่าเป็นส่วนของการเมืองไทยก็เหลือแต่พรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย แต่ก็ต้องยอมรับว่าพรรคชาติไทยก็เป็นพรรคที่ได้ยึดตัวบุคคลเป็นหลักเหมือนเป็นครอบครัว และหากมองต่อไปก็ไม่ว่าจะมีใครมาสืบทอด แต่ก็ต้องดูว่าเค้าจะสามารถรักษาพรรคชาติไทยให้ยืนอยู่ไปถึงปัจจุบันหรือไม่

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง เหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรตระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณเปรมฤดี ชามพูนท
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำท้องถิ่น

วันที่สัมภาษณ์ : 6 ตุลาคม 2551

เวลา : 9.30 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : เทศบาลนครพิษณุโลก

ผู้สัมภาษณ์ : นายถาวร ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

พรรคในอุดมคติของตัวเองไม่มี แต่ถ้าพูดจริงๆ ถึงอุดมคติในความรู้สึกของตัวเองต้องเป็นพรรคที่เป็นตัวแทนและมุ่งเข้าไปแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้จริงๆ ไม่ใช่ไปเล่นการเมือง ไม่ใช่ไปเอาใจไปแล้วตัวก็เข้าไปแก้ไขปัญหาคณะระดับประเทศจริงๆ แล้วอยากให้ว่าปัญหาของประชาชน คือพรรคการเมืองจะต้องเอาปัญหาของประชาชนไปเป็นนโยบายของตัวเองแล้วมาแก้ไขตรงนี้ด้วย เพราะไม่เช่นนั้นมันก็จะเหมือนกับว่า มันก็จะห่างไกลจากตัวประชาชน ต่อไปความรู้สึกเค้าก็จะมองว่า เลิกไปแล้วไม่เห็นจะทำไร เลิกๆ ไปเถอะ แล้วสุดท้ายก็จะนำมาซึ่งเอาตั้งให้เค้าไป เพราะว่าเค้าไม่รู้ว่าจะเลือกไปทำไม มันไกลจากตัวเค้า อุดมคติของเราหมายความว่า มันน่าจะเป็นพรรคที่เข้าไปแล้วสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ทุกระดับ ไม่ใช่ว่าเป็นพรรคของคนนั้นเป็นพรรคของคนนี้ แต่ว่ามันเป็นพรรคที่เอาปัญหาของประชาชนเป็นตัวตั้ง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

อันนี้พูดกันอย่างตรงๆ นะ เมื่อก่อนนั้นนโยบายของพรรคไม่มีประเด็นๆ หลัก จนเมื่อเริ่มมีพรรคไทยรักไทย นโยบายของพรรคเริ่มหิบบมาเป็นประเด็นและเริ่มหิบบเอาไปใส่ในพรรคการเมือง พรรคไทยรักไทยถ้าจะมองในความรู้สึกของตัวเองนั้น เป็นพรรคที่เอานโยบายที่พูดแล้วเอาไปทำ มันเลยโดนใจประชาชน คือว่ามันเป็นนโยบายอะไรนายกไม่รู้ละ แต่ว่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ 30 บาทรักษาทุกโรค ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพืชนี้เกษตรกร เค้าเอาตรงนี้ไปทำ มันก็เลยทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญว่า นโยบายสำคัญตรงนี้แหละ แล้วต่อไปเราจะให้พรรคการเมืองมันแข็งแรง ถ้าตราบไคพรรคการเมืองว่านโยบายนั้นตั้งไว้เพื่อสวยๆ งามๆ แต่ไม่เคยเอาไปปฏิบัติได้สักที ไปรวมกับพรรคนั้นก็ไม่ได้ ไปรวมกับพรรคนี้ก็ไม่ได้ เสร็จแล้วก็ไปรวมกันเป็นรัฐบาลและต่อไปก็อะไรก็ไม่รู้ ไม่มีจุดยืนของตัวเอง ไม่มีหลักไม่มีแก่นของนโยบาย นายกก็เลยว่ามันไม่ใช่ ระยะเวลา

ถึง 10 ปีมานี้หลังจากเกิดพรรคไทยรักไทย พรรคต่างๆ ต่างเริ่มมีการปรับปรุงตัวเอง เริ่มเห็นวาทนโยบายมีความสำคัญขึ้น และประชาชนเค้าเริ่มมองเห็นแล้วว่าพอเค้าเลือกพรรคนี้เพราะพรรคนี้ทำอย่างนี้ให้ เลือกพรรคนี้เพราะเป็นอย่างนี้ พรรคการเมืองก็จะได้มีการแข่งขันตามนโยบายของตัวเอง เพราะว่าประชาชนเริ่มมองเห็นตรงนี้ เพราะว่าสมัยก่อนนั้นมันไม่มีนโยบายจริงๆ เพราะว่าเราคลุกอยู่กับการเมืองอยู่ตลอด อันนี้ก็เหมือนกันไปแล้วก็มารวมกัน และนโยบายของพรรคคืออะไรเราก็ไม่รู้ เราเพิ่งจะมาเห็นว่าความสำคัญของนโยบายมันสำคัญสมัยเมื่อมีพรรคไทยรักไทย และเค้าพูดแล้วเอาตรงไปปฏิบัติได้ มันชัดเจน

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

แต่ก่อนนั้นประชาธิปัตย์จะเป็นคนกรุงเทพฯ ที่แข็งแรง ประชาธิปัตย์เกิดจากคนกรุงเทพฯ จากคนชั้นกลาง เพราะฉะนั้นความเป็นพรรคประชาธิปัตย์ผูกพันกับคนกรุงเทพฯ มาก คือเค้าเกิดมาจากตรงนั้น ถึงแม้ว่าการเมืองจะหยุดไปเป็นเผด็จการสิบกว่าปี พอเค้าได้มาอีกประชาธิปัตย์ก็เกิดอีก เพราะว่าตัวหัวหน้าพรรคเองสมัยก่อนนั้นมันคงยืนยาวมา ถ้าทำให้ประชาธิปัตย์เกือบจะสูญพันธุ์เค้าก็ยังอยู่ได้ เพราะว่ามีผู้นำที่แข็งแรง ที่ดูแลตรงนี้มาก่อน ประชาธิปัตย์ก็เลยเป็นพรรคที่อยู่คู่กับประเทศไทยมา มันไม่ล้มไปเพราะว่ามีตัวยืนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านเสรี ท่านก็ขึ้นเป็นหลักให้และการเมืองพอมันเป็นฝ่ายทหารประชาธิปัตย์ก็ถูกผลักดันออกมาไม่ใช่ทหาร ก็เลยทำให้ประเทศไทยเหมือนกับว่าประชาธิปัตย์เป็นฝ่ายค้านคอยคานกลุ่มอำนาจที่ขึ้นมา ส่วนพรรคชาติไทยยังเป็นพรรคครอบครัวยู่มา

พรรคประชาธิปัตย์ได้เปรียบที่ว่าเค้าเป็นพรรคที่เก่าแก่ และการเมืองสมัยก่อนนั้นมันเป็นการเมืองที่มาจากการปฏิวัติบ่อย ปฏิวัติเสร็จทหารก็มาเป็นพรรคเดียวเอง ตั้งพรรคเล็กพรรคน้อยขึ้นมาเพื่อมารองรับตัวเอง ประชาธิปัตย์เลยโดดเด่นกว่าคนอื่นที่ว่า เนื่องจากเค้าเป็นพรรคที่เก่าแก่เค้าเป็นฝ่ายค้าน เป็นอะไรมา เหมือนกับเค้าเป็นอีกกลุ่มหนึ่งจากพรรคทหาร ความได้เปรียบความรู้สึกของประชาชนก็เลยมองว่า มีประชาธิปัตย์นะที่คอยคานทหาร เพราะเค้าเป็นพรรคฝ่ายค้าน สมัยก่อนมีการตั้งพรรคการเมือง การฉีกรัฐธรรมนูญทิ้งอะไรก็ดี แต่ละพรรคที่มาก็เป็นพรรคเฉพาะกิจหมด ทหารพอปฏิวัติเสร็จก็ตั้งพรรครองรับตัวเอง เพราะฉะนั้นพรรคที่ออกมาทำหน้าที่สมัยก่อนเป็นพรรคเฉพาะกิจหมด ความได้เปรียบของพรรคประชาธิปัตย์ก็คือ เขาเป็นพรรคที่เก่าแก่และขึ้นเป็นฝ่ายค้านบ้างเป็นอะไรบ้าง ทำให้ภาพของประชาธิปัตย์เป็นเหมือนสถาบันการเมืองซึ่งประชาชนเห็นว่าเวลาทหารออกมาประชาธิปัตย์จำเป็นต้องเป็นทหารแต่เข้าไม่ได้ เพราะโดยหลัก

ของตัวเองนั้น ตัวต้องมีพรรคซึ่งอยู่ตรงข้ามกับทหาร ด้วยความได้เปรียบตรงนี้มันก็เลยเหมือนว่า ประชาธิปไตยเป็นพรรคของประชาชน แต่จริงๆ มันก็ไม่ใช่ เพียงแต่ว่าสถานการณ์ทำให้เค้าต้องมา ยืนตรงข้ามกับทหาร เพราะจะรวมเป็นพรรครวมรัฐบาลทั้งหมดไม่ได้ เพราะฉะนั้นทหารเวลาปฏิบัติ เสร็จตั้งพรรคมารองรับตัวเอง พอพรรคเล็กตั้งกันไปหมด แต่เค้าไม่ตั้งตัวเองไง มันก็ทำให้ ประชาธิปไตยต้องมาตั้งตัวเป็นฝ่ายค้าน ก็ต้องค้านกับทหาร มันก็ทำให้พรรคของประชาธิปไตยมัน เหมือนกับพรรคที่ยืนเคียงข้างกับประชาชน เพราะอยู่ตรงนี้มานาน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็น สถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคชาติไทยเค้าก็เป็นสิบๆ ปีเหมือนกันแต่พรรคชาติไทยยังมองว่าเป็นพรรคเฉพาะกิจ เป็นพรรคครอบครัวยุคมากกว่า คือการดำเนินงานของเค้า เค้าก็ยังเป็นระบบรวมศูนย์ เค้าไม่ต้องการให้ โตไปกว่านี้ เค้าต้องการให้อยู่ประมาณเท่านี้ เพราะฉะนั้นพรรคชาติไทยเค้าจะเป็นระบบอุปถัมภ์ เฉพาะเครือข่ายของเค้า นายกมองอย่างนั้น แต่ประชาธิปไตยเนื่องจากว่าความที่เค้าเป็นพรรคที่ มาตรฐาน เค้าก็พยายามจะมีเครือข่าย มีสาขาพรรคมาตามจังหวัดต่างๆ ฉะนั้นเค้าก็มีสาขาพรรค ต่างๆ มีการอบรมแกนนำ คือการทำของประชาธิปไตยนั้นมุ่งสู่การเป็นสถาบันการเมืองอย่างเห็นได้ ชัดกว่า อย่างพรรคชาติไทยถ้าให้วิจารณ์ก็เหมือนกับว่ามันเป็นพรรคตัวเขา อยู่แค่นี้ คนไหนที่เขาคุม ไม่ได้ก็จะ คุมแล้วเค้าจะไม่เอา บางจังหวัดที่เขาส่งได้เขาก็ส่ง ส่งไม่ได้เขาก็ไม่ส่ง เขาก็ไม่คิดที่จะ ทำให้ใหญ่ไปกว่านี้ ไม่ได้คิดที่ว่าจะเป็นพรรคใหญ่ ขอเป็นพรรคขนาดกลาง ปัจจุบันนี้ถือว่า พรรคชาติไทยมีความเก่าแก่ เพียงแต่ว่าท่านไม่ได้คิดจะเป็นอย่างนั้น เอาแค่ควบคุมได้

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของ ประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีมีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)
 - 2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบัน ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายคณิน บุญสุวรรณ

กลุ่มตัวอย่างนักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

วันที่สัมภาษณ์ : 17 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 13.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : อาคารนิเวศน์ กทม.

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

นายพิชิตชัย ปานทั้ง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ก็การเมืองเป็นสถาบันของระบบประชาธิปไตย ที่สำคัญที่สุดก็คือรากฐานของพรรคการเมืองที่จะได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงก็คือ ต้องมีประชาชนเป็นหลัก ถึงแม้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ปัจจัยอื่นเกื้อหนุนเป็นต้นว่า ทุนก็คิดหรือว่าหลักวิชาการก็ดีหรือว่าการอุปถัมภ์หรือการได้รับความสนับสนุนในการเลือกตั้งเพื่อให้ได้จำนวน สส.ก็ตาม โดยมีประชาชนในระดับรากหญ้าต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเป็นพรรคการเมืองที่เป็นอุดมคติที่แท้จริง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

เกือบจะพูดได้ว่าพรรคการเมืองที่แท้จริงที่ควรจะเป็นในระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่เริ่มต้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา ยังไม่มีพรรคการเมืองไหนเลยที่มีคุณสมบัติที่เข้าข่ายว่าเป็นพรรคการเมืองที่แท้จริงแล้วก็เป็นพรรคการเมืองที่จะเป็นความหวังของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในอนาคตเพราะว่ามันมีปัจจัยหลายอย่างที่ยังมันเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาทางการเมืองที่แท้จริงว่า ปัจจัยข้อแรกก็คือ ระบบการเมืองของไทยมันยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร การเลือกตั้งมันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อประชาธิปไตย มันก็ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง เกิดขึ้นในเรื่องความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็มีความพยายามที่จะสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดว่าเป็นพรรคการเมืองที่ดีกว่า แล้วก็ชื้อตรงแต่ในที่สุดแล้วก็คงจะหนีไม่พ้นในเรื่องของการเอาชนะพรรคกัน โดยไม่ได้ยึดในหลักการ ก็ยังใช้กลวิธีในการแย่งชิงและในที่สุดก็มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจัยที่มีอุปสรรคเกี่ยวข้องอีก 1 ก็คือ ระบบอุปถัมภ์ซึ่งมันฝังรากลึกมานานและมันก็ครอบคลุมระบบราชการ ระบบศาล วิธีคิดของคน การใช้อำนาจ อะไรต่างๆ เหล่านี้ มันไปทำให้

เป้าหมายที่จะทำให้พรรคการเมืองหรือแม้กระทั่งนักการเมืองเองเป็นสมบัติของประชาชนอย่างแท้จริง มันก็เป็นไปได้ยาก แต่ที่พูดอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่าจะไม่เกิดขึ้น แต่มันจะต้องไปพัฒนาการอีกมาก สิ่งที่จะปรับก็คือวิถีคิดที่เชื่อมั่นความยึดติดหรือในเรื่องระบบอุปถัมภ์ เรื่องอำนาจเป็นใหญ่ ใครมีอำนาจเป็นคนดีหมด ใครรวยเป็นคนดีหมด ใครไม่มีอำนาจเป็นคนไม่ดี ใครไม่รวยเป็นคนไม่ดี อะไรต่างเหล่านี้ มันก็ต้องค่อยๆ ปรับไป และที่สำคัญที่สุดก็คือยากให้ทุกคนยอมรับการตัดสินใจของประชาชน ถึงแม้ว่าประชาชนอยู่ในระดับยากจนข้นแค้นหรือมีความรู้ไม่มีความรู้ อะไรต่างๆ นั้น ถือซะว่าเขาก็เป็นประชาชนคนหนึ่งเหมือนกัน ระดับประเทศชาติหรือแม้กระทั่งพรรคการเมืองมันจะเติมเต็มไปเพียงซีกเดียวข้างเดียวมันเป็นไปได้ต้องไปพร้อมๆ กันหมดทุกวันนี้มันไปที่ละข้างข้างนี้ก็ไป ข้างนี้ก็ไม่มียอม ก็ไม่เป็นที่ยอมรับการตัดสินใจของประชาชนในระดับรากหญ้า พุดง่ายๆ ว่ามันดูการหมิ่นแคลนกันอยู่ในแง่ของความรู้สึกรับไม่ได้ เราต้องพัฒนาตัวเองด้วยว่ามันต้องรับสื่อน้อยเขาก็เป็นคนไทยประชาชนคนหนึ่งเหมือนกัน ในวันนี้ถือว่าเขาก็เป็นส่วนสร้างชาติ ก็จะเห็นได้ว่าคนที่กลุ่มอำนาจในพรรคประชาธิปัตย์ก็จะต้องเป็นคนที่เป็นแกนนำเก่าแก่ การเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้งในแต่ละครั้งจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงหลังจากที่เรามีจุดแข็งและก็เป็นจุดด้อยในตัวของเราเองถ้ามองในแง่ของการพัฒนาการ เพราะฉะนั้นเนี่ยเราจะมายึดพรรคของประชาธิปัตย์เป็นแบบอย่าง ในการพิจารณาโครงสร้างพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมือง ยึดไม่ได้

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคประชาธิปัตย์มีภาพลักษณ์ที่ดูเหมือนว่าจะเป็นที่ยอมรับเป็นสถาบันทางการเมืองค่อนข้างสูง แต่ว่าพรรคประชาธิปัตย์ก็มีตั้งเกาะ ในเรื่องของพื้นที่ที่เป็นฐานคะแนนค่อนข้างชัดเจน แต่ในที่สุดแล้วเนี่ยได้ตั้งที่ว่ามันก็กลายเป็นจุดด้อยถ้ามันเรื่องของการพัฒนาสถาบันทางการเมือง เพราะหลักของมันมีอยู่ว่าที่ใดไม่มีการแข่งขันที่นั่นไม่มีการพัฒนา นอกนั้นจะเป็นการเปิดโอกาสระบบอุปถัมภ์ขึ้นมาซ้อนลงไป แต่ว่าสำหรับคนบางคนอาจปรารถนาความก้าวหน้าในวิชาชีพทางการเมืองก็อาจจะจำเป็นต้องยึดและก็ใส่เข้าไปตามระบบ ซึ่งส่วนหนึ่งก็ทำได้จะต้องอาศัยฐานเดิมแต่คนส่วนใหญ่ก็ทำไม่ได้ก็เลยต้องพึ่งพรรคการเมืองมาจากพรรคภาคอีสานหรือภาคกลางหรือภาคเหนือ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนบทประชาชนยากจน จะต้องไปยึดเอาแนวทางในการพัฒนาทางการเมืองแบบพรรคประชาธิปัตย์มันยึดไม่ได้ เพราะฉะนั้นการแข่งขันต่อสู้ก็ไม่ได้เกิดขึ้นตลอดเวลา ระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคอื่นๆ ที่ไม่มีนี่ก็เปลี่ยนไปเชื่อมั่นเปลี่ยนไปเรื่อย พรรคกิจสังคม พรรคความหวังใหม่ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อไทย พรรครวมใจไทย ฯลฯ

เปลี่ยนไปเรื่อยๆ แสดงว่าความเป็นสถาบันทางการเมืองของภูมิภาคมันก็มีส่วนสำคัญเหมือนกันแล้ว มันไม่สัมพันธ์กับชื่อพรรคด้วย เขาเปลี่ยนชื่อพรรคกัน ไปเอง ถึงแม้ในกระดาษนี้จะมีการยุบพรรคจะมีการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง เขียนว่าให้การพัฒนาการเมืองใหม่ เพราะมันพัฒนาไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นถ้ามองไปอีกทางด้านหนึ่ง ในที่ที่เขาไม่ชอบคุณทักษิณ เลยอาจจะมองมันเป็นด้านดีของการพัฒนาพรรคการเมืองพรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคมีคุณภาพพรรคภาพลักษณ์ดี เพราะฉะนั้นก็ควรมีโอกาส แต่ถ้ามองในด้านหนึ่งนะพัฒนาทางด้านพรรคการเมือง มันไม่เติบโต มันปิดแข็งปิดขาก็ล้มร้างต่อสู้อาตลอด ก็เทียบเคียงกัน ใฮ้อต่อสู้อันนี้ขณะนี้โยงกันไปโยงกันมา มองในแง่ของความถ้ามองอีกด้านหนึ่งก็เป็นพัฒนาทางของมัน แล้วในที่สุดในอนาคต เราก็อาจจะพบได้กับความเป็นพรรคการเมือง 2 พรรค ที่มีความคิดแตกต่างกันเหมือนอย่างในสหรัฐอเมริกา คลองในอังกฤษถ้าเป็นพรรคอนุรักษนิยมหรือพรรคประชาธิปไตยนี้มันแน่นอน เหมือนกับอีกที่หนึ่งเป็นพรรคอิลิก โกลชื่อมันเปลี่ยนไปด้วย อาจจะรวมกลุ่มกันพรรคภูมิใจไทยเอามารวมกับพรรคเพื่อไทย ในลักษณะอย่างนี้เป็น 2 พรรค นั่นก็คือจะเป็นพัฒนาการเมืองของเมืองไทยในอนาคต เพราะฉะนั้นที่แนะนำไปอย่าไปยึดติดกับพรรคใดพรรคหนึ่ง จะต้องศึกษาพัฒนาการของมัน แล้งอย่าไปมองในเรื่องของการต่อสู้แย่งชิงในขณะนั้นมันเป็นเรื่องเลวร้าย นำเขื่อนำราคาถู สำหรับคนที่ซื้อราคาถู เป็นผู้ดีหน่อยอะไรแบบนี้ เห็นอะไรต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องของความวุ่นวายอะไรต่างๆ เหล่านี้แหละ แล้วเราต้องผ่านไปเชื่อได้ในอนาคตพรรคประชาธิปไตยก็น่าจะเป็นพวกพรรคอนุรักษนิยมแน่นอนแล้วพวกนี้ก็จะยึดถือว่าจะมีแนวทางเชิงซุสสถาบันชาติอีกฝ่ายมองว่าก็เฉยๆ นึกว่ามีหัวก้าวหน้าหน่อยไม่ได้หมายความว่าไม่จงรักภักดี ก็มีความคิดก้าวหน้าไปมันก็จะแยกเป็นส่วนนี้คือพัฒนาการของมันเราอย่าไปยึดติดกับใฮ้อชื่อพรรคหรือพรรคที่มันเป็นอยู่ในปัจจุบัน อย่าไปยึดว่าเพราะพรรคนี้เป็นรัฐบาลเป็นฝ่ายค้านไม่มี สส.

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอขยายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์

นายมนตรีชัย วิวัฒน์ธนาฒย์

กลุ่มตัวอย่างนักการเมืองที่ไม่ได้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

วันที่สัมภาษณ์ : 17 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 13.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : บ้านพัก จังหวัดพิษณุโลก

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ให้ประโยชน์ต่อประชาชนโดยตรง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

การเมืองจริงอยู่ว่าการพัฒนามันก็ต้องล้าจากกฎหมายมา เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร พรรคการเมืองบางที่อย่างเหตุเกิดที่ผ่านมามีการยุบพรรคได้ง่ายขึ้นสะดวกขึ้นทำให้พรรคการเมืองใหญ่ก็หันมาบอกว่ากลับมาอยู่พรรคเล็กๆ มันก็ดีกว่าเพราะ โอกาสที่จะผิดพลาดน้อยกว่า เพราะว่าพรรคใหญ่ผิดเยอะกว่าร้อยพ่อพันแม่ นะสมาชิกเยอะความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการกระทำอาจจะผิดกฎหมายแบบนี้ก็มีโอกาสมากขึ้นก็เลยทำให้การพัฒนาการพรรคการเมืองมันเป็นไปตามเหมือนชีวิตคนมีขึ้นมีลง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความ เป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่พรรคจะเป็นสถาบันทางการเมืองได้ ต้องมีอายุยืนยาว มีโครงสร้างมีกฎระเบียบที่ชัดเจน มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร อย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจ มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคม มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่น มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้

มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพล พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีบทบาททางการเมืองสูง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่าเป็นเอกภาพ มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน

มันเป็นเรื่องของกฎหมายเป็นหลักก่อนเพราะก่อนหมยมันบัญญัติแล้วว่าทุกคนต้องมีพรรคการเมืองในอดีตมันไม่จำเป็นจะต้องมีสังกัดพรรคไม่ใช่ลงมาก็ขอได้ ในความคิดของผมเนี่ยความสำคัญมันอยู่ที่ตัวของบุคคลมากกว่าพรรค เพราะว่าคนที่มีความคิดความอ่านในแต่ละคนอาจจะแตกต่างกัน ผมโดนพรรคการเมืองมาก่อนกำหนดว่าเขาซื้อคิดเห็นของพรรคไปทางทิศนี้ นะก็ควรไปถึงแม้ว่ากฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะออกมาบอกว่ามมแต่ละมมมาให้สภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิที่จะลงคะแนนแต่ละคนที่ไม่ต้องยึดติดกับพรรคก็ได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันก็เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแสดงความเป็นประชาธิปไตย

ผมคิดว่าถ้าให้เกือบ 100 ให้สัก 85% ส่วนของที่เหลือมีกลุ่มผลประโยชน์พอสมควรในเรื่องของการเมือง เพราะถ้าไม่มีกลุ่มผลประโยชน์ก็ไม่มาช่วยเหลือสนับสนุนมันก็ทำให้การเมืองเดินไปยากพอสมควร เพราะถ้าพึ่งเพียงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในส่วนของงานดำเนินงาน แต่ละปีๆ คนเยอะไม่เพียงพอ โดยเฉพาะช่วงเวลาเลือกตั้งจะเห็นได้ว่ามีข่าวสารพัดไม่ว่าพรรคไหนก็แล้วแต่เชื่อมั่นว่าต้องมืองค์ประกอบในข่าว ก็ถือว่าเป็นพรรคที่มีอายุยืนยาวเก่าแก่ตามองค์ประกอบที่ได้เรียนให้ทราบนี้

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไม่แสดงความคิดเห็น

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปีกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
นางมุกดา อินตะสาร
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สนใจทางการเมือง

วันที่สัมภาษณ์ : 3 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 09.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา

ผู้สัมภาษณ์ : นายสำราญ ทองแพง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

ต้องเป็นพรรคการเมืองที่มุ่งประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ต้องใกล้ชิดประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการเมือง

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

มีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พัฒนาการของประชาธิปัตย์มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ยังไม่จัดว่าเป็นสถาบันทางการเมือง

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

พรรคชาติไทยอายุน้อยกว่าพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็มีพัฒนาการที่ก้าวหน้าขึ้น จนกระทั่งมาถูกยุบพรรค

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอขยายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองเหมือนกันทุกพรรค
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)
 - 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
 - 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่อย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์และนโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

1) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็น
 ปึกแผ่น)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
♦ พรรคชาติไทย	อย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรดระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งใน
 และต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน”
 หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัด
 ความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจาก

อุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณพิภพ ธงชัย
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สนใจทางการเมือง

วันที่สัมภาษณ์ : 20 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 11.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : มุลินีริเด็กร้อง ปากเกร็ด

ผู้สัมภาษณ์ : นางจินตนา ชัยรัตนศักดิ์

นายพิชิตชัย ปานทั้ง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

การเมืองไทย ผมต้องการให้มีผู้คิดคอร์ปชั่น แล้วก็บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วได้คำนึงถึงประชาชนทุกหมู่เหล่าและทุกภาคส่วน ซึ่งหมายถึงคนจน ชนชั้นกลาง ทุกภาคส่วนก็หมายถึง เป็นคนภาคไหน เป็นคนที่ชนเผ่า เป็นชนกลุ่มน้อย และมีการความเป็นประชาธิปไตยทั้งในพรรคการเมืองเองไม่ซื้อสิทธิขายเสียง แล้วก็มีความสนใจหรือมีแผนงานที่จะให้ประชาชนส่วนร่วมในการบริหารประเทศ และไม่มุ่งในการบริหารประเทศที่เน้นการเมืองเท่านั้น หรือในสถานิติบัญญัติเท่านั้น

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ก็ล้มเหลวไม่ใช่ในการพัฒนาทางการเมืองที่เข้ามาสู่วงการเมือง มาจากกลุ่มธุรกิจกลุ่มที่ต้องการธุรกิจทางการเมืองหรืออาศัยงบประมาณแผ่นดินมากกว่าที่จะมาสร้าง นั่นแหละคือความเท่าเทียมกันในสังคม

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ข้อ 3 และ ข้อ 4 ตอบรวมกัน)

ถ้าเปิดโอกาสให้การมีส่วนร่วมมากขึ้นแต่พรรคการเมืองก็จะพยายามที่จะพยายามที่จะห้ามการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ที่มันดูขยับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าขึ้นเพราะการต่อสู้ของประชาชน อันนี้ยืนยันได้เลย เพราะพรรคการเมืองทุกพรรคก็จะมาหากันในระบบราชการ ก็จะหันมาหาเกี่ยวกับธุรกิจทางการเมือง บางคนบางครั้งการเมืองก็ให้ราชการซัด บางครั้งก็ชุมชนซัด นักธุรกิจซัด นโยบายก็ต่างก็เอื้อต่อระบบทุน จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม การต่อสู้ของประชาชน ซึ่งหลุดพ้นจากการเผด็จการของทหาร มาเผด็จการทุนนิยม ในคาบของประชาชนทั่วไป

คิดว่าพรรคการเมืองมีส่วนร่วมกับประชาชนน้อยที่สุด โดยเฉพาะทุกพรรคบอกได้เลย ความแตกต่างก็คือพรรคประชาธิปไตยอาจจะมีเงินทุนและระบบราชการอยู่ในตัว มากกว่าพรรคอื่น พรรคอื่นจะเป็นกลุ่มธุรกิจมากกว่ากลุ่มราชการ ถ้าทุกพรรคการเมืองเขาไม่สนใจการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดมาจากการตื่นตัวต่อสู้ของประชาชนเอง ที่ทำให้พรรคการเมืองต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายแต่ไม่ได้เป็นข้อกำหนดคนนอกจากพรรคการเมือง เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองประเทศไทยในประวัติศาสตร์จากประชาชน ไม่ได้มาจากพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองที่จำเป็นจะต้องไม่สูญเสียของประชาชน

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

- 2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของ Samuel P. Huntington และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านคิดว่าอุดมการณ์นโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจากผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธหน้าที่ของพรรค โดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมืองควรมีความหลากหลายหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควรมี
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่เป็น
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย
 อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์
 อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย
 อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และ
 ผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และ
 พรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมี
 ส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การ
 เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปไตย	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

บทสัมภาษณ์
คุณสุริยใส กตศิลา
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สนใจทางการเมือง

วันที่สัมภาษณ์ : 20 กุมภาพันธ์ 2552

เวลา : 16.00 น.

สถานที่สัมภาษณ์ : ร้านกาแฟ HUP HUP

ผู้สัมภาษณ์ : จินตนา ชัยรัตนศักดิ์

พิชิตชัย ปานทั้ง

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาพรรคการเมืองไทย

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองในอุดมคติของประชาชนมีลักษณะอย่างไร

1. ก็คือว่าเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์ที่ชัดเจน นะครับ จะแบบไหนแนวไหนก็ตาม สะท้อนออกมาชัดเจน ให้ประชาชนเห็นได้ อุดมการณ์ของพรรคนี้คืออะไร ตบซ้ายตบขวา สังคมนิยม ประชาธิปไตย เสรีนิยม มันต้องชัดเจน นะครับ เพื่อประชาชน คำนวณแล้วก็รู้ว่าพรรคนี้คิดอย่างนี้

2. ประชาชนต้องการพรรค ไม่ใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือประชาชนพรรคหรือไม่ใช่ในลักษณะของครอบครัว

3. จะต้องมิจิจกรรมทางการเมือง สม่่าเสมอแล้วก็ออกสู่สาธารณะไม่ใช่ทำในสาขาพรรคในสมาชิกพรรคเท่านั้น

4. จะต้องเชื่อมโยงกับปัญหาปากท้อง ปัญหาการกำหนด ดั่งเข้าใจและเข้าใจทำ

2. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคการเมืองไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร

ผมว่าพรรคการเมืองมันเข้มมากนะ ในภาพรวมไม่มีการพัฒนา ความสับสนทอการเป็นสถาบัน ไม่มีที่พึ่งของกลุ่ม โดยการขับเคลื่อนประชาธิปไตยในทางที่ก้าวหน้าขึ้น พรรคการเมืองที่เป็นกลุ่มส้าหลังก้าวกลุ่มขององค์กร ซึ่งยอมรับว่าประชาชนมีความตื่นตัวสูงขึ้น มีส่วนร่วมมากขึ้น ในขณะที่พรรคการเมืองเกิดความล้าหลังก็ยังไม่ปรับตัว ในขณะที่พรรคการเมืองก็ยังไม่เกิดการปรับตัว เพราะว่าแนวโน้มพรรคหลังเป็นพรรคธุรกิจมากขึ้น นะครับก็คือ ตั้งพรรคใหม่ ย้ายพรรคใหม่ พอเกิดปัญหา มีการยุบพรรค ซึ่งมีการช่วยเหลือไม่ได้ แล้วก็ที่สำคัญคนที่เข้ามาทำงานการเมืองในพรรคการเมืองไม่อุดมการณ์ไม่ได้มีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริง กลายเป็นแหล่งทำมาหากินอย่างใหญ่โต ลงทุนทางการเมืองเท่านั้นเอง

3. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคประชาธิปัตย์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. ท่านคิดว่าพัฒนาการของพรรคชาติไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ในมิติของความเป็นสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน

(ข้อ 3 และ ข้อ 4 ตอบรวมกัน)

พรรคชาติไทย ความเป็นสถาบันก็มีน้อยกว่าของพรรคประชาธิปัตย์ มีลักษณะ 2 อย่าง เป็นพรรคมีเจ้าของ นายบรรหาร ศิลปะอาชา แล้วก็อุดมการณ์ของพรรค การมีเจ้าของพรรคการมีส่วนร่วม ของสมาชิกพรรคก็มีความสำคัญ

ความจริงความเป็นสถาบันของประชาชน มีลักษณะเข้าใจถึงความจริงความเป็นสถาบันมากกว่า พรรคการเมืองอื่น เช่น มีลักษณะสำคัญ 1. ก็คือมีความต่อเนื่องยาวนาน 2. มีความเป็นระบบระเบียบมากกว่า เช่น ให้ความสำคัญกับบทบาทของคนรุ่นใหม่ แล้วก็การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ให้เลขานุการพรรคบริหารพรรค อำนาจ ไม่มีใครเป็นเจ้าของพรรค พรรคไทยรักไทยหรือพรรคชาติไทยหรือใครก็ตาม ที่ยังขาดและยังไม่เข้าประเด็นก็คือ อุดมการณ์ประชาธิปัตย์ แบบไหน ฝ่ายไหน ดูหลวมๆ มันยังไม่ชัดเจน

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของการเป็นสถาบันทางการเมือง

2.1 องค์ประกอบของการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ตามแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของ โจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และ ไมรอน ไวนอร์ (Myron Weiner)

ผู้วิจัยถามกลุ่มตัวอย่างตามรายการคำถามและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กลุ่มตัวอย่าง

ได้ตอบ

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
1. เป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาว	/	
2. เป็นพรรคการเมืองที่มีโครงสร้าง กฎระเบียบ ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการบริหารพรรค	/	
3. เป็นพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์หรือจุดยืนทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยประชาชนจดจำได้	/	
4. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับตัวให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยืดหยุ่น	/	

รายการคำถาม	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย
5. เป็นพรรคการเมืองที่มีการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร ระเบียบข้อบังคับ นโยบายอย่างต่อเนื่อง	/	
6. เป็นพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารพรรคอย่างเป็นระบบและไร้ความขัดแย้ง	/	
7. เป็นพรรคการเมืองที่มีกลไกการควบคุมสมาชิกพรรคให้คิดและทำไปในทิศทางเดียวกัน	/	
8. เป็นพรรคการเมืองที่ประชาชนให้การสนับสนุนเต็มใจที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์กับพรรค	/	
9. เป็นพรรคการเมืองที่มีคุณค่าสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้	/	
10. เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มพลังทางสังคมอย่างเป็นระบบ	/	
11. เป็นพรรคการเมืองที่ให้ความรู้ประชาชนสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในสังคม	/	
12. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าถึงประชาชนสามารถขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	/	
13. เป็นพรรคการเมืองที่มีจำนวนสาขามากครอบคลุมทุกท้องถิ่นและภูมิภาคของประเทศ	/	
14. เป็นพรรคการเมืองที่มีระบบการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่สาขาพรรค	/	
15. เป็นพรรคการเมืองที่เข้าแข่งขันทางการเมืองตามกติกาที่กำหนดไว้	/	
16. เป็นพรรคการเมืองที่มีอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดๆ	/	
17. เป็นพรรคการเมืองที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำหน้าที่มีผลงานอย่างโดดเด่น	/	
18. เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาททางการเมืองสูง สามารถกำหนดทิศทางการเมืองโดยรวมได้	/	
19. เป็นพรรคการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างเป็นเอกภาพ	/	
20. เป็นพรรคการเมืองที่มีแผนการพัฒนาพรรค มีกลไกในการยกระดับสู่การเป็นสถาบัน	/	

2.2 องค์ประกอบอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาในข้างต้น ที่ท่านคิดว่ามีความสำคัญในการพัฒนาพรรคการเมืองไทยไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

-

2.3 พัฒนาการทางการเมืองของพรรคประชาธิปไตยและพรรคชาติไทย ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมือง ตามแนวคิดของแซมมวล พี. ฮันติงตัน (Samuel P. Huntington) และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการเมืองในทัศนะการสร้างความเป็นสถาบัน

1. ท่านคิดว่าประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมืองที่เขาเป็นสมาชิกหรือพึงพอใจพรรคอย่างเต็มที่ที่จะผูกพันอย่างซื่อสัตย์หรือไม่อย่างไร (ขอบข่ายของการสนับสนุน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาชนให้การยอมรับและช่วยให้การสนับสนุนพรรคการเมือง
♦ พรรคชาติไทย	เหมือนกันทุกพรรค

2. ท่านคิดว่ากระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสรรค์สร้างพรรคการเมืองไทยให้นำไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนได้หรือไม่ (ระดับของความเป็นสถาบัน)

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่สามารถนำไปสู่สถาบันทางการเมืองได้
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 2 พัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง

1. ท่านคิดว่าพัฒนาการเมืองของพรรคการเมืองไทยมีความเหมือนหรือแตกต่างกับแนวคิดของ **Samuel P. Huntington** และแนวคิดของโจเซฟ ลาพาลอมบารา (Joseph Lapalombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) เรื่องพัฒนาทางการเมืองที่จะทำให้ก้าวสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างไรบ้าง ในด้านดังต่อไปนี้

- 1.1 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นฝักฝ่าย (Factionalism)
- 1.2 การที่พรรคการเมืองแบ่งเป็นขั้วทางการเมือง (Polarization)
- 1.3 การที่พรรคการเมืองมีการขยายตัว (Expansion)
- 1.4 การที่พรรคการเมืองมีความเป็นสถาบัน (Institutionalization)

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ มีพัฒนาการเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทย มีพัฒนาการเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เหมือนกับแนวคิดของ Samuel P. Huntington
♦ พรรคชาติไทย	

ขั้นที่ 3 การสร้างสถาบันทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

1. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีความสามารถในการปรับปรุงองค์กร ผู้บริหาร เรียบร้อยบ้างกับ นโยบาย ตามสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทยหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

2) กรณีพรรคชาติไทยมีความสามารถที่จะปรับปรุงตัวเองในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคมีเหมือนกัน
♦ พรรคชาติไทย	

2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าอายุพรรคการเมืองจะเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัวของพรรค

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีอายุยืนยาว พอที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่ (อายุของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	เห็นด้วย
♦ พรรคชาติไทย	

3. ท่านคิดว่าอุดมการณ์นโยบายของพรรคการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา

พรรคการเมือง ไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน หรือไม่

1) กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจาก
ผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีของพรรคชาติไทย ในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์และนโยบายไปจาก
ผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความสำคัญ
♦ พรรคชาติไทย	

4. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีระบบการสรรหาผู้นำพรรคอย่างเป็นระบบ

และสันติวิธีหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทยมีการสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร (อายุของกลุ่มผู้นำสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีระบบที่ดี
♦ พรรคชาติไทย	

5. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยมีการ

เปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรคหรือไม่

1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นอย่างไร (การทำหน้าที่ของสถาบันหรือองค์กร)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม
♦ พรรคชาติไทย	

6. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองไทยมีโครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรคการเมือง ควรมีความหลากหลายหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์มีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร
- 2) กรณีพรรคชาติไทยมีลักษณะดังกล่าวเป็นอย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีความหลากหลาย
♦ พรรคชาติไทย	

7. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความมีอิสระจากอิทธิพลใดๆ)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่ควร
♦ พรรคชาติไทย	

8. ท่านคิดว่าพรรคการเมืองควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพหรือไม่

- 1) กรณีพรรคประชาธิปัตย์ ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)
- 2) กรณีพรรคชาติไทย ท่านมีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร (ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่น)

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ควรมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างเป็นเอกภาพ
♦ พรรคชาติไทย	

ประเด็นที่ 3 การพัฒนาไปสู่การเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

3.1 โปรครระบุพรรคการเมืองที่ท่านคิดว่ามีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” ทั้งในและต่างประเทศ พร้อมเหตุผลสนับสนุน

- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในประเทศไทย
- ♦ พรรคการเมืองที่เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในต่างประเทศ

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2 ท่านคิดว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยมีความเป็นสถาบันทางการเมือง “ของประชาชน” หรือยัง

โปรดแสดงตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย ดังนี้

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังไม่มี
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.1 ความสามารถในการปรับตัวของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายของการเมืองไทย อายุของพรรคเป็นเครื่องวัดความสามารถในการปรับตัว อุดมการณ์และนโยบายของพรรคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอุดมการณ์และนโยบายของผู้ก่อตั้งพรรคหรือไม่ การสรรหาผู้นำพรรคหรือหัวหน้าพรรคด้วยกระบวนการที่สันติวิธี หรือไม่ การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคหรือพันธะหน้าที่ของพรรคโดยที่ไม่ก่อให้เกิดการสลายตัวของพรรค หรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ทุกพรรคการเมืองมีความสามารถในการปรับตัว
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.2 ความสลับซับซ้อนของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ โครงสร้างการบริหารงาน จำนวนสาขาของพรรค จำนวนสมาชิกของพรรค การเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค รวมถึงการปลูกฝังแนวคิดแก่สมาชิกตั้งแต่ระดับเยาวชนเพื่อสร้างความต่อเนื่องในการสืบทอดพรรค

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ประชาธิปัตย์สลับซับซ้อนกว่าชาติไทย
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.3 ความเป็นอิสระปราศจากอิทธิพลใดๆ ของพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ ความผูกพันกับผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพล กลุ่มทางสังคม หรือกลุ่มผลประโยชน์อื่นใดหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ไม่มีความเป็นอิสระ
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.4 ความกลมเกลียวเป็นปึกแผ่นของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคชาติไทย

อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง ความคิดเห็นและการปฏิบัติของผู้นำ สมาชิก และผู้สนับสนุน สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	ยังมีความแตกแยกและแบ่งกลุ่ม
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.5 การยอมรับสนับสนุนและมีส่วนร่วมของประชาชนต่อพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย

อาทิ การรับรู้ของประชาชนในอุดมการณ์และนโยบายของพรรค การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารระหว่างพรรคกับประชาชน การเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปัตย์	มีส่วนร่วมเฉพาะพื้นที่เขตเลือกตั้งของพรรคตนเอง
♦ พรรคชาติไทย	

3.2.6 กระบวนการทางการเมืองของไทยมีเสถียรภาพเพียงพอที่จะสร้างสรรค์พรรค
ประชาธิปไตยและพรรคชาติไทยให้เป็นสถาบันทางการเมืองหรือไม่

ชื่อพรรค	ความคิดเห็น
♦ พรรคประชาธิปไตย	ยังไม่เพียงพอ
♦ พรรคชาติไทย	

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ดร.สำราญ ทองแพง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 8 พฤศจิกายน 2491
สถานที่เกิด	อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
ประวัติการศึกษา	- ปริญญาตรี การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.ฟิสิกส์-คณิตศาสตร์) จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก - ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (M.Ed.Educational Administration) จาก M.S.U of Baroda ,India - ปริญญาเอก การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (Ph.D.Education) จาก University of Indore, India - อบรมหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 10 จากวิทยาลัยการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา
ประวัติการทำงาน	- หัวหน้าฝ่ายแผนและงบประมาณ สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย - ผู้อำนวยการกองแผนงาน มหาวิทยาลัยนเรศวร - อาจารย์ผู้สอนวิชาด้านการวางแผนระดับปริญญาตรีและระดับ ปริญญาโทที่ มหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา - รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ.2545 – 2552 - รักษาการแทน รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครพนม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2548 ถึงเดือนเมษายน 2550 - ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน - กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ตั้งแต่เดือนมกราคม 2549 – 2552

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการบริหารงานบุคคล
ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน
- รองผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา พ.ศ. 2552 ถึงปัจจุบัน
- กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย/กรรมการบริหารงานบุคคล และ
ผู้ช่วยเลขานุการสภามหาวิทยาลัยนเรศวร